

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРОМАШУВАЊА

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАИТЕ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА 2013-2016

НОЕМВРИ
2016 ГОДИНА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРОМАШУВАЊА (URGENT REFORM FAILS)

TO WHOM IT MAY CONCERN

Осма година по ред Фондацијата отворено општество- Македонија (ФООМ) и Македонскиот центар за европско образование (МЦЕО) подготвуваат компаративна анализа на извештаите на Европската комисија (ЕК) за Република Македонија односно на забелешките и проблемите нотирани од Европската комисија за периодот 2013-2016 година. Целта на оваа анализа е што појасно да се прикаже брзината со која Република Македонија се приближува - или се оддалечува - од Европската унија. За таа цел се користи веќе утврдена методологија според која се разгледуваат исклучиво проблемите (а не постигнувањата) и истите се систематизираат со три бои и тоа: 1) Со стандардна боја и фонт се обележани новите забелешки од годинашниот извештај; 2) Со стандардна боја и задебелено се обележани наодите кои се повторуваат барем во еден од претходните извештаи; и 3) со црвена боја се обележани проблемите кои се повторуваат во минатите две и/или повеќе години. На пример, во делот на Парламент во Политичкиот критериум, за првпат се споменува дека „Двете комисии надлежни за надзор над тајните служби (едната за безбедност и контраразузнавање, а другата за следење на комуникациите) треба да го спроведат својот мандат“ и затоа оваа забелешка ја обележавме со стандардна боја и фонт. Од друга страна, коментарот „Собранието не ја изврши адекватно својата улога на контрола и баланс со извршната власт“ е показател дека истиот проблем бил нотирани и лани и поради тоа е обележан со стандардна боја и задебелено. И конечно, со црвена боја на фонтоот е обележан коментарот „Продолжи практиката на често менување на законите и употреба на скратена постапка за усвојување, без потребните консултации или проценката на влијанието“ бидејќи се провлекува во најмалку три извештаја.

Главен извор на податоци и оценки за оваа наша анализа е Извештајот на ЕК за Македонија за 2016 година. Сепак, и оваа година многу важен извор на податоци, но и политички проценки е Соопштението на ЕК за Политиката на ЕУ за проширување 2016 година. Имено овој документ е само продолжение на минатогодишната Стратегија за проширување и го потврдува принципот „најпрво за основите“ при што повторно ги утврдува темелните определби на ЕУ во врска со проширувањето, наведувајќи дека тие треба да послужат не само за преговорите за членство туку и за модернизација и демократизација на државите кои пристапуваат. Според овој принцип суштинските прашања како што се владеење на правото, темелни права, миграција, зајакнување на демократските институции, реформи на јавната администрација, економија и регионална соработка остануваат клучни приоритети на процесот на проширување. Како битен извор на информации, но и репер во целиот документ на Извештајот е исто така и **Извештајот на Прибе и Итните реформски приоритети кои беа објавени на 8 јуни 2015 година** по постигнувањето на првиот Пржински договор меѓу четирите најголеми политички партии.

Стратегијата за проширување минатата година малку ги рedefинираше темелните определби согласно новата пилот методологија на ЕК за подготовка на Извештајот за напредокот. Имено, лани ЕК направи зајакнат мониторинг и известување за седум области кои ги смета за клучни, а кои се во согласност со темелните определби (**fundamentals first**) утврдени во **Стратегијата за проширување 2015-2016 година**.

Областите кои се сметаат за темелни, согласно ланскиот пристап во Стратегијата за проширување се следните:

- **Владеење на правото и темелните права** (кадешто се опфатени функционирањето на судството, борбата против корупцијата и организираниот криминал, слободата на изразување),
- **Економски развој и конкурентност** (дел кој ги опфаќа економските реформи, конкурентноста, работни места, фискална консолидација и инклузивен раст).
- **Реформи на јавната администрација** (дел кој ги опфаќа политичките влијанија врз администрацијата, ефикасноста и стручноста, балансот меѓу различните нивоа на власт и сл.)
- Три поглавја непосредно поврзани со горенаведените темелни определби (Поглавје 5- **Јавни набавки**, Поглавје 18- **Статистика и Поглавје 32- Финансиска контрола**)
- **Регионална соработка** (каде се подразбира агендата за поврзаност во регионот на Западен Балкан и добрососедски односи и регионална соработка)

На овие области се додаваат уште неколку поврзани со економски развој (слобода на движење на стоки, конкурентност, транспорт и енергетика) како и области поврзани со поглавје 24 (миграции, контрола на границите, азил и борба против тероризмот).

Во рамките на оценувањето на сите овие пилот области, како и лани, ЕК ќе користи описни оценки за да ја процени **сегашната состојба и напредокот** во изминатите 12 месеци. Сегашната состојба ќе ја проценува во скалата: **рана фаза-одредено ниво на подготвеност-умерено подготвени- добро ниво на подготвеност-напредна подготвеност**. Петте категории пак за оценување на напредокот во последната година се: **Назаднување- Нема напредок- Одреден напредок- Дobar напредок- Многу добар напредок**.

Она што е ново и карактеристично е што ЕК го менува календарот за објавување на Извештаите. Имено, во 2017 година нема да има објавено извештај, а наредниот пакет Извештаи ќе се објави напролет 2017 година пред одржувањето на седниците на Советот на ЕУ во јуни, наместо како досега пред одржување на Советот во декември. На овој начин како временски период за оценување ќе биде календарската година што е полесно за прибирање на статистичките податоци но и за усогласување со економските програми и семестарот во ЕУ. Оваа промена била повеќе пати пбарана од државите во процесот на проширување.

Како и до сега и годинава во компаративната анализа ги вградивме и нашите согледувања во форма на коментари со надеж дека ќе ви помогнат да создадете своја слика.

Целокупната анализа наведува на следните општи заклучоци:

1. **Препораката за почеток на преговорите е повторно суспендирана и дополнително условена.**- Замрзнатата препорака од минатата година се повтори и оваа година. Како и лани, овогодинашниот Извештај на ЕК поставува конкретни услови за отстранување на суспензијата, но условеноста е поинаква од лани кога препораката беше условена „со континуирано спроведување на политичкиот договор од јуни и јули 2015 г. и со суштински напредок во спроведувањето на Итните реформски приоритети. Откако се покажаа тешки предизборните реформи проследени со многу пречки, недостаток на политичка волја и задоцнувања, оваа година препораката е уловена на следниот начин: *Неодамнешните позитивни чекори во контекст на Договорот од Пржино даваат шанса за политичките лидери конечно да ја надминат долготрајната политичка криза и да ги решат системските проблеми. Во тоа светло, Комисијата е подготвена да ја упати препораката за отворање на преговорите за членство со Македонија. Ова сепак, ќе биде условено со напредокот во спроведувањето на Договорот од Пржино, поточно со одржување на веродостојни избори и суштински напредок во спроведувањето на*

Итните реформски приоритети. Ова е повторен сигнал дека ЕУ цврсто стои зад овие инструменти како битни за излез на Македонија од политичката криза. Со овој сигнал се потопуваат надежите дека кој било политички фактор, а особено власта може да ги минира и успорува процесите започнати со овие инструменти.

2. **Последиците од политичката криза, заробената држава и недостатокот на политичка волја за реформи се во фокусот на Извештајот за напредокот и имаат клучно влијание врз оценка на политичкиот критериум.**- Согласно оценките на Комисијата за политичкиот критериум, *најтешката политичка криза од 2001 година наваму во Македонија продолжи и оваа година. Демократијата и владеештвото на правото се постојано загрозувани, особено заради заробување на државата што директно влијае врз функционирањето на демократските институции и клучните општествени области. Државата страда од политичка култура на поделби и недостаток од капацитет за компромис...Заробени се и институциите како што се судството, регулаторните тела и медиумите. Тесните партиски интереси и понатаму надвладуваат над интересите на државата и граѓаните во клучните области...Се уште постојат клучни обврски од Пржжинскиот договор кои не се исполнети.* Основната политичка порака на Извештајот е дека европската иднина на Македонија зависи од одржување на фер и демократски избори во декември 2016 година. Сепак, не завршуваат сите обврски со изборите. Тоа значи дека секоја наредна влада во кој било состав ќе мора да ги преземе Итните реформски приоритети како реформска агенда која треба да се спроведува во соработка со граѓанското општество и политичките партии. Ова особено важи за работата на СЈО и целосното расчистување на одговорноста за прислушкувањето, но и криминалот кој прозлегува од содржината на прислушкуваните раговори.
3. **Фискалната, економската и буџетската политика на Владата не бележи никаков напредок.** Врз основа на промените од минатата година за известувањето за економските критериуми, Комисијата дополнително ја усоврши својата методологија и ги прилагоди под-критериумите кои ги сочинуваат двата економските критериуми за членство. Целта на ова прилагодување е да се осигура дека државите од проширувањето ќе бидат економски спремни и ќе придонесат за конкурентност и стабилноста на ЕУ кога ќе станат држави-членки. Ревидираните под-критериуми ги нагласуваат главните економски недостатоци на државите кои се моментално во процес на проширување, како што се нивните слаби деловни средини со ограничен пристап до финансии, високи стапки на невработеност, лоши резултати во образованието и ниско ниво на иновации и регионално поврзување. Тие дозволуваат пофокусирана анализа на недостатоците во функционирањето на пазарите и слабоста на конкурентноста. Новиот фокус е исто така подобро усогласен со ПЕР и со тоа придонесува за обезбедување појасни насоки за државите од проширувањето со цел да се искористат придобивките од поблиска интеграција со ЕУ пред пристапувањето и конечно да се исполнат економските критериуми. Комисијата планира да го премести усвојувањето на годишниот пакет за проширување од традиционалниот термин кој е во есен во нов термин во пролет со што ќе се даде поголема тежина на економските основи на политиката на проширување, ќе се обезбеди посилна кохерентност помеѓу пакетот и процесот на ПЕР и ќе се работи за да се даде поголема видливост на сето тоа. Генерално, не е постигнат е напредок во насока на функционална пазарна економија во текот на известувачкиот период. Задржана е макроекономската стабилност и макроекономската средина е дополнително зајакната во 2015 година. Ова е поддржано со големи јавни расходи во инфраструктурата и странски директни инвестиции, иако беа забележани знаци на слабост во првиот квартал на 2016 година. Економската експанзија е забавена во 2016 година во контекст на политичката криза. Управувањето со јавните финансии не е подобро и јавниот долг е дополнително зголемен. Недостига посветеност за фискална консолидација, бидејќи владата не успеа да наведе конкретни мерки и постојано нагорно ги ревидираше таргетите за годишниот дефицит кон средината на годината. Невработеноста останува висока, особено меѓу младите. Конкурентноста на домашниот приватен сектор и понатаму останува ниска и е отежната со слабото спроведување на договорите, огромната неформална економија и тешкиот пристап до финансии. Економијата има умерено ниво на подготвеност да се справи со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата. Сепак, економијата е лошо диверзифицирана и преработувачката индустрија произведува главно производи со ниска додадена

вредност. Економијата продолжи да има слабости во образованите наставните програми, ниски стапки на иновации и значајни потреби за инвестиции, вклучително и во јавната инфраструктура, кои ја прават помалку конкурентна

- 4. Граѓанското општество повторно се означува како фактор во градењето на демократијата, решавањето на политичката криза и креирањето на јавните политики.** – Оваа година ЕК има посветено голем содржински дел од Извештајот на граѓанското општество. Во тој дел на отворен и остар начин се укажува на сите проблеми во институционалната соработка меѓу Владата и граѓанскиот сектор, но исто така детално и објективно се пренесуваат динамичните случувања во граѓанското општество поврзани со протестите од 2016 година кои беа дел од притисокот за разрешување на политичката криза на праведен начин. *Притоа, ЕК ги нотира неповолната општествена клима и стравот како основни карактеристики на средината во која делуваат граѓанските организации и активисти како жртви на постојани жестоки и непримерени критики од политичарите во некои медиуми. Исто така, како плод на политичката и општествена криза во Извештајот на ЕК се забележуваат политичката поларизација и поделби меѓу про-владини и анти-владини граѓански структури. Некои од организациите кои ја критикувале власта пријавиле неправедни притисоци преку целни истраги против нив и повреда на нивната приватност. Во Извештајот се потенцираат и долготрајните протести минатата пролет и лето кои се случиле како резултат на аболуцијата со која претседателот Иванов ослободи од одговорност 56 лица под истрага од СЈО. ЕК ги оценува овие протести како напори за зајакнување на демократските процеси со цел да се обезбеди поголема контрола врз власта. Во ова светло се наведува дека дел од лицата кои учествувале во „Шарената револуција“ биле казнувани и повикувани на суд заради граѓанска непослушност. Како уште еден битен напор на граѓанските организации за помош во решавање на кризата се наведува и т.н. Блупринт, односно документ изработен од група организации и експерти кој предлага итни мерки за излез од кризата насловени како „Предлог за итни демократски реформи“. Во Извештајот се наведени и многубројни забелешки за нефункционалната соработка меѓу Владата и ГО кои се повторуваат повеќе години со ред. Во тој спектар спаѓаат и пропаднатиот процес на воспоставување на Совет за соработка меѓу Владата и НВО кој беше бојкотиран од најголем дел од релевантните ГО, неспроведувањето на Стратегијата за соработка меѓу Влада и НВО 2012-2017, недоволните владини капацитети и политичка волја за соработка и дијалог со граѓанското општество, како и се уште нетранспарентното и неефикасно државно финансирање на ГО и др.*

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАИТЕ ЗА НАПРЕДОКОТ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА 2013-2016

ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИУМИ			
ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО			
Натамошно спроведување на охридскиот Рамковен договор, особено во однос на градење интернетничка доверба			
Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	
<p>- Проблеми со апсорпцијата на ИПА средствата. Само за 25% од ИПА се склучени договори.</p>	<p>- Во политичките критериуми спаѓа и регионалната соработка, добрососедските односи со државите членки и државите во процес на проширување, како што е соработката со Меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија во Хаг.</p>	<p>- Сериозните предизвици за кои Комисијата известуваше во минатите години беа дополнително истакнати со најсериозната политичка криза која ја зафати земјата уште од 2001 година. Следените комуникации и прислушуваниите разговори кои очигледно истакнати носители на јавни функции, укажуваат на прекршувања на човековите права, влијание врз судството, слободата на изразување и медиумите, како и изборите и корупција.</p>	<p>-</p>

ДЕМОКРАТИЈА			
ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ			
Да се обезбеди доволна автономија ба независните регулаторни и ревизиски и надзорни тела, но не само во теорија, туку и во пракса со цел да дејствуваат ефикасно и ослободени од политички притисок. За ова се потребни не само проактивни напори од самите тела, туку и политичка волја од сите актери со цел да им се дозволи на овие тела да ги извршуваат своите обврски согласно закон, вклучително и алокација на доволно финансиски средства. Да се обезбеди членување во независните регулаторни тела, засновано на професионална подготвеност, релевантно професионално искуство од областа на компаративните заслуги. Да се обезбеди законско санкционирање на неусогласеноста со барањата и препораките на независните тела			
КОМЕНТАР			
Периодот за кој што се известува беше означен како продолжение на политичката криза и делумната имплементација на Договорот од Пржино од 2015та. Иако некои од роковите беа исполнети, повеќето беа со огромно задоцнување и беше потребна континуирана инволвираност и поддршка од ЕУ и САД. Некои од клучните договорени заложби од Договорот останаа неисполнети. Иако се отпочна со работа на некои од овие задачи, сепак напредокот беше ограничен во однос на пакетот итни реформски приоритети, најмногу поради недостаток на политичка волја. Демократските услови во земјата беа сериозно нарушени со одлуката на Претседателот Иванов за помилување на 56 личности вмешани во скандалот со нелегалното прислушување. Доминантните партиски интереси беа посочени дека ги надвладуваат граѓанските интереси за клучни прашања и проблеми. Посочените факти се индикатори на сериозно нарушена демократска средина, што силно се одразува на иднината на земјата.			
Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>- Во Собранието имаше политичка криза во декември 2012 година.</p>	<p>- Дојде до изедначување на партиите на власт со државата, што вроди со</p>	<p>- Во изминатата година земјата се соочи со најголемата криза по 2001 година.</p>	<p>- Периодот за кој што се известува беше означен како продолжение на политичката</p>

ДЕМОКРАТИЈА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се обезбеди доволна автономија ба независните регулаторни и ревизиски и надзорни тела, но не само во теорија, туку и во пракса со цел да дејствуваат ефикасно и ослободени од политички притисок. За ова се потребни не само проактивни напори од самите тела, туку и политичка волја од сите актери со цел да им се дозволи на овие тела да ги извршуваат своите обврски согласно закон, вклучително и алокација на доволно финансиски средства. Да се обезбеди членување во независните регулаторни тела, засновано на професионална подготвеност, релевантно професионално искуство од областа на компаративните заслуги. Да се обезбеди законско санкционирање на неусогласеноста со барањата и препораките на независните тела

КОМЕНТАР

Периодот за кој што се известува беше означен како продолжение на политичката криза и делумната имплементација на Договорот од Пржино од 2015та. Иако некои од роковите беа исполнети, повеќето беа со огромно задоцнување и беше потребна континуирана инволвираност и поддршка од ЕУ и САД. Некои од клучните договорени заложби од Договорот останаа неисполнети. Иако се отпочна со работа на некои од овие задачи, сепак напредокот беше ограничен во однос на пакетот итни реформски приоритети, најмногу поради недостаток на политичка волја. Демократските услови во земјата беа сериозно нарушени со одлуката на Претседателот Иванов за помилување на 56 личности вмешани во скандалот со нелегалното прислушување. Доминантните партиски интереси беа посочени дека ги надвладуваат граѓанските интереси за клучни прашања и проблеми. Посочените факти се индикатори на сериозно нарушена демократска средина, што силно се одразува на иднината на земјата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
	<p>дополнителна недоверба во институциите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои сериозна владина контрола на медиумите и институциите - Потребни се проактивни мерки за промоција на инклузивно општество	<ul style="list-style-type: none"> - Кризата се должеше на ниската политичка култура која доведе до поделби по разни основи, а недостатокот на компромис и дијалог заедно со опозициониот бојкот на Парламентот ја продлабочи ионака кривката доверба во институциите. - Кризата се продлабочи по објавувањето на прислушкуваните разговори помеѓу високи функционери. Тие разговори укажуваа на прекршување на фундаменталните права, намалување на судската независност, на медимските слободи и избори како и политизација и корупција во различни сфери. - Владата, Парламентот и останатите надзорни тела значително потфрлија во адекватната реакција на наодите за корупција и нарушување на медиумските слободи од објавените материјали. - Комесарот заедно со уште тројца членови на Европскиот Парламент посредуваа за политичките преговори и договорот во периодот Јуни/Јули.	<p>криза и делумната имплементација на Договорот од Пржино од 2015та.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако некои од роковите беа исполнети, повеќето беа со огромно задоцнување и беше потребна континуирана инволвираност и поддршка од ЕУ и САД. - Некои од клучните договорени заложби од Договорот останаа неисполнети. - Иако се отпочна со работа на некои од овие задачи, сепак напредокот беше ограничен во однос на пакетот итни реформски приоритети, најмногу поради недостаток на политичка волја. - Одлуката на Претседателот за помилување на 56 личности кои беа обвинети или наводно инволвирани во аферата со прислушувањето, беше поништена како последица на граѓанските протести, како и заложби на меѓународната заедница. - Теснопартиските интереси ги надвладуваат граѓанските интереси на земјата за клучни прашања и проблеми.

УСТАВ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Правилно и целосно извршување на судските пресуди

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Посочени се сериозни недостатоци и потребата за ревидирање/ укинување за Законот за лустрација и неговата примена, кои се однесуваат на времените ограничувања, заштитните мерки против политичките, идеолошките или партиските причини кои се користат како основа за лустрација, исклучување на лицата во приватниот или полуприватниот сектор и зајакнување на заштитните мерки за неоткривање на идентитетот на лицето се додека не се донесе конечна судска одлука.

КОМЕНТАР

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<ul style="list-style-type: none"> - Уставниот суд прими приближно 200 иницијативи за оценка на уставноста и законитоста на актите во 2012 година. Во приближно 15% од иницијативите Судот поништи дел од одредбите и укажа на потребата од натамошно унапредување на квалитетот на законодавството уште во процесот на подготовка на нацртите. - Нема систематски и транспарентен пристап на законодавната и извршната власт откако Уставниот суд ќе укине или поништи некој закон/одредба во законот. - Иако постои обврска да има нов закон, во практиката и покрај укинувањето/ поништувањето на одредени закони/ одредби, голем број од законите се оставаат со недоречености и празнини што ја поткопува правната сигурност. - Венецијанската комисија искажа загриженост за отпочнувањето на процесот на лустрација долго време по почетокот на демократизацијата на државата,	<ul style="list-style-type: none"> - Во јули 2014, Владата достави до Собранието предлог пакет за уставни измени кој содржи седум амандмани на Уставот и опфаќа повеќе области. Пакетот беше подготвен за навистина кратко време и не го содржи потребното имплементациско законодавство. - Компатибилноста на предложените уставни амандмани со правото на Европската унија треба допрва да биде утврдена. - Било каков амандман на Уставот треба да биде заснован на широк општествен консензус. - Работата на Уставниот суд продолжува да биде попречувана од несоодветните човечки ресурси, особено од недостатокот на стручни соработници. - Бројот на добиени иницијативи во текот на годината е сличен како и во претходните години, но се уште не се преземени чекори за да се обезбеди правната сигурност за законодавство кое веќе било укинато како противуставно. Ваквата практика создава празнини во правната рамка. - Извршната и законодавната власт мораат да обезбедат подобра системска контрола и следење на постапките пред	-	-

УСТАВ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Правилно и целосно извршување на судските пресуди

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Посочени се сериозни недостатоци и потребата за ревидирање/ укинување за Законот за лустрација и неговата примена, кои се однесуваат на времените ограничувања, заштитните мерки против политичките, идеолошките или партиските причини кои се користат како основа за лустрација, исклучување на лицата во приватниот или полуприватниот сектор и зајакнување на заштитните мерки за неоткривање на идентитетот на лицето се додека не се донесе конечна судска одлука.

КОМЕНТАР

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
за злоупотребата на политичката, партиската или идеолошката определба како основ за отворање на постапка за лустрација, како и поради тоа што со законот се опфатени и приватни и полуприватни организации.	Уставниот суд и надополнување на ваквите празнини. <ul style="list-style-type: none"> - Загрижува тоа што промената на составот на Уставниот суд во последните години влијае врз неговата независност, особено поради фактот дека се повеќе се одложува одлучувањето и се прават чудни компромиси при одлуките. - Во јануари 2014, Уставниот суд ја отфрли иницијативата да ја утврди уставноста на контроверзниот буџет од 2013 година, откако претходно премногу долго поради техникалии го одложи расправањето на предметот. - Во април 2014, Уставниот суд ја отфрли иницијативата да ја утврди уставноста на контроверзниот Закон за лустрација, иако претходно побара и доби мислење за истиот од Венецијанската комисија.		

ИЗБОРИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Идните избори да бидат во согласност со Изборниот законик, Веднаш да се донесат одлуки за сите изборни неправилности и истите да се казнат,

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Секоја нерегуларност којашто е откриена треба да биде проследена на таков начин што сите грешки/мани, вклучувајќи ги и тие коишто се утврдени во набљудувачката мисија на ОБСЕ/ОДИХР од Извештајот во 2014 година, се адресирани пред наредните избори да се одржат, со цел да се увери дека такви нерегуларности нема да се случат повторно. Директната политичка инволвираност во изборните манипулации, како што изгледа од објавените прислушувања, е сериозно прекршување на основните демократски принципи и мора да биде соодветно адресирано на судско и политичко ниво. Државната изборна комисија игра централна улога во надгледувањето/контролата на изборите. Секое вмешување во работата на Државната изборна комисија е неприфатливо. Комисијата како независно тело треба да развие култура на двопартиски пристап кон работата базирано на опсежното искуство и треба да одолее да ги носи мнозинството одлуки во согласност со политичките табори. Целосно внимание треба да посвети на именување/поставување/одредување суштински број членови на Комисијата кои докажале независност и слобода од некакви политичко партиски конекции. Тајмингот на нерегуларностите, или тајмингот на нивното објавување, не треба да претставува пречка за ефикасна истрага од страна на Државната изборна комисија. Комисијата треба проактивно да ги употребува своите широки овластувања/моќи и да презема иницијативи, согласно мандатот. Не смее да си забрани оценување на минатите избори, како што неодамна кажа со простиот аргумент, дека избирачкиот процес е затворен. Финансирањето на партиите треба да почитува постоечки правила во поглед на рекламите или употребата на јавните фондови и јавно раководење со партиските активности. Воведувањето рокови за Државната комисија за превенција на корупција да ги истражи жалбите за злоупотреба на државните ресурси за време на кампањата може да биде земено предвид и да бидат обезбедени потребните ресурси да се решат благовремено во согласност со истакнатите ГРЕКО и ОДИХР препораки

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се финализираат изборните реформи согласно препораките на ОБСЕ/ОДИХР и Венециската Комисија, вклучувајќи зголемување на опсегот и можностите за поднесување жалби и претставки, осигурување на доволна раздвоеност помеѓу делувањето на државата и делувањето на политичките партии, како и обединет политички пристап на изборните тела на сите нивоа. Да се спроведе ревизија на Избирачкиот список во согласност со препораките на ОБСЕ/ОДИХР со кои се оценува точноста и усогласеноста на податоците за избирачите, особено заради можноста ба двојни дупликат гласачи, одвоено регистрирање на податоците гласачите со податоците од лична карта и со пасош и укажување на голем број регистрирани гласачи. Идентификување на области за можно подобрување на точноста ба податоците за гласачите. Соодветно на оваа ревизија и подобрување на точноста на Избирачкиот список.

КОМЕНТАР

Изборите и нивното спроведување се во фокусот на целиот Извештај на ЕК. Сепак во овој дел се нотира повеќекратното откажување на изборите поради објективните проблеми со исполнување на основните услови за организирање на веродостојни избори. Поимот „веродостојни избори“ е клучна одредница со која се служи Извештајот. Извештајот на ЕК става особен фокус на три прашања: Делумното прифаќање на забелешките од ОБСЕ/ОДИХР, потребата од усогласување на Изборниот законик со другото законодавство и тешкотиите (политичките опструкции и тензии, недоволна соработка со институциите и ограничени ресурси) со кои се соочува ДИК во својата работа. Клучната забелешка за оваа институција е недоволната транспарентност која би ја зголемила јавната доверба во оваа институција која треба да спроведе веродостојни избори. Гледано во целост, амбициозната агенда за темелни реформи од минатите години се намалени на прагот утврден со Пржинскиот договор и сите негови дополнувања со цел да се обезбеди намал минимум за одржување на веродостојни избори, според договореното од четирите најголеми политички партии.

ПРЕПОРАКА ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Во светло на предстојните парламентарни избори, мора да продолжи работата за обезбедување на условите за кредибилен изборен процес (како што се истраги за заплашување на гласачите, одвојување на активностите на државата и партијата, балансирано медиумско известување и постојано ажурирање на избирачкиот список).
- Да се спроведат препораките на ОБСЕ/ОДИХР.
- Треба да продолжат напорите за подобрување на капацитетите на Државната изборна комисија. Потребна е нејзина поголема транспарентност за да се зголеми граѓанската доверба во нејзината работа.

ИЗБОРИ			
Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<ul style="list-style-type: none"> - Собранието делумно ги подобри предлог-измените на Изборниот законик и на Законот за финансирање на политичките партии во ноември 2012. - Претходните препораки за износите на донациите во кампањата, како и за процедурите за жалби и поплаки и аранжманите за гласање на дијаспората не се земени предвид. - Менувањето на Законикот блиску до изборите не е добра практика. - Процедурите за составување и одржување на Избирачкиот список може уште да се подобрат. - Заплашувањето на гласачите и злоупотребата на државните ресурси се случуваше во текот на целата кампања и се уште не е јасно одвојувањето на државата од политичката партија. - Неколку радиодифузери, вклучувајќи го и јавниот сервис не известува избалансирано за време на кампањата. 	<ul style="list-style-type: none"> - ОДИХР укажа на веродостојни наводи за недоволна поделеност помеѓу државата и политичката партија, како и притисоци врз државните службеници. - ОДИХР укажа дека мнозинството медиуми се наклонети на Владата, вклучувајќи го и националниот сервис. - Медиумите во своето известување не правеа разлика дали претставуваат еден министер(официјален претставник на власта) или изборен кандидат. 	<ul style="list-style-type: none"> - Во прислушкуваните материјали постојат разговори за манипулации со избирачкиот список, купувањето на гласови, закани кон јавни службеници и приватни компании, како и спречување на гласачи да го остварат бирачкото право. - Според Итните реформски приоритети препораките на ОБСЕ/ОДИХР треба да се исполнат во целост пред одржувањето на предвремените парламентарни избори во април 2016 година. - И покрај обврските преземени од политичкиот договор преговорите за изборните реформи беа долги и тешки. - Потребна е политичка и правна акција повеќе отколку донесување на закони при решавањето на другите проблеми во оваа област. 	<ul style="list-style-type: none"> - По писмата на ЕУ и САД упатени до премиерот, каде се укажува на неисполнетост на клучните услови за веродостојни избори, политичките лидери ги одложија изборите од 24 април 2016 за 5 јуни 2016. Но, и овие избори беа одложени откако тројца од летворицата лидери оценија дека се уште не се исполнети условите, а само една партија достави кандидатски листи. На 31 август 2016 г. Политичките лидери постигнаа договор за одржување на изборите на 11 декември 2016. - Амандманите на Изборниот законик од ноември 2015 година само делумно ги прифаќаат препораките на ОБСЕ/ОДИХР. - Изборниот законик ќе треба и натаму да се менува за да се обезбеди негова внатрешна кохезија и усогласеност со релевантната законодавна рамка. - Новиот состав на ДИК работеше во тензична политичка средина, нејзината работа беше нарушена од политички вмешувања, недоволна соработка од повеќе други засегнати страни, ограничено време и ресурси.

ПАРЛАМЕНТ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Да се зголеми капацитетот на Собранието со повеќе ресурси

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Парламентарниот надзор над следењето на комуникациите: Парламентарните комисии за безбедност и контраразузнавање и за надзор на мерките за следење треба да се состанат веднаш и да се среќаваат редовно (со учество на сите партии избрани во Парламентот) со цел да се обезбеди парламентарна одговорност. Доколку продолжи парламентарниот бојкот ќе треба да се изнајдат ad-hoc решенија, по можност во рамките на структурите на Парламентот, избегнувајќи ја ситуацијата каде што парламентарниот надзор de facto е суспендиран на одложен период. Со повлекувањето на малцинството членови од комисиите не треба да се дозволи попречување на статутарното функционирање и доколку е потребно парламентарниот деловник треба да биде изменет со цел да се дозволи оваа активност. Неопходноста од поседување на безбедносен сертификат не смее да се користи како причина за одложување на работата на комисиите и постапката за доделување на безбедносен сертификат треба да се забрза за да се дозволи ова. Треба да се дозволи на членовите на Комисијата да им помагаат технички експерти. Парламентот треба да инсистира институциите строго да ги почитуваат обврските за известување, како што е обврската на Комисијата за надзор над спроведувањето на посебната истражна мерка следење на комуникациите да известува еднаш годишно.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се обезбеди јасна поделба на мандатите и регулативите кои се однесуваат на следење на комуникациите, од една страна за кривичните истраги, а од друга страна за безбедносните цели. Одземање ба посредничката функција на УБК како чувар на влез за активностите поврзани со следење на комуникациите на другите надлежни органи. Разјаснување на Законот и практиката дека телеком провајдерите ги активираат и ги пренасочуваат сигналите до надлежните агенции (Полиција, Царинска управа и Финансиска полиција) или до безбедносните агенции (УБК, Агенција за разузнавање, Служба за воена безбедност и разузнавање на Министерството за одбрана), само по претходно добивање на релевантен судски налог и само за целите на законско следење. Да се воведат алатки за управување со ризикот за водење и насочување на сите разузнавачки операции како и зајакната безбедност на датотеките и складирањето на податоците. Да се обезбеди соодветна обука на службата за почитување на правилата за заштита на податоците, професионалната етика и интегритет и основните човекови права. Да се обезбеди итно и редовно состанување на надлежните парламентарни комисии за следење на комуникациите и за безбедност и контраразузнавање на нивните редовни активности. Да се обезбеди постапување на овие комисии согласно новите правни обврски за известување, како и дека нема да имаат пречки во прибирањето на неопходните податоци и сведочења и техничка помош кои им се неопходни за да ги изработат овие извештаи. Имплементација на препораките на Анкетната комисија од 2013 година, кои се однесуваат на подобро функционирање на Парламентот и организирање на неговата работа.

КОМЕНТАР

ЕК упатува крајно остри критики за улогата и работата на Собранието во политичкиот живот на Македонија. Имено, основната забелешка на ЕК е дека Собранието не извршува ниту една од своите изворни надлежности на правилен начин соодветен на демократска држава. Во прв план, во оваа смисла, се истакнува недоволната контрола врз извршната власт, непостојниот политички дијалог, попреченост од политичката криза и сл. Како една крупна забелешка која се провлекува повеќе години е собраниската практика за честа промена на законите и тоа најчесто во скратена постапка без соодветни консултации и проценка на влијанието. Сепак, како многу важна забелешка нова од оваа година е целосната нефункционалност на сите собраниски комисии кои требаше да помогнат во утврдување на политичката одговорност од скандалот со прислушкуваните разговори и контролата врз УБК. Имено, ниту комисијата за контрола на УБК ниту комисијата за следење на комуникациите не заврши ништо од предвидените задачи со Пржинскиот договор. Истото важи и за комисијата специјално формирана како резултат на овој Договор за да утврди политичка одговорност за прислушкувањето. Овие комисии никогаш не профункционираа ниту доставија извештај за работата, а претставниците на владеачката партија ја бојкотираа нивната работа. Истото се однесува и на комисијата надлежна за расчистување на инцидентот од „Црниот понеделник“ од декември 2012 година. Ова значи дека Собранието нема капацитет за ефикасна контрола врз извршната власт ниту за отворање на сериозни дебати за политичка одговорност во демократско општество.

ПРЕПОРАКА ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Тековната криза уште еднаш ги потенцираше слабите законодавни и надзорни функции на Собранието, како и потребата од суштинско подобрување на работата на оваа институција како форум за конструктивен политички дијалог и претставување.
- Фокусот на оваа институција треба да биде на активно учество на сите парламентарни партии, соодветни консултации и проценка на влијанието пред донесувањето на законите, кредибилен и функционален надзор на работата на владата и тајните служби, утврдување на политичка одговорност за нелегалното прислушкување, како и

ПАРЛАМЕНТ

капацитет за надгледување врз заштитата на човековите права и темелни слободи во државата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<ul style="list-style-type: none"> - Голем број опозициски пратеници и новинари беа насилно отстранети од Собранието во декември 2012 г. - Главната опозициска партија речиси не учествуваше во пленарните сесии на Собранието. - Потребен е поголем национален консензус за тоа како да се исполнат стратегиските заложби. - Заклучоците од Анкетната комисија предвидуваат реформа на Деловникот, етички кодекс за пратениците, процедури за обезбедувањето во Собранието и третман на новинарите. - Собранието донесе 10 нови закони и ревидира околу 80 други без опозиција што зборува за не инклузивниот процес. - НСЕИ треба да има поголема улога во обезбедувањето широка национална поддршка за европските интеграции. 	<ul style="list-style-type: none"> - Новото Собрание беше конституирано на 10 мај 2014 година, иако без пратениците од опозицискиот блок предводен од СДСМ. - Од 34 освоени мандати на опозицијата предводена од СДСМ, 3 пратеници ги прифатија своите мандати. Останатите пратенички мандати се уште не се прифатени, а оставките на избраните пратеници не се процесирани. - На крајот на август по конфликтот помеѓу пратениците на ДУИ и ДПА, пратеничката група на ДПА привремено се повлече од Собранието. - Отсуството на поголемиот дел од пратениците на опозицијата е контрадикторно со инклузивната природа на работата на Собранието. - Собранието беше активно пред изборите, усвојувајќи нови закони и водејќи ја дебатата, вклучително и онаа за европските интеграции. - Опозициските партии учествуваа во работата на Собранието до неговото распуштање пред изборите. - Постоеше широк консензус за амандманите на 60 закони, вклучително и за Изборниот законик и Кривичниот законик, но не и за амандманите за законите за медиумската сфера. - Собранието расправаше за три предлози на опозицијата. - Работната група за имплементација на препораките од Анкетната комисија за настаните од 24 декември 2012 година, беше активна до октомври 2013 кога членовите од СДСМ во знак на протест против апсењето на претседателот на 	<ul style="list-style-type: none"> - Најголемата опозициска партија, СДСМ, се врати во Собранието дури на 1 септември. - Како резултат од нивното отсуство, Собранието не ја одигра улогата на поделба на власта и контрола врз работата на извршната власт, а најважно врз работата на безбедносните служби во екот на објавувањето на прислушуваниите материјали (Итни реформски приоритети). - Во текот на летото, двете релевантни комисии беа реактивирани, под раководство на опозицијата, но Анкетна комисија за прислушувањето се уште не е формирана - Препораките од август, 2013 година, кои се однесуваат на Анкетната комисија за настаните од 24 декември, 2012, не беа финализирани поради повлекувањето на СДСМ од релевантните работни групи; продолжувањето на оваа работа е од исклучителна важност за целокупното функционирање на Собранието (Итни реформски приоритети). - Јавни консултации за предложените законски и уставни измени беа остварени со учеството на граѓанските организации и академската заедница. - Комитетот за европски прашања разгледа 11 закони како дел од НПАА, но постојаните законски измени упатуваат на недостатоци во подготовката на јавни политики, консултативните и законодавните процеси. - Конструктивен состанок на 	<ul style="list-style-type: none"> - Работата на Собранието и понатаму беше сериозно попречена од политичката криза, вклучувајќи го и недостатокот од политички дијалог, начинот на негово распуштање и неучеството на најголемата опозициска партија во собраниските активности меѓу 23 јуни и 22 јули 2016 година. - Собранието не ја изврши адекватно својата улога на контрола и баланс со извршната власт. - Продолжи практиката на често менување на законите и употреба на скратена постапка за усвојување, без потребните консултации или проценката на влијанието. - Двете комисии надлежни за надзор над тајните служби (едната за безбедност и контраразузнавање, а другата за следење на комуникациите) треба да го спроведат својот мандат. - Комисијата за испитување на случајот со прислушувањето не успеа да утврди политичка одговорност за прислушувањето затоа што членовите на владејачката партија не учествуваа на сведочењата или пак одбиваа да одговараат на поставените прашања. - Сите три комисии не ги доставија првичните извештаи за нивната работа како што беше договорено со Пржинскиот договор. - Собраниската комисија формирана за следење на одлуките на претседателот Иванов за помилување, одлучи дека нема основа за негово отповикување. - Нема напредок во спроведувањето на претходните препораки на Комисијата за

ПАРЛАМЕНТ

	<p>Советот на општина Центар ја напуштија. Како резултат на тоа не беа спроведени препораките на комисијата и особено онаа која се однесуваше на измените на Деловникот.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комитетот за европски прашања ги разгледа сите 19 закони усвоени согласно НПАА, а одржа и надзорна расправа за користењето на средствата од ИПА на која учествуваа претставници на Владата, академијата и граѓанското општество. - Пред изборите Националниот совет за европска интеграција се сретна само два пати, Комитетот за односи меѓу заедниците еднаш, а Постојаната анкетна комисија за човекови права ниту еднаш. - Од сите 399 закони усвоени во текот на овој извештаен период, дури 175 беа усвоени по скратена постапка. - Парламентарниот институт спроведе обука за новоизбраните пратеници (45 од 123). - Препораките на Анкетната комисија треба да се имплементираат. 	<p>Националниот совет за европски интеграции се одржа на 18 септември, како дел од состанок за Пристапниот дијалог на високо ниво</p>	<p>испитување на настаните од 24 декември 2012 година.</p>
<p>2. Политички дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дијалогот меѓу политичките партии треба да се подобри. - Потребно е поголема политичка посветеност за решавање на проблемите низ дијалог и во рамките на институциите. 	<p>2. Политички дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работата на Собранието е отежната поради немањето конструктивен политички дијалог и длабоката поделба помеѓу политичките партии. - Отсуството на опозицијата го отежна продолжувањето на реформите и можноста Собранието да биде вистински контролор на активностите на власта. - Заеднички и власта и опозицијата имаат обврска да ја обезбедат политичката дебата во Собранието и да создадат услови за неговата правилна работа. 	<p>2. Политички дијалог</p>	<p>2. Политички дијалог</p>

КОНТРОЛА ВРЗ РАЗУЗНАВАЧКИТЕ СЛУЖБИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Следењето на комуникациите во интерес на кривичните истраги и следењето заради безбедносни намени треба да бидат разгледувани како одделни функции и да бидат одделно регулирани со цел да ги одразат надлежностите на засегнатите агенции. Генерално, надлежностите поврзани со спречувањето на криминалот и откривањето треба строго да се почитуваат. Мандатот на УБК треба да биде соодветно намален, за да се фокусира на овие задачи. На УБК треба да и се одземе посредничката улога, со цела да нема нејзино мешање во независноста на другите надлежни органи кога се работи за следење на комуникациите (полиција, Царинска управа и финансиска полиција). УБК не треба да има директен пристап до техничката опрема која дозволува отсликување на комуникацискиот сигнал. The proprietary switches треба да бидат преместени во просториите на телекомуникациските оператори. Операторите треба да ги активираат и пренасочуваат сигналите до надлежните органи (Полицијата, Царинската управа и Финансиската полиција) или до безбедносните органи (Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање и одделот за воена безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана) само по добивањето на релевантна судска наредба и само за целите на законското прислушување. Под било кои околности УБК не треба да има практична можност за директно пресретнување на комуникациите. Разузнавачките служби кои имаат надлежност во следењето на комуникациите треба да дејствуваат само во согласност со јасниот мандат даден со закон, каде се дефинирани и ограничени нивните задачи за целта на националната безбедност и највисоките јавни интереси. Под било кои околности не треба да се овозможи собирање на информации за политички или други цели. Вработувањето и селекцијата на службата треба да се заснова на строги критериуми на заслуги и интегритет, имајќи ја предвид чувствителноста на разузнавачката работа и заштитата од конфликт на интереси. Службата треба редовно да се обучува, вклучително и за почитување на правилата за заштита на податоци, основните човекови права и професионалната етика и интегритет. Имајќи предвид дека опсегот на активностите на разузнавачките служби треба да биде ограничен од целта на нивните задачи и дека било какво мешање (како што е следењето на комуникациите) треба да биде ограничено на она што е неопходно и пропорционално со тоа да се обезбедат соодветни човечки ресурси и опрема. Со оглед на големиот број на вработени кои се на располагање на УБК, а релативно малиот број на судски наредби за следење на комуникациите кои се издаваат годишно потребно е значително намалување на ресурсите и опремата. Истовремено треба да се обезбеди добро обучен и солидно оперативен кадар кој ќе ја контролира и набљудува работата на разузнавачките служби. Треба да се постават алатки за управување со ризик преку кои ќе се насочуваат и водат разузнавачките операции. Безбедноста на податоците треба да се засили со цел да се избегне било каков ризик на неконтролирано или незаконско користење на следењето на комуникациите, особено во рамките на Министерството за внатрешни работи, кое согласно членот 34 од Законот за следење на комуникациите треба да ги чува податоците „според посебен режим“. Извештаите за следење кои се направени за безбедносни цели треба да бидат избришани во разумен рок (сегашниот рок од 5 години е премногу долг) и согласно со принципите на неопходност и пропорционалност.

Во врска со содржината на прислушувањето: истрагите за кривични дела откриени со прислушувањето треба да бидат сериозно разгледани без двоумење и страв, на неселективен начин, при што приоритет треба да бидат оние со најсериозни злоупотреби и Ефективната истрага може да побара одземање на датотеките и сите достапни архиви од УБК и телекомуникациските оператори и нивна споредба со издадените судски наредби. Онаму каде што е потребно, истражителите може да ја разгледаат можноста за меѓународна помош и експертиза, на пример во повратувањето на избирашаните датотеки.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

КОМЕНТАР

Годинава по втор пат, ЕК ги коментира состојбите во надзорот на тајните служби во Македонија, како резултат на големиот скандал со прислушуваниите разговори кои ги ибјави опозицијата во текот на 2015 година. ЕК констатира дека комисиите за надзор над тајните служби, кои беа формирани или зајакнати со Пржинскиот договор, во практика не функционираат. Тие формално одржале седници и посети на УБК но без ефективен надзор и продор во работата на тајните служби. ЕК особено укажува дека нема никаква имплементација на јасните препораки од Итните реформски приоритети, што всушност значи дека во практика не постои никаков систем за надзор на работата на институциите кои имаат огромно влијание врз човековите слободи и права и чија работа и дејствување придонесе за создавање на длабоката политичка криза.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
		- Во теорија, земјата има воспоставено	- Двете комисии за надзор (едната за УБК

КОНТРОЛА ВРЗ РАЗУЗНАВАЧКИТЕ СЛУЖБИ

		<p>систем на надзор, кој всушност и не функционира во однос на безбедносните и разузнавачки структури.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собраниските комисии задолжни за контрола се имаа среќавано многу ретко и нередовно во изминатите години. - Истите немаат делувано во склоп на своите статутарни одредби (се до оваа есен) и не ги имаат повикано Министерот за внатрешни работи и директорот на УБК да се појават пред нив. - Нема доволно снесување на одговорност за сериозните прекршувања и нелегалното прислушување на граѓаните за време на значителен временски период. - Мора да се спроведат јасните препораки за надзор и реформа на разузнавачките служби содржани во Итните реформски приоритети. 	<p>другата за следење на комуникациите), со претседавач од опозицијата, започнаа со работа во септември 2015 година. Тие остварија посети на УБК, но без да вршат ефективен надзор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јасните препораки од Итните реформски приоритети во врска со надгледувањето и реформите на тајните служби не се имплементирани. - Системот за надзор, особено во делот на тајните служби, се уште не е целосно функционален. - Работата на реформите на безбедносниот сектор конечно започнаа со надворешна помош во октомври 2016 година.
--	--	--	---

ВЛАДЕЕЊЕ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на транспарентноста и отчетноста на локалните администрации, особено зајакнување на внатрешната контрола/ревизија, Воспоставување задоволителен стандард на прибирањето на даноци од страна на општините во целата држава, Развој на капацитетите на општините за управување со земјиште во државна сопственост, Обезбедување задоволителен број на компетентен персонал во општините.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Заокружен процес на децентрализација

КОМЕНТАР

Оваа година Комисијата укажува дека партнерите во Владата често ги менуваа своите улоги имајќи го формирањето на привремена влада во три наврата, што се должеше на договореното и ненавремено исполнетото од Договорот од Пржино. Во овој извештај честопати се споменува терминот “заробена држава” како индикатор за сериозноста на политичката криза во која се наоѓа земјата. Оставката на поранешниот Премиер Никола Груевски е нотирана како исполнување на обврската од Договорот од Пржино. Сепка и во ова поглавје опстанува заклучокот дека се попречува работата на СЈО. Исто така, ова поглавје, за прв пат не ги спротивставува ДУИ и ВМРО – ДПМНЕ туку за нив се известува како владејачки партнери кои зад затворени врати договараат поделба на државни функции.

Во поглед на ОРД посочен е процесот на децентрализација и процесот на балансиран развој на регионите како процеси кои би го олесниле неговото исполнување, но посочена е и потреба од негова ревизија.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

Сериозните предизвици за демократскиот начин на владеење продолжија со воспоставувањето на таканаречената “заробена држава” со што се попречи работата на клучните институции но и клучни општествени сфери. Независните, регулаторни, надзорни и советодавни тела не можеа да ја извршуваат својата работа независно поради тоа што беа изложени на континуиран политички притисок и политички влијанија. Владата треба да го врати кредибилитетот преку имплементирање на робусни реформи, да подготви и да организира фер избори, обврзувајќи се да ги исполни сите обврски од Пржинскиот договор. Охридскиот рамковен договор треба да биде ревидиран на инклузивен и транспарентен начин.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - НПАА нема доволно податоци за ресурси (финансиски и кадровски) поради што е тешко да се оцени успешната имплементација - Пописот што се прекина во 2011 година се уште не е спроведен. - Треба да се воспостави приод кој ќе се потпира повеќе врз консензус во политиката. - Има потреба од поголема дистинкција меѓу политичките партии и државните структури.	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новата Влада беше конституирана во јуни 2014 година и повторно е мултиетничка коалиција помеѓу ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ како главни партнери. - Владата мора да функционира подобро и единствено со цел да биде проактивна во преземањето на заеднички мерки кои ќе ја зголемат довербата кај сите заедници. - Користењето на административни регистри се смета како алтернативна методологија за попис на населението и домаќинствата кој не беше спроведен во 2011 година поради несогласувањата околу методологијата за пребројување на дијаспората. Користењето на ваква	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опстојува недостаток на доверба меѓу етничките заедници и покрај мулти – етничката коалиција на власт - Меѓуетничката стабилност требаше да биде поттикната од меѓуетничката владина коалиција кои што заедно со останатите двајца лидери се обврзаа да го почитуваат ОРД, кој стави крај на конфликтот во 2001. И покрај таа обврска опстојува недостатокот на меѓуетничка доверба. - Потребно е ревидирање на имплементираното од ОРД со цел да се создаде инклузивно општество. - Уставните измени коишто беа предложени од Владата не беа	<p>1. Влада</p> <ul style="list-style-type: none"> - Според обврските кои произлегоа од Договорот од Пржино, СДСМ номинираше министри кои станаа дел од Владата во Ноември 2015, но беа номинирани и заменици – министри со право на вето од ВМРО – ДПМНЕ и СДСМ во однос на работи поврзани со организацијата на изборите. Сепак, опструкциите и недостатокот на соработката беа забележани на сите страни во министерствата со повеќе – партиски состав. Како што беше предвидено, поранешниот Премиер Груевски поднесе оставка во Јануари 2016. - Во април, ДУИ ги замени своите Министри по објавувањето на нелегални снимки со

ВЛАДЕЕЊЕ			
	<p>алтернативна методологија мора да има широк партиски консензус.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се преземат активности за надминувањето на проблемите истакнати од ОБСЕ/ОДИХР за разграничувањето на државата и владејачките партии. 	<p>изгласани поради отсуството на најголемата опозициска партија во Собранието, така што не беше обезбедено потребното двотретинско мнозинство.</p>	<p>приватна содржина на некои од нивните функционери. По свикувањето на Собранието на 18ти мај, ВМРО – ДПМНЕ и ДУИ ги прифатија поднесените оставки на министрите и заменик министрите од СДСМ и поставија луѓе од нивните партии како што го правеа и претходно како коалициони партнери. Според последниот договор од 20 јули 2016, новата привремена влада беше изгласана на 2 септември 2016 повторно со министри од СДСМ.</p>
<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фискалната децентрализација се уште не е заокружена. - Делот на ДДВ трансфериран на локално ниво се уште е недоволен за исполнување на новите обврски. Потребни се натамошни напори за општините да бидат финансиски одржливи и да можат да ги испорачаат задачите што им се префрлени. - Релевантните закони за регионален развој не се целосно спроведени. - Телата одговорни за регионален економски развој немаат доволно ресурси. - Буџетот за регионален развој уште повеќе се намали. 	<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни ресурси за комплетирање на процесот на децентрализација и за поддршка на локалниот развој. - Децентрализацијата е централен дел на Охридскиот рамковен договор, но една општина се уште не ја има комплетирано втората фаза на фискалната децентрализација. - Некои општини, како на пример Центар, се предмет на несразмерно голем број на инспекции од државните инспекторати. - Се уште не се преземени задоволителни истражни мерки за нападите и вандализмот на објектите на општина Центар. - Потребни се дополнителни напори за обезбедување на транспарентна распределба на капиталните трансфери на општините и за обезбедување потребната финансиска стабилност за натамошно пренесување на надлежностите. - Законодавството за регионален развој се уште не е целосно спроведено. - Буџетот за регионален развој е незадоволителен. 	<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општина Пласница сеуште нема преминато во втората фаза на фискалната децентрализација. - Процесот на децентрализација треба да биде подобро координиран - Дистрибуцијата на средства до општините треба да бидат спроведени потранспарентно и покоординирано. - Некои општини во кои опозицијата има мнозинство во советот или пак градоначалникот доаѓа од опозициска партија се соочуваат со несразмерно поголем број на инспекции. 	<p>2. Децентрализација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Децентрализацијата останува клучен елемент за имплементација на Охридскиот рамковен договор (ОРД). Недоволните финансиски средства доделени од централната државна каса како и нискиот капацитет за прибирање данок го компромитираат капацитетот на некои од општините за спроведување на своите обврски. Потребна е ревизија на правната рамка за функционирањето на локалната самоуправа. - Вториот есенцијален елемент на ОРД е балансиран развој на регионите. По оваа точка, акцискиот план од 2016- 2019 проектира потранспарентна и порамномерна дистрибуција на националните фондови. Буџетот за регионален развој од 2016 е двократно зголемен и буџетот од 2017 проектира уште едно зголемување на средствата, што е повторно недовољно за регионалниот развој.

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Воведување на систем на кариера врз основа на заслуги за да се изгради отчетна, ефикасна и професионална јавна администрација на централно и на локално ниво, Ефективно спроведување на Етичкиот кодекс за државни службеници, Зајакнување на административниот капацитет преку развивање капацитет за стратемско планирање и развивање политики, подобрување на обуката и изготвување општа стратегија за обука на државни службеници, Имплементација на мерки што гарантираат транспарентност на администрацијата во процесот на донесување одлуки и натамошно промовирање на активно учество на граѓанското општество, Имплементација на реформите на агенциите што го спроведуваат законот, Адекватни административни капацитети за ефективно програмирање и управување со ИПА фондовите.

Среднорочни приоритети - Натамошен развој на капацитетите на администрацијата за имплементација на Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Строга имплементација на новата законска рамка, на Законот за административни работници и Законот за јавни вработувања, со целосно следење на принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Политиката на вработување и процедурите за истата исто така мора да ги следат принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Да нема идни вработувања кои нема да се темелат на овие вработувања. Да се наметне мораториум на Законот за хонорарци. Да се обезбедат бројките за вкупниот број на вработените во јавниот сектор во сите владини министерства агенции и други тела поделени по сектори.

КОМЕНТАР

Годинава се повторуваат забелешките од изминатиот период, со тоа што, како е случај и со другите поглавја, јазикот со кој истите се искажуваат е поотворен, за проблемите се говори директно и без заобиколување.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се адресира сериозната загриженост за политизација на јавната служба;
- Целосна примена на принципите на одговорност, транспарентност и заслуги (според итните реформски приоритети)
- Суспендирање и ревизија на имплементацијата на Законот за трансформација на привремените работни позиции во неопределени, се додека принципот на заслуги не се спроведе целосно (според итните реформски приоритети),
- Усвојување на стратегијата за реформа на јавната администрација и програма за реформи на јавниот финансиски менаџмент, која ги адресира идентификуваните слабости, вклучувајќи ја и буџетската транспарентност.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Општо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Транспарентноста и пристапот до јавни информации и натаму се ниски. - Потребни се значителни напори за да се гарантира професионализам и независност на јавната администрација и правичната застапеност.	<p>1. Општо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Транспарентноста и пристапот до јавни информации и натаму се ниски. - Доверба во независноста на државните институции е ниска поради општото мислење дека јавната администрација е политизирана и нема транспарентност. - Во податоците на ОБСЕ / ОДИХР е потврдено дека имало притисок на вработените во јавниот сектор за време на изборите во април. - Јавната администрација останува фрагментирана и е предмет на политичко влијание.	<p>1. Општо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наменски, политички и произволни вработувања се случија во голем обем. - Сите подзаконски акти се донесени, вклучувајќи методологијата за правична застапеност. Законите претставуваат подобрување, преку регулирање на вработувањето засновано на заслуги, унапредување и разрешување на јавните службеници на пониски позиции, но тие се недоволни за јавните службеници на повисоките позиции. - Проблемите продолжија во однос на транспарентноста на мобилноста на кадарот и можната злоупотреба на	<p>1. Општо</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволна посветеност за имплементирање на препораките од 2015 година - Причини за загриженост: неефективна одговорност, употреба на јавниот сектор како политички инструмент, наводи за притисок врз вработените, наводи за политизација. - Недостиг на политичка посветеност за реформите во јавниот финансиски менаџмент доведе до намалување на ЕУ помошта во 2016 година - Квалитетот на координативниот систем за евроинтеграцијата се намалува поради недостиг на политичка волја

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

		<p>процедурите за масовно отпуштање.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за трансформација на привремени позиции во неопределени беше донесен во февруари во скратена постапка и без претходна јавноста национална консултација и без партнерите од ЕУ на само неколку дена пред денот на влегувањето во сила на пакетот закони. Овој закон ги заобиколува принципите на вработување засновано на заслуги со трансформација на илјадници привремени договори за вработување во постојани државни или јавниот службеници, без јавен конкурс. - Додека вработувањата кај најголемата мнозинска заедница се во пораст, помалите заедници остануваат недоволно застапени. - Напорите за исполнување на целите за правична застапеност не секогаш ги земаа предвид вистински потребите за бројот на вработени во институциите, како и принципот на заслуги. - Се зголеми бројот на вработени во јавниот сектор кои немаат обврска да се појавуваат на работа. - Министерството за информатичко општество (МИОА) одговорно за координација и следење на управувањето со човечките ресурси се стекна со зголемена надлежност за покривање на сите институции од јавниот сектор. Тоа е задолжено за обезбедување на податоци во реално време за целиот јавен сектор. - Вкупниот број на постојано и привремено вработени, од сите видови, треба да бидат јавно и редовно достапни (според итните реформски приоритети). - Не постои унифициран систем на 	<ul style="list-style-type: none"> - Секторското планирање треба да се подобри во поглед на примање на помошта - Треба да се зајакне капацитетот за инклузивно креирање на политики базирано на докази и развој на легислатива. - Меѓуресорските и јавните консултации се само формалност - Квалитетот на проценката на влијанието за законските предлози и предлозите за политиките е слаб - Проценката на финансиското влијание честопати изостанува, а постапките се применети формално - Јавна контрола над работата на владата е обезбедено во теорија, бидејќи владата подлежи на законска обврска за следење и известување на спроведувањето на својата програма. Сепак, поголемиот дел од извештаите не се објавуваат јавно, Исто така, извештаите се фокусираат повеќе на квантитативните резултати отколку на квалитативна проценка дали се постигнати целите на политиката. - Не е обезбедена бюджетска транспарентност затоа што податоците не се јавно достапни - Собранието има ограничен капацитет да врши контрола врз употребата на јавните средства - Привремените вработувања продолжуваат да бидат трансформирани во вработувања на неопределен рок, спротивно на итните реформски приоритети. При тоа, нема податоци за нивниот број. - Останува загриженоста за транспарентноста на мобилноста на кадарот и можната злоупотреба на постапките за отпуштање - Критериумите за вработување на административци на високи позиции
--	--	--	---

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

		<p>наградување во јавниот сектор, што доведе до недоследни нивоа на плата и попречување на мобилност. Внимателно следење на примената на законодавството е од клучно значење за решавање на неговите недостатоци.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правото на постојано стручно усовршување на државните службеници е делумно покриено, а употребата на системите за е-учење зголемена. Сепак, не постои централизирана база на податоци за обуки понудени од страна на разни институции, ниту кумулативни податоци за обуките кои се веќе спроведени - Законодавството кое промовира интегритет во јавниот сервис има релативно ограничено влијание. - Поставени се правната рамка и институционалните структури за обезбедување кохерентен систем за креирање политики, вклучително и за европската интеграција. Сепак, бројот на вработени во основните координативни функции не е несоодветен. - Систем за планирање на политика на среден рок е поставен, но секторското планирање не е добро развиено и а стратегии обично не се пресметани трошоци. - Само некои елементи на инклузивни и на докази базирани политики и развојно законодавството се утврдени. - Министерствата обично немаат интерни правила кои ги одредуваат процесите за изготвување на политиките и законодавството. - Голем дел од државните службеници се фокусираат на спроведувањето на политиките, кои негативно влијаат врз развојот на капацитетот на 	<p>треба да бидат подетални за да се избегнат политички влијанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжија обвинувањата за политички притисок врз вработените и заплашувања со што се зацврсти перцепцијата за политизираност (ОБСЕ/ОДИХР) - Податоците за правична застапеност укажуваат дека одредени заедници се сè уште недоволно застапени
--	--	--	---

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

		<p>администрацијата за изготвување политики и правни документи, вклучувајќи ги и оние кои треба да се усогласат со правото на ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Задолжителните меѓуминистерски јавни консултациите во процесот на политиките и законите често се недоволни, а учеството на јавноста е неконзистентно. Ова, на пример, доведе до масовни протести и укинување на закони (повеќе во Поглавје 26). - Задолжителната процена на регулаторното влијание за законски и политички предлози не секогаш се спроведува во пракса или со задоволителен квалитет. - Проценката на финансиското влијание обично не се подготвува, што претставува значителен недостаток. - Јавна контрола над работата на владата е обезбедено во теорија, бидејќи владата подлежи на законска обврска за следење и известување на спроведувањето на својата програма. Сепак, поголемиот дел од извештаите не се објавуваат јавно, Исто така, извештаите се фокусираат повеќе на квантитативните резултати отколку на квалитативна проценка дали се постигнати целите на политиката. 	
<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законската рамка и натаму е фрагментирана. - Опфатот на главните закони (статус, права, должности и отчетност) се уште е ограничен во смисла на опфатени институции. Поради тоа голем број на работници се под Законот за работни односи и колективните договори. 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законската рамка и натаму е фрагментирана. - Недостасува темелна анализа на политиките и законската рамка. - Процедурите за мониторинг и известувањето за работата на владата делумно се спроведува. 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Организацијата на македонската администрација се уште не обезбедува ефективна одговорност, ниту меѓу институциите, ни во рамките на институциите. - Надзорот треба да се разјасни, а и некои институции треба да ги пријавуваат паралелно и на соодветното министерство и Владата. - Раководна одговорност не се 	<p>2. Агенција за администрација (АА), МИОА и законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - МИОА се уште нема капацитет да ги мониторира и координира управувањето со човекови ресурси - Остварувањето на целите за правична застапеност честопати не ги земаше предвид реалните потреби на институциите - Постои загриженост за прекумерно класифицирање на документи како доверливи од страна на владата со што се

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<p>Фрагментацијата го отежнува собирањето релевантни податоци за администрацијата.</p>		<p>спроведува систематски, и има мало пренесувањето на одговорности на средниот менаџмент. (повеќе во Поглавје 32 - Финансиска контрола)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат соодветни механизми за внатрешен и надворешен надзор, за да се обезбеди правото на граѓаните на добра администрација. Сепак, долгорочното отсуство на опозицијата од парламентот го поткопа парламентарниот надзор. - Народниот правобранител продолжува да функционира ефикасно, и околу 87% од неговите 2.014 препораки се имплементирани од страна на администрацијата. Сепак, се уште е потребно подобро следење од страна на голем број на централните институции. (според итните реформски приоритети)/ дел управување). - Независната комисија која ги разгледува жалбите нема доволен капацитет да ја следи усогласеноста со проактивно објавување на информации, а не е овластена да наметнува казни кои би поттикнале подобро спроведување на законодавството. - Ново тело за разгледување внатрешни административни жалби за инспекција и прекршочна постапка е основано, но не профункционира. - Ефикасноста во управните судови се зголеми, но има доцнење во спроведувањето на судските пресуди, а жалбената постапка, останува премногу комплицирани. Правото за побарување надомест на штета и одговорноста на државните органи во случаи на кривични дела е регулирано, но податоците за надомест на штета да не се достапни. 	<p>прекршува правото до пристап до информации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се намали обемот и квалитетот на јавно достапните документи - Комисијата за заштита на правото за слободен пристап нема доволен капацитет да ја надгледува усогласеноста со барањето за проактивно откривање на информациите - Жалбената постапка е комплексна и долга
<p><i>3. Управување со ЧР и админ.</i></p>	<p><i>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</i></p>	<p><i>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</i></p>	<p><i>3. Управување со ЧР и админ. капацитет</i></p>

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<p>капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште нема официјални бројки за бројот на вработените во јавниот сектор (ни стално и времено вработените) поради што тешко се мери напредокот. - Се уште е потребно подобрување на ниво на јавна политика на централно и на локално ниво за борба против политизацијата. - Целата регрутација на државни и јавни службеници мора да биде законска, транспарентна и отчетна и да се базира на заслуги. - Се уште има случаи на „наменски“ вработувања и неправилно вработување. - Некои вработувања повеќе наликуваат на социјални мерки отколку на одговор на потребите на институцијата. - Принципот „молчењето е одобрување“ се применува неконзистентно и предизвикува големи задоцнувања за граѓаните. - Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер е недоволно опремена. - Ниска е јавната свест за правото на пристап до јавни информации. - Се зголемува бројот на жалбите за носители на информации кои не одговараат на барања. 1/3 од носителите на информации не доставуваат годишни извештаи до Комисијата. - Казните не се спроведуваат во практика. - Политичките партии се изземени 	<ul style="list-style-type: none"> - Вработувањата во јавниот сектор продолжуваат да се зголемуваат, особено во јавните претпријатија. - Целата регрутација на државни и јавни службеници мора да биде законска, транспарентна и отчетна и да се базира на заслуги. - Помалите малцинства продолжуваат да бидат недоволно застапени во јавната администрација. - Политизацијата во јавната администрација и на централно и на локално ниво останува сериозен проблем. - Некои вработувања повеќе наликуваат на социјални мерки отколку на одговор на потребите на институцијата. - Принципот „молчењето е одобрување“ се применува неконзистентно и предизвикува големи задоцнувања за граѓаните. - Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос е сè уште недоволно опремена и екипирана и покрај тоа што обемот на работа им е зголемен. - Спроведувањето на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер останува несоодветно. - Административните капацитети на Комисијата треба да се подобрат. - Казните не се спроведуваат во практика. - Повторно како и во претходните години на три четвртини од барањата не се одговорило навремено. - Стратешко планирање и буџетирање треба да се зајакне и да се воспостави среднорочна буџетска рамка. - Недостасува транспарентност околу целосен обем на јавниот долг. 	<ul style="list-style-type: none"> - Бројот на обезбедени услуги на јавноста преку порталот за е-влада е ограничен, особено оние со можност за трансакција. - Потребни се значителни обуки на централно и локално ниво за да се осигура подеднаква примена. - Сеопфатна стратегија за реформа на јавната администрација е поставена, но ќе истече на крајот на 2015 година. Таа главно се фокусира на резултати, а не на цели и индикатори. - Стратегијата 2016-2020 се уште треба да се развива и да вклучува акциски план, кој е со среднорочни и годишни буџети. - Јавниот сектор е дополнително напумпан преку практиката на создавање на нови работни места за политичка или социјална основа, особено пред новите законски измени да стапат на сила. - Сепак, декларираната заложба за транспарентност, отчетност и заслуги во јавната администрација е компромитирана со ад-хок мерки кои дозволуваат вработување во јавниот сектор како социјална мерка или масовно префрлање на привремено вработените во во статус постојано вработени. Ова исто така ја ограничува финансиската одржливост на пошироката агенда за реформа на јавната администрација. - Правото на пристап до информации од јавен карактер е регулирано со Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер но во опсегот на исклучоци е премногу широк. 	<ul style="list-style-type: none"> - Се уште постојат неконзистентни нивоа на плати - Влијанието на легислативата за промовирање на интегритет останува релативно ограничено - Поради непостоење ефективни линии на одговорност помеѓу и внатре во институциите потребна е функционална ревизија за да се оцени рационалноста на јавната администрација - Мора да се обезбеди јасна поделба на одговорност и да се избегне паралелизам - Треба да се подобри квалитетот на внатрешните и надворешните надзорни механизми - Активностите на Владата за градење на администрација насочена кон корисниците се намалија - Бројот на услуги достапни на интернет останува скромни и ограничен на корисниците од бизнисот
--	---	---	---

РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

<p>од обврската да доставуваат информации.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административните капацитети на Комисијата треба да се подобрат. - Кај Државниот завод за ревизија се уште нема доволно реакција на наодите од нивните извештаи.	<ul style="list-style-type: none"> - Постапката за доделување на договори треба да се направи потранспарентна. - Државниот завод за ревизија нема доволно ресурси.		
---	---	--	--

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Целосна примена на Европската конвенција за човекови права, препораките на Комитетот за спречување тортура и Рамковната конвенција за заштита на национални малцинства, Целосна примена на правилата кои се однесуваат на етиката, внатрешната контрола, професионалните стандарди и стандардите за човекови права во агенциите што го спроведуваат законот, судството, администрацијата на затворите и во редовната обука, Доволно ресурси за обезбедување повисоки стандарди во затворите, Воспоставување ефективни механизми за идентификување, гонење и казнување на сите форми на дискриминација од страна на државните и недржавните тела спрема поединци или групи, Натамошно зајакнување на заштитата на правата на жените и на децата, Имплементација на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници преку адекватни ресурси и ефективни казни за неисполнување на поставените цели, Промоција на пристапот до образование, правда и социјална заштита за малцинските групи.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно почитување на ЧП од страна на извршните тела, центрите за притвор и затворите, Натамошно спроведување на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници.

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Иако народниот правобранител се перципира дека делува независно во рамки на релативно силен мандат, на Народниот правобранител треба да му се доделат повеќе финансиски средства, гарантирани со закон, за да работи независно и ефективно, и Законот за народниот правобранител треба да се измени со цел целосно да се усогласи со Париските принципи. Јавните власти мораат без исклучок да соработуваат со народниот правобранител. Секој неоправдан пропуст треба да се смета за опструкција на Народниот правобранител и да биде санкциониран со закон. Треба да се обрне внимание на зајакнување на овластувањата на народниот правобранител, на пример да се побара од Собранието да воспостави специјализирани привремени анкетни комисии за крупни прекршувања на човековите права или да иницираат случај пред судовите против властите кои не се усогласуваат со неговите препораки.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се обезбеди примена на препораките дадени од народниот правобранител и други советодавни тела од сите државни органи, целосно почитувајќи го законот и принципот на одговорност. Да се обезбеди измена на Законот за Народниот правобранител заради целосно усогласување со париските принципи.

КОМЕНТАР

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<ul style="list-style-type: none"> - Народниот правобранител во 2012 година доби 5.220 претставки (3% повеќе од лани). Кај една четвртина од случаите беа утврдени законски повреди, најчесто за заштита на потрошувачите, пензиско и инвалидско осигурување, имотни и социјални права. - Потребни се поголеми напори од МВР, Министерството за финансии, општините и второстепените комисии на Владата, кои се најмалку респонзивни, за почитување на	<ul style="list-style-type: none"> - Потребно е дополнително прецизирање за да се осигури целосно хармонизирање со Париските принципи кои се однесуваат на телата за човекови права - Да се прошири мандатот на неговиот Кабинет за промовирање на човековите права и да се осигури финансиската независност. - Потребни се поголеми напори од Министерството за здравство и Министерството за финансии како и на локалната самоуправа за поголема респонзивност - Народниот правобранител во 2013	-	-

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

<p>препораките на Народниот правобранител.</p> <p>- Народниот правобранител е акредитиран како делумно усогласен со Париските принципи, но потребни се натамошни подобрувања во врска со финансирањето и проширувањето на неговиот мандат како на промоција така и на заштита на човековите права.</p>	<p>година доби 3780 претставки (27,5% помалку од лани). Законски повреди беа утврдени во 1174 случаи кои главно засегаа легислатива, потрошувачки и сопственички права.</p> <p>- Покрај нив, беше утврден поголем број на повреди во полето на анти – дискриминација и затвори.</p>		
--	---	--	--

ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Имплементација на мерки што гарантираат транспарентност на администрацијата во процесот на донесување одлуки и натамошно промовирање на активно учество на граѓанското општество

КОМЕНТАР

Оваа година ЕК има посветено голем содржински дел од Извештајот на граѓанското општество. Во тој дел на отворен и остар начин се укажува на сите проблеми во институционалната соработка меѓу Владата и граѓанскиот сектор, но исто така детално и објективно се пренесуваат динамичните случувања во граѓанското општество поврзани со протестите од 2016 година кои беа дел од притисокот за разрешување на политичката криза на праведен начин. Притоа, ЕК ги нотира неповолната општествена клима и стравот како основни карактеристики на средината во која делуваат граѓанските организации и активисти како жртви на постојани жестоки и непримирени критики од политичарите во некои медиуми. Исто така, како плод на политичката и општествена криза во Извештајот на ЕК се забележуваат политичката поларизација и поделби меѓу про-владини и анти-владини граѓански структури. Некои од организациите кои ја критикувале власта пријавиле неправедни притисоци преку целни истраги против нив и повреда на нивната приватност. Во Извештајот се потенцираат и долготрајните протести минатата пролет и лето кои се случиле како резултат на аболицијата со која претседателот Иванов ослободи од одговорност 56 лица под истрага од СЈО. ЕК ги оценува овие протести како напори за зајакнување на демократските процеси со цел да се обезбеди поголема контрола врз власта. Во ова светло се наведува дека дел од лицата кои учествувале во „Шарената револуција“ биле казнувани и повикувани на суд заради граѓанска непослушност. Како уште еден битен напор на граѓанските организации за помош во решавање на кризата се наведува и т.н. Блупринт, односно документ изработен од група организации и експерти кој предлага итни мерки за излез од кризата насловени како „Предлог за итни демократски реформи“.

Во Извештајот се наведени и многубројни забелешки за нефункционалната соработка меѓу Владата и ГО кои се повторуваат повеќе години со ред. Во тој спектар спаѓаат и пропаднатиот процес на воспоставување на Совет за соработка меѓу Владата и НВО кој беше бојкотиран од најголем дел од релевантните ГО, неспроведувањето на Стратегијата за соработка меѓу Влада и НВО 2012-2017, недоволните владини капацитети и политичка волја за соработка и дијалог со граѓанското општество, како и се уште нетранспарентното и неефикасно државно финансирање на ГО и др.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<ul style="list-style-type: none"> - Дијалогот и соработката со граѓанското општество треба да се подобри (особено кај Роми, ЛГБТ, родова еднаквост, социјални прашања). - Владата направи скромни чекори во спроведување на Стратегијата за соработка со граѓанското општество и административниот капацитет е слаб. - Кодексот на добри практики не се применува рамномерно. - ЕНЕР не обезбедува конзистентен приод кон учество во донесувањето одлуки и потребни се институционални механизми. - Државната комисија за доделување статус на јавен	<ul style="list-style-type: none"> - Владината стратегија за соработка со граѓанскиот сектор е неадекватно имплементирана поради недостиг на политичка волја, административни капацитети и ресурси. - НВО и натаму значително се зависни од странски средства. - Организациите на граѓанското општество и понатаму се загрижени за заложбите на Владата за воспоставување дијалог. - Кодексот на добри практики за учество на граѓанското општество во процесот на креирање политики е неконзистентен во смисла на фактот што претпоставениот консултативен процес е доминантно и во континуитет само формалност. - Новиот Закон за перење пари и	<ul style="list-style-type: none"> - Системот за распределба на средства за граѓанското општество останува неефикасно и неефективно - Владината стратегија за соработка со граѓанскиот сектор е неадекватно имплементирана поради недостиг на политичка волја, административни капацитети и ресурси. - НВО и натаму значително се зависни од странски средства. - Организациите на граѓанското општество и понатаму се загрижени за заложбите на Владата за воспоставување дијалог - Акцискиот план 2015- 2017 сеуште не е усвоен - Работната група за Законот за здруженија и фондации сеуште не е формирана.	<ul style="list-style-type: none"> - ГО продолжија да изразуваат сериозна загриженост за тешката средина и клима на страв во која тие работат. - Тие и понатаму пријавуваат дека се предмет на жестоки и непримирени критики од политичарите во некои медиуми. - По аболицијата од претседателот Иванов, ГО организираа бројни протести кои ги надминаа етничките линии и направија напори за зајакнување на демократските процеси со цел да се обезбеди поголема контрола и рамнотежа на власта. - Група на ГО подготви „Предлог за итни демократски реформи“ во јули 2016 година. - Исто така, може да се забележат политичка поларизација и поделби меѓу ГО кои ја поддржуваат Владата и оние кои и се

ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО

<p>интерес е нефункционална.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволниот напредок кај даночното законодавство ја прави средината за НВО потешка. - Системот за доделување на државни финансии на граѓанските организации се уште не е стандардизиран. - НВО и натаму значително се зависни од странски средства. - Единиците на локалната самоуправа немаат доволно капацитет за да обезбедат стандардизирана соработка со локалните граѓански организации и нивно финансирање. - Законот за Спречување на перење на пари и тероризам не е усогласен со правилата на ООН поврзани со казните и со обврската ГО да доставуваат годишни програми. 	<p>финансирање тероризам не наметнува обврска за граѓанските организации да подготват годишни програми и воведува казни коишто се диспропорционални со нивните годишни буџети.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовките за создавање на советодавно тело за соработка со граѓанското општество, како една од преземените обврски во владината Стратегија и планот за Отворено владино партнерство (ОВП), се уште не се започнати. - Легислативата со која се регулира оданочувањето и финансирањето на граѓанските организации останува комплексна и неконзистентна. - Граѓанското општество во руралните делови останува неразвиено. 	<ul style="list-style-type: none"> - Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество исто така сеуште не е формирана - Вклученоста и партиципацијата на граѓанските организации (ГО) во процесот на креирање политики е недоволен. - ЕНЕР не се употребува за повеќето предлог – закони - Кодексот на добри практики за учество на ГО во процесот на креирање политики не е доследно спроведен - Локалните власти немаат капацитет да обезбедат соработка со ГО 	<p>спротивставуваат.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои ГО известија за целни истраги и повреда на нивната приватност од агенциите за спроведување на законите, кога изразиле несогласување со Владата за сензитивни политички прашања. - Во текот на протестите (познати како „Шарената револуција“), поедини членови беа казнети или повикани на суд заради граѓанска непослушност. - Постои ограничена посветеност на Владата за дијалог граѓанското општество. Нивното вклучување во креирањето на политиките и законодавството е недоволно иако има некои натамошни напори од Секретаријатот за европски прашања. - 89 ГОи изразија сериозна загриженост за процесот на формирање на Совет за соработка меѓу Владата и граѓанскиот сектор, особено во врска со недостатокот на консултативен процес и процес на селекција на претставници на граѓанското општество. - Локалните власти и натаму имаат недоволен капацитет за соработка со ГО. - Имплементацијата на Стратегијата за соработка со граѓанското општество 2012-2017 е спречена од несоодветен административен капацитет и недостаток на средства на владината организациона единица за соработка со ГО. - Акцискиот план 2015-2017 се уште не е усвоен. - Се уште не е усвоена обврзувачка рамка за стандардни правила за државно финансирање на граѓанското општество, а државните алокации за ГО остануваат недоволни. Се уште не постои целосно функционална правна рамка согласно Законот за здруженија и фондации.
---	---	--	---

ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошен развој на почетна и континуирана обука во Академијата за судии и обвинители, Заокружување на воспоставувањето на новите судски структури и распределување доволно ресурси за целосно функционирање и зајакнување на ефикасноста, Правилно и целосно извршување на судските пресуди.

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Со цел да се обезбеди независноста и особено отсуството на политичко влијание врз донесувањето одлуки во обвинителството и судството назначувањето и унапредувањето на судии и обвинители ќе биде деполитизирано. Назначувањата и унапредувањата треба да бидат направени од страна на Судскиот совет и Советот на јавни обвинители според транспарентни, објективни и строго засновани на заслуги критериуми, и со користење на транспарентни процедури што треба да бидат воспоставени со закон и не само со интерни правила, согласно препораките од извештаите на Венецијанската комисија за назначувањето на судии и независност на судството како и специфични препораки содржани во мислења наменети на Република Македонија многу од кои не се спроведени. Не треба да има место за политичка или партиска афилијација или поддршка како критериум за избор. Судскиот совет игра централна улога во овозможувањето судскиот систем да функционира ефикасно и во обезбедувањето на независност на судството. Членовите на судскиот совет мора да бидат избрани единствено од редот на најстручните судии и најистакнатите и најiskusни правници во земјата. Треба да биде развиен во пракса јасен и предвидлив тест во врска со значењето на статутарниот термин „истакнат правник“.

Судскиот совет треба да ги извршува своите должности без никаква политичка интерференција (или директно или, подеднакво важно, индиректно). Треба да биде по проактивен во одбрана на судиите наспроти мешањето и нападите кои ја засегаат нивната независност. Ова може да се направи, на пример, со зајакнување на комуникациските капацитети на Судскиот совет и судовите. Условот дека само дипломци на Академијата за судии и обвинители може да бидат регрутирани во судството и обвинителството, треба да биде, засега, задржана и последователно не треба да има отстапување чекор назад од сегашниот систем за регрутирање заснован само на квалификации.

Хармонизиран систем за управување со учинок заснован на квантитативни и квалитативни стандарди за учинок треба да биде ставен во функција, како основа а сите кариери одлуки. Разрешувањата или другите дисциплински казни против судии треба ригорозно да ги почитуваат правилата и процедурите воспоставени со закон, што значи не само словото туку и духот на законот. Применливите процедури треба да бидат регулирани на сличен начин во врска со прашањата за назначување и унапредување, без политичка интерференција. Правилата кои го уредуваат случајното доделување на случаи треба да бидат стриктно почитувани. Секој исклучок треба да биде јасен и предвидлив и не треба да го загрозува овој принцип. Не треба да има ад хок назначувања. Усогласеноста со правилата треба да биде оценувана редовно од страна на Судскиот совет и оценките да бидат објавувани. Принципот на случајно доделување на случаи не треба на отстапува од потребата да обезбеди поголема специјализација на судиите во определени категории на случаи. Истрагите и кривичните гонења треба да бидат под секој сомнеж во врска со нивната непристрасност и еднаквиот третман на секое лице под истрага. Ова го вклучува и времетраењето на истрагите и интензитетот со кои тие се водат- спроведуваат.

Треба да биде зајакната оперативната независност на службите за кривична истрага од политички притисоци или контрола. Не треба да има простор за министерски инструкции по однос на оперативни прашања. Судската полиција и истражните центри треба да започнат со функционирање со цел да ја зајакнат функционалната независност на истражителите и обвинителите. Треба да има практична и ефективна примена на забраната за употреба на притворот пред судење, мерки насочени кон слободата, имотот или други интрузивни мерки само со цел изнудување осомничениот да пристапи кон спогодба за признавање на вината. Ова треба да биде сторено со јасни објавени практични водичи за обвинители и судии. Тестот на „доволно докази“ кој овозможува спогодба за признавање на вината треба да биде прецизиран во насока на практична и ефективна контрола врз законитоста и фер на секоја спогодба од страна на судовите. Уште повеќе, јавниот интерес треба да дозволи продолжување на кривичната истрага и покрај спогодба за признавање на вината.

Особено внимание треба да се посвети на самото/ соодветното функционирање, доволното кадровско екипирање и независноста на управните судови, имајќи го предвид нивниот специфичен мандат на контрола на јавната администрација и особено нивната важна улога во ревидирање на одлуките на Државната изборна комисија.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Деполитизација при назначувањето и унапредувањето на судиите и јавните обвинители, и во пракса, а не само во теоријата, врз основа на транспарентни, објективни и строги критериуми засновани врз системот на заслуги, применети во транспарентна и јавна процедура. Воспоставување на хармонизиран систем за управување по учинок заснован како на квалитативни, така и на квантитативни стандарди, како основа за сите одлуки поврзани со кариерата. Отстранување на елементите од системот на дисциплинирање и разрешување на судии, со кој во моментот се врши мешање во судската независност, како во законодавството, така и во праксата. Да се осигури професионалноста на судскиот совет и во пракса, а не само во теорија. Да се обезбеди поголема проактивна улога на судскиот совети повисоките судови во заштитата на судиите од вмешувањето во нивната

ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

независност. Подобрување на квалитетот на обуките, буџетот и независноста на Академијата за судии и јавни обвинители. Да се обезбеди објавување на сите судски правилници согласно јасните рокови дадени во законот и да се обезбеди целосно пребарување и олеснување на пристапот. Да се развие евиденција за севкупното траење на процедурите, со посебен осврт на старите случаи. Да се обезбеди брзо извршување на сите пресуди на ЕСЧП против државата.

КОМЕНТАР

Во делот на владеење на правото се контекстуализираат актуелните случувања, за кои веќе наталожените проблеми се повторуваат години наназад. Во овој дел Комисијата оценува дека покрај одреденото ниво на подготвеност, заради системските проблеми кои се повторуваат, кај владеењето на правото се бележи назадување и со тоа претставува сериозна грижа за демократските услови во земјата. Покрај силно истакнатото политичко влијание на партиите на власт врз судството како проблеми се споменуваат и недостатокот на стратешка рамка за реформи во судството, политичко назначување на судиите и јавните обвинители но и буџетот на судовите и обвинителството. Во таа смисла ЕК укажува на интересен факт дека буџетите за судството и обвинителството се значително под просечниот буџет по глава на жител за судство и обвинителство во Европа. Од друга страна пак, контрадикторно со претходниот податок е дека бројот на судии и обвинители е далеку над европскиот просек по глава на жител. ЕК ја потенцира важноста на спроведувањето на Договорите од Пржино, Итните реформски приоритети и независноста во работата на специјалната јавна обвинителка. Овој извештај исто така се задржува и на професионалноста на новоизбраните членови во судската власт, во смисла на обвинители и судии особено имајќи го нотираниот факт дека беше намален опсегот на заслуги кои еден кандидат треба да ги има за да стане судија или јавен обвинител. Во овој контекст, постои сомнеж но и грижа за одлуките за назначување на судии и обвинители. Специјалното јавно обвинителство, односно јавното обвинителство за гонење на кривични дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите, е институцијата за која ЕК бара од останатите инстанци да и излезат во пресрет и соработка. Исто така, е забележан во неколку наврати притисок од јавното обвинителство и владејачката партија врз СЈО. Во овој Извештај е посочено дека работата на СЈО се попречува на секој можен начин.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Јавно обвинителство</p>	<p>1. Јавно обвинителство</p>	<p>1. Стратешки документи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новата стратегија и акциониот план од 2014 – 2020 се сеуште во рана фаза на развој <p>2. Раководни тела</p> <ul style="list-style-type: none"> - Судскиот Совет оформен во 2006 има 15 членови од кои 8 се судии, 5 се избрани од Парламентот и од Претседателот. - Советот на јавни обвинители од 2008 се уште не располага со сопствен буџет, соодветна ИТ поддршка како и персонал 	<p>1. Стратешки документи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на новата реформа во судството е клучна за да се обезбедат придобивки од претходните реформи и да се заштити од понатамошни неуспеси <p>2. Раководни тела</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новиот Претседател и Заменик – претседател на Судскиот Совет беа избрани од неговите членови. - Исто така беше избран нов член кој беше назначен од Собранието, а се пензионираше после само еден месец, што ја доведе во прашање политиката на назначување од страна на Собранието. - Јавните обвинители избраа четири нови членови на Советот на јавни обвинители кои ги избраа од своите колеги. - Собранието исто така ги обнови мандатите на два члена на Советот и назначи нов член. Опстојува сомнежот за професионалното искуство и заслугите на некои од членовите на раководните тела назначени од Собранието.
<p>2. Судски совет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои загриженост за тоа како судовите функционираат во практика. Ова се однесува на независноста на судството (и целиот систем за спроведување на законите) како и квалитетот на правдата во општа смисла. - Во однос на независноста постојат наводи за селективна правда, индиректен политички притисок, пресуди кои необично се решени во смисла на нивниот содржински исход или брзината на постапката како и страв дека содржината на некои пресуди (особено оние од висок профил или политички сензитивни случаи) има директни последици врз кариерата на судиите кои одлучуваат во тие случаи. - Фактот дека вакви сомнежи 	<p>2. Судски совет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е не само структурна туку и функционална независност на судиите, која ќе го подобри квалитетот на правдата и стандардите за услуги кои се пружаат на граѓаните зголемувајќи ја ефикасноста и исплатливоста на судскиот систем, обезбедувајќи подобро стратешко планирање, почеста употреба на вонсудските правни лекови и на алтернативните начини на решавање на спорите како и подобрен пристап до правдата за ранливите општествени групи. - Еден од главните предизвици е растечката загриженост за селективноста на институциите кои го спроведуваат законот и судовите како и за влијанието врз нив. - И понатаму се отвораат прашања во и вон државата за можни политички влијанија врз одредени судски процеси. 		

ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

<p>постојат, сам по себе претставува проблем за независноста на судството и јавната доверба во него.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во однос на квалитетот на правдата со цел да се осигури дека начинот на кој е организиран судскиот систем и системот за кариера на судиите не ги наведува кон формалистичко донесување на одлуките за да постигнат краткорочно зголемување на продуктивноста отколку да ги мотивира за вистинско решавање на споровите, градење на стабилно правораздавање, донесување на јасни, аргументирани пресуди и обезбедување на долгорочна правна сигурност во интерес на граѓаните. - Квалитетот на правдата зависи непосредно од компетентноста на судиите и принципот на нивен избор според заслуги, затоа овие принципи треба доследно да се спроведуваат. - Се уште постои проблем со премногу долготрајни судски процеси, вклучувајќи ги постојано укинуваните пресуди и враќањата на постапката на почеток од повисока на пониска судска инстанца. - Бројот на жалби од граѓаните до националните и меѓународните тела за предолгото траење на постапките останува висок. За да се реши проблемот потребна е обука, но и суштинска промена во однесувањето на ниво на	<ul style="list-style-type: none"> - Иако судската структура е формално независна од надворешни влијанија на законодавната и извршната власт, сепак секој судија треба да покаже дека во пракса делува независно од каква било форма на притисок, инаку јавната доверба ќе биде изгубена, а владеешето на правото ќе биде под знак прашање. - Потребни се системски подобрувања во однос на квалитетот на правдата, особено појасно аргументирање и транспарентност во судското одлучување (со цел да се зголеми јавната доверба и да се решат грижите во врска со независноста). - Почесто и подоследно користење на судската практика на повисокиот суд и на Европскиот суд за човекови права (за да се подобри предвидливоста и правната сигурност за поединците и компаниите кои ги користат судовите) и поширока имплементација на постоечките Етички кодекси. - Исто така се потребни зајакнати заштитни мерки кои ќе гарантираат дека судските назначувања и напредувања се засновани на систем на заслуги.	<h3>3. Независност и непристрасност</h3> <ul style="list-style-type: none"> - Судскиот совет не е систематичен во мониторирањето на системот и постојат грижи дека понекогаш се заобиколуваат и тоа е најчестот за 'клучни' спорови (случаи) - Правната рамка треба да биде ревидирана <h3>4. Отчетност</h3>	<h3>3. Независност и непристрасност</h3> <ul style="list-style-type: none"> - Не беше забележан прогрес во обезбедувањето на функционална независност на судството. - Продолжија извештаите за применување селективна правда во одредени случаи кога се работи за високи функционери. - Јавните демонстрации укажаа на политичките тензии околу работењето на судството, особено во однос на скандалот со прислушувањето. - Не постои законска рамка за заштита на судиите од надворешни притисоци и влијанија, иако тоа беше посочено од Претседателот на Судскиот Совет и од Претседателот на Уставниот Суд. - Сеуште не се адресирани грижите на судиите за "сигурноста на работното место" особено во поглед на препораките на Венецијанската Комисија. - Работата на Специјалниот јавен обвинител (СЈО) во пракса континуирано се отежнува. - Кривичниот суд редовно одбиваше да спроведе пред – истражни мерки на барање од СЈО како дел од неговите истражувања. - Советот на јавни обвинители и владејачката партија редовно ја критикуваа работата на СЈО. - Автоматскиот систем за менаџмент на судски случаи треба да се подобри за да се заштити од понатамошна злоупотреба. - Постоеја и наоди за директно вмешување во изборот на судии кои требаше да се справат со случај кој беше инициран од СЈО. <h3>4. Отчетност</h3> <ul style="list-style-type: none"> - Етичкиот кодекс за судиите од 2006 и за обвинители од 2004, иако воведни одамна, има малку докази за придржување до нив.
--	---	---	---

ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

индивидуални судии, но исто така и на ниво на телата кои го обликуваат развитокот на судството, особено Судскиот Совет и Врховниот суд.			<ul style="list-style-type: none"> - Судиите и јавните обвинители подлежат на правна обврска секоја година да поднесуваат извештај својот имот како и извештај за избегнување на евентуален судир на интереси. - Државната комисија за заштита од корупција (ДКСК) ги проверува овие извештаи, но нејзината моќ останува ограничена.
3. Буџет на судство	3. Буџет на судство	5. Професионализам и надлежности <ul style="list-style-type: none"> - Не постои транспарентен инструмент да се оцени дали објективните критериуми се всушност применети во одлуките за назначувањата во судии. - Недостатокот на јасни и логични судски одлуки останува значаен проблем кој треба да биде решен. 6. Квалитет на правдата <ul style="list-style-type: none"> - Недостасува персонал во Академијата за судии и обвинители иако е оформена во 2006 - Online достапноста на законите и нормите е достапна во принцип, но доста неконзистентна во пракса.	5. Професионализам и надлежности <ul style="list-style-type: none"> - Одлуките за назначување и промоција на претседатели на судови сеуште се подложни и предмет на политички пазар. - Од новите вработени се очекува да имаат завршено курсеви на Академијата за судии и обвинители. Сепак, Законот за Академијата за судии и обвинители беше изменет во декември 2015 за да се намалат барањата за докажани заслуги со што се зголеми сомнежот во нивната професионалност и работа во политичко – партиски цели - Професионалниот систем за евалуација сеуште се базира на квантитативни критериуми. Пакетот итни реформски приоритети сеуште не е спроведен во оваа област. 6. Квалитет на правдата <ul style="list-style-type: none"> - Академијата за судии и обвинители е институцијата која е одговорна за континуиран тренинг кој ги покрива главните релевантни аспекти на правото на ЕУ и јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права. - ИСТ системите се во употреба во сите судови иако најчесто со застарен хардвер, софтвер како и недоволно средства за обновување и одржување. - Единствено овие системи се подобруваат

ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

		<p>7. Ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постоечка пинг – понг ситуација на надлежностите, особено кога се одлучува за некој предмет на судови од различен степен - Збунувачки процедури	<p>во канцелариите на јавните обвинители.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Онлајн пристап до судството, особено во смисла на степенот на пронаоѓање на потребните информации треба да се подобри во согласност со “Итните реформски приоритети”. - Сеуште е потребен континуиран тренинг и обука за да се подобри резонирањето во судските одлуки. - Се охрабрува испраќање на судии на практична обука во ЕСЧП што е препорака и во “Итните реформски приоритети”. - Во однос на алтернативното решавање на спорови, е забележана мала употреба на медијацијата како опција за нивно решавање. <p>7. Ефикасност</p> <ul style="list-style-type: none"> -
--	--	---	--

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Адекватно следење на препораките на ДКСК и на ДЗР, Целосно спроведување на препораките од ГРЕКО, Зајакнување административни капацитети заради спроведување на правилата за финансирање на политичките партии и на изборните кампањи. Изрекување ефективни казни во случаи на прекршување, Проследување на спроведените ревизии во врска со дискреционите права на одредени јавни службеници, Целосна примена на Законот за пристап до информации од јавен карактер, Натамошно зајакнување на соработката меѓу институциите.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Заокружена стратегија за борба против корупција, Примена на одредбите за спречување на конфликт на интереси согласно меѓународните стандарди.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се воспостави кредибилна евиденција за корупција на високо ниво, особено да се осигури дека сите надлежни и ревизорски тела имаат доволна автономност да дејствуваат независно во линија со законот. Свкупната борба против корупција треба да се засили. Подобро согледување на конфликт на интереси и имотот на избраните и именуваните лица преку создавањето централен регистер на таквите лица . Да се соработува со ГРЕКО-експертите за воспоставување на нова сеопфатна заштита на свиркачите согласно последната препорака на Советот на Европа и на најдобрите европски практики

КОМЕНТАР

Сите горливи прашања од минатите години се повторуваат и во овој Извештај, во кој она што е различно е директниот јазик со кој се укажува дека во државава, и покрај постоењето на солидна правна и институционална рамка, институциите кои се задолжени за борба против корупцијата се всушност контролирани од власта. Составувачите на извештајот не штедат критики и за другите институции задолжени за борбата против корупцијата како ОЈО (од кое се бара да се однесува професионално без оглед на политичките околности), МВР (од кое се бара да се докипира и да обезбеди опрема како и да спроведе механизми за заштита од политички влијанија) и ДКСК чијшто мандат и состав ЕК директно го става под прашање (препораката „да се преиспита статусот и составот на ДКСК“) критикувајќи го Акциониот план на оваа институција, мошне директно, како неамбициозен и неверодостоен. Единствена инситуција која е спомената во позитивно светло е Специјалното јавно обвинителство, а ЕК ги повикува и другите државни органи да соработуваат со оваа институција во остварувањето на нејзините надлежности.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Демонстрирање вистинска политичка волја во борбата против корупцијата преку поддршка на институциите со создавање на нивна автониомија, со екипирање и опремување, како и со дефинирање на јасни цели и индикатори со цел да се мерат постигнувањата и грешките
- Преиспитување на статусот на ДКСК со цел истата да стане потранспарентна, базирана на заслуги и независна од политичките партии
- Подобрување на јавната свест и доверба во борбата против корупцијата преку зголемување на видливоста на антикорупциските мерки и постигнатите резултати
- Развој на веродостојно досие за борбата против корупцијата на високо ниво вклучувајќи и одземање на нелегално стекнат имот
- Создавање на ефективна рамка за заштита на “свиркачите“, во согласност со Европските стандарди и препораките на Венецијанската комисија.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
		<p><i>1. Следење на резултати</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Селективност во сузбивањето со корупцијата, учинокот е најсилен во борба против корупцијата поврзана со сериозен и организиран криминал, како и злоупотреба на функцијата од страна на официјални лица на ниско и средно ниво, но е сосема слаб во борба со политичка корупција на високо ниво.	<p><i>1. Следење на резултати</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Многу слаб учинок кај борбата против корупцијата на високо ниво. - Се уште соодветно не е одговорено на наводите за политичка корупција на високо ниво и незаконско мешање во разни делови на општеството содржани во скандалот со прислушувањето. - Оваа селективна пасивност предизвикува загриженост за

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

		<ul style="list-style-type: none"> - Сериозни обвинувања против високи владини претставници се уште чекаат темелна истрага. - Оваа селективна пасивност предизвикува загриженост за независноста на полиција, Јавното обвинителство и до Државната комисија за спречување на Корупција (ДКСК). - Сеуште се чека на истрага за широко распространетите обвинувања за политизација и политичко мешање од страна на извршната власт во работата на извршните законодавни органи и на судството. - Содржината на на прислушкуваните телефонски разговори покажува вмешаност на членови на Владата и високи функционери во злоупотребата на власта и корупцијата во јавните набавки, урбанизмот, финансирањето на политичките партии и вработување во јавниот сектор, како и во мешање во на независноста на судството, медиумите и изборите. - Неподготвеноста на релевантниот закон и телата за негово спроведување, вклучувајќи го и Јавното обвинителство, да реагира на овие откритијата на брз и решителен начин, е предмет на интерес. (види и во итни реформски приоритети). - Финансиски истраги и конфискација на средствата се уште се користи многу ретко во случаите на корупција. - Евиденцијата, врз контрола на партијата и финансирање на изборната кампања покажува дека постојните казни согласно со Законот за спречување на корупцијата и Изборниот законик треба да бидат применувани повеќе систематски и видливо во пракса.	<p>независноста на полиција, Јавното обвинителство и до Државната комисија за спречување на Корупција (ДКСК). Финансиски истраги и конфискација на средствата се уште се користи многу ретко во случаите на корупција.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Досието за контрола на финансирањето на партиите и изборните кампањи укажува дека постојните казни согласно Законот за спречување на корупцијата и Изборниот законик треба да бидат применувани посистематски и повидливо во пракса. - ДКСК редовно покренува прекршочни постапки за непријавување на имотна состојба и неподнесување на изјави за за интереси. Исто така, истражува потенцијални конфликти на интереси и ги проследува промените во имотната состојба до ОЈО за натамошна истрага. Сепак, од 2015 наваму ДКСК значително ги има намалено активностите поврзани со спречување на корупцијата
--	--	---	---

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

		<ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер останува неефикасен и во практика не се изречени казни за негово непочитување. - Политичките партии се уште исклучени од листата на иматели на информации, а со тоа остануваат и надвор од опсегот на режимот за спроведување. - “Свиркачите“ ги нема во пракса, пред се поради недостаток на комплетна заштита. - Предложените закони на оваа тема треба да се усогласи со Европските стандарди. 	
<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Корупцијата останува распространета во многу области и продолжува да биде сериозен проблем што укажува дека имплементацијата на постоечката легислатива допрва треба да има конкретно влијание како и дека ефективност на постоечките мерки треба да се подобри. - Казните кои треба да спречат корупција не се употребувани на начин на кој нивниот одвраќачки ефект би дошол до израз. - Општиот капацитет на судовите за справување со случаи на корупција, а особено со корупција на високо ниво, мора да биде подобрен, а загриженоста околу селективноста на правдата мора да се биде адресирана. - На корупцијата во јавните набавки и финансирањето на политичките партии треба да се обрне особено внимание. 	<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се видат во пракса поконкретни резултати во смисла на намалување и сузбивање на корупцијата. - Човековите и финансиските ресурси на различни тела за спроведување на законите и агенции за надгледување на овој процес остануваат слаби, а нивните статус, независност и видливост треба да се зајакнат за да се вклучат во ефективни операции. - Има многу малку стратемско планирање во оваа област, а идните политики треба подобро да целат кон вистински проблематичните области, вклучувајќи ги јавните набавки, политичката корупција и корупцијата од висок ранг. - Итно се потребни мерки за подигање на свеста и поголема политичка волја во оваа област. - Како и секаде во регионот, корупцијата останува распространета во многу области и продолжува да биде сериозен проблем. 	<p>2. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведување на законот за Финансирање на политички партии не се стави во целосна употреба, предвидените казни не им се изречени на политичките партии во пракса, и покрај приговорите и извештаите на медиумите за прекршувања. - Соодветните овластувања и одговорности на Државниот завод за ревизија, ДКСК и - Државната изборна комисија наведени во законот се нејасни, што доведува до заемно откажување од одговорност - Сеуште не постои јасен систем за заштита на “свиркачите“ - Додека законодавство казнува незаконско богатење, во согласност со член 20 од Конвенцијата на ОН против - Корупцијата, нема индикации дека одредбите се користат во пракса 	<p>2. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обидот на Претседателот за помилување на 56 обвинети или осомничени за дела кои преизлегуваат од снимките ја зацврсти јавната перцепција за неказниост и селективна правда укажувајќи на сериозен недостиг на политичка волја за ефективно гонење на корупцијата - Амандманите на Изборниот законик од 2015 година не се доволни за адресирање на недостатоците на правната рамка поврзана со финансирањето на политичките партии. - Нема политичка волја за создавање ефективен механизам за мониторирање на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи - Овластувања и одговорности на Државниот завод за ревизија, ДКСК и Државната изборна комисија наведени во законот се нејасни, што доведува до меѓусебно префрлање на одговорноста - Од 2014 наваму во неколку наврати беше суспендирано финансирањето на партиите од буџетот во неколку наврати, но изостана очекуваниот ефект - Не постои ефективна превенција и казна за

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

			<p>конфликт на интереси. Казните за неподнесување изјави или за утврдените конфликти на интереси се слаби. Исто така, постапките за верифицирање на изјавите за имотна состојба и наметнување на казни се фрагментирани и неефикасни</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се спроведе ефективна правна рамка за заштита на „своркачите“ во согласност со европските стандарди (лалп вп „Итните реформски приоритети“) и препораките на Венецијанската комисија
	<p>2. Државна комисија за спречување корупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавната доверба во антикорупциските тела останува ниска. 	<p>3. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државната комисија за спречување корупција има ограничена моќ на на дејствување, главно со издавање јавни предупредувања. - Сепак, таа редовно поднесува прекршочни постапки пред судовите (кои резултираат со парични казни) пред се поради нетранспарентност и, исто така, префрла случаи за потенцијална корупција директно до Јавното обвинителство. - ДКСК уште има недостиг од соодветни човечки и технички ресурси за да функционира ефикасно. - Иако формално независно, ДКСК редовно се критикува за недостигот на политичка волја кај нејзините членови да се борат против корупцијата на проактивен, независни и неселективен начин. - Јавната свест за активностите на ДКСК е многу ниска и потребно е подигнување на свеста за нејзината улога. - Треба да се зајакне капацитетот на јавното обвинителство за водење кривичи истраги и ефективно спроведување на законите за борба против корупцијата 	<p>3. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - На ДКСК и недостасува функционална независност – изборот и иемнувањето на нејзините членови не е транспарентен и се чини дека ја фаворизира политичката лојалност на сметка на професионализмот и интегритетот - ДКСК страда од структурни недостатоци кои властите не сакаат да ги адресираат на ефективен начин што на ДКСК и ги одзема средствата за исполнување на нејзините задачи - ДКСК е лишена од надлежноста да врши истраги и мора да се потпира или на УЈП или на судовите, каде што постапките се бавни и долги и најчесто завршуваат со ослободување од одговорност врз база на нејасни и спорни докази. - За неподнесување изјави за интереси, ДКСК може само да издава јавни предупредувања кои го имаат многу мал ефект на одвраќање на сторителите од повторување на делото - ДКСК ги споделува надлежностите за контрола на финансирањето на изборните кампањи со ДЗР, ДИК, УЈП и другите органи на начин кој е нејасен. Новинарите се жалат дека имаа потешкотии во пристапот до информации од ДКСК, чии одлуки не се јавни, со што дополнително ја

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

		<ul style="list-style-type: none"> - Министерството за внатрешни работи, Секторот за борба против корупцијата се уште треба да се зајакнат соодветен персонал и опрема. - Агенцијата за управување со одземен имот нема доволно моќ ниту доволно ресурси 	<p>намалува јавната доверба во него</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторот за борба против корупцијата и организираните криминали во МВР се уште има значителни потреби за доекипирање и опрема. Му недостасуваат и механизми за заштита од политизација и политичко мешање. - Агенцијата за управување со одземен имот нема доволно моќ ниту доволно ресурси - Треба да се зајакне капацитетот на јавното обвинителство за водење кривични истраги како и неговата способност за извршување на сопствените функции без оглед на политичките околности - СЈО, како единственото тело кое активно истражува случаи на високо ниво во согласност со мандатот, се соочува со недостиг на соработка со државните органи - Статусот и составот на ДКСК треба да се преиспита со цел иста да стане потранспарентна, базирана на заслуги и независна од политичките партии - Потребно е да се подигне јавната свест и да се зголеми довербата во борбата против корупцијата активностите на ДКСК е многу ниска и потребно е подигнување на свеста за нејзината улога.
<p>3. Координација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенциите за спроведување на законот мора да бидат повидливи и проактивни, како и да ја подобрат меѓусебната соработка. 	<p>3. Координација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Соработката и комуникацијата меѓу агенциите треба и натаму да се подобрува, додека размената и споделувањето на податоци се ограничени. Проблемите вклучуваат недостаток на компјутерско-техничка поврзаност меѓу судовите и службите на обвинителството како и недостаток на единствен регистар на јавни функционери, што ја отежнува работата на ДКСК. - Остануваат тврдењата за селективно спроведување на законите и политичко влијание во оваа област, затоа е 	<p>4. Стратегиска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостасува прегледност на Државната програмата 2011-15 за спречување на корупцијата и судир на интереси - релевантните државни институции не се однесуваат кон нејзината имплементација како кон приоритет. - Не е јасно утврдено како трошоците се делат меѓу институциите, - се уште треба да се спроведат значајни мерки за борба против корупцијата. 	<p>4. Стратегиска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегиите и акциските планови не се базирани на сеопфатни оценки и инклузивни консултативни процеси - Моменталниот Акционен план од Државната програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси не е амбициозно поставен и не е веродостоен

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА			
	потребен проактивен пристап за да се отстранат овие сериозни грижи.		

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Адекватно следење на препораките на ДКСК и на ДЗР, Целосно спроведување на препораките од ГРЕКО, Зајакнување административни капацитети заради спроведување на правилата за финансирање на политичките партии и на изборните кампањи. Изрекување ефективни казни во случаи на прекршување, Проследување на спроведените ревизии во врска со дискреционите права на одредени јавни службеници, Целосна примена на Законот за пристап до информации од јавен карактер, Натамошно зајакнување на соработката меѓу институциите.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Заокружена стратегија за борба против корупција, Примена на одредбите за спречување на конфликт на интереси согласно меѓународните стандарди.

КОМЕНТАР

Во овој дел од Извештајот, ЕК укажува дека нема никаков прогрес ниту во делот за борба против организираниот криминал, ниту клучните институции кои учествуваат во тој процес имаат тесна соработка. Особено постојат сериозни недостатоци во делот на меѓусебна координација, размена на информации и оперативност меѓу веќе постоечките институции или пак оние институции кои се законски предвидени, посебно кога се говори за основни нешта како специјална електронска врска за споделување на деликатни и специфични информации меѓу полицијата, обвинителството, националниот координативен центар и агенцијата за менаџмент на конфискуваниот имот. Власта се уште нема обезбедено практична поддршка за клучните институции кои имаат надлежност да се справат со организираниот криминал. Општиот капацитет за вистинска борба против корупцијата се уште е оценет како недоволен и отежнат.

(За подетални информации и коментари види Поглавје 23 – Судство и темелни права)

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Воспоставување на подобро следење на резултати во борбата со перење пари и зголемување на капацитетот и експертиза за спроведување на финансиски истраги и конфискација на имот;
- Воспоставување на независен, надворешен и транспарентен механизам за надзор врз полицијата;
- Зајакнување на напорите за подобрување на соработката помеѓу различни оддели за спроведување на законот преку непречена функција на Националниот Координативен Центар за борба со организираниот криминал;
- Ревидирање на правната и техничката рамка за пресретнување на комуникации и зголемување на ефективноста на посебните истражни мерки за вистинско спроведување на законот (итни реформски приоритети)

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот за спроведување на законодавството треба да се зајакне особено во поглед на интердисциплинарната обука, употребата на посебните истражни мерки и истрагата на комплексните финансиски криминали.	<p>1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Составено е досие за учинот за сите случаи на организиран криминал и корупција иницирани од МВР (Оддел за сузбивање на организиран и сериозен криминал) од 2008 година до сега, но потребни се повеќе напори надгледување на сите случаи од фазата на истрага до конечното изрекување санкција, преку подобрена соработка и размена на информации помеѓу полицијата, обвинителството и судовите. - Општиот капацитет за борба против	<p>1. Следење на резултати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште е потребно ефикасното спроведување на законодавството за спречување на перење пари од страна на сите релевантни институции, вклучувајќи ги и банките. - Потребно е подобрување на координацијата помеѓу релевантните институции за перење пари, а особено во соработка со Управата за финансиско разузнавање. - Потребно е да се обезбеди и надгледување со соодветен надзор примената на посебните истражни мерки во случаите	<p>1. Следење на резултати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е доследна имплементација на законодавството против перење пари од страна на сите релевантни институции, вклучувајќи ги и банките. Има неколку конкретни случаи во кои треба да се унапреди прибирањето на податоци. - Сеуште има простор за подобрување, но сепак е забележана подобрена координацијата меѓу институциите кои се борат против перењето пари. - Употребата на посебните истражни мерки е вообичаена во случаите на организиран криминал, но овие истражни мерки треба

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

	<p>организираниот криминал останува отежнат заради фактот дека ниту Националниот центар за координација за борба против организираниот криминал ниту Националната разузнавачка база на податоци не се во функција, додека се уште постојат задоцнувања во поставувањето на истражните центри предвидени со новиот ЗКП.</p>	<p>на организиран криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Замрзнување на средствата во текот на иницијалната фаза на истрага ретко се применува, што доведува до слаба стапка на конфискација на крајот на кривични постапки. - Потреба е посистематска соработка меѓу Агенцијата за управување со конфискуван имот и агенциите за спроведување на законот. - Принципот на презумпција на невиност на обвинетиот не е секогаш се обезбедува во практика.	<p>да бидат одвоени од пресретнувањето комуникации од безбедносни причини.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувачите на законот и обвинителството имаат потреба од експертиза и зголемени капацитети и надлежности за да спроведуваат сериозни истраги за финансиски малверзации. - Мерката “замрзнување на имотот” е ретко применета. - Потребна е посистематска соработка помеѓу Агенцијата за менаџмент на конфискуваниот имот, спроведувачите на законот, јавните обвинители и судството. - Степенот на одредување на мерката “затвор” од страна на судовите е прилично стриктна, иако се потребни поголеми напори за да се обезбеди поголема конзистентност. <p>2. Институционален и оперативен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди е недоволно ефективен, особено кога станува збор за лош третман од страна на полициските службеници. - Донесените казни за полициските службеници не се доволни за да ги одвратат од лошото поведение. - Потребен е независен и ефективен механизам за надзор за полицијата и постоечките механизми за жалби треба да бидат конзистентно имплементирани. - Иако постојат јасни критериуми за регрутирање и евалуација на полициските службеници, сеуште постојат сомнежи за политизација. - Потребно е да се подобрат односите меѓу полицијата и јавните обвинителството така што обвинителството може во потполност да има комплетна корист и лидерска улога кога станува збор за покренување истраги.
--	--	---	---

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

			<ul style="list-style-type: none"> - Само еден од мултидисциплинарните истражувачки центри е под директива на Јавниот обвинител. Тој сеуште го нема потребниот персонал нити опрема за нормална работа. - Сеуште нема електронска врска меѓу полицијата и Јавното обвинителство која би овозможила ефикасно споделување на клучните информации. - Националниот координативен центар за борба со организираниот криминал е воспоставен со Закон, но сепак не е оперативен. - По зголемените гранични контроли долж рутите на Западен Балкан и како последица на тоа зголемениот број на шверц со мигранти, спроведувачите на законот се соочуваат со предизвици особено кога треба да се идентификуваат или уапсат токму тие шверцери. Потребни се долгорочни напори за подобрување на оваа област. - Специјалниот обвинител побара измени на Законот за заштита на сведоци со што би се проширил проширил просторот за преземање случаи под јурисдикција на СЈО, но Собранието ги одби овие измени. - Ресурсите на полицијата, кабинетот на ЈО, судовите и Агенцијата за менаџмент на конфискуваниот имот треба да бидат подобрени и зголемени за да можат да превземаат и конфискуваат поефикасно и почесто. - Финансиската полиција и единицата за финансиско разузнавање имаат слаби капацитети и ресурси на располагање. <p>3.Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот од 2006 за пресретнување на комуникациите беше изменет во 2012, но “Итните реформски приоритети”
--	--	--	---

БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ

			<p>препорачаа одвојување на мандатот, прописите и техничките капацитети за следење во кривичните истраги од она за безбедносни и разузнавачки цели.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Полицијата, граничната администрација и финансиската полиција имаат потреба од техничка поддршка за следење на комуникациите без да зависи од разузнавачките единици. - Потребно е подобрување на имплементацијата на законодавството за замрзнување и конфискација на имотот стекнат на нелегален начин. <p>4. Стратешка рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е да се зајакне стратешкото планирање на капацитетите во рамките на Министерството за внатрешни работи и јавното обвинителство.
--	--	--	---

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Целосна примена на Европската конвенција за човекови права, препораките на Комитетот за спречување тортура и Рамковната конвенција за заштита на национални малцинства, Целосна примена на правилата кои се однесуваат на етиката, внатрешната контрола, професионалните стандарди и стандардите за човекови права во агенциите што го спроведуваат законот, судството, администрацијата на затворите и во редовната обука, Доволно ресурси за обезбедување повисоки стандарди во затворите, Воспоставување ефективни механизми за идентификување, гонење и казнување на сите форми на дискриминација од страна на државните и недржавните тела спрема поединци или групи, Натамошно зајакнување на заштитата на правата на жените и на децата, Имплементација на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници преку адекватни ресурси и ефективни казни за неисполнување на поставените цели, Промоција на пристапот до образование, правда и социјална заштита за малцинските групи.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно почитување на ЧП од страна на извршните тела, центрите за притвор и затворите, Натамошно спроведување на стратегијата за правична застапеност на немнозинските заедници.

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Следењето на комуникациите во интерес на кривичните истраги и следењето заради безбедносни намени треба да бидат разгледувани како одделни функции и да бидат одделно регулирани со цел да ги одразат надлежностите на засегнатите агенции. Генерално, надлежностите поврзани со спречувањето на криминалот и откривањето треба строго да се почитуваат. Мандатот на УБК треба да биде соодветно намален, за да се фокусира на овие задачи. На УБК треба да и се одземе посредничката улога, со цел да нема нејзино мешање во независноста на другите надлежни органи кога се работи за следење на комуникациите (полиција, Царинска управа и финансиска полиција). УБК не треба да има директен пристап до техничката опрема која дозволува отсликување на комуникацискиот сигнал. The proprietary switches треба да бидат преместени во просториите на телекомуникациските оператори. Операторите треба да ги активираат и пренасочуваат сигналите до надлежните органи (Полицијата, Царинската управа и Финансиската полиција) или до безбедносните органи (Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање и одделот за воена безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана) само по добивањето на релевантна судска наредба и само за целите на законското прислушување. Под било кои околности УБК не треба да има практична можност за директно пресретнување на комуникациите. Разузнавачките служби кои имаат надлежност во следењето на комуникациите треба да дејствуваат само во согласност со јасниот мандат даден со закон, каде се дефинирани и ограничени нивните задачи за целта на националната безбедност и највисоките јавни интереси. Под било кои околности не треба да се овозможи собирање на информации за политички или други цели. Вработувањето и селекцијата на службата треба да се заснова на строги критериуми на заслуги и интегритет, имајќи ја предвид чувствителноста на разузнавачката работа и заштитата од конфликт на интереси. Службата треба редовно да се обучува, вклучително и за почитување на правилата за заштита на податоци, основните човекови права и професионалната етика и интегритет. Имајќи предвид дека опсегот на активностите на разузнавачките служби треба да биде ограничен од целта на нивните задачи и дека било какво мешање (како што е следењето на комуникациите) треба да биде ограничено на она што е неопходно и пропорционално со тоа да се обезбедат соодветни човечки ресурси и опрема. Со оглед на големиот број на вработени кои се на располагање на УБК, а релативно малиот број на судски наредби за следење на комуникациите кои се издаваат годишно потребно е значително намалување на ресурсите и опремата. Истовремено треба да се обезбеди добро обучен и солидно оперативен кадар кој ќе ја контролира и набљудува работата на разузнавачките служби. Треба да се постават алатки за управување со ризик преку кои ќе се насочуваат и водат разузнавачките операции. Безбедноста на податоците треба да се засили со цел да се избегне било каков ризик на неконтролирано или незаконско користење на следењето на комуникациите, особено во рамките на Министерството за внатрешни работи, кое согласно членот 34 од Законот за следење на комуникациите треба да ги чува податоците „според посебен режим“. Извештаите за следење кои се направени за безбедносни цели треба да бидат избришани во разумен рок (сегашниот рок од 5 години е премногу долг) и согласно со принципите на неопходност и пропорционалност.

Во врска со содржината на прислушувањето: истрагите за кривични дела откриени со прислушувањето треба да бидат сериозно разгледани без двоумење и страв, на неселективен начин, при што приоритет треба да бидат оние со најсериозни злоупотреби и Ефективната истрага може да побара одземање на датотеките и сите достапни архиви од УБК и телекомуникациските оператори и нивна споредба со издадените судски наредби. Онаму каде што е потребно, истражителите може да ја разгледаат можноста за меѓународна помош и експертиза, на пример во повратувањето на избирашаните датотеки.

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се обезбеди јасна поделба на мандатите и регулативите кои се однесуваат на следење на комуникациите, од една страна за кривичните истраги, а од друга страна за безбедносните цели. Одземање ба посредничката функција на УБК како чувар на влез за активностите поврзани со следење на комуникациите на другите надлежни органи. Разјаснување на Законот и практиката дека телеком провајдерите ги активираат и ги пренасочуваат сигналите до надлежните агенции (Полиција, Царинска управа и Финансиска полиција) или до безбедносните агенции (УБК, Агенција за разузнавање, Служба за воена безбедност и разузнавање на Министерството за одбрана), само по претходно добивање на релевантен судски налог и само за целите на законско следење. Да се воведат алатки за управување со ризикот за водење и насочување на сите разузнавачки операции како и зајакната безбедност на датотеките и складирањето на податоците. Да се обезбеди соодветна обука на службата за почитување на правилата за заштита на податоците, професионалната етика и интегритет и основните човекови права. Да се обезбеди итно и редовно состанување на надлежните парламентарни комисии за следење на комуникациите и за безбедност и контраразузнавање на нивните редовни активности. Да се обезбеди постапување на овие комисии согласно нивните правни обврски за известување, како и дека нема да имаат пречки во прибирањето на неопходните податоци и сведочења и техничка помош кои им се неопходни за да ги изработат овие извештаи. Посочени се сериозни недостатоци и потребата за ревидирање/ укинување за Законот за лустрација и неговата примена, кои се однесуваат на времените ограничувања, заштитните мерки против политичките, идеолошките или партиските причини кои се користат како основа за лустрација, исклучување на лицата во приватниот или полуприватниот сектор и зајакнување на заштитните мерки за неоткривање на идентитетот на лицето се додека не се донесе конечна судска одлука.

КОМЕНТАР

Правната рамка за човекови права и малцинства како и многу други области се состои од умерено добра легислатива и регулација, но со огромен недостаток на примена и имплементација. Тоа се согледува најмногу преку лошата примена на законите, но и слабостите во создавањето и функционирањето на телата задолжени за заштита на човековите права. Слабостите и натаму Комисијата ги идентификува во случаите со ранливите маргинализирани групи кои немаат еднаков пристап до здравствениот систем и не можат да го остварат правото на здравствен третман во сопствената земја. Покрај тие групи, осудениците од затворите се предмет на нехуман третман во нехумани услови кои во најголема мера се должат на хроничниот недостаток на финансии како и човечки ресурси. Исто така човековите права, во смисла на почитување на правото на јавно изразување на сопствено мислење, право на слободно движење се во најголема мера прекршени токму од оние кои треба да бидат гарантите на тие права, Министерството за внатрешни работи, но и Комисијата за анти – дискриминација од Министерството за труд и социјална политика. ЕК и оваа година слободата на изразување ја вметна во делот за човекови права и малцинства. Притоа, се укажува дека државата назадува во демократските практики и дека слободата на изразување останува сериозен предизвик во оваа медиумска констелација и политичка клима.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се обезбедат видливи и трајни резултати во реформите на Јавниот Радиодифузер, особено во насока на обезбедување на политичка независност и балансирано информирање (итни реформски приоритети);
- Да се обезбеди целосна транспарентност на владиното рекламирање, не само во однос на трошењето на јавните средства, туку и во однос на корисниците на средствата, оние кои ги добиваат истите и содржината на договорите (итни реформски приоритети);
- Да се обезбеди дека јавноста ќе има пристап до објективно и точно известување со повеќе различни гледишта преку традиционалните медиуми, особено преку јавниот радиодифузен сервис;
- Секој од чинителите во секторот да го преземе својот дел од одговорноста за правилниот развој на работите.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<i>1.Почитување на меѓународното право за ЧП</i> <i>1.1. Ратификација инструментите за ЧП</i> / <i>1.2. Европски суд за човекови права</i> / <i>1.3. Промоција и спроведување на</i>	<i>1.Почитување на меѓународното право за ЧП</i> <i>1.1. Ратификација инструментите за ЧП</i> / <i>1.2. Европски суд за човекови права</i> / <i>1.3. Промоција и спроведување на ЧП</i> - Рамката за заштита на темелните права	<i>За подетална анализа на овие аспекти, да се погледне Поглавје 23 Судство и човекови права и Поглавје 19 Социјални политики и вработвање</i>	

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА			
ЧП /	постои, но потребен е поголем фокус на нејзината имплементација.		
<p>2. Граѓански и политички права</p> <p>2.1. Спречување тортура, деградирачко однесување и борба против неказнување</p> <p>/</p> <p>2.2. Пристап до правда</p> <p>/</p> <p>2.3. Затворски систем</p> <p>/</p> <p>2.4. Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - И покрај законскиот напредок постигнат во оваа област, репутацијата на државата за слободата на медиумите се влоши на домашен и на меѓународен план. - Довербата меѓу медиумите и Владата беше сериозно нарушена со настаните од 24 декември 2012 година. - Медиумскиот дијалог, кој претставуваше позитивен пример во целиот регион, беше прекинат. - Медиумскиот простор останува високо поларизиран. - За време на локалните избори во март 2013 година, Советот за радио-дифузија (СРД) и ОБСЕ/ОДИХР забележаа недостаток на балансирано покривање од страна на повеќе медиуми, вклучувајќи го и јавниот сервис (МТВ). - Иако се одвиваа интензивни консултации со домашни и меѓународни експерти и засегнати страни при подготовката на двата нови нацрта на медиумски закони, сепак клучните разлики меѓу 	<p>2. Граѓански и политички права</p> <p>2.1. Спречување тортура, деградирачко однесување и борба против неказнување</p> <p>/</p> <p>2.2. Пристап до правда</p> <p>/</p> <p>2.3. Затворски систем</p> <p>/</p> <p>2.4. Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Покрај донесувањето на ново и сеопфатно законодавство за областа кон крајот на 2013 година состојбата со слободата на изразување продолжува да биде исклучително проблематична. - Користејќи ги рекламните кампањи и погодните медиуми Владата остварува индиректна контрола врз медиумите. - Јавниот радиодифузен сервис не ја извршува целосно својата улога за да обезбеди балансирано и објективно информирање, а неговата политичка пристрасност беше евидентирана и од ОБСЕ/ОДИХР за време на минатогодишните и годинешните избори. - Сето ова резултира со недостаток на навистина независно, точно и објективно информирање кое јавноста би го добила од традиционалните медиуми, а состојбата е дополнително влошена со лошите етички стандарди во фелата. - Позитивен развој на состојбата е основањето на саморегулаторно тело во декември 2013 кои за да може да биде оперативно мора да биде поддржано. - Иако во септември 2014 Владата ги објави податоците за владините кампањи кои содржат и одредени износи исплатени за истите, сепак не е 	<p>Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистрирани се неколку пријави за заплашување и малтретирање на новинари, два извештаи за оштетување на имот и два со смртни закани упатени кој новинарите - Новинарите продолжуваат да пријавуваат општа клима на само цензура - Снимките со телефонски разговори потврдуваат дека новинарите биле незаконски и долгоготрајно преслушувани и следени неколку години - Прибирањето податоци за известување, истрага и гонење на говорот на омраза се уште не е систематски. - Неопходна е обука помеѓу обвинителите, судиите и медиумите за спроведување на законските норми поврзани со медиумите - Постои тенденција од страна на јавните власти претерано да се користи терминот 'доверливи' документи, особено оние кои се однесуваат на трошоците на проектот Скопје 2014, за да се спречи пристапот на јавноста до информации. - Содржината на прислушваните телефонски разговори обелоденија информации кои ја потврдија постојната загриженост за медиумската 	<p>Слобода на изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Релевантни податоци за владините реклами, кои може да претставуваат средство за вршење на притисок врз радиодифузерите, се уште не се објавени од страна на властите. - Балансираното и неселективно известување од страна на мејнстрим медиумите се уште недостасува, иако имаше некои охрабрувачки знаци во текот на летото во однос на известувањето од страна на јавниот радиодифузен сервис и некои приватни канали - Имаше голем број на известувања за заплашување на новинари и судски постапки против новинари - Да се зајакне мониторингот на медиумите од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги - Да се забрани финансирањето на кампањите на политичките партии од страна на медиумите. - Политичкото мешање во уредувачката политика на медиумите, особено кај националниот радиодифузер, останува сериозна грижа - Постојат индикации дека уредувачката политика кај приватните радиодифузери се координира и е во корист на главната владејачка партија - Многу медиуми не ги исполнуваат своите обврски за балансирано, неселективно и

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

<p>страните не беа разрешени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остана постојаната загриженост за трошењата средства со владините реклами, за кои многумина тврдат дека се насочени само кон провладините медиуми, овозможувајќи им сериозна финансиска предност во однос на останатите на пазарот. - Висококвалитетното истражувачко новинарство, можноста на јавноста да чуе балансирано известување и разноликост на мислења треба да бидат зајакнати. - Треба допрва да се воспостават систем на саморегулација на медиумите како и кохерентна стратегија за подигање на медиумските стандарди раководена од професијата. - Натомошни напори се неопходни во сите овие области за да се подобри медиумскиот простор. <p>2.5. Слобода на здружување и собирање /</p> <p>2.6. Организации на граѓанско општество /</p>	<p>јасно кои медиуми се директни корисници и на кој начин е направен изборот при исплатите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тужбите за навреда и клевета се стандардна акција на новинари против новинари (покажувајќи го ниското ниво на солидарност во професијата), на политичари против новинари (што ја нарушува слободата на изразување) и на политичари проти политичари (наместо да се води отворена дебата). - Иако пресудите со кои се уважуваат тужбените барања се малобројни, а судиите се конзервативни во одредувањето на казните. Сепак, постојат исклучоци, вклучувајќи и случаи кои инволвираат јавни личности. Сето ова испраќа лоша порака за слободата на говорот и за независноста на судството. - Треба да се развијат начини за вонсудско разрешување на случаите на навреда и клевета и истите да бидат промовирани од страна на Владата и новинарите, а јавните личности треба да покажат пример за нивното користење. <p>2.5. Слобода на здружување и собирање /</p> <p>2.6. Организации на граѓанско општество /</p>	<p>средина.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правото на медиумите да пренесат информации и идеи кои се од јавен интерес и правото на јавноста да ги прими, како што се формулирани од страна на ЕСЧП, се нарушени со редовно политичко мешање во уредничките политики на медиумите, особено во националниот радиодифузер. - Ова се прелева и како директна контрола врз содржината и правовремено новинарско известување. - Треба да се обрне внимание на тенденцијата на политичарите и јавните функционери да се тужат едни со други за клевета, наместо ангажирање во отворена дебата, бидејќи има застрашувачки ефект врз слободата на говорот. - Голем број од поплаките направени до Советот за етика во медиумите беа направени од страна на медиумите во однос на други медиуми, што ја нагласува постојаната поларизација и недостигот на солидарност. - Релевантните новинарски здруженија треба да придонесат кон подобрување на професионалните и етички стандарди, преку обуки и подигнување на свеста. - Македонската радио телевизија сеуште не е финансиски независна од владата и покрај мерките за подобрување на наплатата на радиодифузната такса. - Не е обезбедена целосна уредувачка независност на МРТВ. Не успева да ја информира јавноста за прашања од јавен интерес, вклучувајќи ги ја и аферата со прислушкувани телефонски разговори, - Потфрлува во балансирано и 	<p>професионално известување. Во некои од мејнстрим медиумите, членовите на опозицијата и нивните активности се портретирани негативно, исто како и протестите на граѓанското општество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема доволно покриеност од телевизиските дебати на политичарите од целиот политички спектар, за да се овозможи изразување на различни идеи и мислења. - Ниски професионалните стандарди и етика опстојуваат во некои медиуми, на штета на правото на јавноста да добие објективно и балансирано известување. - Истражувачкото новинарство останува ограничено. - Има само ретки случаи на самокритика. - Во текот на извештајниот период беа регистрирани 20 нови тужби за клевета против новинари. Сето ова испраќа лоша порака за слободата на говорот и за независноста на судството - Големи незаконски прислушувања на новинарите кои беа откриени минатата година, несигурни работни услови и зголемување на закани и напади врз медиумите, дополнително придонесоа за самоцензура. - Постои сериозна загриженост за притисоци врз членовите на ААВМУ - Сериозна загриженост останува и за јавниот радиодифузен сервис (МРТ) во однос на балансираното известувањето. - Според мисијата на ОБСЕ / ОДИХР за набљудување на изборите, мониторингот на медиумите покажал дека во вестите се обезбедени ограничени информации за политички настани и истите не успеваат да обезбедат сеопфатна анализа на дневна основа. - Во неколку случаи, новинарите ги мешаат фактите со своите политички ставови, во
---	--	--	---

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЉЦИНСТВА

		<p>неселективно информирање со што ја поткопа неговата улога како јавен радиодифузер</p> <ul style="list-style-type: none"> - Загриженост за недостатокот на рамнотежата во известувањето се однесува, во контекст на емитување повеќе редовни дебати, кои вклучуваат повеќе од само претставници на владејачките партии. - Најголемите телевизиски куќи со национална концесија (Сител, Канал 5, Алфа и МРТВ јавниот радиодифузер) известуваат во корист на владата и селективно во однос на позицијата или активностите на граѓанското општество - Содржината на прислушкуваните телефонски разговори откри тесни врски меѓу владата и сопствениците на медиумите со највисока гледаност и тираж, кои пак исто така добиваат најголем дел од финансирањето доделени на Владата зарекламни кампањи. - Владиите реклами се наголемиот извор на обезбедување финансии и имаат големо влијание врз пазарот на медиуми и на национално и на локално ниво. - Не постои систематски или детални извештаи за владините реклами. - Постои поларизација по политичка линија, помеѓу поделените новинарски организации. Здружението на новинари (ЗНМ) и Македонската асоцијација на новинари (МАН), особено бидејќи неодамна реактивираното МАН имас тенденција да се држи до про владините ставови за повеќето од прашањата - Сигурноста за работното место е кривка а работничките права се уште недоволно се спроведуваат, а тоа придонесува кон континуиранот 	<p>однос на презентирање на вестите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мора да се обезбеди и имплементира одржливост и самостојно финансирање на МРТ. - Препорака на Канцеларијата на Народниот правобранител во врска со незаконски собирање на пари за радио дифузна такса од ранливите групи во општеството останаува нерешена. - Иако Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги правно ја регулираше сопственоста на медиумите со поставување на ограничувања и забрани за судир на интереси, сепак поголемиот дел од телевизиските станици со национална концесија и весници со голем тираж, припаѓаат на поединци за кои се знае дека имаат блиски врски со владејачката коалиција. - Владините реклами беа суспендиран, но податоците и критериуми за доделување на таквите договори (кои треба да бидат транспарентен, објективени и недискриминаторски) се уште не се достапни за јавноста. - Употребата на неплатени јавни огласи од природата на јавен интерес, исто така, треба да бидат дополнително истражени (дел од "Итните реформски приоритети"). - Истражувачкото новинарство сеуште е дело само на интернет медиумите
--	--	---	--

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА			
		проблем на самоцензура.	
<p>3. Економски и социјални права</p> <p>3.1. Права на жената /</p> <p>3.2. Права на децата /</p> <p>3.3. Социјално ранливи лица со посебни потреби /</p> <p>3.4. Работнички права и синдикати /</p> <p>3.5. Политики за анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат знаци на зголемена интолеранција кон ЛГБТ популацијата, како што се постојани физички напади на ЛГБТ Центарот за поддршка во Скопје и хомофобни медиумски содржини. - Иако полицијата соодветно реагираше на насилните инциденти, потребни се целосни истраги, но уште повеќе потребно е да направат официјалните лица и медиумските професионалци (новинари), сопственици и организации за јавно да ги осудат интолеранцијата и незнаењето. <p>3.6. Право на сопственост /</p>	<p>3. Економски и социјални права</p> <p>3.1. Права на жената /</p> <p>3.2. Права на децата /</p> <p>3.3. Социјално ранливи лица со посебни потреби /</p> <p>3.4. Работнички права и синдикати /</p> <p>3.5. Политики за анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инцидентите во кои настрада Центарот за поддршка на ЛГБТИ не се повториле, но сторителите се уште не се откриени и обвинети. - Потребни се сериозни напори за подигање на свеста кај јавноста за почитувањето на различностите во општеството и за да се одговори на индоленцијата која се шири од некои медиуми и преку социјалните мрежи. - Податоците за известување, истраги и покренати обвиненија за говор на омраза и кривични дела од омраза не се собираат системски, а обуката на полицијата, обвинителството и судиите треба да се засили. - Законот за спречување и заштита од дискриминација треба да биде усогласен со правото на ЕУ со цел да ја вклучи и дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација. <p>3.6. Право на сопственост /</p>		<p>За детална анализа на човековите се упатува на поглавје 23 Судство и основните права. За развојот на настаните во синдикалните права, анти-дискриминација и еднакви можности, се упатува на Поглавје 19 - Социјална политика и вработување</p>
<p>4. Малцински и културни права и заштита на малцинства</p> <p>4.1. Културни права</p> <p>4.2. Малцинства</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако Охридскиот рамковен договор (ОРД) е на сила од 2001 година, се уште се потребни 	<p>4. Малцински и културни права и заштита на малцинства</p> <p>4.1. Културни права</p> <p>4.2. Малцинства</p> <ul style="list-style-type: none"> - Напредокот во однос на заштитата на малцинствата продолжува да биде отежнат со недостаток на финансиски 		

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

<p>напори за напредок на полињата на децентрализацијата, недискриминацијата, правичната застапеност, употребата на јазиците и образованието.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостасува мониторинг на проблемите како што се употребата на јазиците, спроведувањето на Законот за употребата на знамињата на заедниците, а локалните комисии за односи меѓу заедниците и понатаму се со недоволни ресурси со нејасно дефинирана улога и надлежност поврзани со општинските совети, што води кон нивна неупотребливост. - Допрва треба да се обезбеди државно финансирање на спроведувањето на Стратегијата за интегрирано образование. - Продолжуваат трендовите на поделби по етничка линија во училиштата и инциденти со меѓуетничко насилство. - Првата фаза од прегледот (review) на спроведувањето на ОРД беше објавена на 11 април 2013 година. Конференцијата на која требаше да се презентираат резултатите од прегледот и неговите препораки се уште се нема одржано, а препораките кои таму требаше да се презентираат треба да бидат спроведени во практика. - Треба да се подобри координацијата меѓу Секретаријатот за спроведување на ОРД и другите надлежни институции, вклучувајќи ја Агенцијата за заштита на	<p>средства и човечки ресурси, како и од лошата соработка помеѓу вклучените власти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребен е проактивен пристап за да се гарантира етничкиот, културниот и лингвистички идентитет на сите заедници. - Локалните комитети за односи помеѓу заедниците страдаат од недостаток на ресурси. - Законот за употреба на јазиците и Законот за употреба на знамињата на заедниците се уште не се правилно спроведени. - Прегледот (review) на имплементацијата на Охридскиот Рамковен договор се уште не е комплетирана а препораките уште не се објавени. - Секретаријатот за спроведување на ОРД и Генералниот секретаријат продолжуваат да вработуваат државни службеници од заедниците кои не се во мнозинство без притоа да утврдат работни места и опис на работните задачи, често на штета на принципот на кариера. - Мерките за справување со недоволната застапеност на помалите етнички заедници, како што се Ромите, Турците и другите се уште не се соодветни. - Засилената политичка поддршка и буџетско финансирање се потребни за да се обезбеди ефикасното спроведување на Стратегијата за интегрирано образование.. - Коалициските партнери направија заеднички напори за да ги смират протестите, но некои политички лидери од обете заедници продолжија да користат етно-центристички и говори на поделба за време на изборната		
---	--	--	--

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

<p>етнички заедници кои се помалку од 20% од населението и министерот без ресор надлежен за спроведувањето на Стратегијата за Роми.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако буџетот на Секретаријатот за спроведување на ОРД се зголеми во 2013 година, тоа не беше соодветно проследено со напори за зајакнување на капацитетите и внатрешното функционирање. - Општиот удел на државни службеници од немнозинските заедници се зголеми на една третина во 2012 година, но голем број од нив (околу 1500) се уште не се назначени на конкретно работно место. - Ромите, Турците и другите помали заедници се уште се недоволно застапени во јавната администрација, особено на повисоко раководно ниво. - Потребно е да се зајакне принципот на вработување според заслуги при вработувањето на лицата од немнозинските заедници во државните институции. - Прашањето за социјалните права на некои учесници во конфликтот од 2001 година (бранителите) останува точка на сериозни несогласувања меѓу членките на владејачката коалиција, но и меѓу етничките заедници. - Имаше неколку меѓуетнички инциденти во периодот на извештајот. Инцидентите меѓу младите луѓе продолжуваат да ги	<p>кампања.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќе напори се потребни за да се промовира ОРД и да се унапредат односите меѓу заедниците. <p>4.3. <i>Бегалци и баратели на азил</i></p> <p>4.4. <i>Внатрешно раселени лица (ВРЛ)</i></p> <p>4.5. <i>Роми</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ромите продолжуваат да живеат во длабока сиромаштија и страдаат од лошите општествени и економски услови. - Предрасудите и дискриминацијата против Ромите продолжува да опстојува особено при вработувањето.		
---	--	--	--

ЧОВЕКОВИ ПРАВА И МАЛЦИНСТВА

ограничуваат меѓуетничкиот дијалог и доверба. Говор на омраза на спортските натпревари, насилство на јавни места и собири, зголемени тензии влошени од честото пристрасно медиумско известување.

- Ретки се иницијативите кои промовираат меѓуетничка хармонија.
- ОБСЕ/ОДИХР утврди дека реториката на етничка поделеност ги зголеми тензиите во некои општини за време на мартовските локални избори.
- Политичките лидери треба да продолжат да се справуваат со меѓуетничките предизвици во духот на заемна почит и толеранција.

4.3. Бегалци и баратели на азил

4.4. Внатрешно раселени лица (ВРЛ)

4.5. Роми

- Напредокот на почитувањето и заштитата на малцинствата останува попречен заради ограничените финансиски средства, несоодветната меѓу-институционална соработка и значајна потреба од проактивна имплементација на релевантните политики, особено на Стратегијата за Ромите.

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Целосна соработка со Хашкиот трибунал и исполнување на сите потребни предуслови за обезбедување добар процес за можното враќање на случаите од Хаг, Натамошна промоција на транзицијата на Пактот за стабилност кон регионална рамка за соработка и ефективна имплементација на ЦЕФТА, Обезбедување добрососедски односи преку интензивирање на напорите со конструктивен приод да се изнајде взаемно прифатливо решение за името со Грција, во рамките на Резолуциите на Советот за безбедност на ОН бр. 817/93 и 845/93, и да се избегнуваат акции коишто би можеле негативно да влијаат, Негување соработка со соседните држави и обезбедување на ефективна имплементација на прекуграничната соработка, борба против организираниот криминал, трговија на луѓе и шверцување, судска соработка, гранично управување, реадмисија и животна средина.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Промоција на регионален дијалог, стабилност, добро соседство и соработка.

КОМЕНТАР

ЕК постојано посочува на потребата да се избегнуваат активности и изјави што би можеле негативно да влијаат врз добрососедските односи, имајќи го предвид нерешениот спор со Грција. Исто така, континуирана забелешка на ЕК е неусогласеноста со Заедничките позиции на ЕУ за интегритетот на Статутот од Рим, во врска со билатералната спогодба со САД за изземањето од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд. Во овој извештај се посочува и проблемот со Косово кој настана после некои изјави на македонски политичари кои тврдеа дека граѓани на Косово учествуваа во инцидентот во Куманово во 2015 година како и проблемот со Србија кој призлезе по гласањето за поддршка на членство во УНЕСКО на Косово.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија	1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија	1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија	1. Меѓународен кривичен суд за поранешна Југославија
2. Меѓународен кривичен суд - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ.	2. Меѓународен кривичен суд - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ.	2. Меѓународен кривичен суд - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ.	2. Меѓународен кривичен суд - Македонија сè уште ја одржува билатералната спогодба со САД за изземање на нивните државјани од надлежноста на Меѓународниот кривичен суд од 2003 што не е во согласност со Заедничката позиција на ЕУ за интегритетот на Римскиот статут ниту со поврзаните принципи за билатералните спогодби за имунитет. Државата треба да се усогласи со ставот на ЕУ.
3. Бегалци и внатрешно раселени лица - Има 2240 бегалци и внатрешно раселени лица од кои 1043 се Роми од Косово. 59 се вратија доброволно во Косово и Србија. Законскиот статус на мнозинството го ограничува нивниот пристап до основните	3. Бегалци и внатрешно раселени лица - На 1 ^{ви} јануари имало 2074 бегалци од кои 955 се Роми од Косово и 229 се внатрешно раселени лица. - Судските процеси за раселените лица од конфликтот од 2001 се уште трае и тие лица се сместени кај други фамилии.	3. Бегалци и внатрешно раселени лица - На почетокот на годината имало 869 Роми бегалци од Косово, 119 внатрешно раселени лица, и 536 лица под субсидијарна заштита. 83 лица доброволно се вратија во Косово и Србија. - Судските процеси за раселените лица од конфликтот од 2001 се уште трае и	3. Бегалци и внатрешно раселени лица - Во септември 2016 имало 664 Роми бегалци од Косово, 183 внатрешно раселени лица, и 473 лица под субсидијарна заштита. 152 лица доброволно се вратија во Косово и Србија.

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

<p>услуги и до нивно целосно интегрирање.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште има судски случаи за оштети уште од 2001 г. и повеќето се уште сместени во колективни центри. 		<p>тие лица се сместени кај други фамилии.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во периодот јануари-септември, 296 550 бегалци транзитираа низ земјата, од кои повеќе од 178 900 (главно од Сирија, Авганистан и Ирак) ја регистрираа намерата за апликација за азил по донесувањето на новите законски одредби во јуни, но мал дел од нив ефикасно аплицираа. - На 4ти септември, земјата потпиша Меморандум за разбирање со Австрија, Унгарија и Србија за заеднички гранични контроли кон Грција за сузбивање на трговијата со лица. 	
<p>4. Регионална соработка</p>	<p>4. Регионална соработка</p>	<p>4. Регионална соработка</p>	<p>4. Регионална соработка</p>
<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се склучи билатерална конвенција со Србија согласно член 12 од ССА <p>4.1. Албанија 4.2. Босна и Херцеговина 4.3. Хрватска 4.4. Црна Гора 4.5. Турција 4.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема нов развој на настаните во врска со спорот помеѓу православните цркви во двете држави. <p>4.7. Косово</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заеднички патроли на границата ќе мора да одговорат на предизвиците од нелегалната трговија со стоки и нелегалната миграција. - Спорот што во септември изби и начинот на кој се реши – надвор од правилата на ЦЕФТА – загрижува. 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се склучи билатерална конвенција со Србија согласно член 12 од ССА <p>4.1. Албанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Краткотрајните тензии во врска со пресудата за случајот ”Монструм” не ги нарушија фреквентните билатерални средби <p>4.2. Босна и Херцеговина 4.3. Хрватска 4.4. Црна Гора 4.5. Турција 4.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема нов развој на настаните во врска со спорот помеѓу православните цркви во двете држави. <p>4.7. Косово 4.8. Грција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p>4.9. Бугарија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите главно се затегнати поради 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се склучи билатерална конвенција со Србија согласно член 12 од ССА <p>5.1. Албанија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Албанската влада одговори на инцидентот во Куманово со повици за мир и транспарентна меѓународна истрага за настаните <p>5.2. Босна и Херцеговина 5.3. Хрватска 5.4. Црна Гора 5.5. Турција 5.6. Србија</p> <p>5.7. Косово</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со инцидентите во Гошинце и Куманово и инволвираноста на граѓани на Косово со истите, косовската влада одговори со повици за мир и почитување на територијалниот интегритет на државата 	<p>5. Билатерални односи со другите држави од проширувањето и со соседните држави-членки</p> <p>5.1. Албанија</p> <p>5.2. Босна и Херцеговина 5.3. Хрватска 5.4. Црна Гора 5.5. Турција 5.6. Србија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои тензии произлегоа по гласањето за поддршка на членство во УНЕСКО на Косово. <p>5.7. Косово</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои тензии произлегоа од изјавите на некои политичари кои тврдеа на граѓани на Косово учествуваа во инцидентот во Куманово во 2015 година.

РЕГИОНАЛНИ ПРАШАЊА И МЕЃУНАРОДНИ ОБВРСКИ

<p><i>4.8. Грција</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. - Треба да се избегнуваат активности и изјави кои можат негативно да влијаат врз добрососедските односи. <p><i>4.9. Бугарија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите главно се затегнати поради недоразбирањата и различните гледишта на историјата. 	<p>недоразбирањата и различните гледишта на историјата.</p>	<p><i>5.8. Грција</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p><i>5.9. Бугарија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недоразбирањата и различните гледишта на историјата. 	<p><i>5.8. Грција</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Односите меѓу двете држави и натаму се отежнати поради нерешениот спор името. <p><i>5.9. Бугарија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат недоразбирањата и различните гледишта на историјата.
--	---	---	---

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошна регистрација на земјиштето и имотот, зајакнување на катастарот заради подобрување на правната сигурност на економските оператори и за подобро функционирање на механизмите на пазарната економија, Подобрување на ефикасноста на јавните услуги преку обезбедување дополнителни средства за обука и надградба на тековната инфраструктура.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Забрзување на напорите за добивање одржлив пазар на електрична енергија согласно обврските за либерализација преку елиминација на постојните искривувања поради цените кои не го вклучуваат покривањето на трошоците и зајакнување на регулаторните институции и физичката инфраструктура, Подobar квалитет на јавната потрошувачка преку зајакнување на капацитетот за среднорочни планирање и за подобро извршување на буџетот на јавниот сектор, Натамошно подобрување на квалитетот на образованието, преку последователно финансирање на инфраструктура/персонал неопходен за спроведување на новите реформи во образованиот сектор, Натамошно подобрување на пазарот на трудот и намалување на невработеноста преку дополнителни мерки за младите, долгорочно невработените и преку модернизација на социјалната сигурност и образованиот систем, Натамошно интегрирање на неформалниот сектор во формалната економија, Надградба на инфраструктурата за енергија и транспорт заради зајакнување на конкурентноста на економијата.

КОМЕНТАР

Врз основа на промените од минатата година за известувањето за економските критериуми, Комисијата дополнително ја усоврши својата методологија и ги прилагоди под-критериумите кои ги сочинуваат двата економските критериуми за членство. Целта на ова прилагодување е да се осигура дека државите од проширувањето ќе бидат економски спремни и ќе придонесат за конкурентност и стабилноста на ЕУ кога ќе станат држави-членки. Ревидираните под-критериуми ги нагласуваат главните економски недостатоци на државите кои се моментално во процес на проширување, како што се нивните слаби деловни средини со ограничен пристап до финансии, високи стапки на невработеност, лоши резултати во образованието и ниско ниво на иновации и регионално поврзување. Тие дозволуваат пофокусирана анализа на недостатоците во функционирањето на пазарите и слаботата на конкурентноста. Новиот фокус е исто така подобро усогласен со ПЕР и со тоа придонесува за обезбедување појасни насоки за државите од проширувањето со цел да се искористат придобивките од поблиска интеграција со ЕУ пред пристапувањето и конечно да се исполнат економските критериуми. Комисијата планира да го премести усвојувањето на годишниот пакет за проширување од традиционалниот термин кој е во есен во нов термин во пролет со што ќе се даде поголема тежина на економските основи на политиката на проширување, ќе се обезбеди посилна кохерентност помеѓу пакетот и процесот на ПЕР и ќе се работи за да се даде поголема видливост на сето тоа.

Генерално, не е постигнат е напредок во насока на функционална пазарна економија во текот на известувачкиот период. Задржана е макроекономската стабилност и макроекономската средина е дополнително зајакната во 2015 година. Ова е поддржано со големи јавни расходи во инфраструктурата и странски директни инвестиции, иако беа забележани знаци на слабост во првиот квартал на 2016 година. Економската експанзија е забавена во 2016 година во контекст на политичката криза. Управувањето со јавните финансии не е подобро и јавниот долг е дополнително зголемен. Недостига посветеност за фискална консолидација, бидејќи владата не успеа да наведе конкретни мерки и постојано нагорно ги ревидираше таргетите за годишниот дефицит кон средината на годината. Невработеноста останува висока, особено меѓу младите. Конкурентноста на домашниот приватен сектор и понатаму останува ниска и е отежната со слабото спроведување на договорите, огромната неформална економија и тешкиот пристап до финансии. Економијата има умерено ниво на подготвеност да се справи со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата. Сепак, економијата е лошо диверзифицирана и преработувачката индустрија произведува главно производи со ниска додадена вредност. Економијата продолжи да има слабости во образованите наставните програми, ниски стапки на иновации и значајни потреби за инвестиции, вклучително и во јавната инфраструктура, кои ја прават помалку конкурентна.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

Во линија со препораките за Програмата за економски реформи (ПЕР), а со цел да поддржи долгорочен раст, Република Македонија треба да посвети посебно внимание на:

- основната фискална консолидација, преку идентификување конкретни приходни и расходни мерки;
  - преминот кон подобро таргетирање на јавните расходи поврзани со социјали трансфери и подобрување на јавните финансии кои овозможуваат раст;
  - подобрување на фискалната транспарентност и на капацитетите за буџетирање.
- За да се поддржи долгорочен раст, во следната година Република Македонија треба да посвети посебно внимание на:
- унапредување на наставните програми за високо образование и за средно стручно образование, со цел подобро усогласување на вештините со потребите на пазарот на трудот;

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

- подобрување на инфраструктурата за иновации, со цел да се подобри конкурентноста на домашниот приватен сектор.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <p>Основи на економската политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Парламентот го донесе државниот буџет во контроверзни околности. - Макроекономската стабилност беше сочувана наспроти постојаното проблематично надворешно окружување и високата невработеност. - Светска банка во јануари 2013 година ѝ одобри на Владата гаранција во износ од 155 милиони евра за да ѝ помогне на државата да се задолжи кај странски комерцијални банки, а заради финансирање на буџетскиот дефицит во 2013 година. - Политичкиот консензус за основите на економската политика се одржува. 	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурната ригидност продолжува да го попречува правилното функционирање на пазарот на трудот, а фискалната дисциплина и транспарентноста страдаат од краткорочни и ад хок решенија. - Развојот на конкурентен приватен сектор е попречен од тешкото спроведување на договорите, честите промени во легислативата без соодветна консултација со засегнатите страни и нерамномерната примена на барањата за правна усогласеност. - Реализацијата на реформите кои што треба да го подобрат бизнис опкружувањето, останува бавна. - Потребно е подобрување на излезот и влезот на пазарот. <p>Економската политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Невработеноста останува упорно висока, особено меѓу младите. - Фискалната дисциплина и транспарентноста уште повеќе се влошија, влијаејќи врз порастот на капиталните трошења. - Макроекономската и фискалната рамка на Претпристапната економска програма е премногу оптимистична. - Државата треба да ги забрза своите напори согласно Заклучоците од Министерскиот дијалог помеѓу министрите за економија и финансии на државите-членки на ЕУ и државите-кандидатки од мај 2014 година, со цел да го зајакне среднорочното планирање 	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Назадубање во фискалната дисциплина - Потребни се напори да се засили среднорочното буџетско планирање и извршувањето и вработувањето треба да биде зголемено - Владата треба да превземе понатамошни мерки за имплементација на препораките од ПЕР <p>Економската политика</p>	<p>Постоење на функционална пазарна економија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во известувачкиот период нема напредок - Во 2015 година, задржана е макроекономската стабилност и дополнително е зајакната макроекономската средина која што е поддржана со големи јавни расходи во инфраструктурата и странски директни инвестиции, иако во првиот квартал од 2016 година се појавуваат знаци на слабости. - Не е подобро управувањето со јавните финансии. Дополнително на опстојувачките големи фискални дефицити од последните години, растечките потреби за финансирање на државните претпријатија кои ја реализираат инвестициската агенда на владата ги зголемуваат нивоата на јавниот долг. - Невработеноста се намалува, но останува на висока, особено меѓу младите. - Одредени ранливости остануваат и понатаму, како што е ниската конкурентност на домашниот приватен сектор, која е отежната со слабото спроведување на договорите, огромната неформална економија и тешкиот пристап до финансии. <p>Економско управување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вработувањата се поттикнуваат преку владини програми со широк опфат и активни мерки на пазарот на трудот наместо со креирање работни места во приватните локални претпријатија. - Недостига посветеност за фискална консолидација, бидејќи владата не успеа да

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
	<p>и извршување на буџетот и да ја подобри вработливоста на работниците.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во согласност со истите заклучоци, натамошни напори ќе бидат потребни за да се подобри бизнис опкружувањето, особено процедурите за излез од пазарот и пристапот до финансии. - Економската политика и управувањето со јавните трошења остануваат да бидат водени од ад хок проблеми наспроти долгорочните потреби на економијата. 		<p>наведе конкретни мерки и постојано нагорно ги ревидираше таргетите за годишниот дефицит кон средината на годината</p>
<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Производството се намали за 0,2% во 2012 главно поради намалувањето на приватната потрошувачка и влошувањето на билансот во трговската размена, иако порастот на инвестициите продолжи да биде солиден. - Порастот на инвестициите забави и тоа од просечните 16% во 2012 на 8,2% во првиот квартал од 2013. - Просечниот приход по глава на жител, сметан според куповната моќ, се задржа на 35% од нивото на ЕУ-27. 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - БДП по глава на жител останува на нивото од околу 35% од просекот на ЕУ. - Зголеменото владино позајмување во странство и потрагата по странски кредити за јавните претпријатија беа главните сили кои што предизвикаа зголемување на бруто надворешниот долг. На крајот на првиот квартал од 2014 година, тој изнесуваше 66% од проектираниот БДП и оттогаш постојано се зголемува, а пред се како резултат на издавањето на владината Еврообврзница на износ од 500 милиони евра во јуни 2014. - Во иднина, со оглед на очекувањето трансферите да бидат непостојани, странските инвестиции и владиното надворешно позајмување ќе треба да го понесат товарот и да бидат главни извори за финансирање на дефицитот на тековната сметка, кој пак, веројатно на краток рок ќе се зголеми уште повеќе, ако се има предвид значајната потреба за увоз, која што произлегува од проектите за јавната инфраструктура и воспоставувањето на нови странски ентитети. - Невработеноста на младите е над 50% и 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одржлив развој во економијата единствено може да се постигне доколку домашниот приватен сектор се развие и допринесе кон развој 	<p>Макроекономска стабилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економската експанзија се забрза во 2015 година, но се забави во 2016 година во контекст на политичката криза. - Инвестициите остануваат на исто ниво и покрај силните вложувања во јавната инфраструктура. - Историски гледано, трговскиот дефицит се покрива со прилив на огромни приватни трансфери кои значително ги ублажуваат надворешните дисбаланси. - Приливот на странски директни инвестиции падна на 1,9% од БДП споредено со просекот од 2,7% во претходните пет години, бидејќи компаниите се приспособуваа на новите даночни закони и кризата се одолговлечи. Структурата на новите странски директни инвестиции, кои се сменија од финансирање на основачкиот капитал кон финансирање на долгот, стана многу поранлива и не овозможуваше структурна промена во стопанството во последните години. - Надворешниот долг на земјата рапидно се зголемува од 2009 година наваму (+14 процентни поени), бидејќи јавниот сектор сè повеќе се потпира на надворешни финансии. Се зголеми и задолженоста на приватниот сектор на странските пазари. - На крајот на 2015 година, надворешниот

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<p>четворица од 5 регистрирани невработени се невработени повеќе од една година.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2013 година, стапката на вработеност остана релативно ниска на ниво од 50,3%. - Иако целосна информација за вработувањата во јавниот сектор не беше доставена ниту пак јавно објавена, се проценува дека нивниот удел во вкупната вработеност изнесува 20%. - Пазарот на трудот продолжува да се карактеризира со структурна ригидност, како што е ниското учество на работната сила, недостиг на секторска мобилност на работниците, бавни реформи на системот на образование и обука, и ниска продуктивност на трудот. - Во целина, реформите кои што се однесуваат на структурната ригидност на пазарот на трудот имаат само ограничен напредок. - Фискалната дисциплина и квалитетот на јавните трошења се влошија во 2013 и 2014. - Во двете години, Владата беше приморана да направи ребаланс на буџетот поради притисокот кој што произлегуваше од намалените приходи и отплаќањето на доспеаните обврски кон приватните фирми во првата половина од годината. - Таргетот на дефицитот на државниот буџет во 2013 година порасна од 3,6% на 3,9% од БДП поради значителното зголемување на плаќањата по основ на пензиите и доспеаните обврски кон фирмите, а пак реалниот дефицит го достигна нивото од 4,1% и со тоа го надмина дури и ревидираното ниво. - Јавните трошења беа концентрирани 		<p>долг изнесуваше 70% од БДП.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата не успева да наведе конкретни мерки кои лежат во основата на фискалната консолидација. - Властите планираат намалување на генералниот владин дефицит кој се базира на расходи од 3,6 % од БДП во 2015 година на 2,6 % во 2018 година, потпирајќи се на оптимистички претпоставки за економски раст, наместо на конкретни заштеди. Сепак, веројатни се дополнителни ад-хок зголемувања на пензиите, социјалните трансфери и платите на администрацијата, како и во претходните години, додека пак брзината на растот на БДП се забавува. - Недостатоците во приходите како резултат на премногу оптимистички претпоставки за раст и неефикасна наплата, како и притисоките за трошење, одново налагаат усвојување на дополнителен буџет и поголем таргет за дефицит во последните години. - Во јуни 2016 година, владата повторно се потпре на дополнителен буџет, со уште една ревизија во август. Во просек, во периодот од 2009 до 2015 година, 62% од вкупните расходи отпаѓаат на социјални трансфери, особено на пензии. - Нивото на јавниот долг брзо расте. Во последните години, сè поголем износ од јавните капитални расходи се префрла од буџетот кон државните претпријатија, и истиот речиси целосно се финансира со кредити со гаранции од владата. Тоа, заедно со растечките примарни фискални дефицити, доведе до забрзано зголемување на јавниот долг за 23,5 процентни поени, кој достигна ниво од 46,5% од БДП во периодот од 2008 до 2015 година. - Постои ниска транспарентност за фискалните ризици поврзани со извршувањето на големи јавни инфраструктурни работи
--	--	--

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

исклучиво во предизборниот период и до крајот на јули околу 85% од предвидениот буџетски дефицит беше веќе реализиран.

- Капиталните трошења се релативно мал дел од вкупните трошоци и тие изнесуваа 12% од вкупните трошоци во 2013 и се подложни на нецелосна реализација.
- Владините таргети за консолидација на тековните трошења не е поддржано со соодветни мерки. Пензиите и земјоделските субвенции беа покачени во пролетта 2014 година а планирани се и покачувања на платите во јавниот сектор.
- Недостатоците во управувањето со јавните финансии резултираа со значителен пад во фискалната транспарентност и дисциплина во последните години. За да ги пресретнат овие проблеми на буџетските корисници од јануари 2014 им беше побарано да евидентираат повеќегодишните обврски и да ги почитуваат лимитите во трошењето согласно повеќегодишните планови.
- Иако во јули Владата предложи амандмани на Уставот со кои се одредуваат лимити за буџетскиот дефицит и за јавниот долг, не предвиде соодветни детали за нивна имплементација која што ќе обезбеди правилна примена на овие одредби.
- Законот за финансиска дисциплина содржи бројни дерогирања и одложена примена за владините субјекти со што се попречува неговата ефективност.
- Долгот на централната влада беше 40,8% од БДП на крајот на јули 2014 година, пред издавањето на Еврообврзницата, споредено со нивото

преку државни претпријатија.

- Комбинацијата на јавни политики не ги решава целосно економските предизвици. За да промовира одржлив раст и вработувања и за да ги ограничи ризиците за надворешниот биланс, економската политика треба да се фокусира на поддршка за домашниот приватен сектор, таргетирање на слабостите на пазарот на трудот и диверзификација на структурата на стопанството. Тоа треба да се овозможи преку подобро насочени јавни расходи и зајакнати заложби за фискална консолидација и стабилизација на долгот.
- Надворешното задолжување на институциите од јавниот сектор треба тесно да се следи за да се избегнат предизвици за монетарната политика преку нејзиното влијание врз домашната ликвидност.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

од 34,1% на крајот на 2012 година, и 20,6% на крајот на 2008. Долгот акумулиран од јавните претпријатија и делот на владините обврски поради гаранциите за долговите на јавните претпријатија, кој е проценет на 8% од БДП, се сериозна грижа, бидејќи Владата префрли голем дел од нејзиното трошење на изградба на патишта надвор од буџетот на новото јавно претпријатие. Па така, вкупниот јавен долг изнесува близу 50% од БДП и најверојатно ќе расте понатаму на краток и среден рок имајќи ги предвид сериозните финансиски потреби поврзани со планираните инвестициски проекти.

- Континуираниот пораст на сите нивоа на владиниот и јавниот долг ја зголемува загриженоста за неговата долгорочна одржливост. Владата треба да преземе чекори да ги стабилизира нивоата на долгот.

Надворешен сектор

- Надворешната нерамнотежа се зголеми во 2012 и дефицитот на тековната сметка се зголеми од 3% во 2011 на 3,9% во 2012. Ова пред сè се должи на зголемувањето на дефицитот на трговската сметка, што достигна 24% од БДП. Неговото финансирање се обезбедуваше во голем дел на странски кредити затоа што приливот на странските директни инвестиции се намали за околу две третини во 2012 и падна на нивото од 1,4% од БДП.
- Приватните трансфери во 2013 се намалија за 11% и сега изнесуваат 18% од БДП.

Надворешен сектор

Надворешен сектор

- Приливот на СДИ е 3.3% од БДП и е забележително под 10 годишниот просек од 4,3% од БДП
- Надворешниот долг изнесува 70% од БДП и е зголемен за 5пп од минатата година, што се должи генерално на зголемувањето на јавниот долг и помалку се однесува на СДИ меѓукомпаниско позајмување.
- Стабилноста на надворешниот сектор се потпираше генерално на позајмување однадвор.

Надворешен сектор

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<ul style="list-style-type: none"> - Бруто надворешниот долг порасна на 65% од БДП на крајот на првиот квартал од 2013, споредено со нивото од 62% кое го имаше една година претходно. Порастот се должи на владиното финансирање од надворешни извори, што го подигна надворешниот јавен долг на 27,3% од БДП, споредено со 24,4% претходната година. - Надворешниот долг на приватниот сектор се зголеми за 0,9% и достигна ниво од 38,4%. - Ослабена е позицијата на меѓународните резерви. Намалени се девизните резерви, кои на крајот на август 2013 изнесувале 2,1 милијарда евра или околу 26% БДП, што е помалку во споредба со нивото од 30% од БДП претходната година. Резервите покриваат 4 месеци од планираниот увоз на стоки и услуги, што е помалку отколку претходната година. - Генерално постои ограничен ризик по макроекономската стабилност од надворешна страна. Билансот на тековната сметка во голема мерка зависи од кредитирањето од странство, со несигурна перспектива за движењето на приватните трансфери. 			
<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Невработеноста останува упорно висока, особено кај младите и долгорочната невработеност, што укажува на длабоко вкоренети пречки на пазарот на трудот кои имаат 	<p>Пазар на труд</p>	<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Условите на пазарот на труд остана оптоварен со структурни пречки. - Постои родова нееднаквост во стапки на економската активност, кај жените се значително пониски од оние на мажите (56,8% во споредба со 84,5% за 	<p>Пазар на труд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свкупната стапка на невработеност во земјата останува висока во континуитет, особено меѓу долгорочно невработените и младите работници. - Помеѓу 2011 и 2015 година, економијата создаде голем број работни места.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<p>структурен карактер.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во јуни 2013 вкупната невработеност е на ниво од 28,8% од работната сила. Кај популацијата на возраст од 15-24 години невработеноста се намалила на 51,7% во споредба со 54,9 % претходната година. Стапката на вработеност се зголемила на 40,7%, споредено со 38,8% претходната година. Ваквото движење на вработеноста е резултат на зголемувањето на вработувањето на скратено време (part-time), на самовработувањето, но и како резултат на порастот на вработувањата во јавниот сектор. - Генерално политиките кои се однесуваат на пазарот на трудот имаат ограничен успех во справувањето со упорно високата невработеност. Структурните предизвици на пазарот на трудот треба да бидат во фокусот. 		<p>2014 година).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работни места беа создадени главно во сектори со ниска продуктивност и земјоделството, поддржани со субвенции и активните мерки на пазарот на трудот - Се смета дека јавниот сектор е 20% од вкупната вработеност 	<p>Годишниот раст на вработеноста изнесуваше просечно 2,5%, со создавање работни места во јавниот сектор, градежништвото и производството и преку активни мерки за пазарот на труд. Сепак, зголемувањето на вработеноста не беше во линија со растот на аутпутот, затоа што значајните структурални слабости на економијата го спречуваат функционирањето на пазарот на труд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на работната сила останува скромно. Во последните години, стапката на активност стагнира и изнесува околу 70% од работоспособното население (на возраст 20-64 години). Стапката на вработеност е маргинално зголемена, односно во 2015 година само 52% од работоспособното население било вработено. - Со оглед на ниските стапки учество меѓу жените, родовиот јаз останува голем со помала веројатност за вработување кај жените (42%) за разлика од мажите (62 %). - Во 2015 година, околу 20% од вработувањата се случиле во неформалната економија, што претставува пад од 28,6% во 2008 година. Неформалната работа најчесто ги засега младите и долгорочно невработените.
			<p>Функционирање на пазарот на производи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развојот на бизнисите страда од слабо и нееднакво спроведување на законите. - Се смета дека странските инвеститори полесно добиваат лиценци и дозволи за работа, за разлика од домашните компании, што претставува еден од клучните проблеми на домашните бизниси. - Нетранспарентното толкување на прописите во деловниот секторот, посебно од страна на локалните администрации, нееднаквото спроведување на правилата и договорите, како и корупцијата и

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

		<p>оргомната неформална економија го попречуваат развојот на приватниот сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2015 година се намали бројот на нови бизниси, како и обемот на регистриран основачки капитал во споредба со претходната година и со просекот за пет години, што веројатно е резултат на долготрајната политичка несигурност. - Институционалните капацитети за спроведување на законите се слаби. Решавањето комерцијален спор преку судовите одзема многу време и финансиски средства. - Се чини дека ефикасноста на судскиот систем во голема мера е под влијание на политичките интереси. - Нема нови усвоени мерки за фасилитирање на повлекување од бизнис, што останува предизвик. - Уделот на неформалната економија е голем и влијание на конкурентноста на формалниот приватен сектор. Проценките се движат од околку 20% од вкупниот производствен резултат (Државен завод за статистика) до околу 40%, во зависност од методот што се применува. Тоа создава проблеми на конкуренцијата за регистрираните компании и пречки за инвестирањето. - Уделот на јавниот сектор во економијата останува ограничен, но загрижува дискреционото спроведување на јавните политики од страна на владата. - Иако државниот удел во економијата останува скромна, вклученоста на владата во приватниот сектор се зголемува на други начини, на пример, преку нееднаква примена на правилата и прописите, инспекциите, и постапките за јавни набавки. - Постојат органични информации за
--	--	--

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
			<p>износот и корисниците на државна помош.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фактот дека голем дел од земјиштето и натаму останува во сопственост на државата и го попречува развојот на земјоделскиот сектор и оневозможува тоа земјиште да се користи како залог при земање банкарски кредити од страна на приватни сопственици. - Откако владата ја одложи либерализацијата на пазарот за електрична енергија за 5 години во 2014 година, спротивно на Договорот за Енергетска заедница, цената на електричната енергија за домаќинствата и малите компании останува регулирана од страна на РКЕ. - Цените што ги плаќаат домаќинствата не ги покриваат трошоците и се вкргено субвенционирани со цените што ги плаќаат малите компании. - Цените на природниот гас, исто така остануваат под раководство на РКЕ, иако во 2015 година беше усвоено законодавство за отворање на пазарот.
<p>Монетарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Монетарната политика беше конзистентна и адекватна имајќи го предвид економското окружување и состојбата со домашниот банкарски сектор. Со цел да го поддржи заздравувањето и да се справи со млитавиот кредитен раст Народната банка ја релаксираше монетарната политика неколкупати во текот на 2013. 	<p>Монетарна политика</p>	<p>Монетарна политика</p>	
<p>Инфлација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Инфлацијата на цените на мало беше значително зголемена во споредба со претходната година, и во просек во првите осум месеци од 2013 таа изнесуваше 	<p>Инфлација</p>	<p>Инфлација</p>	<p>Инфлација</p>

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
<p>3,5 % споредено со 2,5% во истиот период во 2012.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повисоките цени за електрична енергија и храна како и повисоките административни цени беа главните причинители за качување на процентот на инфлацијата над 4% на годишно ниво во последните месеци од 2012. - Генерално, монетарната политика остана ориентирана кон обезбедување стабилност. Енергетските трошоци и цените на храната беа главни причинители на растечката инфлација. 			
<p>Фискална политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фискалната дисциплина беше релаксирана во 2012, а со тоа квалитетот на јавните финансии уште повеќе се влоши. Вкупниот буџетски дефицит достигна 3,8% со што беше надминат и ревидираниот таргет на дефицитот, што властите го покачија за 1% до нивото од 3,5%, есента 2012. - Заради драстични потфрлувања на страната на приходите, со друг ребаланс на буџетот беа намалени само трошењата поврзани со инвестициите. - Вкупните расходи како процент од БДП пораснаа од 31% во 2011 на 34% во 2012, а во 2013 планирано е да го достигнат нивото од 35%. - Буџетскиот дефицит порасна на 3,1% од БДП во 2012 споредено со нивото од 1,7 во 2011. - Расходите за капитални 	<p>Фискална политика</p>	<p>Фискална политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фискалната дисциплина во 2014 година и 2015 година покажа неизбалансираност помеѓу приходите и расходите, што укажува на потребата од подобрување на среднорочно планирање на расходите. - Буџетскиот дефицит е зголемен на 4,2% од БДП, на сметка на ад хок зголемувања на пензиите, социјалната помош и субвенциите, како и дополнителните ресурси за изградба на Коридорот 10. - Начинот на јавните трошења/ расходите не се подобри. Во 2014 година предвидените расходи во капитални проекти изнесувало само 10% од буџетот, а реализираноста била уште помала од предвиденото. Околу 45% од вкупните трошоци беа за социјални трансфери вклучувајќи пензии, кои Владата ги покачи како и во претходната година, надвор од она што се бара со закон и покрај падот на цените. 	<p>Фискална политика</p>

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<p>инвестиции во 2012 го задржаа нивото од 2011 и изнесуваа 12% од вкупните расходи, односно само 4% од БДП, со проекција да паднат на 11,3% од вкупните расходи односно 3,9% од БДП во 2013.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уделот на социјалните трансфери во вкупните расходи благо паднал во 2012 на ниво од 44,7% во споредба со 45,2% претходната година и планирано да останат непроменети во 2013. - Буџетот за 2013 предвидува благо намалување на дефицитот на 3,5% базирано на оптимистичките очекувања за голем пораст на приходите кои се проектирани да бидат за 7,2% повисоки во споредба со 2012. Сепак по првите седум месеци од 2013 буџетскиот дефицит го достигна нивото од 80% од таргетот на вкупно проектираниот дефицит за 2013. - Порастот на владиниот долг во последните години ја зголемува загриженоста. Долгот на централната власт беше на ниво од 33,6% од БДП на крајот од јули 2013 спореден со 27,8% на крајот на 2011. Згора на тоа, буџетот на новоформираното јавно претпријатие за државни патишта беше изземен од централниот буџет во 2013, а со тоа и неговиот долг не е вклучен во износот на долгот на централната власт. - Генерално, управувањето со фискалната политика и фискалната дисциплина се 		<ul style="list-style-type: none"> - Во 2014 Владата ги покачи и платите во јавниот сектор, како и субвенциите кои ги дава во земјоделството над законските лимити кои ги побара за 2014. - Во ребалансот во Јули 2015 година Владата ја зголеми социјалната помош, како и платите на полицијата. - Посветеноста на Владата на среднорочната фискална стратегија е ослабната која предвидува намалување на дефицитот на 2.6 % од БДП до 2017. Владата си постави нова цел од 2.9% од БДП. - Со оглед на ребалансот на буџетот 2015год и во очекување на натамошното зголемување на трошењето во наредниот период, пред изборите, постигнувањето на целта во 2017 година се чини премногу амбициозно. - Врската помеѓу среднорочната рамка и годишниот буџетски процес и понатаму е слаба за да доведе до дополнителна заштеда на фискалниот простор што е потребен за да ги апсорбира неочекуваните притисоци или евентуално намалување на приходите. - Нивото на јавниот долг е зголемен значително во последните неколку години и амандамните во Законот за јавниот долг предизвика загриженост за транспарентност. - Во 2014 година Владата го измени законот за Јавниот долг и им дозволи на државните претпријатија да позајмуваат без гаранции. Како резултат на ова бројката на јавниот долг ќе биде помалку транспарентна. - Потребно е Владата да ја зголеми траснапарентноста на управување на јавните финансии и построга фискална 	
---	--	---	--

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
влошени и евентуално би се подобриле доколку се спроведува среднорочна стратегија.		дисциплина.	
Микс на макроекономски политики - Миксот на макроекономските политики е влошен. Иако монетарната политика ја обезбедува клучната поддршка на макроекономската стабилност, фискалната политика слабее и процентот на долгот и натаму се зголемува. Јавните финансии можат да имаат поголем придонес за стабилноста ако ги поврзат приоритетите за трошење со структурните проблеми и ако ги зголемат капитални расходи кои ќе обезбедат зголемување на растот.	Микс на макроекономски политики	Микс на макроекономски политики	Микс на макроекономски политики
Слободно дејствување на пазарните сили - Вредноста на основните средства на компаниите кои се во целосна или делумна сопственост на државата се зголеми на 15,7% од БДП во средината на 2013, споредено со 12,7% претходната година и тоа поради зголемување на капиталот во јавните претпријатија. - Бројот на претпријатија кои се во целосна сопственост на државата порасна од 12 на 15, поради реструктурирањето во јавниот сектор. Најголемиот дел од државниот капитал е сконцентриран во пет претпријатија кои пред се занимаваат со обезбедување	Слободно дејствување на пазарните сили	Слободно дејствување на пазарните сили - Бројот на претпријата кои се во државна сопственост остана 15 - Учеството на администрираните и регулирани цени 15 % во Индексот на потрошувачки цени	Слободно дејствување на пазарните сили

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
<p>јавни услуги.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на администрираните и регулирани цени во Индексот на потрошувачки цени не се промени и остана на ниво од 13%. Некои од администрираните цени, како на пр. за вода и за комуналии обично не ги покриваат трошоците. 			
<p>Влез и излез на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ликвидноста на компаниите страдеше во 2012 поради акумулацијата на неисплатените доспеани обврски на Владата кон стопанството по основ на повратот на ДДВ и извршените работи на фирмите согласно потпишаните договори со Владата. - Има ограничен напредок во реформите на процедурите за излез од пазарот. Подобрувањето на опциите за излез од пазарот преку олеснување на процедурите за банкрот се покажува како проблематично. - Просечното времетраење на процедурите за доброволна ликвидација на компаниите е незначително скратено. - Генерално слабостите во процедурите за банкрот и ликвидација продолжуваат да предизвикуваат сериозна пречка за инвестиции и пристап до финансии за компаниите. 	<p>Влез и излез на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фирмите се уште се соочуваат со потешкотии при обезбедувањето на лиценци и дозволи, бидејќи едношалтерскиот систем се развива многу бавно и треба да се прошири на бизнис активностите кои не се само издавање на дозволи за градба. - Подобрувањето на процедурите за излез од пазарот е ограничено. - Во однос на слободните економски зони, домашните компании не уживаат подеднакви услови со странските компании, особено во поглед на повластиците. - Доспеаните обврски на Владата кон фирмите претставуваат закана за ликвидноста на бизнисот и покрај скорешното заострување на правните процедури. 	<p>Влез и излез на пазарот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основањето бизнис е лесно, но излегувањето од пазарот е тешко - Едношалтерскиот ситем напредува бавно - Услови за добивање јавна поддршка (субвенции) и административни брзи процедури имплицитно ги фаворизираат (поголеми) странски фирми, бидејќи локални фирми ретко може да го исполнат критериумот на големина на инвестиција. - Особена загриженост претставува слабата поврзаност помеѓу домашните компании и странските фирми кои поседуваат напредна технологија - Подобрувањето на процедурите за излез од пазарот е ограничено 	<p>Влез и излез на пазарот</p>
<p>Правен систем</p> <ul style="list-style-type: none"> - Времетраењето на судските постапки е загрижувачко. - Иако правната и финансиската независност на некои од 	<p>Правен систем</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на договорите е отежнато за приватните компании и се карактеризира со долги и скапи процедури, неефикасна процедура за 	<p>Правен систем</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големината на сивата економија продолжува да ја загрозува конкуренцијата и развојот на приватниот сектор. 	<p>Правен систем</p>

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<p>регулаторните и супервизорските тела беше формално зајакната влијанието врз бизнисот окружувањето е ограничено.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институционалните и административните капацитети како на пр. недоволно оспособениот кадар или недоволниот број вработени го загрозуваат соодветното функционирање на некои од овие агенции како на пр. на Државната комисија за жалби по јавни набавки и на Државниот завод за ревизија. - Генерално, правниот систем потребен за функционирање на пазарната економија постои во голем дел, но сепак слабостите поврзани со должината на постапките спроведувањето на договорите и корупцијата и натаму постојат. 	<p>дозволи и често нерамномерна примена на правото.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Големината на сивата економија продолжува да ја загрозува конкуренцијата и развојот на приватниот сектор. - Има малку расположливи информации за акцискиот план за намалување на сивата економија во 2013 изготвен од Министерството за труд и социјална политика, иако Министерот презентираше сличен план и за 2014 година, без притоа да обезбеди податоци за резултатите кои се постигнати со претходните мерки. - Бизнисите се оптоварени од чести менувања на законите без доволна јавна консултација. Само 44,5% од нацрт-законите беа објавени на ЕНЕР во 2013 во споредба со 61,3% во 2012 година. 	<ul style="list-style-type: none"> - Загрижува заштитата и спроведувањето на правата од Интелектуалната сопственост - Бизнисот околината треба да биде подобрена во согласност со ПЕР 8 - Владини долгови уште влијаат на ликвидност на домашните компании и покрај неодамнешното донесување на Законот за финансиска дисциплина - Министерството за труд и социјална политика редовно го ажурира својот акционен план за намалување на сивата економија, но индикаторите и мерките презентирани не се целосно кохерентни и без притоа да се обезбедат податоци за резултатите кои се постигнати со претходните мерки - Честите законски измени, нееднаквата примената на законите и тешкото спроведување на договорите го оптоварува функционирањето на бизнисот. 	
<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забавеноста на кредитниот раст продолжи и во 2013. Годишниот пораст на кредитите за приватниот сектор се намалува уште од мај 2012 и го достигна нивото од 3,5% на крајот на јули 2013. Растот беше поттикнат единствено со порастот на кредитите кон домаќинствата кои се зголемија за 7,8%. Кредитите кон фирмите се намалија за 0,5% , а квалитетот на кредитните портфолијата на компаниите и натаму се влошија. - Учеството на нефункционалните заеми (кон домаќинства и фирми) во јули 2013 изнесуваше 12,3%, што покажува пораст во однос на 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пристапот до финансии продолжува да биде отежнат и небанкарските сегменти на финансискиот пазар треба уште да се развиваат, со цел да се прошират можностите за финансирање на приватниот сектор. - Натомошни мерки се потребни за да се поправат процедурите за банкарското кредитирање, вклучувајќи и „чистење“ на нефункционалните кредитни портфолија. 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Банкарскиот сектор остана стабилен и покрај високо ниво на нефункционалните кредити - Иако постои раст на кредитирањето на нефинансиски институции сепак овие кредитите се користат како капитал за работа наместо во инвестиции. - Натомошни мерки се потребни за да се поправат процедурите за банкарското кредитирање, вклучувајќи и „чистење“ на нефункционалните кредитни портфолија. - Банкарските заеми се доминантен начин на финансирање на деловните субјекти. Забележан е пад на финансирањето на субјектите преку привлекување на акционерски влогови. 	<p>Финансиски сектор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Растот на кредити за компаниите се намали поради политичката несигурност. И покрај солидната ликвидност на банките, МСП и натаму имаат тежок пристап до финансии, со оглед на пречките во однос на снабдувањето и побарувачката за кредити. Заемите од комерцијални банки остануваат доминантен извор за финансирање, бидејќи МСП се плашат да влезат на пазарите за основачки средства и обврзници, додека пазарите за инвестициски капитал остануваат во рана фаза на развој. - Растот на заеми за приватни домаќинства (просечен годишен раст од 12,4% во 2015 година) е речиси двојно поголем од стапката на раст на кредитите за нефинансиски компании, која значително се забавува од летото 2015 година.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
<p>2012, кога тие изнесувале 10% од вкупните заеми.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заемите во странска валута се намалија но се уште зафаќаат скоро 40% од вкупно издадените заеми што претставува потенцијален ризик по стабилноста, имајќи притоа предвид дека курсот на денарот е de facto врзан за еврото. - Значењето на небанкарски посредници за финансискиот сектор е ограничено со капитал еднаков на околу 10% од вкупниот. - Вложувањата во задолжителните целосно финансирани фондови за пензиско осигурување пораснаа за 30% во периодот февруари 2012 – февруари 2013, а оние во доброволните фондови за пензиско осигурување за 66%. 			<ul style="list-style-type: none"> - За да се организира растот на долгорочните потрошувачки кредити, во декември 2015 година Народната банка ги зголеми капиталните барања за овие средства. - Имајќи ја предвид несигурната политичка ситуација, побарувачката за кредити од страна на МСП и корпоративни претпријатија е потисната од средината на 2015 година. - Сепак, во 2015 година не се донесени други значајни мерки на јавната политика кои би го олесниле пристапот до финансии за МСП.
<p>3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општото ниво на образование и обука на работната сила е сè уште релативно ниско, јазот меѓу квалификациите на работната сила и барањата на работодавачите останува проблем и понатаму. - Постои мал напредок во имплементација на реформите кои се однесуваат на образованието за возрасни и покрај усвоената стратегија. - Тешко е да се утврди влијанието на јавните инвестиции во образованието врз растот и 	<p>3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата Човечки и физички капитал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниското учество на пазарот на трудот, особено на жените, и ограничените можности за вработувања во развиените индустриски сектори ги намалуваат можностите за развој на вештините на работната сила. - Нивото на образование и обука на работната сила не соодветствува со потребите на економијата. - 1/4 од работниците со високо образование се невработени бидејќи најголем дел од понудата на работни места во последните години беше во ниско продуктивните сектори. - Мерките на Владата со кои се адресираат предизвиците на пазарот на 	<p>3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Делот на високо квалификувана работна сила расте, но структурни фактори ја ограничуваат зголемената трудова продуктивност - ¼ од дипломираните се невработени, бидејќи најголем дел од новите работни места се во ниско продуктивниот сектор - Ниското учество на пазарот на трудот, особено на жените, и ограничените можности за вработувања во развиените индустриски сектори и неусогласеност на вештините остануваат да бидат главните предизвици - Продуктивноста на трудот остана на околу 18% од просекот на ЕУ во последните неколку години 	<p>3.2. Капацитет за справување со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економијата има умерено ниво на подготвеност да се справи со конкурентскиот притисок и пазарните сили во рамки на Унијата. Одреден напредок беше постигнат за усвојување на иновации и странски инвестиции, а дигитализацијата брзо напредува. Се направи ограничено поместување кон повисока додадена вредност во производството, но структурната трансформација кон подиверзифицирана економија бавно напредува. Економијата продолжи да има слабости во образованите наставните програми, ниски стапки на иновации и значајни потреби за инвестиции, вклучително и во јавната инфраструктура.

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

<p>вработеноста пред сè поради непостоењето на расчленети податоци и детали за имплементацијата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавните расходи не се доволно фокусирани на градењето општество базирано на знаење туку се користат за декорирање на главниот град. - Странските инвестиции кои во минатото беа распоредени помеѓу производството и услугите сега се пренасочени кон потрадиционалните производствени сектори. - Генерално човечкиот капитал останува скромна а јавните расходи не беа доволно фокусирани на активности кои го зголемуваат растот. 	<p>трудот (субвенции за вработување и грантови за почеток на бизнис) не ги третираат структурните причини на невработеноста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако Владата донесе неколку стратегии со кои се адресира структурната ригидност на пазарот на трудот, како што е планот за образование на возрасни, практичната примена на истите заостанува. - Состојбата со транспортот и енергетската инфраструктура го попречува економскиот развој во многу сектори. - Уделот на странски директни инвестиции во БДП останува релативно низок и само 40% од нив имаат форма на green field инвестиции во 2013 година. - Владата треба да ја подобри структурата на трошоците со давање приоритет на инвестициски проекти според нивниот потенцијал за продуктивност базиран на анализа на придобивките во однос на трошоците. 	<ul style="list-style-type: none"> - Структурата на вработеност остана фокусирана на сектори со ниска продуктивност, и земјоделството (19% од вкупниот број на вработени). - Активните мерки на Владата за вработување не соодветно одговорија на основните структурните причини на невработеност и не се доволно подложени на оценување на работата. - Имплементација на 2013-2020 стратегија за стручно образование и обука заостанува во многу области - За да се постигне забележително подобрување на продуктивноста на трудот, образовниот систем, ќе има корист од создавање на блиски врските помеѓу образовните програми и работодавците, вклучувајќи ги и странските инвеститори кои работат во додадени сектори со повисока вредност. - Има потреба од модернизација на јавната структура - Состојбата со транспортната и енергетската инфраструктура и понатаму го попречува економскиот развој - Инвестирањето на приватниот сектор остана намалено - Домашните компании не доволно инвестираа во капиталните средства - Како резултат на тоа, постои нова дихотомија во капиталот на државата, странските инвестиции повеќе се фокусирани на високо продуктивна технолошки интензивни сектори (главно концентрирани во специјални економски зони), додека капиталот во локалната економија останува на ниско ниво и релативно застарен 	<p>Образование и иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Високото образование треба да се реформира за да се намали јазот во однос на потребните вештини. - Од 1990-тите години, земјата се соочува со одлив на квалификувани работници од пазарот, чиешто повторно изградување се чини тешко со оглед на ниските стапки на запишување и дефициенција во образовниот систем. - Недостатоците во терцијарното и стручното образование честопати ги спречуваат апликантите да добијат вештини кои се потребни за работа во технолошко-интензивните сектори. - Со ова се ограничува потенцијалот за аутпути и се спречува прераспределувањето на ресурси кон секторите со повисока продуктивност и раширувањето на увезената технологија во домашната економија. - Јавните расходи за образование од 4% од БДП се само малку пониски од просекот во ЕУ (18% за претшколско, 91% за основно и 73% за средно образование) и достигнувањата се подобриле само маргинално во последните пет години, укажувајќи на одредени слабости во програмите за образование и обука. - Стапката на вработување на дипломираните студенти е над просекот во економијата, но сепак стапката на завршени студии е ниска. Процентот на рано напуштање на студиите останува константни 12% од вкупниот број студенти. Модернизацијата на програмите за стручно образование се подготвува тековно, но заостанува имплементацијата
---	--	---	--

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ

			<p>на Стратегијата 2013-2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стапката на иновации во приватниот сектор останува ниска. Јавните и приватните расходи за истражување и иновации, како процент од БДП, остануваат скромни во споредба со просекот на ЕУ од 0,52% за 2014 година, и бележат сосема мало зголемување во споредба со 2010 година. <p>Физички капацитет и квалитет на инфраструктурата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капиталот во стопанството треба да се модернизира. Капиталната основа на земјата треба да се обнови, иако модерните производствени капацитети на странските инвеститори и инвестициите во јавната инфраструктура доведоа до одредено унапредување во последните години. Инвестициите сооднос останува константен на ниво од 23-24% од БДП за целиот период од 2011 до 2014 година. Околу 70% од инвестициите се должат на вложувања од страна на приватни претпријатија (домашни и странски), додека остатокот отпаѓа на јавни инвестиции од владиниот буџет, меѓународни финансиски организации, и јавни претпријатија. Националниот инвестициски комитет задолжен за подготовка и спроведување на инфраструктурни инвестиции беше формиран во јуни 2015 година, но неговата ефикасност е загрижувачка. - Регионалната поврзаност во смисла на транспорт и енергија е ограничена. Транспортните инфраструктурни врски со соседните земји од регионот и поврзаноста со Трансевропската транспортна мрежа остануваат предизвик. Фокусот треба да биде на воспоставување функционален систем за одржување, заедно со
--	--	--	--

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
			<p>подобрување на капацитетите на надлежното јавно претпријатие. Владата очекува дека стратегиски важната делница долж Коридорот 10 ќе биде завршена до мај 2017 година, со што фокусот ќе се префли на одржување на патиштата и слабиот капацитет на надлежното јавно претпријатие.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако конекцијата за пренос на електрична енергија со Србија е изградена, интерконекцијата со Албанија која треба да ја поврзе земјата со пошироката мрежа долж Коридорот 8 сè уште е во фаза на планирање. - Вкупниот износ на странските директни инвестиции по глава на жител и како процент од БДП е многу мал.
<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развојот на МСП е попречен од тешкиот пристап до финансии. - Конкуренцијата во мрежните индустрии и натаму е ограничена од неколку актуелни добавувачи. - Неформалниот сектор е сè уште голем и претставува предизвик за креаторите на политиките, заради тоа што ја намалува даночната основа и ефикасноста на економските политики. 	<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторската структура и структурата на фирмите во економијата стагнира и е фокусирана на активности што имаат ниска продуктивност. 	<p>Секторска и структура на претпријатија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Секторската структура на економијата во голема мера е стагнирана 	<p>Секторска и структура на претпријатија</p>
<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државното влијание врз економијата се наметнува преку директните субвенции и даночните олеснувања за компаниите, вклучувајќи ги пред сè странските инвеститори, како и преку програмите за активни мерки на пазарот на трудот. - Известувањето за државна помош и компатибилноста со 	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Известувањето за државна помош е ограничено. - Постои широк асортиман на инструменти преку кои Владата има зголемено влијание врз конкурентноста на економијата и различните сектори и компании како што се: директните субвенции и даночните изземања, особено за странските инвеститори; директни инспекции во фирмите и казни; присилно репрограмирање на 	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои зголемено влијание на Владата врз конкурентноста на приватниот сектор преку легислатива и и субвенции - Големата пропорција на државно поседувано земјиште е пречка за развој на земјоделскиот сектор и позајмувањето на банките на компаниите и домаќинстава поради земјиштетото како гаранција - Постои широк асортиман на 	<p>Државно влијание врз конкуренцијата</p>

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ			
<p>стандардите на ЕУ во оваа област е ограничено.</p> <p>- Генерално, постои недостиг на транспарентност за деталите околу реализацијата на државната помош и износите поради недостаток од известување.</p>	<p>договорите за плаќање; јавни гаранции за заемите на претпријатијата во сопственост на државата; јавни инфраструктурни проекти и активни програми за пазарот на труд.</p>	<p>инструменти преку кои Владата има зголемено влијание врз конкурентноста на економијата, различните сектори и компании како што се: директните субвенции и даночните изземања, особено за странските инвеститори; директни инспекции во фирмите и казни; присилно репрограмирање на договорите за плаќање; јавни гаранции за заемите на претпријатијата во сопственост на државата; јавни инфраструктурни проекти и активни програми за пазарот на труд.</p> <p>- Информациите во однос на сумите и корисниците на државната помош за ex-post евалуација е ограничено</p>	
<i>Економската интеграција со ЕУ</i>	<i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i>	<i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i>	<i>Економската интеграција и конвергенција со ЕУ</i>

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Донесување и спроведување на хоризонтална законска рамка за заокружување на неопходната инфраструктура и за раздвојување на надлежностите на различните функции (регулација, стандардизација, акредитација, метрологија, процена на усогласеноста и инспекциски надзор) заради постигнување на процедурите за процена на усогласеноста, Изготвување стратегија за спроведување на европското законодавство за релевантните хоризонтални организации (стандардизација, акредитација, метрологија и инспекциски надзор) со крајни датуми и јасни надлежности за воведување и спроведување законодавни мерки и за јакнење на административниот капацитет во различните сектори, Изготвување Акциски план за сообразност со членовите 28-30 од ДЕЗ со точки определени за внатрешно скенирање на домашното законодавство и на административните практики заради воведување клаузули за взаемно признавање и за неопходните амандмани, Забрзано донесување на европските стандарди и забрзани напори за да се стане полноправен член на Европските организации за стандардизација.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Развој на структура за инспекциски надзор согласно со европското законодавство

КОМЕНТАР

Постои одреден напредок во отстранувањето на нецаринските бариери како и во зајакнувањето на административниот капацитет на Бирото за метрологија. Сепак, нецаринските бариер не се целосно отстранети и е потребно натамошно усогласување со Директивата за општа безбедност на производите.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Потребно е да се комплетира усвојувањето на мерки за отстранување на нетарифните бариери во трговијата;
- Да се доврши хармонизирањето со Директивата за општа безбедност на производите

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Општи принципи	1. Општи принципи <ul style="list-style-type: none"> - 9 законски измени (од 42 идентификувани) се уште е потребно да се направат - Потребни се натамошни напори во однос на Договор за оценка на сообразност и прифаќање на индустриски производи (АСАА)	1. Општи принципи <ul style="list-style-type: none"> - 9 законски измени (од 42 идентификувани) се уште е потребно да се направат - не постои понатамошен напредок од минатата година во елиминација на нетарифните бариери во трговијата	1. Општи принципи <ul style="list-style-type: none"> - Се уште се чека на целосно усогласување со некои клучни делови од европското законодавство, особено во однос на општата безбедност на производите и директивите од 2014 г. - Девет правни акти се уште претставваат пречка за нетарифна пречка за трговијата
2. Хоризонтални мерки 2.1 Стандардизација 2.2 Тела за оценка на сообразноста 2.3 Акредитација <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за акредитација треба да создаде или да ги надгради своите акредитациски капацитети и во нови области. 2.4. Биро за метрологија 2.5. Инспекциски надзор на пазарот	2. Хоризонтални мерки 2.1 Стандардизација 2.2 Тела за оценка на сообразноста 2.3 Акредитација <ul style="list-style-type: none"> - Законот за акредитација признава само сертификатите издадени од тела акредитирани од страна на релевантните национални институти, а не и оние кои ги издаваат телата за сертификација на ЕУ, што ја нарушува конкуренцијата и предизвикува загриженост во врска со спроведувањето на обврските што произлегуваат од Мултилатералната	2. Хоризонтални мерки 2.1 Стандардизација 2.2 Тела за оценка на сообразноста <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување во однос оценка на сообразност со <i>acquis</i> сеуште не е доволен да овозможи да се преговара за договор за прифаќање на оценка на сообразност. 2.3 Акредитација <ul style="list-style-type: none"> - Нема развој во законодавството 2.4. Биро за метрологија 2.5. Инспекциски надзор на пазарот <ul style="list-style-type: none"> - Инспекциите во однос на Законот за	2. Хоризонтални мерки 2.1 Стандардизација 2.2 Тела за оценка на сообразноста <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување во однос оценка на сообразност со <i>acquis</i> сеуште не е доволен да овозможи да се преговара за договор за прифаќање на оценка на сообразност. 2.3 Акредитација 2.4. Биро за метрологија 2.5. Инспекциски надзор на пазарот <ul style="list-style-type: none"> - Законот за безбедност на производите не е доволно усогласен со европското

ПОГЛАВЈЕ 1. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ			
	<p>спогодба за заемно признавање на сертификатите</p> <p>2.4. <i>Биро за метрологија</i></p> <p>2.5. <i>Инспекциски надзор на пазарот</i></p> <p>- Државниот пазарен инспекторат во 2013 спроведе за 50% помалку контроли во однос на 2012 по Законот за безбедност на производите, а 4 пати повеќе инспекции во однос на Законот за градежни производи</p>	<p>градежни производи се намали на 112 од 360</p> <p>- Нема напредок во усогласувањето со „Новиот глобален приод“ во однос на законодавството за производи, ниту пак во процедуралните работи.</p>	законодавство
3. Законодавство за производи од „стариот приод“	3. Законодавство за производи од „стариот приод“	3. Законодавство за производи од „стариот приод“	3. Законодавство за производи од „стариот приод“
4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“	4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“	4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“	4. Законодавство за производи од „новиот и глобален приод“
		<p>- Нема напредок во усогласувањето со „Новиот глобален приод“ во однос на законодавството за производи, ниту пак во процедуралните работи.</p>	<p>- Во однос на усогласувањето со „Новиот глобален приод“ усогласувањето е нерамномерно</p>
5. Процедурални мерки	5. Процедурални мерки	5. Процедурални мерки	5. Процедурални мерки
<p>- Законодавството кое ќе се применува по пристапувањето во ЕУ е проблематично.</p>		<p>- Нема напредок</p>	-

ПОГЛАВЈЕ 2. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА РАБОТНИЦИ**ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО****КОМЕНТАР**

Подготовките во ова поглавје се во многу рана фаза и одат бавно, сепак мал напредок постои во натамошното поедноставување на административните постапки за работните дозволи и дозволи за престој.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Пристап на пазарот на трудот - Законот за јавни службеници сè уште не е изменет за да им биде овозможен пристап до работните места во јавните служби на граѓаните на ЕУ.	1. Пристап на пазарот на трудот - Законот за јавни службеници сè уште не е изменет за да им биде овозможен пристап до работните места во јавните служби на граѓаните на ЕУ	1. Пристап на пазарот на трудот	1. Пристап на пазарот на трудот
2. Европската мрежа на служби за вработување - Нема напредок во подготовките за членство во EURES. - Ратификацијата/потпишувањето на договорите со Унгарија, Данска и Италија се уште чека.	2. Европската мрежа на служби за вработување	2. Европската мрежа на служби за вработување	2. Европската мрежа на служби за вработување
3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита	3. Координацијата на системите за социјална заштита
4. Европската карта за здравствено осигурување - Подготовките одат бавно.	4. Европската карта за здравствено осигурување	4. Европската карта за здравствено осигурување	4. Европската карта за здравствено осигурување

ПОГЛАВЈЕ 3. ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА И СЛОБОДА НА ДАВАЊЕ НА УСЛУГИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО
 Отстранување на другите пречки за основање и обезбедување прекугранични услуги за физички и правни лица од ЕУ. Дефинирање на разликата меѓу обезбедувањето услуги преку постојана деловна единица и на времена основа во законодавството.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ
 Усогласување со *acquis* на взаемното признавање на професионалните квалификации, за обука и развој на потребните административни структури, Усогласување со *acquis* за поштенски услуги, вклучувајќи го воспоставувањето на независен национален регулатор

КОМЕНТАР
 Кумулативната оценка за поглавјето е дека државата е умерено подготвена, а на годишно ниво е направен одреден напредок особено во однос на либерализацијата на поштенските услуги.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Усогласување на националното законодавство со законодавството на ЕУ, особено за меѓусебните признавање на професионални квалификации и Директивата за услуги;
- Да се воспостави единствена контакт точка за „one-stop shops“ со што дополнително ќе се олесни пристапот до пазарот на новите компании
- Целосна либерализација на универзалната поштенска услуга.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Право на основање	1. Право на основање	1. Право на основање	1. Право на основање
2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Остануваат недостатоци во услужните сектори вклучувајќи ги ветеринарната медицина, приватното образование, градежништвото, туризмот и регулираните професии.	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Остануваат недостатоци во услужните сектори вклучувајќи ги ветеринарната медицина, приватното образование, градежништвото, туризмот и регулираните професии, кои не се во согласност со <i>acquis</i>	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Остануваат недостатоци во однос на одредени услужни сектори вклучувајќи ги ветеринарната медицина и регулираните професии - Законот за услуги сеуште не е усвоен	2. Слобода за обезбедување прекугранични услуги - Да се воспостави единствена контакт точка за „one-stop shops“ според барањата на Директивата за услуги - Странските компании не можат да бидат акредитирани да нудат ISO 9001 сертификација на телата од јавната администрација што е пречка за слободното движење на услугите
3. Поштенски услуги - Остануваат недостатоци во однос на периодот за именување на давателот на универзални поштенски услуги, посебниот сметководствен систем како и финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга.	3. Поштенски услуги - Остануваат недостатоци во однос на периодот за именување на давателот на универзални поштенски услуги, посебниот сметководствен систем како и финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга. - Либерализацијата на поштенските услуги е одложено до 2017	3. Поштенски услуги - Остануваат недостатоци во однос финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга - Потребно е зајакнување на капацитетите на регулаторот	3. Поштенски услуги - Агенцијата за пошти треба да воспостави посебен сметководствен систем и дополнително да го зајакне својот капацитет за мониторинг - Остануваат недостатоци во однос финансирањето на нето трошоците поврзани со обврската за универзална поштенска услуга
4. Взаемно признавање на стручни квалификации	4. Взаемно признавање на стручни квалификации	4. Взаемно признавање на стручни квалификации	4. Взаемно признавање на стручни квалификации

<ul style="list-style-type: none"> - Законот за признавање на професионалните квалификации сè уште не е комплетно усогласен со <i>acquis</i> во однос на адвокатите, трговските агенти и токсични производи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Голем број на овластени тела се уште не го применуваат принципот на меѓусебно признавање на професионални квалификации како што се бара од страна на Директивата за професионални квалификации. - Законодавството за трговски агенти и професионална употреба на токсични производи се уште не е усогласен со <i>acquis</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Легислативата од 2010 е потребно да се ажурира и дополнително да се усогласи законодавството за трговски агенти и токсични производи - Телата на ЕУ за сертификација не можат да доделуваат сертификарање во однос на ISO 9001 стандардот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Треба да се објави обновената листа ба регулирани професии - Треба да се обнови описот на програми за професии со минимум обука и истата да се усогласи со европското законодавство
---	---	---	--

ПОГЛАВЈЕ 4. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА КАПИТАЛ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно зајакнување на рамката против перење на пари преку подигнување на свеста на институциите кои известуваат и создавање веродостојна евиденција од примената на релевантните институции. Зајакнување на капацитетот и споделување на истражни информации меѓу институциите, - Натамошен напредок во отстранувањето на пречките за движење на капиталот

КОМЕНТАР

Остануваат забелешки кои се повторуваат од година во година, како потребата Управата за финансиско разузнавање да покаже поопипливо досие. Годинава, веројано во контекст на политичката криза и истрагите прорив политичари од највисоко ниво од страна на СЈО, за прв пат појасно се нагласува потребата од соработка меѓу засегнатите институции и гарантирањето на независност од политиката.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на РМ сè уште не смеат да купуваат имот во странство, да отвораат сметки во странски банки или да купуваат хартии од вредност. - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. - Сè уште има ограничувања на износите што нерезидентите можат да ги префрлат преку нивните денарски и девизни сметки. 	<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. 	<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште. 	<p>1. Движење на капитал и исплати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државјаните на ЕУ се уште не можат да купуваат земјоделско земјиште.
<p>2. Платен промет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќето од таксите за прекугранични платежни трансакции по електронски пат и натаму се диспропорционални со домашните платежни трансакции по електронски пат. 	<p>2. Платен промет</p>	<p>2. Платен промет</p>	<p>2. Платен промет</p>
<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на судски случаи и пресуди останува многу низок. 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на судски случаи и пресуди останува многу низок (бројот на пресуди останува ист, односно 4, а пак незавршен судски случаи оваа година се 3, односно еден повеќе од 2012) - Дополнително се забележува пад на бројот на сомнителни трансакции 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на поднесени известувања за сомнителни трансакции до Единицата за финансиско разузнавање и понатаму опаѓа. - Потребно е константно добар резултат на случаи од Единицата за финансиско разузнавање. 	<p>3. Борба против перење пари</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се натамошни усогласувања со европското законодавство - Управата за финансиско разузнавање треба да покаже досие на примена - Треба да се гарантира соработка меѓу чинителите во оваа сфера без политички влијанија

ПОГЛАВЈЕ 4. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА КАПИТАЛ

	пријавени од Единицата за финансиско разузнавање до органите за спроведување на истрага. Бројот на пријавени сомнителни трансакции за 2013 е за 31% помал во однос на 2012 односно единствено 25 нотификации (во 2012 се 29)		
--	--	--	--

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на комисиите за жалби заради обезбедување ефективен систем на правни лекови.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Целосно функционални структури за јавни набавки за да се гарантира дека јавните набавки се спроведуваат во целосна согласност со стандардите на ЕЗ. Развој на е-набавки.

КОМЕНТАР

Во ова поглавје забелешките се главно слични како и во минатите години, но нотирано е дека до формирањето СЈО немало истрага за наводните нерегуларности во проектот "Скопје 2014", за доделување на одредени големи инфраструктурни договори и здравје, или на сериозни конфликти на интереси и злоупотреба на јавната функција. Иако законската регулатива редовно се менува со цел усогласување со европското право, секоја година се појавуваат проблеми со неусогласеноста на некои од одредбите. Уште поважно, и покрај добрата усогласеноста најголем проблем останува недоволната координација на институциите, па така честопати и кога ќе се утврдат некакви неправилности при набавките изостанува реакција од институциите на прогонот. И во овој извештај како пример за нетранспарентно трошење на јавните пари надвор од процедурите се наведуваат набавките поврзани со мегапроектот Скопје 2014, а се посочува и на недоволните кадровски и финансиски капацитети на институциите кои се важна алка во системот за јавни набавки што укажува на непостоењето реална волја за суштински промени во оваа политика.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се преиспита задолжителното користење на е-аукција, како и улогата на Советот за јавни набавки;
- Да се обезбеди еднаков третман на ЕУ процедурите, истите да се усогласат целосно со *acquis*, особено во областа на концесии;
- Да се утврди дали информациите за нерегуларности се истражуваат соодветно.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението за концесии во Министерството за економија е ограничен да обезбеди ефективна имплементација на Законот за концесии и јавно-приватни партнерства. - Негативната референтна листа сè уште не е усогласена со случајот С-465/11 Европскиот суд за правда. - Сè уште не е транспонирана Директивата на ЕУ за набавки во областа одбрана и безбедност.	<p>1. Општи принципи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е транспонирана Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност	<p>1. Општи принципи</p> <p>1.1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако Законот за јавни набавки од 2007 е широко усогласен со законодавството на ЕУ, нивото на усогласеност е намалено со многуте измени од 2013 година наваму. - Се уште не е транспонирана Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност - Новите одредби на Законот, според кои е потребна согласност на Советот за јавни набавки за одбирање на најниската понуда, не се во согласност со европското законодавство и има катастрофални ефекти кон квалитетот на понудите - Чувањето на податоци за неправилности при работата на одредени претпријатија и нивно исклучување од идни тендери е исто	<p>1. Општи принципи</p> <p>1.1. Правна рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка за јавните набавки во голема мерка е во согласност со Директивите на ЕУ за јавни набавки од 2004 година, иако степенот на усогласеност е намален со чести измени од 2013 година наваму. - Земјата допрва треба да се усогласи со Директивата на ЕУ за набавки во областа на одбрана и безбедност и правилата на ЕУ за јавни набавки од 2014. - Општата употреба на критериумот "најниска цена" и обврската за договорните органи да добијат одобрение од Советот за јавни набавки, ако сакаат да го користат друг критериум освен цената при доделување на договори има негативни последици врз понудите и договорите. - Државата продолжува да води евиденција за неправилности при работата на одредени

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

		<p>како и ставање на црна листа и не е во согласност со судската пракса од Европскиот суд за правда</p> <ul style="list-style-type: none"> - Советот за јавни набавки почна со работа во мај, но одредбата дека институциите мораат да бараат согласност од истиот при секој оглас за тендер го прави процесот многу сложен, скап и временски неефикасен - Недоволната соработка помеѓу надлежните институции ја отежнува борбата против корупцијата <p><i>1.2. Стратегија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за развој на системот на јавни набавки е воспоставена, но ги содржи само стратешките приоритети на Бирото за јавни набавки. - Не постои генерален надзор над имплементациските и извештајни механизми - Префрлањето на кадар од Бирото кон Советот за јавни набавки создаде вакуум, кој го намали капацитетот за работа на Бирото. 	<p>претпријатија и нивно исклучување од идни тендери. Оваа практика на "црна листа" не е во согласност со судската пракса на Европскиот суд за правда.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Надоместок за впишување во системот за е-набавки на економските оператори со седиште во ЕУ е понеповолен од оној што се наплатува за домашните компании, и покрај фактот дека ССА предвидува пристапот под исти услови како националните компании - Обврската за договорните органи да добијат претходна согласност од Советот за јавни набавки го прави процесот на јавни набавки посложен, скап и одзема многу време. - Не постои регистер на експерти за јавни набавки. - Недоволната соработка помеѓу Советот за јавни набавки, Бирото за јавни набавки, Државната комисија за заштита на конкуренцијата и Државната комисија за спречување на корупцијата ги поткопува борбата против корупцијата и соодветната имплементација на принципите на јавни набавки. <p><i>1.2. Стратегија</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегијата за јавни набавки не е инклузивна и се ограничува на стратешките приоритети на Бирото за јавни набавки. - Не постои генерален надзор над имплементациските и извештајни механизми.
<p>2. Доделување јавни договори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за економија сè уште нема регистер на доделени договори. - Останува загриженоста околу транспарентноста, доверливоста и правичноста на електронските аукции. 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новите одредби на Законот, според кои е потребна согласност на Советот за јавни набавки за одбирање на најниската понуда, не се во согласност со европското законодавство - Постојат сомнежи за неправилности во проектот Скопје 2014 . Општината 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <p><i>2.1. Пазар за јавни набавки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Се носат годишни планови за јавни набавки, но институциите не се обврзани јавно да ги објават. - Анексите на договорите се носат по потпишувањето на истите, и не се вклучени во електронскиот систем за 	<p>2. Доделување јавни договори</p> <p><i>2.1. Пазар за јавни набавки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот на јавни набавки во земјата падна на 8% од БДП и 25% од државниот буџет во 2015 година. - Задолжително користење на е-аукција не само што не е во согласност со <i>acquis</i>, но, исто така, се чини дека го попречува

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

- Употребата на критериумот на “најниска цена“ може да води во помал квалитет на набавеното на сметка на принципот “вредност за вложените пари”.
- Некои од критериумите вклучувајќи ги и сумите за договорите во рамките на Скопје 2014 беа постојано менувани.
- Тендерските услови допрва треба да овозможат пошироко учество на малите и на средните претпријатија во јавните набавки.

Центар издаде извештај, според кој, одлуките за набавките биле пристрасни. До денес, ниту ДЗР, ниту ДКЗК, ниту Обвинителството не преземаа никакви мерки

- Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија
- Административниот капацитетот на одделението за концесии во Министерството за економија е недоволен да обезбеди ефективна имплементација на Законот за концесии и јавно-приватни партнерства.

јавни набавки

- Центризирано тело за одреден вид на јавни набавки се уште не е воспоставено
- Заедничките јавни набавки се вршат ад хок
- Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија
- Процедурите за јавни набавки кои се резултат на преговори, а не биле претходно јавно објавени, изнесуваат 5.5% од вкупната вредност на јавните набавки за 2014 година.

2.2. Мониторинг

- Не постои мониторинг за процесот на доделување на тендери, и имплементацијата на договорите не е контролирана од централизиран инспекциски систем
- Државниот завод за ревизија врши надворешна ревизија само на годишно ниво и нема ад хок ревизии
- Постојат сомнежи за неправилности во проектот Скопје 2014 . До денес, ниту ДЗР, ниту ДКЗК, ниту Обвинителството не преземаа никакви мерки, ниту за други сомнителни случаи за инфраструктурни и здравствени проекти, како ни за судири на интерес и злоупотреба на јавни функции
- Мора да се зајакне внатрешната ревизија при јавните набавки
- Административниот капацитетот на одделението за концесии во Министерството за економија е недоволен да обезбеди ефективна имплементација на Законот за концесии и јавно-приватни партнерства.
- Објавените податоци за концесии и јавно-приватни партнерства е проблематично, особено во однос на

системот за јавни набавки.

- **Многу од договорните органи да продолжат да не ги објавуваат своите планови за јавни набавки.**
  - **Тендерските услови не овозможуваат пошироко учество на малите и средните претпријатија**
  - Во една четвртина од сите јавни наддавања имало само еден понудувач. Употребата на постапка со преговарање набавки без претходно објавување се намали од 5,5% на 4% од вкупната вредност на јавните набавки во 2015 година.
  - **До формирањето СЈО немало истрага за наводните нерегуларности во проектот "Скопје 2014", за доделување на одредени големи инфраструктурни договори и здравје, или на сериозни конфликти на интереси и злоупотреба на јавната функција.**
  - Зајакнувањето на функцијата на внатрешна ревизија е од витално значење за подобрување на спроведувањето на договорот и мониторинг.
  - **Административниот капацитет на Министерството за економија за спроведување на законот за концесии и јавно-приватни партнерства останува слаб.**
  - **Не постои регистар за концесии и јавно-приватно партнерство и податоци, особено во однос на отстапките за аеродромот во Скопје и на градот Скопје кои не постојат.**
  - **Советот за јавно-приватно партнерство нема започнато со работа.**
- 2.2. Капацитети за управување со процесот на јавни набавки
- Капацитетот на договорните органи за управување со процесот на јавни набавки треба дополнително да се подобри.
- 2.3. Институционален интегритет и судир на интереси

ПОГЛАВЈЕ 5. ЈАВНИ НАБАВКИ

		<p>аеродромот и Градот Скопје</p> <ul style="list-style-type: none"> - Советот за јавно-приватно партнерство нема започнато со работа. <p>2.3. <i>Капацитети за управување со процесот на јавни набавки</i></p> <p>2.4. <i>Институционален интегритет и судир на интереси</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за индикатори на ризик во однос на потенцијални проблеми со интегритетот не е воспоставен и бројот на извештаи поврзани со интегритет останува низок. 	<ul style="list-style-type: none"> - Системот за индикатори на ризик во однос на потенцијални проблеми со интегритетот не е воспоставен и бројот на извештаи поврзани со интегритет останува низок.
<p>3. Правни лекови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Судските процеси се долготрајни - Правото на жалба против негативната референтна листа допрва треба да се воспостави во Законот за јавни набавки. - ДКЖН останува со недоволен кадар и недоволен буџет, со голем број на непополнети работни места. - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. 	<p>3. Правни лекови</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кадровските и финансиските ресурси на ДКЖН остануваат недоволни. - Употребата на негативната референтна листа се уште не е усогласена со Случајот С-465/11 Европскиот суд на правдата. - Не постои систематско гонење на прекршувањата на процедурите за јавни набавки, што е видно во фактот дека имаше само една пресуда. - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. 	<p>3. Правни лекови</p> <p>3.1. <i>Право на правен лек</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. - Прекршоци во процесот на ревизија се казнуваат многу високо, и самиот процес на донесување одлуки на ДКЖН е многу формалистички. - Загрижувачки е високиот број на одбиени жалби. <p>3.2. <i>Имплементациски капацитет</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на комисијата и судот да се справат со голем број на жалби мора да зајакне. - Назначувањето на кадри во двете институции мора да биде ослободено од политички влијанија. - Подобрување на пристапот до одлуките на комисијата би ја зголемило транспарентноста. 	<p>3. Правни лекови</p> <p>3.1. <i>Право на правен лек</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се постигне целосна усогласеност со изменетата Директива на ЕУ за правни лекови. - Бројот на жалби за тендерски постапки се зголеми на 3,22% во 2015 година, и Државната комисија за жалби ги прифати жалбите во 43,11% случаи 610. - Санкциите за прекршоците кои се јавуваат во текот на процесот на ревизија остануваат непропорционални и самиот процес на донесување одлуки на ДКЖН е многу формалистички. <p>3.2. <i>Имплементациски капацитет</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на комисијата и судот да се справат со голем број на жалби мора да зајакне. - Назначувањето на кадри во двете институции мора да биде ослободено од политички влијанија. - Подобрување на пристапот до одлуките на комисијата би ја зголемило транспарентноста.

ПОГЛАВЈЕ 6. ПРАВО НА ТРГОВСКИ ДРУШТВА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Развој на ефективни и независни системи за гаранција на квалитет и за јавен надзор за овластените ревизори и за ревизорските фирми. Зајакнување на релевантните административни капацитети

КОМЕНТАР

Комисијата повторно четврта година по ред ја нотира неусогласеноста на Директивата за прекугранично спојување. Исто како и дека нема нотирано никаков напредок во корпоративното сметководство и ревизија. Во областа за корпоративно сметководство и ревизија по трет пат се споменува дека поради одредени проблеми се спречуваат професионалните сметководители да бидат обучени, а ова најмногу се должи на фактот дека Институтот за сметководители сеуште не функционира.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да продолжат напорите за усогласување со најновите *acquis* во областа на сметководството и ревизијата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Допрва треба да се постигне усогласување со член 16 од Десеттата директива за правото на друштвата која се однесува на преку-граничните спојувања.	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува да се доврши усогласувањето со член 16 од Десеттата директива за правото на друштвата која се однесува на преку-граничните спојувања.	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласување со Директивата за прекугранично спојување сè уште не е завршено, особено на учеството на вработените во органите на управување на компании основани како резултат на прекугранично спојување.	<p>1. Право на трговски друштва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за прекугранично спојување не е целосно усогласена
<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - ИОР го зголеми бројот на вработени од 3 на 4, но тоа сè уште не е доволно за ефективна и квалитетна контрола. - Квалификациите на овластените ревизори стекнати во странство сè уште не се признаени.	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за овластени ревизори не е се уште оперативен и ги нема преземено своите одговорности - Има задоцнување во делот на обуките за професионалните сметководители	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институтот за сметководители сеуште не функционира со што се спречува професионалните сметководители да бидат обучени. - Усогласувањето со Директивата за годишни финансиски извештаи, консолидирани финансиски извештаи и други слични извештаи за одредени типови на претпријатија се уште не е завршена.	<p>2. Корпоративно сметководство и ревизија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Директивата за годишните финансиски извештаи, консолидираните финансиски извештаи и други слични извештаи за одредени типови на претпријатија се уште не е транспонирана во националното законодавство. - Институтот за сметководители се утврди, но сè уште не функционира во согласност со својот мандат. - Усогласување со Директивата на ЕУ 2014/56 за законска ревизија на годишните сметки и консолидираните сметки, допрва треба да се постигне.

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Изготвување национална стратегија/акциски план за градење капацитети за спроведување на европското законодавство во секоја од областите опфатени во ова поглавје, со фокус на потребата за обезбедување специјализирана обука за органите кои го спроведуваат законот, за судии, обвинители и царински работници, Пправење кампањи за развивање на јавната свест, подобрување на соработката меѓу органите кои го спроведуваат законот и меѓу сите релевантни засегнати страни.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Градење капацитети за спроведување/ примена на европското законодавство и воспоставување евиденција за добро водена истрага, прогон и судска разрешница на пиратството и фалсификувањето.

КОМЕНТАР

Овој извештај на Комисијата ги потврдува забелешките и заклучоците на минатогодишните – напредокот во областа е скромн. Дополнително земјата нема никаква стратегија за интелектуалната сопственост. ЕК посебно ја акцентира сложеноста на системот кој ја спречува ефективната заштита на правата од интелектуална сопственост. Забелешките дека јавноста нема свест за штетноста на фалсификуваните стоки е веќе редовна содржина на извештаите, а коментарите за непризнавањето на резултатите од лабораториите како доказ во судска постапка станаа практика. Потребно е сеопфатно и значително подобрување во секторот на заштитата на правата од интелектуална сопственост.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се подобрат консултациите со засегнатите страни при подготвувањето на закони;
- Да се интензивираат напорите да се испитаат и гонат прекршувањата на правата на интелектуална сопственост;
- Да се зајакне капацитетот и координација меѓу органите надлежни за спроведување на законите за интелектуална сопственост и
- Да се подигне јавната свест за важноста на заштитата на правата на интелектуална сопственост

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за авторските и други сродни права не е усогласен со Договорот за изведби и фонограми на Светската организација за интелектуална сопственост. - Исклучувањата на фонографските права и неколкуте спорови го отежнаа работењето на двете лиценцирани здруженија кои управуваат со колективни права. - Раководителот на одделението за авторски и други сродни права во Министерството за култура беше отпуштен од работа поради што се намали капацитетот, а соработката со другите релевантни институции сè уште е	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението за авторски и други сродни права останува недоволен. - Соработката помеѓу институциите одговорни за индустриска сопственост треба да се подобри	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на одделението за авторски и други сродни права останува недоволен. - Владата се уште ги нема одобрено тарифите за друштвата за колективни права	<p>1. Авторски и сродни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за авторски права беше изменет во февруари 2016 година со цел да се регулира функционирањето на колективно управување на правата, дистрибуцијата на надоместоците, но системот на колективно управување се уште е недовољно развиен. - Системот за електронско снимање на емитувани музички дела треба да се финализира. - Министерството за култура прво ја одзема дозволата на едно од здруженија, со тоа што повеќе не се собираа одредени такси, за потоа (во јули) да лиценцира уште едно во делот на музичките права. - Капацитетот на Министерството за култура да се справи со авторските и сродни права останува недоволен.

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ			
ограничена.			
<p>2. Права на индустриска сопственост</p>	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државниот завод за индустриска сопственост нема доволно кадровски капацитет за да овозможи квалитетна услуга и да ги поддршка на иновациите. - Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени 	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државниот завод за индустриска сопственост нема доволно кадровски капацитет за да овозможи квалитетна услуга и да ги поддршка на иновациите, ниту за меѓународна соработка. - Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени - Базите на податоци за патенти и индустриска сопственост од Државното биро за индустриска сопственост и Бирото за хармонизација на домашниот пазар со Европското биро за патенти треба да се интегрираат подобро 	<p>2. Права на индустриска сопственост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште останува предизвик овозможување на правата на интелектуална сопственост на граѓаните - Бројот на судски случаи за прекршување на правата на интелектуална сопственост се уште е низок и не постои веродостојно досие за спроведување. - Функциите кои му се дадени на Координативното тело за интелектуална сопственост не го опфаќаат координирањето на процесот на креирање политики и законодавна работа - Финансирањето е недоволно и не постои буџет за подигање на свеста и едукација на носителите и на јавноста за значењето на правата на интелектуална сопственост. - Координација меѓу органите за спроведување не е недоволна.
<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрениот систем за собирање и размена на статистички податоци ќе биде достапен дури по 2013. - Фалсификувана храна, козметички и хигиенски производи, лекови, играчки и техничка и електронска опрема сè уште се наоѓаат насекаде а свеста за опасноста по здравјето на луѓето од истите е ниска. - Лабораториските резултати со кои се потврдува дека одреден лек е фалсификат сè уште не се прифаќа како доказ во судската постапка што го отежнува гонењето на фалсификаторите. - Системот за заштита на правата и натаму е сложен наместо 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на контроли и мерки опаѓа, а посветеноста за сузбивањето на прекршителите на правата од интелектуална сопственост не се подобрува. - Свеста за повредата на интелектуалната сопственост и ризиците по безбедноста и здравјето од фалсификувани фармацевтски производи е ниска. - Обуките за средните и мали претпријатија за заштита и примена на интелектуалната сопственост се ограничени - Трите јавни лаборатории не се правно овластени да откриваат фалсификувани лекови и нивните анализи не се прифатени како доказ во судска постапка - Методот за собирање на статистички 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за заштита на правата и натаму е сложен наместо ефективен, поради неусогласениот степен на ангажираност од страна на 11 различни релевантни институции - Државниот пазарен инспекторат е недоволно опремен, и кадарот е недоволно обучен - Методот за собирање на статистички податоци за спроведување на интелектуалните права сè уште нема точна евиденција - Трите јавни лаборатории не се правно овластени да откриваат фалсификувани лекови и нивните анализи не се прифатени како доказ во судска постапка - Свеста за повредата на интелектуалната сопственост и ризиците по безбедноста 	<p>3. Спроведување</p> <ul style="list-style-type: none"> -

ПОГЛАВЈЕ 7. ПРАВО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ

<p>ефективен.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фалсификувањето не се смета за организиран криминал и поради тоа и напорите за справување со истото се недоволни. - Соработката на национално и меѓународно ниво допрва треба да се унапредува. - Свеста за фалсификуваните производи е ниска и кај институциите и кај јавноста.	<p>податоци за спроведување на интелектуалните права сè уште нема точна евиденција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за заштита на правата и натаму е сложен наместо ефективен.	<p>и здравјето од фалсификувани фармацевтски производи е ниска.</p>	
--	--	---	--

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Воспоставување веродостојна евиденција од примената во областа на антитруст и фокус на најсериозните прекршувања на законот за конкуренција, Воспоставување ефективна *ex-ante* контрола на државната помош, Зајакнување на административниот капацитет на Комисијата за заштита на конкуренцијата и обезбедување адекватен буџет и персонал, Целосно обезбедување транспарентна и недискриминаторска примена на Законот за конкуренција.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно усогласување на законодавството со правото на ЕУ за антитруст и државна помош, Натамошно подобрување на евиденцијата од примената во областа на антитруст и контрола на државна помош, Зголемување на свеста кај државните институции, бизнисот и кај општата јавност.

КОМЕНТАР

Двата најгорливи проблеми кои беа евидентирани во минатогодишниот извештај остануваат да важат и оваа година дополнети со нови забелешки. Така проблемите околу известувањето односно не известувањето за државната помош од страна на давателите на државна помош остануваат и оваа година. Но, пред се најголемиот проблем и оваа година останува финансиот и административниот не капацитет на КЗК. Оваа година овие прашања се ставаат во релација со независноста на КЗК.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакне резултатот на спроведување од страна на КЗК.
- Да се зголеми транспарентноста за државна помош доделена од страна на владата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Досието на примена на Комисијата за заштита на конкуренцијата (КЗК) малку се влоши. - На кадарот на КЗК му недостасува напредна обука. - Кадарот кој се занимава со антитруст и спојувања не е ефикасно искористен. - Оперативниот буџет на КЗК останува ограничен. - Имплементација на мерките за помилување од Законот за заштита на конкуренција е ограничена поради спротивните одредби во кривичниот законик. - Во случај на жалба одлуката на КЗК се суспендира до донесување на конечна одлука од Управниот суд.	<p>1. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оперативниот буџет на КЗК останува ограничен - Од 2012 наваму КЗК нема издадено решение за картел. - Управниот суд има отфрлено 7 одлуки на КЗК, од кои 6 поради процедурални недостатоци, 6 од нив се и потврдени од Вишиот управен суд.	<p>1. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оперативниот буџет на КЗК за 2014 изнесува 275.000 евра и останува ограничен.	<p>1. Антитруст и спојувања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат одредени празнини во подзаконските акти кои допрва треба да бидат пополнети. - КЗК во голема мера е формално функционално независен орган. - Политиката на попустливост кон само-пријавувачи на картели постои, но допрва треба да се користи. - Бројот на вработени на КЗК се чини дека е доволен, но нивното ниво на стручност треба да се подобри. - Финансирањето на КЗК е променливо, се одредува година за година, со што се зголемува загриженоста за нејзината независност. - КЗК треба да ја засили својата политика за спроведување, со користење на сите достапни алатки, особено инспекции на самото место и програмата за помилување. - Постои загриженост за недостатокот на независност и капацитетот на судовите во справувањето со анти-монополските

ПОГЛАВЈЕ 8. ПОЛИТИКА НА КОНКУРЕНЦИЈА

			случаи.
<p>2. Државна помош</p>	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Свеста кај давателите на државна помош за користењето на системот за известување останува ниска, заобиколувајќи ги механизми за мониторинг кои се на сила. - Де минимис прагот од 200000 € е премногу висок и непропорционален со пазарот на земјата и претставува ризик за нарушување на конкуренцијата . - транспарентност во однос на деталите и сумите на доделената државна помош е потребно да се подобри. - Постои нецелосно известување за државната помош - Владата преку широк спектар на инструменти има влијание врз економијата, односно влијае на конкурентноста на различните сектори и фирмите. Вакви инструменти вклучуваат: директните субвенции и даночни олеснувања, особено за странските инвеститори; инспекции на лице место на фирмите и изрекувањето на казни; присилно одложување на договори за плаќање; јавни гаранции за кредити на претпријатијата во државна сопственост; јавно инфраструктурни проекти; и активни програми на пазарот на трудот <p><i>(подетално види во делот на економските критериуми)</i></p>	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за известување за државна помош не се користи од сите даватели на државна помош , што го попречува ефективното мониторирање на државната помош. - Државна помош и понатаму се доделува за воздушен сообраќај без известување до КЗК. - Регистарот на државна помош сеуште не воспоставен, и мапата на регионала помош сеуште не е изготвена во согласност со ЕУ водичите за регионална помош 	<p>2. Државна помош</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за државна помош треба да се усогласи со <i>acquis</i> во однос на подзаконските акти за одредени форми на помош и одредени сектори. - Регистарот на државна помош сеуште не е воспоставен, и мапата на регионала помош сеуште не е изготвена - Административниот капацитет на одделението за државна помош на КЗК е несоодветна бидејќи нема персонал и опрема. Тоа има само тројца вработени кои треба да се справат со се поголем број на случаи и застарена опрема. - Одреден број на мерки за помош, главно доделени на централно ниво, се известуваат доцна и не истражени од страна на КЗК. - Државна помош продолжи да се обезбедува за воздушниот сообраќај, без да биде известена КЗК. - Свеста за правилата за државна помош меѓу донаторите на таа помош треба да се подобри. - Правилата за антитруст и државна помош се однесуваат и на државните претпријатија и претпријатија со специјални или ексклузивни права.

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на законодавството, рамката за надзор и примена, за финансискиот сектор, особено за секторот на осигурување и за пазарот на хартии од вредност, Обезбедување оперативна и независна надзорна власт за секторот осигурување која е правилно кадровски екипирана.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Создавање досие од примената на борбата против возење без осигурување, Натамошно усогласување со европското законодавство

КОМЕНТАР

Според извештајот РМ е умерно подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок во последните 12 месеци. Она што може да не загрижува е дека голем дел од забелешките се повторуваат веќе трета година во серија. Повеќе за ова во Економските критериуми.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Централната банка воспостави специјален тим кој треба да се справува со поплаки на потрошувачите, но административниот капацитет на овој тим е потребно да се засили. - Заштитата на потрошувачите и натаму е предизвик и треба соодветно да се реши. 	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниската свест за заштита на потрошувачите останува проблем за што доказ е нискиот број на поднесени претставки. 	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p>	<p>1. Банки и финансиски конгломерати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за банкарство беше променет и Централната банка ги ажурираше банкарските регулативи со цел да се зајакне корпоративното управување, но сепак потребни се и други работи за да се заштитат потрошувачите и да се спречат некоректните банкарски практики.
		2. Управни и надзорни капацитети	2. Управни и надзорни капацитети
<p>2. Осигурувањето и професионални пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не постојат цврсти податоци за неосигуреното возење, иако МВР го проценува на 10%. - Потребни се дополнителни напори во борбата против неосигуреното возење. - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е 	<p>2. Осигурувањето и професионални пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не постојат цврсти податоци за неосигуреното возење. - Потребни се дополнителни напори во борбата против неосигуреното возење. - Планираната либерализација на пазарот осигурување на моторни возила е одложен за заштита на осигурување на индустрија. - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги 	<p>3. Осигурувањето и професионални пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство. - Недостасуваат сигурни податоци за неосигурани возила. - Ограничувањето од 50% за 	<p>3. Осигурувањето и професионални пензии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за задолжително осигурување на патнички возила, според кој Министерството за финансии ги одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство. - Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ. - Одложениот пренос на средства од

ПОГЛАВЈЕ 9. ФИНАНСИСКИ УСЛУГИ			
<p>ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност со <i>acquis</i>.</p> <p>- Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници не се промени што е спротивно со правото на ЕУ.</p>	<p>одредува премиите за осигурување на возилото, е ефективна пречка за конкуренција меѓу осигурителните компании и не е во согласност европското законодавство.</p> <p>- Планираната либерализација на пазарот за осигурување на моторни возила беше одложена за да се заштити индустријата на осигурување.</p> <p>- Ограничувањето од 50% за инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ.</p>	<p>инвестирање во странски обврзници повторно не се промени што е спротивно со законодавството на ЕУ.</p>	<p>државниот пензиски фонд во приватен, резултираше со прекшување на законодавството за управување со депозити.</p>
<p>3. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <p>- Усогласувањето со измените на Директивата за нагодување и Директивата за финансиски залог сè уште е делумно односно не е воопшто започнато.</p>	<p>3. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <p>- Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште е само делумно започната, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната.</p>	<p>4. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <p>- Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште е само делумно започната, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната.</p>	<p>4. Инфраструктура на финансиски пазар</p> <p>- Усогласувањето со измените на Директивата за финансиски залог се уште не е комплетно, додека Директивата за нагодување воопшто не е започната.</p> <p>- Немаше никаков развој на плановите на владата да се воспостават меѓународни финансиски зони.</p>
<p>4. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p> <p>- Зачестените измени на прописи за супервизија ја поткопуваат правната сигурност за учесниците на пазарот (за честото менување на прописите види и во делот на <i>Економските критериуми</i>).</p>	<p>4. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p>	<p>5. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p>	<p>5. Пазар со хартии од вредност и инвестициски услуги</p>

ПОГЛАВЈЕ 10. ИНФОРМАТИЧКО ОПШТЕСТВО И МЕДИУМИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Да се отстрани прекршувањето на ССА преку преземање на сите неопходни мерки за либерализација на секторот за електронски комуникации, донесување на потребните подзаконски акти и натамошно зајакнување на регулаторните тела, Примена на заштитни механизми за конкуренција за операторите со значителна пазарна моќ, Зајакнување на независноста и административниот капацитет на регулаторните власти за електронски комуникации и медиуми, Обезбедување стабилен и одржлив извор на финансирање на јавниот дифузен сервис и за Советот за радиодифузија.

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Сите медиуми мора да бидат ослободени од секаков политички притисок без мешање и закани. Медиумите треба да се дистанцираат од партиските политики и не треба да бидат во служба на политичарите и политичките партии. Јавниот национален сервис треба да настојува/да вложува напори да биде комплетно непристрасен и независен од политички, комерцијални и други влијанија и идеологии да допринесе кон информирано граѓанство. Медиумите играат посебна важна улога во ситуации на политичка криза. Јавен интерес е нивната задача да откриваат можни грешки во функционирањето на државата или општеството. Оттука, јавните тела треба да се воздржат од обесхрабрувањето на медиумите за да си го изнесат/извршат нивниот мандат. Обвинувачките/клеветничките дејства не треба да бидат користени како средства за да се задуши дебатата или да спречат јавните фигури да одговараат. Посебно е загрижувањето кога политичари тужат новинари за клевета, но исто така и кога тужат други политички фигури, наместо да ги решат меѓусебните разлики/несогласувања низ други средства како јавна дебата. Судовите со обвинувањата за клевета треба да се носат на балансиран начин, независен од можни политички импликации за партикуларен случај. Судовите треба да развијат чиста и силна практика за заштита на слободата на изразувањето во поглед на обвинувањата за клевета. Посредството и саморегулацијата треба да игра важна улога во редуцирањето на високиот број на случаи во судовите. Купувањето политичка поддршка од медиумите преку финансиско поддржување на медиумскиот пазар е неприфатливо. Строги правила за владиното рекламирање мора да бидат применети/наложени/наметнати. Медиумското сопствеништво и медиумското финансирање треба да биде транспарентно. Новинарските работни услови треба да бидат унапредени/подобро/поправени како би се намалила самоцензурата.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Јавен радиодифузен сервис: да се обезбедат соодветни материјали за тековните политики, организациони прашања, обуки и реформи во уредувањето во рамките на Јавниот радиодифузен сервис со потенцирање на критиките кои редовно беа давани во минатото за недостигот на политичка независност и недостатокот од балансирано известување, како и да се обезбеди информативна содржина со висок квалитет. **Владино рекламирање:** да се воспостават строги правила за владино рекламирање, засновани на транспарентни, објективни и недискриминирани критериуми. Да се обезбеди целосна транспарентност на владино рекламирање. Да се развие механизам за бесплатни јавни огласувања за вистинските јавни интереси. **Клевета:** Ревизија на законодавството со отстранување на случаите кои се базираат на “чест“, “достоинство“ и “клевета“, од кои повеќето се подведуваат од уставната дефиниција за навреда но која не спаѓа во опсегот на клеветата како што е дефинирана во Член 10 ЕКЧП. Ревизија на процедуралните правила за исклучување на помали случаи и наместо тоа зголемување на употребата на медијација за решавање на истите. Поддршка и промоција на поголема употреба на само регулација како алтернатива на судските акции. Гаранции и спроведување на сите политички нивоа, од себе воздржување на политичарите и јавните службеници од започнување на постапките за клевета, согласно со ЕСЧП принципите. **Независни тела:** Да се обезбеди доволна автономија на независните регулаторни и ревизиски и надзорни тела, но не само во теорија, туку и во пракса со цел да дејствуваат ефикасно и ослободени од политички притисок. За ова се потребни не само проактивни напори од самите тела, туку и политичка волја од сите актери со цел да им се дозволи на овие тела да ги извршуваат своите обврски согласно закон, вклучително и алокација на доволно финансиски средства. Да се обезбеди членување во независните регулаторни тела, засновано на професионална подготвеност, релевантно професионално искуство од областа на компаративните заслуги. Да се обезбеди законско санкционирање на неусогласеноста со барањата и препораките на независните тела

КОМЕНТАР

Петта година по ред во Извештајот на ЕК се критикува трошењето на средствата на АЕК за намени кои не се поврзани со развјот на електронските комуникации. Исто како и претходните две години ЕК, забележала дека јавниот радиодифузер известува селективно односно има недостаток на уредничка и финансиска независност

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се обезбеди правилно спроведување на новодонесените закони за електронска комуникација и аудиовизуелни медиумски услуги;
- Да се зајакне независноста и капацитетот на аудиовизуелниот медиумски регулатор и јавниот радиодифузен сервис.

<p>- Да се осигура дека се направени потребните подготовки за воведување на бројот 112 за итни случаи до крајот на 2018 година, вклучувајќи ја и распределбата на потребните финансиски средства.</p>			
Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Практиката на АЕК да го користи вишокот средства за цели кои не се поврзани со развојот на електронските комуникации продолжува да биде загрижувачка и да го поткопува авторитетот на регулаторот. - Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи - Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство. - Фиксната пенетрација на користењето на интернет достигна 14,4% од населението наспроти просекот во ЕУ кој изнесува 28,2%. 	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административните такси наметнати на операторите се уште се над нивото потребно за финансирање на работата на АЕК - Практиката на АЕК да го користи вишокот средства за цели кои не се поврзани со развојот на електронските комуникации продолжи поткопувајќи го авторитетот на регулаторот. - Координацијата помеѓу АЕК и КЗК останува слаба - Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи - Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство. 	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кредителитетот на АЕК продолжува да биде нарушен поради распределбата на вишокот на средства за други намени кои не се поврзани со развој на електронските комуникации. - Административните такси наметнати на операторите се намалени, но сеуште високи - Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи поради недостиг на финансиски средства - Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство. - Постапките за јавни консултации со операторите треба да се подобрат. 	<p>1. Електронски комуникации и медиуми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Остануваат проблемите во врска со спроведувањето на Законот за електронски комуникации. - Параметрите за квалитет за пристап на интернет се зголемени само во близина на главните патишта. - Се уште не е воведен бројот 112 за итни случаи поради недостатокот на финансиски средства и политичка посветеност. - Ревизорскиот извештај во март 2015 год. покажа дека надместоците за користење на фреквенциите ги надминаа оперативното финансиските потреби на регулаторот. - Ревизорскиот извештај исто така нотира дека регулаторот користи 45% од вишокот на своите средства за други намени кои не се поврзани со развој на електронските комуникации. - Останува загриженоста за способноста на регулаторот да дејствува независно и затоа законските надлежности да донира треба да му бидат отстранети. - Да се зајакнат капацитетите на ресорното министерство
<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постојат бариерите за електронска трговија. 	<p>2. Услуги на информатичко општество</p>	<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште постојат бариери за електронска трговија како на пример „праговите“ за интернет трговија поставени од царинските власти 	<p>2. Услуги на информатичко општество</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите за обезбедување на сајбер безбедноста остануваат ниски и затоа е потребно да се донесе национална стратегија за сајбер безбедност. - Се уште не се оперативни електронската влада и интероперабилноста и покрај тоа што се обезбедени опрема и софтвер. - Дигиталната стратегија 2020 треба да се развива. - Сè уште постојат бариери за електронска трговија.
<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одреден број на засегнати страни изразуваат на загриженост дека 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амандманите на законот беа усвоени во услови на ограничена консултација со 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амандманите на законот беа усвоени во услови на ограничена консултација со 	<p>3. Аудиовизуелна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се провлекува сериозна загриженост за селективното известување на јавниот

<p>предложените закони за медиуми и аудиовизуелни медиумски услуги можат да бидат искористени за ограничување на медиумските слободи.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има грижи за независноста на СРД. - Потребни натамошни значајни напори за МРТВ да ја исполнува својата мисија на јавен сервис, меѓу другото преку балансирано и плуралистичко известување (особено по забелешките изнесени од ОБСЕ/ОДИХР за пристрасно известување од кампањата за локалните избори 2013 година). 	<p>засегнатите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има грижи за правичноста, објективноста и транспарентноста на Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. (АВМУ) - Политичката и финансиската независност на АВМУ и јавниот сервис се уште не се воспоставени. Потребни се чекори за обезбедување на нивната независност 	<p>засегнатите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има грижи за независноста на СРД и дека работи недискриминачки и транспарентно - Се провлекува сериозна загриженост за селективното известување на јавниот радио дифузер, односно недостаток на уредничка и финансиска независност 	<p>радиодифузер, односно недостаток на уредничка и финансиска независност</p>
--	--	--	---

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Забрзување на регистрацијата на земјоделското земјиште и катастарот за недвижен имот, Собирање и обработка на сигурни и веродостојни земјоделски податоци, Натамошни подготовки за воспоставување ефективни и финансиски здрави платежни тела за управување и контрола на земјоделските средства, согласно барањата на ЕУ и меѓународните стандарди за ревизија.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Надградба на капацитетот на администрацијата и заокружување на подготовките за практична примена на управувачките механизми на Заедничката земјоделска политика, особено интегрираниот систем за администрација и контрола (IACS) и постоење на функционален систем за идентификација на земјишни парцели (LPIS).

КОМЕНТАР

И натаму еден од најголемите недостатоци во овој сектор продолжува да биде недоволниот административен капацитет. Исплатата на националните директни субвенции изнесува околу 100 милиони евра годишно. Придонесот на мерките на директни плаќања на приходите на фармерите не се пријавува и сеуште не се проценува. Од друга страна пак продолжува спиралата за зголемено губење на европските фондови за земјоделство. Трендот е следен, пред три години изгубени се 11,6 милиони евра, минатата година неповратно се изгубени 15,6 милиони евра, оваа година на известување тоа се 16.2 милиони евра.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се фокусира на поефективна употреба на IPARD фондовите.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Интегрираниот систем за административна контрола и системот за земјишна идентификација се интерконтекстирани и оперативни, но сепак податоците на различните системи не се компатибилни. - Институционалниот капацитет за одржување и управување со интегрираниот систем за административна контрола е недоволен. - Покрај новите вработувања институционалниот капацитет сè уште загрижува. - Се преземаат чекори за подобрување на капацитетот на Платежната агенција која има обврски и кај системот за национална поддршка, но, ниту опремата, ниту персоналот не се	<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Околу две третини од Буџетот за земјоделството и рурален развој (155 милиони €), претставуваат директни плаќања на земјоделците. Влијанието на овие директни плаќања за одржливоста, продуктивноста и конкурентноста на фармите останува да се оцени. - Недоволниот број на вработени во единицата одговорна за системот за идентификација на земјишни парцели го доведува во ризик редовното одржување, ажурирање и севкупниот квалитет на системот. - Квалитетот на податоците од мрежата за сметководствени податоци од фарма уште треба да се подобрува. - Пристапот до квалитетни советодавни услуги за земјоделците и малите земјоделски бизниси треба дополнително да се подобри. - Ефикасното користење и одржување на објектите за наводнување останува	<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се поголеми и понатамошни напори за да се осигура интегрираниот административен систем за контрола да функционира правилно, да развива органско земјоделство и користа за формулирање политики за мрежата на земјоделски податоци	<p>1. Хоризонтални прашања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е воспоставен систем за мониторинг и евалуација на националното земјоделството и стратегија и програми за рурален развој. - Организациската структура на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство не соодветствува во целост со стратегијата и јавната политика.

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО			
доволни.	предмет на загриженост.		
2. Организации на заеднички пазар - Подготовките се во рана фаза.	2. Организации на заеднички пазар - Ограничен напредок	2. Организации на заеднички пазар - Потребна е потесна економска соработка меѓу фармерите	2. Организации на заеднички пазар - Постигнат е ограничен напредок во врска со заедничката организација на пазарот. - Исплатата на националните директни субвенции изнесува околу 100 милиони евра годишно. Придонесот на мерките на директни плаќања на приходите на фармерите не се пријавува и сеуште не се проценува. - Системот за Аграрно сметководство недоволно се користи во пресметката на нивото на директна поддршка. - Во тек е надградба на интегриран систем за администрација и контрола. - Потребно е да се вршат редовни контроли на внесувањето на податоците и проверки на лице место, со цел да се има сигурен интегриран регистар на земјоделски стопанства. - Нема напредок за воспоставување на систем за советување на фармери.
3. Производи од животинско потекло	3. Производи од животинско потекло	3. Производи од животинско потекло	3. Производи од животинско потекло
4. Посебни култури	4. Посебни култури	4. Посебни култури	4. Посебни култури
5. Рурален развој - Се имплементира петтата компонента на ИПА, но напредокот во подготовките за другите технички мерки од програмата е ограничен и мора да се интензивира. - Капацитетот за апсорпција на средствата во петтата компонента и натаму загрижува.	5. Рурален развој - Во 2013, вкупно 11.5 милиони евра, од инструментот за претпристапна помош за рурален развој (ИПАРД) останаа неискористени и се вратени во буџетот на ЕУ. - Целокупниот дизајн на програмата - од квалификуваноста и правилата за финансирање и типовите на дозволени инвестиции во текот на фазите на	5. Рурален развој - Иако зголемен број на апликации, 15.6 милиони евра од вкупниот буџет на IPARD програмата останале неупотребени и вратени во буџетот на ЕУ.	5. Рурален развој - Инвестициите за рурален развој за подобрување на пристапот до наводнување, консолидација на земјиштето и промоција на земјоделските задруги остануваат на ниско ниво. - Подготовката за ИПАРД мерките, инвестициите во јавната рурална инфраструктура, подобрувањето на

ПОГЛАВЈЕ 11. ЗЕМЈОДЕЛСТВО			
<ul style="list-style-type: none"> - Дури 7,39 милиони евра од ИПА 2009 останаа неискористени. 	<p>мониторинг - треба да се подобрат.</p>		<p>обуките и советодавната служба чија реализација првично беше планирана за 2016-2017 треба да се интензивира.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е понатамошна проценка за да се идентификуваат тесните грла во програмирањето за рурален развој, проектирањето мерки и во спроведувањето. - И покрај напорите за подобрување на спроведувањето на ИПАРД Програмата и зголемениот број на апликации, околу 16,2 милиони евра од фондовите на ЕУ останаа неискористени во 2015 година - Недостаток на вработени, нивно често менување и рачната обработка на предмети во АФПЗРР (ИПАРД агенцијата) креира голем број на заостанати проекти, одложување на одлуките и одложување на плаќањата.
6. Политика на квалитетни производи	6. Политика на квалитетни производи	6. Политика на квалитетни производи	6. Политика на квалитетни производи
		<ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет е незадоволителен 	<ul style="list-style-type: none"> -
7. Органско земјоделство	7. Органско земјоделство	7. Органско земјоделство	7. Органско земјоделство
<ul style="list-style-type: none"> - Производителите на органска храна добиваат третина повеќе од државните плаќања наспроти конвенционалното производство, па сепак капацитетот за органско производство е опаднат. - Административниот капацитет е незадоволителен. 	<ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет е незадоволителен. 	<ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет е незадоволителен. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сертифицираното за органско производство се очекува да се зголеми. Потребни се построги мерки и контрола за да се обезбеди органски квалитет потребни за извоз. - Спроведувањето на други програми за квалитет може да овозможи подобра афирмација на земјоделците.

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно усогласување на законодавство со ветеринарно и фитосанитарното *acquis*, со фокус на законодавна рамка компатибилна со *acquis*, Натамошно јакнење на капацитетот на ветеринарните услуги на централно/локално ниво заради воспоставување контролен систем за контрола на увозот компатибилен со ЕУ, Обезбедување оперативен систем за идентификација на говеда и регистрација на движења, започнување на систем за идентификација на прасиња, овци и кози, Натамошно усогласување на контролните системи за болести и здравје на животните со оние на ЕУ како и вонредни планови за болести што се пријавуваат, Процена на работата на агри-храна операторите заради изготвување план за надградба во иднина.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно усогласување на законодавството (пренослива спонгиоформна енцефалопатија) и животинските нус-производи, спроведување/контрола на примената и воспоставување систем за собирање/третман, Воспоставување на кадровски адекватна управа за здравје на растенијата. Натамошно усогласување на фитосанитарното законодавство, Донесување на план за надградба на агри-храна операторите и почеток на имплементацијата, Зајакнување на капацитетите од доменот на безбедност на храна, ветеринарство и фитосанитарна заштита

КОМЕНТАР

Според извештајот државата е умерено подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок. Сепак мора да се напомене дека голем дел од забелешките во извештајот се повторуваат 2-3 години во серија. Како главни недостатоци повторно се повторуваат дека повторно не се воспоставени системи за собирање и третман за нус производите од животинско потекло. Исто така, од анализата на извештајот може да се посечи и тоа дека во делот на фитосанитарна политика скоро да нема никаков напредок и дека сите забелешки од минатиот извештај се повторуваат и во новиот извештај.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Зголемување на способноста за контрола на вектор-преносливи болести
- Да се одреди статусот на растителни штетници во земјата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Општи принципи	1. Општи принципи <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има потреба од зајакнување на административниот капацитет на Агенцијата за ветерина и храна (AVX).	1. Општи принципи	1. Општи принципи
2. Ветеринарна политика <ul style="list-style-type: none"> - Системот за редуцирани контроли на пратки на граничните премини допрва треба да биде имплементиран. - Систем за идентификација и регистрација на свињите допрва треба да се востанови. - Контролата на движењето, регистрацијата и идентификацијата на животните не се спроведува соодветно секогаш и поради тоа не	2. Ветеринарна политика <ul style="list-style-type: none"> - Системот за идентификација и регистрација на свињи се уште не е воспоставен. - Контролата на движењето, регистрацијата и идентификацијата на животните треба да биде посфектно спроведена. - Значителното одолговлекување во исплатите на приватни ветеринарни станици продолжи да предизвика проблеми за спроведување на здравствената заштита на животните.	2. Ветеринарна политика <ul style="list-style-type: none"> - Акумулирани долгови за наплата на овластени ветеринарски здруженија и на факултетот на ветеринарна медицина ја загорзуваат способноста на Агеницијата за спроведување на здравствената заштита на животните.	2. Ветеринарна политика <ul style="list-style-type: none"> - Системот за идентификација и регистрација на свињи се уште не е воспоставен - Координација помеѓу надлежните органи и понатаму слаба и неефикасна.

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

<p>обезбедува веродостојни податоци.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Значителното одолговлекување во исплатите на приватните ветеринарни станици останува проблем за спроведувањето на програмата за здравјето на животните. 			
<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одредувањето на соодветна локација за одложување и натаму претставува најголема пречка за управувањето со нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одредувањето на соодветна локација за одложување и натаму претставува најголема пречка за управувањето со нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не се воспоставени системи за собирање и третман за нус производите од животинско потекло. 	<p>3. Пуштање во промет прехранбени производи и добиточна храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не се воспоставени системи за собирање и третман за нус производите од животинско потекло.
<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на Инспекторатот за храна останува недоволен во однос на човечките ресурси. 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Годишната мониторинг програма за безбедноста на храната не е целосно спроведена поради недостаток на средства. - Капацитетот на Инспекторатот за храна останува недоволен во однос на човечките ресурси. 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата има недостаток на персонал и опрема. - Годишна програма за следење на безбедноста на храната се спроведува само делумно. 	<p>4. Правила за безбедност на храна</p> <ul style="list-style-type: none"> -
<p>5. Посебни правила за добиточна храна</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна /</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна /</p>	<p>5. Посебни правила за добиточна храна /</p>
<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донесени се повеќе подзаконски акти, но сепак недостига сериозна активност за имплементација на меѓународните стандарди, особено во однос на надзорот, извозното сертифицирање и утврдување на статус на штетник. - Контролата на пазарите за производи од растително потекло и растенија се врши нередовно. 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Програмите за надгледување на штетните организми и за производите за заштита на растенија се имплементираа само делумно. - Контролата на пазарите за производи од растително потекло и растенија се врши нередовно. - Бројот на персонал, обука и експертиза се уште се недоволни. - Координација помеѓу надлежните органи во секторот останува слаба и неефикасна. 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Производите за надгледување на штетните организми и производите за заштита на растенија се имплементираа само делумно. - Фитосанитарен информативниот систем се уште не е утврден. - Потребна е имплементација на меѓународни стандарди за фитосанитарни мерки, особено за сертифицирање на извоз и одредување на статус на штетниците. - Фитосанитарниот директорат се уште 	<p>6. Фитосанитарна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фитосанитарната управа е екипирана но и недостасува обука и опрема, - Ефикасноста на фитосанитарните инспектори треба да се подобри. - Фитосанитарните контроли и следењето треба да бидат врз основа на проценка на ризикот. - Меѓународни стандарди за одредување на статусот на растителни штетници во земјата не се спроведуваат.

ПОГЛАВЈЕ 12. БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА, ВЕТЕРИНАРНА И ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

<ul style="list-style-type: none"> - Координацијата на сите чинители од фитосанитарната политика не е подобрена. - Административниот капацитет на Фитосанитарниот директорат и натаму е слаб. - Државната фитосанитарна лабораторија не се користи доволно поради неодредената улога во системот за безбедност на храна и недостатокот од примероци за контрола.	<ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на Фитосанитарниот директорат и натаму е слаб. - Фитосанитарен информативниот систем се уште не е утврден.	<p>има недостаток на персонал, обука и опрема.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Координација помеѓу надлежните органи во секторот останува слаба и неефикасна.	
---	--	---	--

ПОГЛАВЈЕ 13. РИБАРСТВО**ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО****КОМЕНТАР**

Според извештајот државата е умерено подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок последните 12 месеца. Она што се нагласува во извештајот е дека треба да се обезбедат повеќе и подобри информации за корисниците за рибните производи кои се пласирани на пазарот.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се направат понатамошни напори да се усогласи политиката на пазарот со *acquis*.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Управувањето со ресурсите и флоти - Правилата на ЕУ за ресурси и управување со флоти и инспекција не се однесуваат на внатрешно рибарство, освен кај контролата на маркетингот и следливоста на рибните производи.	1. Управувањето со ресурсите и флоти - Правилата на ЕУ за ресурси и управување со флоти и инспекција не се однесуваат на внатрешно рибарство, освен кај контролата на маркетингот и следливоста на рибните производи.	1. Управувањето со ресурсите и флоти - Правилата на ЕУ за ресурси и управување со флоти и инспекција не се однесуваат на внатрешно рибарство, освен кај контролата на маркетингот и следливоста на рибните производи.	1. Управувањето со ресурсите и флоти -
2. Инспекција и контрола - Административниот капацитет на одделението за рибарство и аквакултура во МЗШВ и во Земјоделскиот инспекторат сè уште е недоволен.	2. Инспекција и контрола	2. Инспекција и контрола	2. Инспекција и контрола
3. Пазарна политика	3. Пазарна политика - Не постојат формални меѓународни договори.	3. Пазарна политика - Усогласувањето се движи побавно во пазарната политика. - Постојат само правила за означување на производи кои се поврзани со здравјето. Властите треба да се подготват за имплементација на регулативата 1379/2013 за заедничка организација на пазарите.	3. Пазарна политика - Потребно е да се обезбедат повеќе и подобри информации за корисниците за рибните производи кои се пласирани на пазарот. - Потребно е да се обезбедат информации за одржливо искористување на рибниот фонд и рибните видови.
4. Структурна политика - Државата нема оперативна програма за рибарство која би послужила како основа за структурната политика во комерцијалното рибарство од мал обем и рибарството од	4. Структурна политика	4. Структурна политика	4. Структурна политика

ПОГЛАВЈЕ 13. РИБАРСТВО			
внатрешни води.			
<i>5. Државна помош</i>	<i>5. Државна помош</i>	<i>5. Државна помош</i> - Државната помош на рибарството и аквакултура во 2015 останала стабилна на 1.5 милиони евра, но само 20 % од сумата доделена за финансиска помош на рибарството и аквакултурата била искористена во 2014.	<i>5. Државна помош</i> -

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно спроведување на Меморандумот за разбирање за развој на South East Europe Core Regional Transport Network и јакнење на соработката со опсерваторијата за SouthEast Europe Transport, Усогласување на законите за патишта – превоз на опасни стоки, пристап до пазар, социјални услови, имплементација на дигитални тахографи и подобрување на безбедноста на патиштата, Во железница, воспоставување на регулаторно тело независно од инфраструктурата и операторот, како и управа за безбедност што ќе издава сертификати за безбедност, усогласување со ЕУ правилата за транспорт на опасни стоки со железница. Гаранција на финансиска стабилност преку компензирање на јавните услуги во патничкиот сообраќај и намалување на долгови, Спроведување на обврските од 1-ва транзициона фаза на European Common Aviation Area Agreement (ЕСААА) и релевантното законодавство, Јакнење на административниот капацитет на Агенцијата за цивилно воздухопловство.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Заокружување на *acquis*: патен (дигитален тахограф), железница (1и 2 пакет и интероперабилноста), воздушен и примена на соодветното законодавство, Спроведување на обврските од 2 транзициона фаза на ЕСААА.

КОМЕНТАР

Според извештајот земјата останува умерно подготвена во ова поглавје и остварила одреден напредок во изминатата година, но сепак ограничен напредок во однос на реформските мерки. Сепак, има недостатоци во транспортниот сектор со кои се спречува правилното планирање и координација во секторот, како и недостаток на политичка посветеност за реализација на потребните секторски реформи. Тоа резултираше со намалување на финансиската помош од ЕУ. Повеќе работа е потребна за зајакнување на финансиската и техничката способност на национално тело за истражување на несреќи во воздушниот и железничкиот сообраќај, како и за зајакнување на административниот капацитет за сите видови на транспорт.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се подобри планирањето и координација сектор;
- Да се подобрат условите за безбедност на патиштата и јакнење на оперативните и административните капацитети на инспекцискиот орган;
- Да се задржи фокусот на спроведување на реформските мерки за поврзување на железничките реформи и отворање на пазарот за железнички превоз барем за домашни и регионални претпријатија;
- Да се донесе законодавство за интелигентни транспортни системи (ИТС) и подобрување на капацитетите и ресурсите за спроведување на истите.
- Постои потреба да се зајакне оперативниот и административен капацитет за сите видови на транспорт.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Патен сообраќај <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е натамошно зајакнување на административниот и оперативниот капацитет на Државниот транспортен инспекторат.	1. Патен сообраќај <ul style="list-style-type: none"> - Легислативата треба и понатаму да се хармонизира со <i>acquis</i> - Потребно е натамошно зајакнување на административниот и оперативниот капацитет на Државниот транспортен инспекторат.	1. Патен сообраќај <ul style="list-style-type: none"> - Легислативата треба и понатаму да се хармонизира со <i>acquis</i> - Потребно е зајакнување на оперативниот и административниот капацитет со цел соодветно спроведување на <i>acquis</i>.	1. Патен сообраќај <ul style="list-style-type: none"> - Правното лице надлежно за вршење на оценка на сообразност на постојната опрема за превоз на опасни материи не е именувано. - Државата треба да продолжи со усогласувањето со <i>acquis</i> од областа на безбедноста во оваа област и да развијат капацитети за спроведување на законот за да се намалат смртните случаи и да се зголеми на патот проверки на комерцијални возила. - Законските надлежности и оперативниот капацитет на патни инспектори треба да се

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА

			<p>подобрат за подобро спроведување на социјалната политика. Покрај тоа, правилата треба да бидат усвоени за примена на казни за прекршување на Европската спогодба за работа на екипажите на возилата што вршат меѓународен патен транспорт (АЕТР).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството за чисти и енергетски ефикасни возила на патниот сообраќај и на интелегентни транспортни системи (ИТС) треба да се транспонира без понатамошно одложување.
<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Надоместокот на користење на пруги за товарните возови има негативно влијание на конкурентноста на железницата во однос на патиштата. - Пазарот останува затворен за лиценцирани ЕУ оператори до зачленување во ЕУ. - Административниот капацитет на органот за безбедност сè уште треба да се зајакне. - Процедурите за безбедносна сертификација се долги. - Основањето на нов ентитет за истражување несреќи сè уште не е завршено. - Неопходно е натамошно усогласување со европското законодавство. 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот останува затворен за лиценцирани ЕУ оператори до зачленување во ЕУ. - Надоместокот на користење на пруги за товарните возови има негативно влијание на конкурентноста на железницата во однос на патиштата. - Административниот капацитет на органот за безбедност сè уште треба да се зајакне. - Комитетот за истражување несреќи останува без човечки капацитет. - Прекуграничниот договор со Србија се уште не е склучен 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е понатамошно усогласување на законодавството во железничкиот сообраќај. - Пазарот останува затворен за лиценцирани оператори - Останува нејасно екипирањето на комитетот за истражување несреќи. 	<p>2. Железнички сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поделба на сметките на работењето на патници и стока на националниот оператор и транспозиција и примената на голем дел од новите одредби од Директивата 2012/34 / ЕУ за единствен европски железнички област заостануваат. - Националното законодавство овозможува правни и физички лица да вршат транспорт на стока за сопствени потреби, што не претставува ефикасно отварање на пазарот. - Целосен отворен пристап на железничката пазар за странски оператори се уште треба да се постигне. - Законодавство за безбедност на железничкиот сообраќај е усогласено, но треба да се направат дополнителни напори за да се исполнат условите за неговото спроведување. - Двата договори за прекугранична железничка соработка со Грција се уште треба да се финализираат. - Договорот за прекугранична железничка соработка треба пошироко да се спроведува. - Формирањето на Комитетот за испитување на несреќи треба да се финализира.
<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p>	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p>	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во делот на внатрешен воден сообраќај, 	<p>3. Внатрешен воден сообраќај</p> <ul style="list-style-type: none"> - За да се постигне целосно усогласување, во

ПОГЛАВЈЕ 14. ТРАНСПОРТНА ПОЛИТИКА			
		потребна е понатамошна работа за да се регулира одобрување на сертифицирање и транспорт на стока.	согласност со <i>acquis</i> , треба да се донесе Законот за превоз.
4. Комбиниран транспорт	4. Комбиниран транспорт	4. Комбиниран транспорт - Треба да се работи на развој на избалансиран комбиниран транспорт и мобилен систем кој е еколошки и конкурентен.	4. Комбиниран транспорт - Треба да се работи на развој на избалансиран комбиниран транспорт и мобилен систем кој е еколошки и конкурентен.
5. Воздушен сообраќај - Имплементацијата на Договорот за заедничката европска авијација (ЕСАА) не е завршена. - Европската комисија ја истражува компатибилноста на субвенциите за оператори воведени со измените на законот за авијација со одредбите од Заедничка европска авијација. - Капацитетот на контролата на летање треба да се зајакне. - Комисијата за истражување на несреќи и сериозни инциденти е воспоставена, но не е целосно оперативна.	5. Воздушен сообраќај - Понатамошни чекори треба да се направат за усогласување на националното законодавство со ревидираниот Анекс 1 на ЕССА - Комисијата за истражување на несреќи и сериозни инциденти е воспоставена, но не е целосно оперативна. - Националната одредба која го дозволува финансирањето на оператори е основа за загриженост за примена на барањата од фазата 1 од Договорот.	5. Воздушен сообраќај - Истрагите за инцидентите и несреќите во воздушниот сообраќај треба да бидат потранспарентни. - Останува загриженоста за субвенциите доделени на авио компаниите да ги применат условите од првата фаза на Спогодбата за европска заедничка воздухопловна област.	5. Воздушен сообраќај - Законот за безбедност во воздухопловството е делумно усогласен со законодавството на ЕУ
6. Државна помош и сателитска навигација	6. Државна помош и сателитска навигација	6. Државна помош и сателитска навигација	6. Државна помош и сателитска навигација

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно со усогласување на законодавството за внатрешните пазари за електрична енергија и гас, енергетската ефикасност и обновливите извори на енергија со *acquis* со цел постепено отворање на пазарот за енергија за конкуренција, Натамошно зајакнување на независноста на Регулаторната комисија за енергетика, Исполнување на обврските од Договорот за енергетска заедница за целосно спроведување на *acquis* за внатрешниот пазар на гас и електрична енергија и за прекуграничната размена на електрична енергија, Зајакнување на административниот капацитет во сите енергетски сектори, вклучувајќи ја и Агенцијата за енергетика во областа на енергетска ефикасност и обновливите извори на енергија, Изградба и соодветен објект за складирање на радиоактивни материјали, Обезбедување правилно и независно функционирање на Дирекцијата за радијациона сигурност.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошни напори за обезбедување на соодветно снабдување со енергија и развој и спроведување на енергетска политика во согласност со обврските од Договорот за енергетска заедница.

КОМЕНТАР

Земјата е умерено подготвена во оваа област. Постигнат е одреден напредок во областа на безбедноста на снабдувањето, а не е постигнат напредок во однос на отворањето на пазарот на електрична енергија. Обврските од Договорот за енергетска заедница не се целосно спроведени.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Целосно спроведување на обврските Договорот за енергетска заедница, вклучително и на предметите за решавање на спорови во текот одложи отворањето на пазарот на електрична енергија;
- Усвојување на законодавството во согласност со третиот пакет енергија и разврзување на оператори на електрична енергија и гас систем во согласност со третиот пакет на енергија;
- Подобрување на капацитетите на Секторот за енергетика во Министерството за економија и Агенцијата за енергетика.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ратификувањето на договорот со Руската Федерација околу кракот на гасоводот Јужен поток предизвикува загриженост во однос на неговата усогласеност со обврските кои произлегуваат од Европската енергетска заедница.	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Меѓувладиниот договор потпишан со Русија во 2013 година во однос на кракот на гасоводот Јужен поток не е усогласеност со обврските кои произлегуваат од Европската енергетска заедница.	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата го одложи целосно спроведување на Законот за енергетика, поради одложување на отворањето на пазарот на електрична енергија до 2020 година, и со тоа предизвика Секретаријатот на Енергетската заедница да се отвори расправа за подмирување на штетите поради прекршување на обврските - Одделот за енергетика при Министерството за економија, како и Агенцијата за енергетика се соочуваат со недостаток на кадар	<p>1. Безбедност при снабдување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за енергетика до 2035 година се уште не е донесена. - Расположливоста на јаглен за РЕК Битола треба да се реши итно, бидејќи ова е прашање на сигурност во снабдувањето. - Донесувањето на Законот за нафтени резерви беше повторно одложено, сега до 1 јануари 2018 година.
<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Домашното производство на електрична енергија останува	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спорот околу сопственоста на гасоводот не е решен, задржувајќи го	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спорот меѓу владата и приватната компанија за сопственоста на гасоводот	<p>2. Внатрешен пазар на енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ) ги регулира цената на електричната

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

<p>недоволно.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спорот меѓу владата и приватната компанија за сопственоста на гасоводот остана нерешен. - Административниот капацитет на одделението за енергија во Министерството за економија треба да се зајакне - Се уште треба да се донесат неколку подзаконски акти за мрежите на електрична енергија и за гас. - Отворањето на пазарот за средни претпријатија се одложи за јануари 2014 поради страхувањата на Владата дека тоа може да влијае врз цената на потрошувачите. - Потрошувачите поврзани на дистрибутивната мрежа немаат пристап до конкурентен пазар.	<p>развојот на овој сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пазарот за дистрибуција и снабдување со природен гас остана високо концентриран, иако беа лиценцирани две нови јавни претпријатија.	<p>остана нерешен.</p>	<p>енергија за домаќинствата и малите и средни претпријатија кои не ги исполнуваат условите за подобност под предвидената шема на постепено отворање, како и цената по која актуелниот генератор ЕЛЕМ продава електрична енергија на снабдувачите во краен случај. Ова е штетно за функционирањето на пазарот на големо, и надлежностите на РКЕ треба да се прошират за да можат да покријат комплетен сет на регулаторни овластувања и задачи предвидени во рамки на третиот пакет.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во областа на јаглеводороди, Законот за минералните сировини ја транспонира Директивата за лиценцирање на јаглеводородот, но усогласувањето допрва треба да се случи. - Државата не ги усвои вториот и третиот Национален план за енергетска ефикасност, до крајот на јуни 2016 година - И Секторот за енергетика на Министерството за економија и Агенцијата за енергетика немаат доволно персонал и технички / Инжинерство капацитети. - Постои недостаток на националното финансирање на енергетската ефикасност и на пазарот ЕСКО е недоволно развиен. - Иако земјата има потпишано договор акционер со електрична енергија на регионално координирани аукции Канцеларијата ЛИЕ НСА, оданочувањето на услуги поврзани со прекуграничната трговија со електрична енергија не е усогласено со насоките на Енергетската заедница. Законот за ДДВ мора да се измени, за да се избегне двојно оданочување на услугите обезбедени од страна на учесниците на странскиот пазар. - Државата не ја донесе својата законска рамка во согласност со е третиот енергетски пакет на ЕУ за гас и електрична
---	---	------------------------	--

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА

			<p>енергија, кско ни соодветните подзаконски акти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се преземени мерки кон понатамошна дезинтеграција на комуналните услуги во согласност со обврските на земјата од третиот пакет на енергија. - Правото на сите корисници да го избираат својот снабдувач ќе се воведо дури во 2020 година, спротивно на обврските на земјата во рамките на Договорот за енергетска заедница.
3. Државна помош	3. Државна помош	3. Државна помош	3. Државна помош
<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регулациите на цените на енергијата и комплексните административни процедури продолжуваат да бидат пречки за поинтензивно инвестирање во областа. 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот акциски план за обновливи извори на енергија не е усвоен од страна на Владата, а крајниот рок за негово поднесување до Енергетската заедница не е исполнет. - Националното законодавство сè уште не е изменето на начин што ја одразува обврзувачка цел на Енергетската заедница од 28% од бруто финалната потрошувачка од обновливи извори, или условите на механизмите за соработка. - Критериумите за одржливо производство и увоз на течни биогорива не се спроведени. - Промените на националното законодавство за изедначување со Директивата на ЕУ за обновливи извори на енергија треба да се забрзаат. 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот акциски план за обновливи извори на енергија не е усвоен од страна на Владата, а крајниот рок за негово поднесување до Енергетската заедница не е исполнет. 	<p>4. Обновлива енергија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата го усвои Националниот план за акција за обновлива енергија (NREAP), каде целта е за 21% од потрошената да се обезбеди од обновливи извори до 2020 година. Во моментот овој процент е 17,5%. Оваа цел не е во согласност со планирањето на обврските од 28% на ОИЕ до 2020 година на кои земјата се обврза. - Директивата за обновливите извори на енергија е само делумно транспонирана во националното законодавство. - Ограничување на капацитетите изречени за неколку видови на обновливи извори на енергија како што се ветерот, сончевата енергија, биомаса и биогаз до 2020 година се пречки за земјата да ги достигне своите цели за обновлива енергија до 2020 година. - Конвенцијата на Постојаниот комитет во Берн препорачува укинување на инвестициски проекти на хидроенергија во Националниот парк Маврово се до оцена на кумулативно влијание кое се врши брз животната средина. - Постои интерес за понатамошен развој на хидроцентралите. Таквиот развој треба да биде во согласност со законодавството на ЕУ за животната средина и при оценка на потенцијалните нови проекти треба да се земат предвид влијанието врз природните

ПОГЛАВЈЕ 15. ЕНЕРГИЈА			
			области со висок интерес.
5. Енергетска ефикасност	5. Енергетска ефикасност <ul style="list-style-type: none"> - Вториот акциски план за енергетска ефикасност треба да биде усвоен од страна на Владата - Во 2013 целната посветеност за 4% заштеда на енергија не се исполни. - Четири нови членови на персонал се назначи на Агенцијата за енергетика, но нејзиниот капацитет останува недоволен. 	5. Енергетска ефикасност	5. Енергетска ефикасност <ul style="list-style-type: none"> - Одлука да се одложи спроведувањето на програмата за сертификација на енергетските перформанси одразува недостатокот на политичка волја за спроведување на барањата на acquis или промовирање на инвестициите за изградба со реновирање.
6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација <ul style="list-style-type: none"> - Дирекцијата за радијациона сигурност нема доволен капацитет да ги извршува правните обврски и нејзиниот финансиски капацитет треба да се зајакне. - Бидејќи се уште нема воспоставено склад за радиоактивен отпад, Македонија беше исклучена од регионален ИПА проект. 	6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација	6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација	6. Нуклеарна безбедност и заштита од радијација <ul style="list-style-type: none"> - Не постои сигурен објект за складирање на радиоактивен отпад .

ПОГЛАВЈЕ 16. ОДАНОЧУВАЊЕ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Да се зголеми административниот капацитет за спроведување на законодавството за даноци и за борба против фискална евазија, Итно да се преземат структурни мерки за реформирање на политиката за контрола и за подобрување на капацитетот за контрола, Да се подготви стратегија за инспекциска контрола и соодветни информатички системи, Да се почитуваат начелата на етичкиот кодекс за деловното оданочување и да се обезбеди усогласеност на новите мерки за оданочување со начелата

КОМЕНТАР

Одреден напредок во поглавјето е постигнат, а тоа го забележува и Комисијата, но проблемизирањата се однесуваат во однос на посебните технолошки индустриски развојни зони уште не е во согласност со Кодексот за деловно оданочување на ЕУ.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Земјата е умерено подготвена во оваа област. Постигнат е одреден напредок, иако ограничен, направен е во насока на усогласување на правната рамка во текот на извештајниот период. Во наредната година, земјата треба особено да:
- Подобрување на капацитетите на даночниот систем, на централно и на локално ниво, да им обезбеди современи даночни услуги за граѓаните (вклучувајќи и е-даноци, управување со ризик од неусогласеност, обезбедување квалитет и модернизација на ИТ систем);
- Да се донесат фискални одредби за технолошки развојни зони во согласност со Кодексот на однесување на ЕУ за деловно оданочување.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за ДДВ има и стапка од 5% (компјутери, софтвер, термални и соларни системи) и тие не се усогласени со европското законодавство. - Некои стапки кај акцизата остануваат пониски од она што е минимално дозволено со европското законодавство.	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Акцизните стапки се зголемени, сепак, некои се уште остануваат пониски од минималните барањата на европското законодавство.	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на акцизните стапки за нафта и цигари	<p>1. Индиректно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на индиректно оданочување, направени се мали измени во Законот за ДДВ. За акцизите, беа направени законски измени за да се спречат шпекулативни залихи на тутунски производи, за регулирање на статусот на мали независни пиварници и на условите за добивање лиценци за акцизи.
<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за Персонален данок на доход беше сменет, но примената на оданочувањето на капиталните добивки е одложена за 2016, а данокот на камати за по пристапувањето во ЕУ. - Допрва треба да се усогласи законодавството со директивите на ЕУ (Parent-Subsidiary, Merger и Interest and Royalties). - Законот за посебните технолошки зони сè уште не се усогласени со Кодексот за однесување при оданочување на	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за посебните зони за технолошки индустриски развојни не е во согласност со Кодексот за деловно оданочување на ЕУ.	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воведено е задолжително компјутерско следење на сите обложувачки активности со даночење на сите евентуални добивки од игри на среќа.	<p>2. Директно оданочување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за персонален данок на доход беше изменет за да се продолжи рокот за стекнување на капитална добивка на даноците остварени од продажба на хартии од вредност. - Исто така беа направени измени во врска со начинот на кој се пресметува данок на добивка. - Постигнат е напредок за административна соработка и заемна помош. - Потпишани се нови договори за одбегнување на двојното оданочување и спречување на фискална евазија. Околу 47 договори за соработка и заемна помош се

ПОГЛАВЈЕ 16. ОДАНОЧУВАЊЕ			
бизнисот на ЕУ.			направени, вклучително и со земјите-членки на ЕУ.
3. Административен капацитет и взаемна помош	3. Административен капацитет и взаемна помош	3. Административен капацитет и взаемна помош	3. Административен капацитет и взаемна помош
4. Оперативен капацитет и компјутеризација <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се значителни напори за намалување на доцнењата на повратокот на ДДВ согласно законот. - Воспоставена е форензичка лабораторија за борба против даночната измама, но таа се уште не е оперативна. - Борбата против даночната евазија и натаму е предизвик. - ИТ капацитетот на даночната администрација останува слаб. 	4. Оперативен капацитет и компјутеризација <ul style="list-style-type: none"> - Управата за јавни приходи се уште не спроведе анализа на недостатоците и потреби во поглед на поврзување и интероперабилност со ЕУ. - Намалувањето на големината на сивата економија останува предизвик. - Продолжуваат доцнењата во исплатата на поврат на ДДВ, кои можат да влијаат на ликвидноста на претпријатијата. - ИТ капацитетот на даночната администрација останува слаб. 	4. Оперативен капацитет и компјутеризација <ul style="list-style-type: none"> - Модернизацијата на ИТ системите би требало да биде приоритет и дел од генерална стратегија за модернизација 	4. Оперативен капацитет и компјутеризација <ul style="list-style-type: none"> - Во тек е компјутеризација и реорганизација на Управата за јавни приходи. Целите на реорганизација се: подобрување на ефикасноста во работењето, усогласување на деловните процеси со ISO 9001/2008 и имплементација и усогласување со управување со ризици. - Активностите на внатрешната ревизија се исто така се развиваат. - Управата ги следи готовински плаќања на даночните обврзници преку фискални каси и услугата е-даночни се проширирува. - Управата продолжува да учествува во инспекциите за борба против сивата економија, за откривање на неплатени даночни обврски и нерегистрирани даночни обврзници и да стимулира на доброволно усогласување.

ПОГЛАВЈЕ 17. ЕКОНОМСКО-МОНЕТАРНА УНИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

СРЕДНОРОЧЕН ПРИОРИТЕТ

Да се усогласи правната рамка, заради обезбедување целосна независност на Централната банка

КОМЕНТАР

Оваа година повторно монетраната политика се оценува како доста напредната за сметка на економската политика на која и се забележува скромна напредок. Она што може да се notiра во извештајот е дека голем дел од проблемите се повторуваат веќе втора или трета година во серија. Како и во претходните две години и оваа година се потенцира дека ќе бидат потребни значителни напори за усогласување на националното законодавство со Директивата 85/2011 за барањата за буџетските рамки на државите-членки на ЕУ. Втората година во серија се повторува и проблемот за подобрување на транспарентноста и управувањето со јавните финансии како и инклузивноста на процесот на донесување на Националната програма за економски реформи, која се изработува без широки консултации со сите засегнати страни.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се воспостави среднорочна буџетска рамка, и извештај за долгови, за да се подобри фискалната дисциплина и транспарентност
- Да се воспостават фискални правила, за да се подобри управувањето со јавните финансии.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Монетарна политика.</p> <p>2. Економска политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Употребната вредност на Претпристапната економска програма (ПЕП) 2013-2015 е крајно ограничена, поради слабиот квалитет на предвидувањата, некомпатибилноста со стандардите на Европскиот систем на сметки (ЕСА) 95 и недостигот на фискална нотификација. - Нарушена е конзистентноста и транспарентноста на фискалната политика. - Капацитетот за стратегиското креирање на политики и нивна имплементација останува несоодветен на сите нивоа на администрацијата. - Приоритетите на економската и на фискалната политика не се во корелација со специфичните предизвици на структурната	<p>1. Монетарна политика.</p> <p>2. Економска политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува нејасно како планираните економски таргети ќе бидат достигнати од Претпристапната економска програма 2014 – 2016. Неконзистентноста на презентираниите податоци и неусогласеноста со стандардите на Европскиот систем на сметки (ЕСА) и недостигот на фискална нотификација создаваат пречки за употребата на овој документ како централен документ за оваа политика. - Капацитетот за стратегиското креирање на политики и нивна имплементација останува несоодветен на сите нивоа на администрацијата. - Фискалната стратегија не беше донесена во законскиот рок. - Транспарентноста и управувањето со јавните финансии треба да биде подобро преку подготовката на среднорочни буџетски рамки и преку ажурирање на планот за јавни инвестиции.	<p>1. Монетарна политика.</p> <p>2. Економска политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Понатамошно усогласување со Директивата 2011/85 за барањата за буџетска рамка - Недостатокот на одредници за трошоците или фискални правила дозволува слабо управување со јавните финансии - Економската политика е изготвувана од централната Влада со лимитирано учество на децентрализираната администрација или надворешните засегнати страни - Националната програма за економски реформи е изработена со ограничено учество на релевантните министерства и надворешните фактори: подобра внатрешна координација и и надворешни консултации треба да бидат воспоставени - Капацитетот за стратегиското креирање на политики и нивна имплементација останува несоодветен	<p>1. Монетарна политика.</p> <p>2. Економска политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е понатамошно усогласување со Директивата за барањата за буџетска рамка. - Фискалните известувања и процедурите за прекумерниот дефицит се некомплетни. - Капацитетот да се направи веродостојно макроекономско и буџетско предвидување останува на ниско ниво. - Потребно е понатамошно подобрување на транспарентноста и управувањето со јавните финансии. - Координацијата на економската политика е слаба. - Програмата за економски реформи 2016 – 2018 беше навремено поднесена но во неа недостигаше аналитичка темелност и не беа доволно вклучени засегнатите надворешни страни. - Политичките насоки усвоени во мај 2015 беа делумно имплементирани.

ПОГЛАВЈЕ 17. ЕКОНОМСКО-МОНЕТАРНА УНИЈА

<p>реформа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостига среднорочно буџетско планирање иако Законот за буџет беше променет со цел обезбедување конзистентност на стратeгиското планирање со буџетскиот процес. - Фискалната стратегија за периодот 2014-2016 не е усвоена иако законот тоа го бараше, а ни инвестицискиот план. - Институционалниот капацитет значително варира меѓу централно и локално ниво на власт.	<ul style="list-style-type: none"> - Значителни напори ќе бидат потребни за усогласување на националното законодавство со Директивата 85/2011 за барањата за буџетските рамки на државите-членки на ЕУ вклучувајќи го и барањето да се воведат фискално правило.		
---	---	--	--

ПОГЛАВЈЕ 18. СТАТИСТИКА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на капацитетот на Државниот завод за статистика за да се обезбеди навремено спроведување на наредниот попис на населението и да се овозможи постојан развој на националните сметки и статистиките што тие ги содржат; особено да се решат преостанатите недостатоци во прибирањето и обработката на земјоделските статистики и деловните статистики во согласност со ЕУ- стандардите и методологијата и да се зголеми испраќањето на статистички податоци до Евростат, Заокружување на воспоставувањето на статистички деловен регистар и регистар на фарми, вклучувајќи стандардни процедури за регистрите да содржат ажурирани информации.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошен развој на сите области на статистиката, целосно усогласување во клучните области, во однос на фреквентност, опсег, класификација, рокови и квалитет и поставување единствен систем за управување и обработка, Воспоставување добро координиран национален статистички систем.

КОМЕНТАР

Основниот проблем во ова поглавје и оваа година е недоволното вложување во подобрувањето на состојбата со човечки, финансиски и технички ресурси на ДЗС. Иако постојат подобрувања на секторските статистики (што секако се должи на помошта од ЕУ), најслаба алка претставува неусогласеноста со европската методологија ЕСА 2010, а што остава простор за сомнежи околу вистинитоста и целовитоста, па и интерпретацијата на статистичките податоци. Сепак недостатокот за актуелни податоци за населението продолжува да има негативен ефект на прецизноста и расположливоста на податоци за различни секторски статистики.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Натамошно зајакнување на човечките и финансиските ресурси на Државниот завод за статистика;
- Натамошно усогласување на статистиките со Европскиот систем на извештаи за 2010 година;
- Пренесување табели од Процедурата за прекумерен дефицит (АОП) до Евростат.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Статистичката инфраструктура - Останува загриженоста за состојбата со ресурсите во ДЗС.	1. Статистичката инфраструктура - Останува загриженоста за состојбата со ресурсите во ДЗС.	1. Статистичката инфраструктура - Останува загриженоста за состојбата со ресурсите во ДЗС	1. Статистичката инфраструктура <i>- Државниот завод за статистика (ДЗС) има професионална независност заштитено со закон, но истата треба да се зајакне во пракса, вклучително и преку соодветни ресурси.</i> - Иако ДЗС значително ја подобри ефикасноста на собирање на податоци, но достапноста и квалитетот на административните извори на податоци и понатаму останува проблем
2. Класификациите и регистрите	2. Класификациите и регистрите	2. Макро- економска статистика - Потребни се дополнителни напори за усогласување на статистичките податоци за државните финансии и создавање на квартални секторски извештаи - Не се направени финансиски извештаи околу информациите кои говорат за големите дефицити	2. Макро- економска статистика - Потребни се дополнителни напори за усогласување на статистичките податоци за државните финансии и создавање на квартални секторски извештаи - Не се направени финансиски извештаи околу информациите кои говорат за големите дефицити

<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поголеми напори се потребни за да се обезбеди усогласеност со Европскиот систем на сметки (ЕСА) 95. 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поголеми напори се потребни за да се обезбеди усогласеност со Европскиот систем на сметки (ЕСА) 2010. - Недостатокот за актуелни податоци за населението продолжува да има негативен ефект на прецизноста и расположливоста на податоци за различни секторски статистики 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни подобрувања како и воведување на статистики за краток рок за индустриските сектори и градежништвото - Економскиот регистар претставува добра основа за влечење податоци и примероци но треба да биде почесто обновуван - Статистики од странски филијали не се достапни - Потребни се партнерства во статистичките податоци за туризам и транспорт - Главниот недостаток останува да биде недостатокот на актуелни податоци за населението и домаќинствата што влијае на квалитетот, прецизноста и расположливоста на податоци за секторски статистики. - Недостасува статистика поврзана со миграцијата - Сеуште не се подредени статистичките податоци поврзани со криминалот, образованието и јавното здравство - Агро-монетарната статистика во согласност со ЕУ стандарди го зазема своето место, но сеуште не се создаваат документи за билансот на состојба - Не се произведуваат тековни материјални баланси за енергетска статистика 	<p>3. Секторски статистики</p> <ul style="list-style-type: none"> - Економскиот регистар претставува добра основа за влечење податоци и примероци но треба да биде почесто обновуван - Статистики од странски филијали не се достапни - Потребни се партнерства во статистичките податоци за туризам и транспорт - Главниот недостаток останува да биде недостатокот на актуелни податоци за населението и домаќинствата што влијае на квалитетот, прецизноста и расположливоста на податоци за секторски статистики. - Недостасува статистика поврзана со миграцијата - Агро-монетарната статистика во согласност со ЕУ стандарди го зазема своето место, но сеуште не се создаваат документи за билансот на состојба - Не се произведуваат тековни материјални баланси за енергетска статистика
---	---	--	---

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно транспонирање на *acquis* и зајакнување на административните и оперативните структури, вклучувајќи го Инспекторатот за труд, Обезбедување административен капацитет за спроведување на политики за социјална инклузија и социјална заштита, Обезбедување функционален и репрезентативен социјален дијалог, Натамошни напори за подобрување на состојбата на лицата со посебни потреби.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Развој на постојан механизам за социјален дијалог, Развој на долгорочни политики за социјална вклученост и подобрување на пристапот до пазарот на трудот за ранливите групи, Натамошно подобрување на политиките за социјална заштита, Развој на механизми за следење на состојбата на лицата со пречки во развојот.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Строга имплементација на новата законска рамка, на Законот за административни работници и Законот за јавни вработувања, со целосно следење на принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Политиката на вработување и процедурите за истата исто така мора да ги следат принципите на транспарентност, заслужени оценки и правична репрезентација. Да нема идни вработувања кои нема да се темелат на овие вработувања. Да се наметне мораториум на Законот за хонорарци. Да се обезбедат бројките за вкупниот број на вработените во јавниот сектор во сите владини министерства агенции и други тела поделени по сектори.

КОМЕНТАР

Голем дел од забелешките се повторуваат од минатите години. Доколку погледнеме во индикаторите од Пристапното партнерство, можеме да заклучиме дека она што се планирало да се оствари на среден рок, не е остварено ниту на долг, па така тој документ од денешна перспектива можеме да го оцениме како исклучително амбициозен, иако не бевме на тоа мислење кога беше направен. Главните коментари се упатени кон бавниот или неефикасен процес на имплементација на законодавството од оваа област. Дури и некој измени што се направени во Законот за работни односи не во согласност со другите закони. И покрај тоа што неколку години во серија се повторува дека учеството на пазарот на трудот кај жените, Ромите и лицата со хендикеп е многу ниско ништо не се презема околу тоа. Други проблеми кој се провлекуваат низ годините е големата невработеност кај младите и социјално загрозените групи како и тоа дека се потребни дополнителни напори за да се намали разликата во висината на приходите кај мажите и жените.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се намали невработеноста, особено кај младите, подолго невработените и социјално загрозените групи
- Да се финализира и да се започне со имплементација на Законот за вработување и програмата за социјални реформи
- Целосно да се искористат механизмите за мирно решавање на работните спорови и подобрување на ефикасноста на бипартитниот и трипартитниот социјален дијалог;
- Да се осигура дека соодветни институционални и финансиски ресурси се достапни за имплементирање на веќе донесените стратегии за социјална инклузија и намалување на сиромаштијата на Ромите

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Трудово законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Ефективната примена на законодавството е бавно. - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза.	1. Трудово законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Соработката меѓу релевантните институции не е подобрена	1. Трудово законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Соработката меѓу релевантните институции е фрагментирана. - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза.	1. Трудово законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Измените и дополнувањата на Законот за работни односи, не се во согласност со Законот за минимална плата. - Капацитетите на институциите задолжени за спроведување на законот за работни односи остануваат слаби. - Усогласувањето на националното трудово законодавството со ЕУ е сè уште во рана фаза.
2. Здравје и безбедност при работа	2. Здравје и безбедност при работа	2. Здравје и безбедност при работа	2. Здравје и безбедност при работа

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ			
<ul style="list-style-type: none"> - Инспекцискиот капацитет не е подобрен. - Имплементација на Стратегијата за здравје и безбедност при работа и нејзиниот акциски план оди бавно и има недостаток на координација на релевантните институции. - Националниот Совет за здравје и безбедност при работа се среќава спорадично. - Усогласувањето на националното законодавство со ЕУ во оваа област слабо напредува. 	<ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Стратегијата за здравје при работа и акциските планови треба да се забрза. - Националниот совет за здравје и безбедност при работа се среќава спорадично - Инспекцискиот капацитет не е подобрен. 	<ul style="list-style-type: none"> - Националниот совет за здравје и безбедност при работа не беше консултиран при менувањето на Законот за здравје и безбедност при работа; процесот не ја зема во предвид усогласеноста со законодавството на ЕУ. - Поделбата на одговорностите и координацијата помеѓу релевантните институции треба да се подобри. - Инспекцискиот капацитет не е подобрен. - Генерално, земјата е умерено подготвена за усогласување со законодавството на ЕУ во оваа област 	<ul style="list-style-type: none"> - Административните капацитети беа малку подобри, но и понатаму се недоволни за да се обезбеди примена на законските одредби. - Националниот совет за безбедност и здравје при работа не ја врши својата должност да го координира спроведувањето на прописите за безбедност и здравје при работа.
<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Локалните економски и социјалните совети во неколку општини се уште не се многу активни. - Правото на штрајк беше суспендирано кај лекарите. - Социјалниот дијалог во приватниот сектор останува слаб, особено кај колективното договарање. - Учеството на социјалните партнери во процесите на донесување на политики е слабо. - Капацитетот на синдикатите останува слаб. 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трипартитниот дијалог на локално ниво напреднал само умерено - Општата свест за важноста на бипартитниот дијалог е слаба - Некои синдикати известија за потешкотии при воспоставувањето на синдикално присуство во некои компании - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките е ограничено 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на амандманите на Законот за мирно решавање на трудовите спорови е спора и делумна. - Довербата во бипартитниот дијалог е слаба. - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките и влијание се ограничени. 	<p>3. Социјален дијалог</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постои недостаток на доверба во социјалниот дијалог меѓу работодавците и вработените. - Капацитетот на социјалните партнери останува слаб, а нивното учество во креирањето на политиките и влијание се ограничени.
<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на пазарот на трудот е се уште многу ниско. - Јавниот сектор и натаму е најголемиот работодавец. - Сорботката и координацијата меѓу релевантните институции не е подобрена. - Долготрајната невработеност, 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавниот сектор и натаму е најголемиот работодавец. - Не е видлив ефектот на мерките за вработување - Учеството на пазарот на трудот е се уште многу ниско. - Буџетот наменет за активната програма на пазарот на труд е намален и 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавниот сектор и натаму е најголемиот работодавец. - Не е видлив ефектот на мерките за вработување - Учеството на пазарот на трудот е се уште многу ниско, особено кај жените и Ромите 	<p>4. Политика на вработување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството на пазарот на трудот е се уште многу ниско, особено кај жените, Ромите и лицата со хендикеп. - Долгорочната невработеност кај младите останува голем предизвик.

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ			
<p>високата стапка на невработеност на младите и ниското учество на жените на пазарот на трудот се сериозни причини за грижа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот наменет за активната програма на пазарот на труд е мал, дури и намален. - АВРМ има проблеми во имплементацијата на активните мерки за вработување. 	недоволен.		
<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слабиот административен капацитет и недостатокот на стратески планирање и интеринституционалната соработка негативно се одразуваат на квалитетот на проектите и менаџментот на програмата. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Локалните институции со водечка улога во менаџирањето на ИПА фондовите немаат мотивација и посветеност - Слабиот административен капацитет и недоволната интеринституционалната соработка негативно се одразуваат на имплементацијата на проектите. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Слабиот административен капацитет и недоволната интеринституционалната соработка ја намалија ефективността на програмата за развој на човечките ресурси. - Заради доцнење во планирањето на јавните набавки, значителни ЕУ средства беа неискористени и вратени во буџетот на ЕУ. 	<p>5. Европски социјален фонд</p> <ul style="list-style-type: none"> -
<p>Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште недостасува буџет за имплементација на Стратегијата за борба против сиромаштијата и социјалната исклученост, која е усогласена со ЕУ 2020 приоритетите. - Сиромаштијата останува висока, а политиките од оваа област бараат соодветни институционални и финансиски ресурси за ефикасно имплементирање - Нема интегриран приод од релевантните тела. - Имплементацијата на националниот акциски план и оперативниот план за вклучување на Ромите оди бавно. 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реалното влијание на мерката за вработување на 1600 корисници на социјална помош и 300 граѓани со посебни потреби е под прашање поради соодветната подготовка (на пример преку обуки) за нивно интегрирање како и поради принципот на заслуги - Напредокот во имплементацијата во 2014 година ревидираната национална Стратегија за намалување на сиромаштијата е ограничен - Сиромаштијата останува висока, а институциите задолжени за политиките и стратешките акции од оваа област немаат доволен капацитет - Податоците за сиромаштијата, вклучувајќи ја и онаа кај децата, не се редовно ажурирани поради што е тешко 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите и соработката меѓу институциите остануваат слаби - Имплементацијата на Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 е ограничена - Напредокот во имплементацијата во 2014 година ревидираната национална Стратегија за намалување на сиромаштијата е ограничен, особено во однос на Ромите - Податоците за сиромаштијата не се редовно ажурирани. - Недостаток на посвета и ресурси ја загрозуваат имплементацијата на Националната стратегија за еднакви права на лицата со хендикеп 2010-2018 - Пристапот до пазарот на труд за лицата со хендикеп е несоодветен, а 	<p>6. Социјална вклученост</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 е ограничена. - Министерството за труд и социјална политика нема доволно капацитет. - Кај ромите и децата со посебни потреби често недостасува соодветна социјална заштита. - Бидејќи паричната помош не ги дава посакуваните резултате во поглед на намалување на сиромаштијата и исклученоста кои се особено присутни помеѓу ромите и лицата со хендикепи, треба да се земе предвид ревидирање или замена на ситемот. - Пристапот до пазарот на труд за лицата со хендикеп е несоодветен, а националното координативно тело за

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<ul style="list-style-type: none"> - Дискриминацијата на ромските ученици продолжува, а осипувањето на Ромите се уште е високо и покрај законите. - Проблемот на Ромите без документи е голем – помалку од ¼ добија документи. - Ограничен напредок има кај имплементацијата на Националната стратегија за еднаквост на лицата со посебни потреби 2010-2018. - Луѓето со попреченост се соочуваат со предрасуди и стереотипови што го отежнува нивниот влез на пазарот на трудот. 	<p>да се постават цели</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проблемот на Ромите без документи останува голем – од 530 случаи регистрирани до 2014 година, само четвртина обезбедиле добија документи - Административниот капацитет на институциите не е подобрен и е најнесоодветен на локално ниво - Координацијата меѓу институциите останува несоодветна 	<p>националното координативно тело за имплементација на релевантната конвенција на Обединетите нации останува неактивно.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите не е подобрен и е најнесоодветен на локално ниво 	<p>имплементација на релевантната конвенција на Обединетите нации останува неактивно.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за национална база на податоци за лицата со хендикеп беше донесен, но неговото спроведување е одложено. - Процесот на деинституционализација напредува многу бавно. - Екстремно лоши услови се забележани во Специјалниот завод за лица со посебни потреби во Демир Капија. - Владата треба да преземе итни мерки за да се обезбедат соодветни услови за живеење, додека повторно да се активира имплементацијата на Националната стратегија за деинституционализација во системот на социјална заштита.
<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита треба да се зајакне. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита не е подобрен. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита останува слаб. 	<p>7. Социјална заштита</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на институциите што го спроведуваат Законот за социјална заштита останува слаб. - Потребна е соработка меѓу секторите за социјална заштита, образование и здравство.
<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Финансискиот и кадровскиот капацитет на Комисијата за заштита од дискриминација е недоволен. - Одделението против дискриминација во Секторот за еднакви можности во Министерството за труд има сериозен недостиг на кадар. - Законот за антидискриминација не е целосно во согласност со законодавството на ЕУ, поради тоа што експлицитно не забранува дискриминација врз основа на сексуална ориентација 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Финансискиот и кадровскиот капацитет на Комисијата за заштита од дискриминација е недоволен за да го исполнува својот мандат. - Законот за антидискриминација не е целосно во согласност со законодавството на ЕУ, поради тоа што експлицитно не забранува дискриминација врз основа на сексуална ориентација при вработување или занимање. - Собирањето на податоци за дискриминација и нивната анализа се подобрани, но се уште ограничени. 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Собирањето на податоци за дискриминација и нивната анализа остануваат ограничени, особено во однос на систематското собирање на податоци во однос на родовата поделеност. 	<p>8. Анти-дискриминација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет за поддршка на социјалната вклученост останува несоодветен и на централно и локално ниво.

ПОГЛАВЈЕ 19. СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА И ВРАБОТУВАЊЕ

<p>при вработување или занимање.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Структурирана и систематска анализа на податоци за дискриминација не е формирана. - Има ограничени напори за подигнување на свеста од областа на дискриминацијата и родова еднаквост. 			
<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетот на Секторот за еднакви можности во рамки на Министерството за труд и социјална политика е низок. - Стапката на вработеност на жените останува ниска во споредба со просекот на ЕУ. - Механизмите при МТСП кои треба да ги решаваат поплаките за нееднаков третман не функционираат. - Се уште се мешаат концептите на еднакви можности со анти-дискриминација. - Капацитетот на комисиите за еднакви можности на локално ниво останува ограничен. - Малку беше остварено за подобрување на положбата на жените во руралните средини и Ромките. - Останува ограничена поддршката на иницијативите за борба против дискриминаторски обичаи, традиции и стереотипови. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стапката на вработеност на жените останува ниска во споредба со просекот на ЕУ, а и покрај одредени подобрувања капацитетот на Секторот за еднакви можности во рамки на Министерството за труд и социјална политика останува низок. - Мерките кои се однесуваат на подобрување на состојбата на Ромките останаа ограничени - Дискриминаторски обичаи, традиции и стереотиповите остануваат распространети особено во руралните средини. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори да се намали разликата во висината на приходите кај мажите и жените. 	<p>9. Еднакви можности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори да се намали разликата во висината на приходите кај мажите и жените.

ПОГЛАВЈЕ 20. ПРЕТПРИЈАТИЈА И ИНДУСТРИСКА ПОЛИТИКА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Дефинирање и спроведување на стратегија за индустријата што поттикнува развој и иновации, Воведување на систематска проценка на влијанието на новите прописи врз претпријатијата, Зајакнување на ресурсите на одделот /Агенцијата за МСП и обезбедување примена на стратегијата и Акцискиот план за МСП како и Европската повелба за мали претпријатија, Натамошно поедноставување на прописите, „регулаторна гилотина“ и намалувањето на бирокуратските пречки за бизнис; воведување проценка на влијанието на прописите.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошен развој на механизмите за поддршка на МСП и подобар пристап до финансиските услуги, Дефинирање и спроведување на стратегија за индустријата што поттикнува развој и иновации, Заокружување на спроведувањето на стратегијата за вградување на претприемачкото образование во општествените текови врз основа на успешните донаторски пилот-проекти

КОМЕНТАР

Кај ова поглавје забележуваме мал напредок. Сепак, останува потребата да се поработи на поголема интеграција на Агенцијата за промоција и претприемништво, а остануваат и големи предизвици во обезбедувањето поддршка и услуги за МСП и унапредувањето на иновациите. Исто така се нотира дека постои сериозна загриженост за начинот на кој Владата работи со технолошко индустриските развојни зони, односно олеснувањата во даночниот режим.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се продолжи со прилагодување на правната рамка и да се превземат мерки за да се олесни пристапот до финансии за малите и средни претпријатија (МСП)
- Да се донесе стратегија за промовирање на женското претприемништво, како и стратегија за мали и средни претпријатија и стратегија за туризам.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Начела на индустриска политика и претпријатија	1. Начела на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за промоција на претприемништвото останува слабо финансирана и не е доволно вклучена во владините мерки за развој на реалниот сектор	1. Начела на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за промоција на претприемништвото останува слабо финансирана - Спроведување на договорите, особено оние помеѓу државните институции и приватниот сектор се соочува со потешкотии и потребна е изградба на капацитетите на ниво на управните судови	1. Начела на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Иако законот за финансиска дисциплина беше изменет со цел решавање на утврдените недостатоци во спроведувањето, компаниите се уште се соочуваат со тешкотии во спроведувањето на договорите, особено во делот на ненаплатени побарувања. - Законот за финансиска дисциплина и Законот за облигациони односи треба да бидат усогласени со Директивата за задоцнето плаќање на ЕУ.
2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Пристапот до финансии за малите и за средните претпријатија (МСП) е голем проблем. Мерките на Министерството за економија и	2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со Директивата за задоцнето плаќање останува да биде потврдено - Пристапот до финансии за малите и за средните претпријатија (МСП) е голем	2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со Директивата за задоцнето плаќање останува да биде потврдено и целосно отсликано во Законот за финансиска дисциплина - Пристапот до финансии за малите и за	2. Инструменти на индустриска политика и претпријатија <ul style="list-style-type: none"> - Постои сериозна загриженост за тоа дали олеснувањата во даночниот режим за технолошко индустриските развојни зони е во согласност со Европски кодекс за однесување за деловно оданочување и

<p>Агенцијата за МСП за развој на приватниот сектор се уште ограничени во обем и опфат.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовките во оваа област се умерени. 	<p>проблем.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри информирањето т.е. да се доставуваат ажурни податоци на малите и средните претпријатија за промените во законодавството 	<p>средните претпријатија (МСП) е голем проблем.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Условите за продажба/давање под наем за индивидуални инвеститори останува во дискреција на Владата и има генерален недостаток на транспаренција 	<p>Царинскиот закон.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се направени значителни напори за да се прошири инструменти за финансирање на мали и средни претпријатија.
<p><i>3. Секторски политики.</i></p>	<p><i>3. Секторски политики.</i></p>	<p><i>3. Секторски политики.</i></p>	<p><i>3. Секторски политики.</i></p>

ПОГЛАВЈЕ 21. ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ (TENS)**ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО****КОМЕНТАР**

Генерален коментар на Комисијата во оваа област е дека работите се напреднати. Забелешката околу административниот и техничкиот капацитет за имплементација на законодавството се повторува и годинава. Позитивно е што реализацијата на големите проекти е помрдната од мртва точка. Сепак, останува забелешката дека се уште не се преземаат мерки за максимално искористување на ИПА фондовите (трета компонента – Регионален развој) за што говорат и анализите на МЦЕО за искористеноста на ИПА фондовите. Потребно е активирање на 4G мрежата во целата земја.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Дополнително да се подобри меѓу-институционалната комуникација
- Да се зајакне техничкиот капацитет на сите раководни и засегнати институции кои се занимаваат со транспортна инфраструктура
- Да се комплетира проектната документацијата за заедничкиот граничен премин Табановце .

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Сообраќајни мрежи - Административниот и техничкиот капацитет треба да се зајакне.	1. Сообраќајни мрежи - Административниот и техничкиот капацитет треба да се зајакне.	1. Сообраќајни мрежи - Административниот и техничкиот капацитет треба да се зајакне.	1. Сообраќајни мрежи - Изградба на делот на железничкиот Коридор VIII кон Бугарија, финансиран од заем од ЕБРД и од Инвестициската рамка за Западен Балкан, ќе биде под ревизија паади одложена имплементација. - Останува загриженоста во врска со недостатокот на подготвеност и недостаток на зрелост на планирање во клучните сектори. - Сите институции и тела вклучени во спроведувањето на големи инвестициски проекти треба дополнително да ги зајакнат своите оперативни и технички капацитети.
2. Енергетски мрежи - Нема никаков напредок.	2. Енергетски мрежи	2. Енергетски мрежи	2. Енергетски мрежи
3. Телекомуникациски мрежи - Откажано е учеството во потпрограмата за поддршка на политиките за ИКТ од ЦИП поради финансиски причини.	3. Телекомуникациски мрежи - 4G мрежата е активна но само во ограничен домен	3. Телекомуникациски мрежи	3. Телекомуникациски мрежи

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнато воспоставување на институционалните структури и зајакнат административен капацитет за програмирање, подготовка на проекти, мониторинг, евалуација и финансиско управување и контрола, особено кај ресорните министерства, заради спроведување на претпристапните програми на ЕУ, како подготовка за спроведување на кохезионата политика на Заедницата, Заокружување на националната стратегија за регионален развој.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Зајакнување на централно ниво и развој на административни капацитети на регионално и локално ниво. Јасно распределување на одговорностите и јакнење на капацитетите за координација меѓу надлежните тела/ структури за спроведување, вклучувајќи ги и локалните власти.

КОМЕНТАР

Како и во претходната година, речиси сите забелешки се поврзани со слабиот административен капацитет на оперативните структури. Зголемување на транспарентноста на средствата од ЕУ се посочува како проблем четврта година по ред. Исто така се посочува дека се потребни дополнителни напори за зајакнување на финансиското управување, контролата и ревизијата на ЕУ фондовите. Законот за рамномерен регионален развој се уште не е целосно имплементиран.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Потребна е изградба на административните и финансиски капацитети за јавни набавки и соодветна и навремена имплементација на ЕУ фондовите
- Да се одговори на недостатоците во системите за финансиско управување, контрола и ревизија.
- Потрено е подобрување на транспарентноста и видливоста на фондовите на ЕУ.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не се имплементираат средства од централниот буџет наменети за регионалниот економски развој. Потребна потранспарентна алокација на владин капитал во проектите на министерствата. - Капацитетот за финансирање ЕУ проекти на сите нивоа останува ограничен. - Допрва следуваат подготовките за примена на Структурните фондови. 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не се имплементираат средства од централниот буџет наменети за регионалниот економски развој. - Капиталните инвестиции за министерствата треба да бидат потранспарентни. - Капацитетот за финансирање ЕУ проекти на локално ниво останува ограничен. 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за регионален развој не е целосно имплементиран - Процесот на подготовка на буџетот мора да биде подобрен за да се осигура дека капацитет за финансирање е соодветен и дека исплатата за извршена работа се врши на време - Регионалниот и општински развој заостануваат 	<p>1. Законска рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за рамномерен регионален развој треба да биде целосно имплементиран.
<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се значителни подобрувања за забрзување на подготовките и имплементацијата на ЕУ-проектите, особено во секторот на животна средина. - Има недостиг на соработка меѓу 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во подготовката и спроведувањето на програмите кои се однесуваат на институционалната рамка. - Има недостиг на соработка меѓу институции и недоволна техничка експертиза на национално и на локално 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во подготовката и спроведувањето на програмите кои се однесуваат на институционалната рамка. - Потребно е подобрување на меѓуресорската соработка и консултација со засегнатите страни, вклучувајќи ги и 	<p>2. Институционална рамка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е зајакнување на институционалната рамка за да се обезбеди правилно и навремено спроведување на програми од ИПА I и ИПА II.

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ			
институции и недоволна техничка експертиза на национално и на локално ниво.	ниво.	граѓанското општество и донаторите	
<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има ограничен напредок поради што има и бавно тендерирање на ИПА - Потребно е значително зголемување на капацитетот на вработените. - Исклучително е важно да се донесе ефективна политика за задржување на обучениот кадар. - Неопходни се поголеми напори за да се обезбеди ефикасно управување и координација на сите тековни и планирани проекти. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институциите кои се вклучени во спроведувањето на ИПА се уште го немаат потребниот административен капацитет. - Условите за работа, како и задржувањето на обучениот кадар се се уште проблем. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет мора да биде зајакнат, затоа што напредокот во оваа област е недоволен. - И покрај фактот дека промената на кадарот е намалена, Условите за работа, како и задржувањето на обучениот кадар се се уште проблем. 	<p>3. Административен капацитет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потрабено е да се развоти систем на добро поткрепено анализа за обемот на работа за да се обезбеди напредок во областа на административниот капацитет.
<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неопходно е подобрување на тендерските постапки поради кои доаѓа до големи доцнења, а со тоа и се зголемува опасноста од неповлекување на ИПА средствата. - Потребни се поблиска координација и активно учество на сите засегнати страни во процесот на програмирање. 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување на капацитетот за програмирање и подготовка на проектите. - Развивањето на проектите треба да се комплетира со цел да се спречи зголемениот ризик за укинување на средствата. 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување на капацитетот за програмирање и подготовка на проектите. - Сите процеси поврзани со јавните набавки, вклучувајќи ги селекцијата на проекти и оценувањето на тендери и склучувањето на договори, мора да бидат подобрани. - Потребни се посебни напори за навремена подготовка на реформите 	<p>4. Програмирање</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постигнат е одреден напредок во воведувањето на секторскиот приод во програмирањето на ЕУ фондовите но сепак потребно е општото стратешко планирање да се подобри.
<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не се следат систематски препораките од Секторските мониторинг комитети. - Мора да се спроведуваат препораките за користење на систем за менаџмент. - Административниот капацитет за мониторинг и евалуација мора да се зајакне. - Треба да се зголеми 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се зголеми транспарентноста на ИПА средствата. - Информативниот систем треба целосно да се користи. 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се зголеми транспарентноста на средствата од ЕУ. - Информативниот систем треба целосно да се користи. - Резултатите од мониторингот и евалуацијата, препораките, индикаторите од проектите и програмите, како и одржливоста на резултатите треба да бидат систематски проследувани 	<p>5. Мониторинг и евалуација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постигнат е одреден напредок во спроведувањето на системот за мониторинг и евалуација на проекти и програми но потребно е понатамошно зајакнување на капацитетите со цел препораките да можат да бидат правилно следени. - Треба да се зголеми транспарентноста на средствата од ЕУ.

ПОГЛАВЈЕ 22. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И КООРДИНАЦИЈА НА СТРУКТУРНИ ИНСТРУМЕНТИ

<p>транспарентноста на ИПА средствата.</p>			
<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е подобрување во управувањето за да се обезбеди континуитет во работата и плаќањето кај ИПА 3 и 4 компонента. - Дојде до откажување на битен тендер кај ИПА 3 поради непочитување на принципите на еднаков третман и пропорционалност. - Потребни се системски мониторинг, проверки на самото место, внатрешна и надворешна контрола за да не дојде до повторување на ваквите неправилности. 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во областа на финансискиот менаџмент, контрола и ревизија треба дополнително да се подобри. - Потребен е дополнителен развој на капацитетот во оваа област со цел да се обезбеди стабилно финансиско управување со средствата од ЕУ. 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во областа на финансискиот менаџмент, контрола и ревизија треба дополнително да се подобри. - Систематски мониторинг, проверки на лице место, како и внатрешна и надворешна ревизија се потребни за да се спречат нерегуларности. 	<p>6. Финансиски менаџмент и контрола</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за зајакнување на финансиското управување, контролата и ревизијата на ЕУ фондовите (види Поглавје 32 - Финансиска контрола). - Систематски мониторинг, проверки на лице место, како и внатрешна и надворешна ревизија се потребни за да се спречат нерегуларности.

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Спроведување на националниот закон за заштита на лични податоци. Да се потпише и ратификува дополнителниот Протокол кон Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на лица во однос на автоматска обработка на лични податоци од страна на надзорни тела и кај прекуграничниот проток на податоци.

- За другите приоритети, да се види во делот за политички критериуми.

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Судство: Со цел да се обезбеди независноста и особено отсуството на политичко влијание врз донесувањето одлуки во обвинителството и судството назначувањето и унапредувањето на судии и обвинители ќе биде деполитизирано. Назначувањата и унапредувањата треба да бидат направени од страна на Судскиот совет и Советот на јавни обвинители според транспарентни, објективни и строго засновани на заслуги критериуми, и со користење на транспарентни процедури што треба да бидат воспоставени со закон и не само со интерни правила, согласно препораките од извештаите на Венецијанската комисија за назначувањето на судии и независноста на судството како и специфични препораки содржани во мислења наменети на Република Македонија многу од кои не се спроведени. Не треба да има место за политичка или партиска афилијација или поддршка како критериум за избор. Судскиот совет игра централна улога во овозможувањето судскиот систем да функционира ефикасно и во обезбедувањето на независноста на судството. Членовите на судскиот совет мора да бидат избрани единствено од редот на најстручните судии и најистакнатите и најiskusни правници во земјата. Треба да биде развиен во пракса јасен и предвидлив тест во врска со значењето на статутарниот термин „истакнат правник“. Судскиот совет треба да ги извршува своите должности без никаква политичка интерференција (или директно или, поеднакво важно, индиректно). Треба да биде по проактивен во одбрана на судиите наспроти мешањето и нападите кои ја засегаат нивната независност. Ова може да се направи, на пример, со зајакнување на комуникациските капацитети на Судскиот совет и судовите. Условот дека само дипломци на Академијата за судии и обвинители може да бидат регрутирани во судството и обвинителството, треба да биде, засега, задржана и последователно не треба да има отстапување чекор назад од сегашниот систем за регрутирање заснован само на квалификации. Хармонизиран систем за управување со учинок заснован на квантитативни и квалитативни стандарди за учинок треба да биде ставен во функција, како основа а сите кариерни одлуки. Разрешувањата или другите дисциплински казни против судии треба ригорозно да ги почитуваат правилата и процедурите воспоставени со закон, што значи не само словото туку и духот на законот. Применливите процедури треба да бидат регулирани на сличен начин во врска со прашањата за назначување и унапредување, без политичка интерференција. Правилата кои го уредуваат случајното доделување на случаи треба да бидат стриктно почитувани. Секој исклучок треба да биде јасен и предвидлив и не треба да го загрозува овој принцип. Не треба да има ад хок назначувања. Усогласеноста со правилата треба да биде оценувана редовно од страна на Судскиот совет и оценките да бидат објавувани. Принципот на случајно доделување на случаи не треба на отстапува од потребата да обезбеди поголема специјализација на судиите во определени категории на случаи. Истрагите и кривичните гонења треба да бидат под секој сомнеж во врска со нивната непристрасност и еднаквиот третман на секое лице под истрага. Ова го вклучува и времетраењето на истрагите и интензитетот со кои тие се водат- спроведуваат. Треба да биде зајакната оперативната независност на службите за кривична истрага од политички притисоци или контрола. Не треба да има простор за министерски инструкции по однос на оперативни прашања. Судската полиција и истражните центри треба да започнат со функционирање со цел да ја зајакнат функционалната независност на истражителите и обвинителите. Треба да има практична и ефективна примена на забраната за употреба на притворот пред судење, мерки насочени кон слободата, имотот или други интрузивни мерки само со цел изнудување осомничениот да пристапи кон спогодба за признавање на вината. Ова треба да биде сторено со јасни објавени практични водичи за обвинители и судии. Тестот на „доволно докази“ кој овозможува спогодба за признавање на вината треба да биде прецизиран во насока на практична и ефективна контрола врз законитоста и фер на секоја спогодба од страна на судовите. Уште повеќе, јавниот интерес треба да дозволи продолжување на кривичната истрага и покрај спогодба за признавање на вината. Особено внимание треба да се посвети на самото/ соодветното функционирање, доволното кадровско екипирање и независноста на управните судови, имајќи го предвид нивниот специфичен мандат на контрола на јавната администрација и особено нивната важна улога во ревидирање на одлуките на Државната изборна комисија.

Клевета: Обвинувачките/клеветничките дејства не треба да бидат користени како средства за да се задуши дебатата или да спречат јавните фигури да одговараат. Посебно е загрижувањето кога политичари тужат новинари за клевета, но исто така и кога тужат други политички фигури, наместо да ги решат меѓусебните разлики/несогласувања низ други средства како јавна дебата. Судовите со обвинувањата за клевета треба да се носат на балансиран начин, независен од можни политички импликации за партикуларен случај. Судовите треба да развијат чиста и силна практика за заштита на слободата на изразувањето во поглед на обвинувањата за клевета. Посредството и саморегулацијата треба да игра важна улога во редуцирањето на високиот број на случаи во судовите

Заштита на личните податоци: Иако Законот за заштита на лични податоци генерално е во согласност со европските стандарди, недостигот на активности од страна на Дирекцијата ја поткопува довербата во независноста на институцијата. Пристапот на институцијата се чини исто така дека е неконзистентен со законот и мисијата на Дирекцијата, како и со заклетвата дадена од директорот. Дирекцијата треба веднаш да спроведе истраги за прашањето и да извести транспарентно за нејзините заклучоци, независно од

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

наодите. Секој обид да се влијае на Дирекцијата во нејзината работа треба да биде разоткриен и пријавен до надлежните власти, затоа што ќе биде обид да се влијае на Дирекцијата во вршењето на нејзиниот мандат.

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Судство: Демополитизација при назначувањето и унапредувањето на судиите и јавните обвинители, и во пракса, а не само во теоријата, врз основа на транспарентни, објективни и строги критериуми засновани врз системот на заслуги, применети во транспарентна и јавна процедура. Воспоставување на хармонизиран систем за управување по учинок заснован како на квалитативни, така и на квантитативни стандарди, како основа за сите одлуки поврзани со кариерата. Отстранување на елементите од системот на дисциплинирање и разрешување на судии, со кој во моментот се врши мешање во судската независност, како во законодавството, така и во праксата. Да се осигури професионалноста на судскиот совет и во пракса, а не само во теорија. Да се обезбеди поголема проактивна улога на судскиот совети повисоките судови во заштитата на судиите од вмешувањето во нивната независност. Подобрување на квалитетот на обуките, буџетот и независноста на Академијата за судии и јавни обвинители. Да се обезбеди објавување на сите судски правилници согласно јасните рокови дадени во законот и да се обезбеди целосно пребарување и олеснување на пристапот. Да се развие евиденција за севкупното траење на процедурите, со посебен осврт на старите случаи. Да се обезбеди брзо извршување на сите пресуди на ЕСЧП против државата.

Корупција: Да се воспостави кредибилна евиденција за корупција на високо ниво, особено да се осигури дека сите надлежни и ревизорски тела имаат доволна автономност да дејствуваат независно во линија со законот. Севкупната борба против корупција треба да се засили. Подобро согледување на конфликт на интереси и имотот на избраните и именуваните лица преку создавањето централен регистер на таквите лица. Да се соработува со ГРЕКО-експертите за воспоставување на нова сеопфатна заштита на свиркачите согласно последната препорака на Советот на Европа и на најдобрите европски практики

Клевета: Ревизија на законодавството со отстранување на случаите кои се базираат на “чест“, “достоинство“ и “клевета“, од кои повеќето се подведуваат од уставната дефиниција за навреда но која не спаѓа во опсегот на клеветата како што е дефинирана во Член 10 ЕКЧП. Ревизија на процедуралните правила за исклучување на помали случаи и наместо тоа зголемување на употребата на медијација за решавање на истите. Поддршка и промоција на поголема употреба на само регулација како алтернатива на судските акции. Гаранции и спроведување на сите политички нивоа, од себе воздржување на политичарите и јавните службеници од започнување на постапките за клевета, согласно со ЕСЧП принципите

Пристап до информации: Се укажува на главните пречки со кои се соочуваат новинарите при прибавувањето на јавните информации 9 релевантните тела не одговараат на сите барања за информации, понатаму прекумерна употреба на категоријата класифицирани документи кои не се од таа природа.

КОМЕНТАР

Овој дел од Извештајот е веројатно најелaborиран и содржи многу остри и сериозни критики за судството, темелните права и борбата против корупцијата. Критиките продолжуваат од изминатата година и се надврзуваат на опишаната состојба во последните два извештајни периоди, вклучувајќи го тука и Извештајот на Прибе, со таа разлика што сега дополнително се забележува и на застојот во имплементацијата на итните реформски приоритети. Комисијата забележува дека и натаму се продлабочува проблемот со зависноста на судиите и нивната изложеност на притисоци, а зборува и за неодговорноста и немањето на свест за ваквата состојба. Во рамките на делот за судството Комисијата зборува и за работата на телата за управување и за грешките кои се направени во утврдувањето на нивниот состав, како и за слабостите кои со тоа се прават во рамките на третата власт. Конечно, во овој дел се подвлекува и потребата да се обезбеди непречената работа и функционирање на СЈО како основа за обезбедување на одговорноста за стореното незаконско прислушување и злоупотребите на службените положби. Иако барањето за обезбедување на track record на случаи од **антикорупција**, особено во случаите каде што се инволвирани високи функционери се повторува, она што привлекува внимание е отворената критика за работата на ДКСК и повикот истата да се разреши. ЕК бара ДКСК да се реформира и да добие засилени овластувања, а во изборот на нејзините членови да се внимава на независноста и професионалноста. Конечно, кај делот кој се однесува на човековите права Извештајот укажува на голем број недостатоци кои се повторуваат веќе подолго време.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се демонстрира поголема политичка волја да се обезбеди независноста во судството и да се овозможи непречена работа на Специјалното јавно обвинителство;
- Да се обезбеди функционална независност и именување по заслуга во регулаторните и надзорните тела со цел да се овозможи нивно правилно работење и проактивен пристап во вршењето на надлежноста;
- Да се преземат силни мерки за зајакнување на институциите кои се борат со корупцијата и да се воздржи од било какво политичко влијание врз нивната работа;
- Да се обезбеди слободата на говор и да се усвојат кредибилни мерки за поддршка на плурализмот во медиумите;
- Да се третира итно полициската неказнивост и супстандардните услови во затворите.

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>I. Судство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во практиката со цел да се обезбеди точна имплементација на европските стандарди во однос на независноста и квалитетот на правдата. - Во врска со независноста и непристрасноста, потребно е решавање на неколку прашања за да се заштити независноста на судиите, особено сигурноста на нивниот мандат. - Потребни се заштитни мерки со кои ќе се гарантира дека дисциплинските мерки кои ги спроведува СС се пропорционални. - Има тенденција разрешувањето на судиите да се користи како најчеста дисциплинска мерка наместо помалку строги санкции. Општиот основ за разрешување „нестручно и несовесно вршење на судската функција“ се користи во речиси сите случаи на разрешување. - Сегашниот систем на оценување и напредување на судиите става акцент на продуктивноста и месечната норма за број на предмети, а не на квалитетот и решавањето на проблемите, а тоа ги мотивира судиите да заземат формалистички наместо независен пристап при пресудувањето. Треба да се отстрани директната поврзаност меѓу оценката за работата и разрешувањето, кое треба да се користи само во случаи на 	<p>I. Судство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се подобрувања во практиката со цел да се обезбеди точна имплементација на европските стандарди во однос на независноста и квалитетот на правдата. - Во однос на независноста, дефектите во постоечкиот систем на кариера на судиите се уште не се решени и покрај потенцијалната закана која ја претставуваат за независноста и непристрасноста. - Сигурноста на мандатот на судиите треба да биде посилено заштитена преку измена на законодавството кое ги регулира дисциплинските постапки и разрешувањето, затоа што тоа сега е премногу комплексно и недоволно прецизно и предвидливо. - Практиката на СС поврзана со дисциплинските постапки и разрешувањето треба да биде повеќе пропорционална и потранспарентна. - Лошото работење на судиите треба да се решава преку поправни мерки како што се организациски подобрувања и обука, отколку посегање кон разрешување. Разрешувањето треба да биде ограничено само на сериозни и долготрајни повреди на професионалноста и да биде искористено само откако претходно ќе бидат употребени другите помалку остри санкции, како што се предупредување, намалување на платата и сл., кои сега ретко се употребуваат. - Во однос на објективноста во одлучувањето, продолжуваат тврдењата за индиректно политичко влијание врз однесувањето на судиите и врз исходот 	<p>I. Функционирање на судството <u>Стратегиски документи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Процесот бара посилна политичка поддршка и далеку подобра координација помеѓу различните чинители, а таа може да се постигне ако поефективно се користи Советот за реформи во судството.. <p><u>Тела за управување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Изборот на претседател и потпретседател на Судскиот совет, во март, покрена лавина на критики, особено поради фактот дека обајцата не доаѓаат од редот на судиите, немаат судиско искуство и беа назначени од Собранието. - Законскиот критериум, членовите на Судскиот совет кои се избираат од редот на истакнати правници треба да бидат поранешни врвни експерти, адвокати, универзитетски професори не се почитува во практиката. - Дополнителните критериуми утврдени со амандманите од април оваа година на Законот за Судскиот совет не ја разјаснија значително состојбата. <p><u>Независност и непристрасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Обемот на политичките влијанија врз назначувањето на судиите и на пресудите, за кој претходно постојеа само сомневања беше потврден со објавата на прислушуваниите разговори. - Загриженоста за безбедноста на мандатот на судиите воопшто не беше намалена со основањето на „Советот за утврдување на факти и иницирање на постапка за утврдување на одговорност на судиите“. - Времето на востановување на ново тело 	<p>I. Функционирање на судството <u>Стратегиски документи</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Беа направени промени во законодавната рамка, особено во однос на прекршоците, нотарите и извршителите, но без да се консултира стручната јавност и остататите чинители, во брзи и скратени процедури. Потребна е политичка волја за да се поместат реформите во вистинскиот правец <p><u>Тела за управување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Советот на Јавни обвинители сеуште нема сопствени буџетски средства и соодветна ИТ поддршка и персонал <p><u>Независност и непристрасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Суддите немаат доволно доверба за да се пожалат на надлежните тела. - Изјавената намера на Судскиот совет дека ќе спречи мешање во работата на судиите, не даде резултати во праксата. - Препораките на Венцијанската комисија за реформи во дисциплински мерки и разрешување на судиите не се применија од надлежните

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>сериозни дисциплински прекршувања.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со стручноста и компетентноста на судството, СС продолжи да ги игнорира законските барања именувајќи 39 првостепени судии во 2012 година, при што само 4 од нив се дипломци на Академијата за судии и јавни обвинители (АСЈО), додека во првата половина од 2013 година именувани се 13 од кои само 1 е дипломец на АСЈО (а законот наложува задолжително 50% н.з.). Од друга страна, 13 од 80 кандидати за судии и јавни обвинители кои дипломираа на АСЈО во 2009 се уште чекаат именување на нивното прво работно место. Сето ова ја доведува во прашање ефективностa на новата законска рамка и почитувањето на системот на вработување базирано на заслуги. Исто има негативен ефект на мотивацијата на идните кандидати кои би сакале да аплицираат на АСЈО. И покрај информативните кампањи, постојаните повици за аплицирање и зголемувањето на стипендијата за кандидатите на АСЈО сепак немаше доволен број на нови апликации за почетната обука во 2013 г. со што е неизвесен почетокот на обуката. - Треба да се разгледаат мерки за охрабрување на кандидатите од немнозинските заедници за пријавување на професионалните обуки. 	<p>на судските постапки од висок ранг, особено во однос на обвиненијата за организиран криминал и корупција, како и случаи во кои се инволвирани политичари и медиуми.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на стручноста и компетентноста, амандманите на Законот за судовите кои влегоа на сила уште во 2013 година, се уште, во пракса, не доведоа до никакво значајно зајакнување на системот на заслуги за избор и напредување на судиите. - Во 2013 година, СС не успеа да го запази законскиот критериум според кој сите новоизбрани судии во прв степен мора да ја имаат поминато обуката на АСЈО, бидејќи избра многумина кандидати кои не го исполнуваа овој критериум. - Законскиот критериум според кој судиите во повисоките судови мора да имаат претходно судско искуство исто така беше заобиколен со бројни именувања направени непосредно пред амандманот со овој критериум да стапи на сила, а дури беше игнориран за некои именувања по неговото стапување на сила. - Ова продолжува да фрла сомнеж за посветеноста на градење систем на избор на судиите заснован на заслуги. - Процесот на избирање судии од страна на СС, особено оценувањето на соодветните квалитети на кандидатите, треба да биде потранспарентен. - И покрај бројните јавни кампањи и подготвителни мерки преземени во последната година, АСЈО не може да ги пополни слободните 29 места за тековната академска година. - Потребни се постојани напори, вклучувајќи блиска соработка со 	<p>целосно наменето за подготовка на постапките за разрешување на судиите се чини сосем погрешно и претставува дополнителен удар за професијата која и така е под опсада.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Погрешниот правен основ за разрешување кој ја загрозува судиската независност се уште не е отстранет. <p><u>Одговорност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Надлежноста на Судскиот совет да сослушува оплаки од јавноста, што во минатото го правеше и на јавни седници беше укината во 2015. Ова претставува чекор назад. - Во октомври 2014, сензационалното апсење на 25 вработени во Основниот суд Скопје I и покрај обвинувањето за корупција, беше основа за загриженост поради тенката граница помеѓу одговорноста и политичкиот притисок. - Пропустот на управата на судот да го детектира ваквиот системски проблем во рана фаза ги зајакнува сомневањата за времето и природата на обвиненијата. <p><u>Професионалност и компетентност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Покрај објективниот, во закон утврден систем за кариера во судството, назначувањето на претседатели на судови и судии во повисоките судови продолжува да биде предмет на политичко договарање кое не само што влијае на конечниот исход, туку и го одолговлекува назначувањето. - Критериумите за професионална евалуација треба да бидат насочени кон оценувањето на клучни вештини за професијата, како на пример правна логика, организациски вештини, учество во обуки, специјализација, елаборирање на пресуди. - Недостатокот на јасна правничка 	<p><u>Одговорност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Судскиот совет, Министерството за правда и Канцеларијата на Народниот правобранител продолжија да добиваат зголемениот број на претставки за работата на судовите - Врховниот суд доби 610 барања за надомест на штета за неразумно долго траење на судски постапки (во споредба со 637 во 2014 година) и додели 103.165 евра за надоместоци и трошоци <p><u>Професионалност и компетентност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште има недостаток на транспарентност во системот на избор и унапредување - Не се преземени чекори за да се обезбеди деполитизација во согласност со "Итно реформски приоритети". Не е воспоставен нов професионален систем за евалуација, кој ќе се фокусира на оценувањена судиите, туку се фокусира на оценување на квантитативните критериуми. Препораките на Европската комисија и на Венецијанската комисија во оваа област сеуште не се имплементирани.
--	--	--	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none"> - Буџетот на АСЈО во 2013 г. беше намален. А АСЈО нема доволен број на вработени и работни простории за да ги извршува своите редовни обврски и надлежности. Потребни се поголеми напори за поддршка на работата на АСЈО за да се привлечат високопрофилирани кандидати за судските и обвинителските функции и да се промовира системот на вработување базиран на заслуги. - Во врска со отчетноста, три судии беа разрешени во 2012 година. СС разгледа 879 претставки против судии и судови, а најголем дел од нив се однесуваат на должината на времетраењето на судските постапки. МП прими 509 претставки. Врховниот суд прими зголемен број на жалби за должината на времетраењето на судските постапки (1906). 203 жалби беа уважени, а €158.000 беа платени како надомест на штета. Државата плати исто толку во спогодбено решавање на барања на надомест на штета пред ЕСЧП. - Во врска со ефикасноста, се уште не постојат релевантни информации за просечното вкупно времетраење на судските постапки од почеток до крај во сите инстанци. Нема систем за идентификација и доделување на приоритетен статус на т.н. „стари случаи“ кои се пред судовите повеќе години. - Судскиот буџет во 2013 г. 	<p>универзитетите, кои ќе донесат повеќе кандидати до задоволително ниво соодветно на критериумите за прием во АСЈО.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Останува тешко да се мотивираат младите професионалци да ги гледаат судството и обвинителството како атрактивна опција за нивната кариера. - Процедурата за годишно оценување на судиите треба да претрпи итна ревизија, бидејќи има штетни ефекти врз независноста и квалитетот на правдата. - Оваа алатка се користи пред се повеќе за надгледување на продуктивноста на судиите отколку на стручноста и интегритетот, квалитетот на нивната работа и нивната служба кон граѓаните и професијата. - Оваа алатка служи како основа за разрешување или напредување заснована исклучиво врз квантитативни критериуми. - Системот врши непотребен притисок на судиите и ги лишува од нивната автономија да управуваат со случаите на кои работат на оптимален начин, посредно поттикнувајќи негативни методи на работа. - Оценувањето треба да е издвоено од системот на дисциплински и мерки за разрешување и треба повеќе да се фокусира на оценување на суштинските способности на судиите, како што се правно изразување и аргументирање, организациски вештини, учество на обуки и ниво на специјализација. - Квантитативните критериуми кои сега се користат (број на процесирани случаи, број на вратени случаи од апелационите судови и број на запазени процедурални рокови) се несоодветни 	<p>логика и елаборирање на пресудите е проблем, тоа е вештина која треба да биде создавана и за која треба да се обезбеди кодификација во нејзината примена.</p> <p><u>Квалитет на судството</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Просечната должина на постапките, особено кај „старите случаи“ загрижува. - Се уште нема вистински посветен систем за управување со човечки ресурси, или стратегија за подобрување на алокацијата на ресурси во судскиот систем, оттаму дискрепанците опстојуваат. - Буџетите за 2015 за судството и за обвинителството се значително пониски од европскиот просек. - Бројот на судии и судска администрација на 100.000 жители е значително повисок од европскиот просек и ја доведува во прашање ефикасноста. - Во 2014 Јавното обвинителство вработило 55 нови вработени, а во 2015 дополнителни нови 129 вработени. Во истото време, некои од обвинителските канцеларии особено од руралните средини имаат проблем со недостаток <p><u>Ефикасност</u></p>	<p><u>Квалитет на судството</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Академијата сеуште нема доволно персонал - Во 2015 декември со измени на Законот за академијата се намали критериумот за влез во академијата и се намали времето за обука на јавните обвинители од 24 месеци на 9 месеци. Со ова се загрози квалитетот на обуката на јавните обвинители, но и се создава нееднаквост во нивото и обуката помеѓу јавните обвинители и судиите. <p><u>Ефикасност</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е сеопфатна стратегија за управување со човечки ресурси. Во ноември 2015 година, Судскиот совет донесе одлука за намалување на бројот на судиите 740 на 636, без да биде направена никаква проценка на потребите или проценка за влијание. - Во 2016 година буџетот на судовите и обвинителството се значително пониски од европскиот просек по глава на жител, додека бројот на судиите и судскиот персонал на 100 000 жителите се значително повисоки од европскиот просек, што ја доведува во прашање ефикасноста и правилна распределба на ресурсите. - Не се направија измени и дополнувања на Законот за судови во однос на платите и бонусите на јавните обвинители и јавнообвинителскиот персонал, што доведе до штрајкови кои траеја неколку месеци - Нов закон за нотаријат и такси беше усвоен и покрај силните критики кон
---	---	--	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>изнесува €29,6 милиони (0.4% од БДП), а 80% од тие средства се исплаќаат за плати на судиите и судската администрација. Сегашниот број на судии (670) е се уште поголем за повеќе од 50% од европскиот просек во однос на популацијата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се процени одржливоста на ваквото трошење во судскиот буџет и да започне планирање на постепена рационализација на судската мрежа. - Буџетот на ЈО изнесува €6,6 милиони, а од нив 75% се потрошени на плати додека остатокот е недоволен за да го покрие одржувањето и надградбата на ИТ мрежата на ЈО. - Потребна е долгорочна стратегија за правилно распределување на човековите ресурси во судскиот систем. - Во врска со пристапот до правда се уште се недоволно застапени случаите поврзани со социјална заштита и работни спорови, но исто така недостасува системска правна помош за малолетни засегнати лица. - Се уште се потребни мерки за судовите да бидат подостапни на јавноста, како на пример отворање на информативни шалтери на влезот од секоја судска зграда и подостапни функции за пребарување на судските веб страници. 	<p>за евалуација на судскиот систем во целина, отколку за поединечните судии.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште е потребно да се осмисли кохерентен систем за оценка на квалитетот и задоволство на корисниците наменет за судовите. - Во врска со отчетноста, институциите добиле преку 2000 жалби во 2013 година поврзани со работата на судството од кои СС- 1061 жалба, Министерството за правда- 339 жалби и Народниот правобранител- 732 жалби. - Најчестата основа во жалбите е должината на судската постапка, но растечки се жалбите за недостаток на објективност и еднаков пристап до правдата. - Врховниот суд продолжи да добива барања за компензација за неразумно траење на судските постапки (434 такви барања во 2013 година) и додели 116.000 евра за трошоци и компензација. - Државата се согласи да исплати 445.000 евра на пријателско спогодување со апликатите пред ЕСЧП, најголем дел од случаите се однесуваат на премногу долго траење на постапката. - Пет судии беа разрешени врз основа на општата флоскула на „нестручно и несовесно вршење на судската функција“, а еден самиот поднесе оставка во текот на постапката за разрешување. - СЈО разреши двајца обвинители врз основа на нестручност. - Во однос на ефикасноста на судството, сериозниот проблем со должината на постапките треба допрва да се реши. Поединечни фази од постапките се завршуваат во предвидените рокови, но сепак генералната должина на 	<p>на персонал.</p>	<p>истиот (и двата закони ќе се применуваат од јануари 2017)</p>
---	--	---------------------	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

постапката од почетокот до донесување на пресуда останува една од клучните причини за жалби и барања за компензација од граѓаните.

- Крупните чекори преземени во последните неколку години за надминување на заостатокот на судски случаи, вклучувајќи го и воведувањето на месечните норми и преголемиот фокус на продуктивноста во годишните извештаи за оценување, носат со себе ризик да доведат до наштетување на квалитетот на правдата како резултат на ограничените можности на судиите да посветат соодветно време и внимание на подготовка на аргументирани и добро издржани пресуди засновани на расположливите докази.
- Наместо да се забрзаат постапките, ваквиот пристап може да придонесе кон долготраен проблем на постојани преиспитувања, поништувања на пресудите и повторување на судските постапки што ќе доведат до подолго траење на постапките.
- Системот за алтернативно решавање на споровите, воспоставен со Законот за медијација, се уште е неразработен во пракса, а неопходни се повеќе мерки за подигање на свеста за да овој систем стане дел од редовната работа на институциите.
- При анализата на МП и СС за пронаоѓање на „стари судски случаи“ беа добиени следните резултати: 3155 случаи се во судскиот систем повеќе од три години, а од нив 822 случаи се повеќе од пет години додека 56 случаи стојат во судовите над десет години. (Оваа анализа земала предвид само ограничен број на случаи, што значи

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

- дека вистинската бројка на вакви „стари случаи“ е далеку поголема).
- АСЈО има годишен буџет во висина од 0,68 милиони евра од судскиот буџет (кој вкупно изнесува 30,83 милиони евра). Имајќи го предвид опсегот на обуките и централната улога на Академијата во професионализација на судството, износот за оваа институција треба да се зголеми.
  - Убедливо најголем дел од судскиот буџет се уште е наменет за плати, додека соодносот меѓу вкупниот број на судии и бројот на население во државата се уште е за 50% над европскиот просек. Од друга страна, бројот на активни судски случаи е драстично намален во последните четири години од скоро еден милион во 2009 година на 180.000 на крајот од 2013 година, што се должи пред се на реорганизацијата на надлежностите во областите на извршување и наследство.
  - Овие фактори ја подвлекуваат потребата за рационализација на судскиот систем и поефикасна прераспределба на финансиските и човековите ресурси.
  - Во однос на пристап до правдата потребни се натамошни подобрувања за да ги направат судовите достапни за јавноста.
  - Не се преземени никакви чекори за поставување на пултови за информирање на влезовите од судските згради.
  - Физичкиот пристап до најдинамичниот суд во државата, Основен суд Скопје 2, е несоодветен бидејќи нема лифтови ниту пристап за лицата со посебни потреби.
  - Не се преземени никакви чекори кон

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

	<p>воспоставување на лесно достапна функција за пребарување на пресудите објавени на веб страната на судовите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - И покрај законската обврска за транспарентност преку објавување на судските пресуди во рок од два дена по нивното донесување и потпишување, сепак оние пресуди кои се сметаат за најбитни или контроверзни и би предизвикале јавен интерес воопшто не се објавуваат, што може да доведе до недостаток на информации кои јавно може да се верификуваат и до нарушено медиумско изјаснување. 		
<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако административниот капацитет на надлежните институции е малку зајакнат сепак ДКСК и антикорупцискиот сектор во МВР се несоодветно кадровски опремени и финансиски поддржани. - ДЗР е исто така недоволно кадровски опремен и финансиски поддржан со оглед на новите доделени надлежности за финансиска супервизија на политичките партии и изборните кампањи. - Ограничените надлежности на ДКСК ја спречуваат да стане ефективно антикорупциско тело. - Загрижува разрешувањето на поранешниот претседател на ДКСК без јасна правна основа. - Човечките и материјалните капацитети на ОЈО за организиран криминал треба да бидат значително зајакнати за да ја подготват оваа институција за предизвиците на новиот ЗКП чија примена треба да започне во дек. 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конвенцијата на ОЕЦД за спречување на поткуп на странски јавни службеници во меѓународните деловни трансакции се уште не е ратификувана. - Во однос на административниот капацитет, релевантните тела остануваат недоволно екипирани, без доволно ресурси и несоодветно опремени со оглед на нивните одговорности и обемот на работа, што претставува сериозен предизвик за ефикасна борба против корупцијата. - Одделението за борба против корупцијата во МВР се унапреди во Сектор за борба против корупцијата, но неговиот статус останува слаб, со 19 позиции од кои повеќе од една третина се уште треба да бидат пополнети. - Значителни човечки и материјални ресурси се потребни за обвинителството да обезбеди целосна имплементација на новиот Закон за кривична постапка. - Некои од ОЈО работат во несоодветни простории со недоволна поддршка. - Истражниот центар во рамките на ЈО за борба против организиран криминал и корупција, иако формално е основан во 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <p><u>Резултат</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако истрагата, кривичното гонење и постапката во прв степен брзо завршуваат, постои значително одолговлекување во фазата на апелација поради честите враќања на повторно одлучување. Состојбата е ваква особено кај старите случаи започнати пред измените на Законот за кривична постапка. - Потребно е да се посвети внимание на случаите кои обвинителството ги одбива пред истите да дојдат во судска фаза. Особено треба да се објасни дали до истото доаѓа поради слабата работа на другите агенции кои го спроведуваат законот или поради лошото прибирање на докази. - Само половината од случаите (30) на висока корупција кои беа покренати во 2003 се затворени, останатите се се уште во тек. - Повторувањето на жалбената постапка и долгите процедури се проблем. - Кредителитетот на поранешниот успех во борбата против висока корупција е намален поради неуспехот да се 	<p>2. Политика за антикорупција</p> <p><u>Резултат</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Генерално, во 2015 година се намали бројот на истраги, обвинених и пресуди за корупција - Само половината од случаите (30) на висока корупција кои беа покренати во 2003 се затворени, останатите се се уште во тек. - Кредителитетот на поранешниот успех во борбата против висока корупција е намален поради неуспехот да се направи сериозна истрага за наводите за злоупотреби од страна на носители на јавни функции, вклучувајќи ги тука и објавите на прислушувани разговори. - Повеќето од случаите се покренати и доставени до ОЈО од страна на полицијата - Продолжи практиката на ОЈО да не постапува по случаите покренати од ДКСК, ДРЗ и другите институции - ДКСК значително ги намали своите активности за спречување на корупцијата - Капацитетот на ДКСК за целосна имплементација на системот на казни за пропусти во известувањето е нарушен со неспособноста на судовите да ги спроведе законските нивоа на казните, со што се

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>2013 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општиот капацитет на судовите за справување со корупција, особено од високо ниво, е слаб, а постапките долги и неефикасни. - Барањата на ДКСК до ЈО за поведување на кривична постапка се неефективни, бидејќи ретко резултираат со успешни обвиненија. - Наредбите за задржување и конфискација на имот се сè уште исклучок и не се користат за системско откривање/истражување корупција - Треба да се види како новиот ЗКП ќе ја подобри антикорупциската рамка во практика. - Отсуството на регистар на избрани и именувани функционери и натаму ја попречува ефективната контрола на имотот и конфликтот на интереси на функционерите. - Системот за внатрешна контрола на централната и локалните власти е слаб и допрва треба да се воспостават ефективни механизми за поткажување (whistle-blowing) во јавниот и во приватниот сектор. - Правната рамка за финансирање на политички партии е неефикасна. Загрижува нетранспарентноста и неотчетноста на политичките партии за законските прекршувања за финансирање на партиите. - Многу малку е направено за 	<p>2011 година, допрва треба да стане оперативен, а другите истражни центри не се основани.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) само 40% од 45 предвидени позиции се пополнети, а останува недостатокот на ограничени овластувања. - Иако на Сектор за внатрешна контрола и професионални стандарди (СВКПС) на МВР доделени се нови овластувања во делот на интегритетот, сепак му недостасува независност. - Целокупниот капацитет на судовите да се занимаваат со случаи на корупција и понатаму е слаб, особено во однос на случаите на високо ниво, каде постапките се долги и неефикасни. - Фактот дека измените, со цел спречување повторно враќање на случаи од апелационите судови на пониските судови за повторно судење, се применува само на нови случаи, значително ја попречува нивната ефикасност. - Случаите наведени од страна на ДКСК до ОЈО ретко доведуваат до успешни обвиненија и ЈО треба да обезбеди повеќе повратни информации за случаите, за да се обезбеди поголема стапка на успех. - Имаше голем пад на конфискации на имот во случаите на корупција (10 случаи во 2013 година во споредба со 70 во 2012 година), а употребата на посебните истражни мерки во случаите на корупција останува ретка. - ДКСК иницира прекршочна постапка против 36 јавни службеници во 2013 година за неподнесување анкетни листови и 9 претставници потоа беа казнети од страна на судовите. 	<p>направи сериозна истрага за наводите за злоупотреби од страна на носители на јавни функции, вклучувајќи ги тука и објавите на прислушувани разговори.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Истрагите спорведени во 2014, за злоупотреби на постапките за јавни набавки и натаму се ограничени. - Министерот за правда го суспендираше правото на буџетско финансирање за политичките партии кои не поднеле финансиски извештај во последните 3 години, но се уште не се изречени значителни глоби. - Треба да се развие кредибилан систем за надзор, како и да се покаже успех во изрекување на ефективни казни кои ќе ги одвратат идните прекршителите, вклучувајќи ги тука и глобите за политичките партии. - Капацитетот на ДКСК за целосна имплементација на системот на казни за пропусти во известувањето е нарушен со неспособноста на судовите да ги спроведе законските нивоа на казните, со што се ослободуваат функционерите од одговорноста на технички основи или се дозволуваат долготрајни жалби наместо едноставни административни процедури <p><u>Институционална рамка</u></p> <p><u>Превентивни мерки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ДКСК доби покачување од 44% во својот буџет, кој достигна 509 000 евра во 2015, но нејзиниот капацитет се уште мора да биде зајакнат. Пред се, ДКСК мора да ја покаже својата независност преку проактивна и неселективна работа - Инфраструктурата на информациските технологии на Државниот завод за ревизија е подобрена, но се уште недостасуваат соодветните ИТ алатки за 	<p>ослободуваат функционерите од одговорноста на технички основи или се дозволуваат долготрајни жалби наместо едноставни административни процедури</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојат индикации дека властите не ги откриваат информациите во области како буџетски трошења, набавки, работата на судството <p><u>Институционална рамка</u></p> <p><u>Превентивни мерки</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ДКСК не е во позиција да го остварува својот мандат. Неговиот статус, финансирање и технички алатки се несоодвени, и ДКСК допрва треба да ја покаже својата независност - Инфраструктурата на информациските технологии на Државниот завод за ревизија е подобрена, но се уште недостасуваат соодветните ИТ алатки за контрола над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи во согласност со
---	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>информирање на политичките партии за нивните обврски за известување, а неопходни се и понасочени и поактивни системи за супервизија и санкции.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ОБСЕ/ОДИХР забележа масовна појава на злоупотреба на јавни средства за време на локалните избори 2013 година, а загрижувачки е неуспехот на надлежните институции да се спротивстават на оваа појава. - Непристрасноста на ДКСК беше доведена во прашање со тоа што на неколку дена пред изборите беше објавена неправилност во имотните листови на еден опозициски кандидат за градоначалник. - Корупцијата при јавните набавки останува да биде сериозен проблем. Не постои надлежна институција која обезбедува ефикасна и навремена контрола и супервизија на јавните набавки (вклучувајќи ги и концесиите, јавно-приватните партнерства и извршување на договорите). - Нема санкции за повреда на административните правила додека кривични истраги и обвиненија за злоупотреба на правилата за јавни набавки се вистинска реткост. Институционалната рамка и преземените мерки треба да се прошират за да го решат овој проблем. - Законот за пристап до информации од јавен карактер и неговата примена остануваат слаби. Санкциите се нејасни и не 	<ul style="list-style-type: none"> - ДКСК побара Управата за јавни приходи да спроведе испитување на потеклото на имотот во 30 нови случаи во 2013 година, а од нив казни три службеници со даночна стапка 70% на непријавени средства, по завршувањето на процедурите кои биле започнати во претходните години. - Вкупно 196 случаи на потенцијален конфликт на интереси беа обработени од страна на ДКСК во 2013 година, а во 15 случаи изречена е јавна опомена. - Отсуството на регистар на избрани и именувани функционери продолжува да ја отежнува ефективна контрола на средствата и конфликтот на интереси. - Во случаите каде што ДКСК иницира прекршочна постапка за недоставување анкетен лист или изјава за интереси, слабата е примената на расположливите казни од судовите, со што тие ја поткопуваат својата работа и не испраќаат соодветни предупредувачки пораки на државните службеници кои ги злоупотребуваат правилата. - Секторот за внатрешна контрола на МВР започна дисциплински постапки поврзани со корупција против 12 полициски службеници во 2013 година, од кои 6 беа казнети. - Царинската управа треба да ги засили напорите за борба против корупцијата и треба да се здобие со технички капацитет самостојно да врши посебни истражни мерки, кои спаѓаат во рамките на нејзините законски надлежности. - Кај финансирањето на изборната кампања на политичките партии, недостатоците опстојуваат и во законската регулатива и во нејзиното спроведување. Овластувањата и 	<p>контрола над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи во согласност со својата зајакната улога во оваа област. Одделението задолжено за оваа работа има потреба од дополнителни кадри</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не постои институција која ефикасно и навремено ќе врши надзор и контрола над јавните набавки, концесии, јавно-приватните партнерства и извршувањето на јавните договори. - Националната комисија за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер останува пасивна, слаба во статус и фокусирана на обука, наместо на систематски недостатоци во оваа област. <p><u>Спроведување на законите</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот на Јавното обвинителство малку се зголеми на 7 милиони евра во 2015. Сепак, предвидените средства за имплементација на новиот Закон за кривична постапка беа намалени за 20% - Активирањето на електронскиот систем за управување со случаи на ЈО, кој би ги зголемил ефикасноста и интегритетот, беше одложен. - Секторот за борба против корупцијата при МВР останува несоодветно опремен и без доволно вработени, а остануваат да се пополнат уште 7 од 19 работни места - Овластувањата и средствата на полицијата, ЈО, судовите и посебно Агенцијата за конфискувана сопственост треба да бидат зајакнати, за средства да можат да бидат конфискувани и запленети почесто и покоординирано - Заплената на средства и други мерки 	<p>својата зајакната улога во оваа област.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не постои институција која ефикасно и навремено ќе врши надзор и контрола над јавните набавки, концесии, јавно-приватните партнерства и извршувањето на јавните договори. - Не постои административен режим на казни - Транспарентноста и отчетноста на јавните институции, државните претпријатија и јавните трошења е недоволна - Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации остана пасивна и е предмет на критики за нејзината функционална независност - Приватниот сектор треба да биде систематски вклучен во активностите за спречување на корупцијата <p><u>Спроведување на законите</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојните специјализирани единици во МВР и ОЈО се соочуваат со предизвици во борбата против корупцијата на високо ниво (Секторот за борба против корупцијата при МВР е несоодветно екипиран и опремен; работата на СЈО е попречена од опструкции, недоволна соработка со институциите и недоволна техничка опрема) - Овластувањата и средствата на полицијата, ЈО, судовите и посебно Агенцијата за конфискувана сопственост треба да бидат зајакнати, за средства да можат да бидат конфискувани и запленети почесто и покоординирано - За да се оствари соодветен надзор над работата на полицијата, Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди треба да биде повеќе независен од МВР - Царинската треба да набави техничка опрема со која би и се овозможило
--	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>се применуваат, а политичките партии се исклучени од листата на иматели на информации. Недоволни се транспарентноста и отчетноста на јавните институции и претпријатија за трошењето јавни пари.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уште многу треба да се направи за подигање на свеста во врска со антикорупцијата. Примената на антикорупциските политика остана невидлива за јавноста. Бројот на претставки до ДКСК се намалува секоја година. Оперативната соработка меѓу институциите останува слаба, а спроведувањето на законот и органите кои ја вршат супервизијата и се вклучени во борбата и превенцијата се недоволно активни. 	<p>ресурсите на Државниот завод за ревизија треба да се подобрат за да се овозможи ефективна контрола на потеклото на донации. Правилата за верификација на трошоци треба уште повеќе да се зајакнат</p> <ul style="list-style-type: none"> - Затворањето на банкарска сметка од кампања и третманот на долговите од кампања допрва треба да се регулираат за да се спречи злоупотреба. Казните за прекршување на соодветното законодавство почнаа да се применуваат во пракса, но веродостојна евиденција допрва треба да се развива во оваа област - Недостатокот на транспарентност и одговорност на политичките партии во однос на финансирањето на партиите и понатаму останува загриженост. - Обвиненијата за злоупотреба на постапките за јавни набавки се сведоа на 6 во 2013 година, во споредба со 12 во претходната година. . - Административни казни не се предвидени за поблаги прекршувања на законот за јавни набавки. - Не постои институција надлежна за да се обезбеди ефективна и навремена контрола и надзор на јавните набавки, концесиите, јавно-приватни партнерства и извршувањето на договорите. - Корупцијата во јавните набавки останува сериозен проблем. - Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и неговата примена и понатаму се недоволни. Механизмот на спроведување при прекршување на овој закон е неефикасен и казните не се наметнуваат во пракса. - Политичките партии остануваат 	<p>треба да бидат вршени посистематски во раните фази на истражните постапки за да се осигура дека средства се успешно конфискувани на крајот од постапките.</p> <ul style="list-style-type: none"> - За да се оствари соодветен надзор над работата на полицијата, Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди треба да биде повеќе независен од МВР - Царинската управа треба да продолжи со своите анти-корупциски мерки и треба да набави техничка опрема со која би и се овозможило независно да спроведува специјални истражни мерки. <p><u>Правна рамка</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Голем број на ОБСЕ/ОДИХР и ГРЕКО препораки во однос на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи треба да бидат спроведени - Празнини за донации, банкарски сметки за кампањите и кампањски долгови треба бидат затворени. - Овластувањата на ДКСК да спречи или казни судири на интерес во случаи каде лицата одбиле да соработуваат се моментално несоодветни. <p><u>Стратегиска рамка</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако многу мерки се веќе имплементирани, целокупниот ефект на државните програми е ограничен во однос на контролата и намалувањето на корупцијата. - Државните програми за наредниот период треба да имаат повисок статус и законска моќ. - Исто така, треба да се фокусираат повеќе на клучните приоритети и 	<p>независно да спроведува специјални истражни мерки.</p> <p><u>Правна рамка</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Значајни празнини и слабости во законодавството - Голем број на ОБСЕ/ОДИХР и ГРЕКО препораки во однос на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи треба да бидат спроведени - Загриженост околу правната сигурност и можната злоупотреба на новиот казнен систем кој се остварува преку новите надлежности за мониторирање на финансирањето на изборната кампања дадени на ДЗР - ДКСК нема соодветна моќ да стави крај на конфликт на интерес и да ги казни истите <p><u>Стратегиска рамка</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои важни мерки предвидени во државните програмите не беа имплементирани, и затоа ефектот на програмите е ограничен - Новите програми не ја адресираат кривичната рамка за борба против корупцијата и затоа има многу правни, институционални и практични слабости (нема доволно детали и не се амбициозни, нема јасно предвидени финансиски
---	--	--	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

	<p>исклучени од листата на иматели на информации.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавната свест за Националната комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер сè уште е мала. - Транспарентноста и отчетноста на јавните институции и претпријатијата, како и за јавните расходи, и понатаму се недоволни. - Во однос анти-корупцијата останува уште многу да се направи во однос на јакнењето на капацитетите и подигањето на свеста на граѓаните. - Спроведувањето на антикорупциското законодавство и резултатите остануваат во голема мерка невидливи за јавноста. - Системот на внатрешна контрола во централната и локалната администрација останува слаб, а механизми за поткажување (whistle-blowing) во јавниот и приватниот сектор допрва треба да се постават. - Релевантните тела за борба против корупцијата треба да бидат проактивни и да се фокусираат на системски проблеми. Довербата на јавноста во нивната ефикасност и независност треба да се подобри за да ги поттикне граѓаните да се спротивстават и ја изложуваат корупцијата, а поголемата независност на судството и слободата на медиумите ќе ги зајакнат напорите за борба против корупцијата. 	<p>слабости, наместо на големиот број на широки, технички мерки со ограничен анти-корупциски ефект.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Финансиските трошоци на индивидуалните мерки и носителите на овие трошоци треба да бидат посебно индицирани за да се осигураат доволно средства за борба против корупцијата. 	<p>импликации)</p>
<p>3. Темелни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Европската повелба за регионални и малцински јазици е потпишана но не и ратификувана. - Европски суд за човекови права (ЕСЧП) донесе 6 нови судски пресуди дека државата ги 	<p>3. Темелни права</p> <ul style="list-style-type: none"> - Европски суд за човекови права (ЕСЧП) донесе 6 нови судски пресуди дека државата ги прекршила правата загарантирани со ЕКЧП - 92 пресуди остануваат да се спроведат. - Потребни се поголеми напори за докажување дека секое одредување на 	<p>3. Темелни права</p> <p><u>Меѓународни инструменти за човекови права</u></p> <p><u>Европски суд за човекови права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Од септември, 2014 година, Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) има пресудено дека државата ја прекршила Европската конвенција за човековите 	<p>3. Темелни права</p> <p><u>Меѓународни инструменти за човекови права</u></p> <p><u>Европски суд за човекови права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Од септември 2015 година, Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) утврдил прекршувања на Европската конвенција за човекови права (ЕСЧП) во 11 случаи, а се однесуваат главно на забрана за тортура и

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>прекршила правата загарантирани со ЕКЧП; ЕСЧП се произнесе за случајот Ел Масри дека државата меѓу другото го прекршила членот 3 од ЕКЧП (забрана за тортура, нечовечко и деградирачко третирање). Од државата беше побарано да воведо ефективен правен лек против неразумно долгите судски постапки. Останува да се реализираат преку 50 пресуди на ЕСЧП против државата за право на судење во разумен рок.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Меѓуресорската комисија за спроведување на одлуките на ЕСЧП беше формирана но нејзиното влијание останува допрва да се види. - Неодложни напори се потребни за спроведување на барањето на Комитетот на министрите на СЕ за целосно спроведување на одлуките на ЕСЧП и донесување на потребните системски промени. - Потребни се поголеми напори за докажување дека секое одредување на мерка притвор и негово продолжување треба да бидат во согласност со ЕКЧП и одлуките на Судот во врска со член 5 (право на слобода и безбедност). - 511 нови поднесоци до ЕСЧП, вкупно 593 тековни поднесоци во постапка пред Судот. - Во врска со превенција на тортура и несоодветен третман генералниот број на претставки до Народниот правобранител за 	<p>мерка притвор и негово продолжување се во согласност со ЕКЧП и потребно е да бидат добро образложени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новите измени и дополнувања на Кривичниот законик, за обезбедување на хемиска кастрација на повратници осудени за сексуална злоупотреба на деца, треба да биде придружена со соодветни заштитни мерки кои ќе обезбедат третманот да е даден на чисто доброволно и информирани основа, во согласност со забраната за нечовечко или понижувачко постапување или казна. - 407 нови поднесоци пред ЕСЧП - Во врска со превенција на тортура и несоодветен третман иако без доволно ресурси, Народниот правобранител одржува цврст пристап кон идентификување на нечовечки или деградирачки услови во местата на притвор, вклучувајќи ги организации на граѓанското општество во својата работа. НПМ направи 32 превентивни посети во 2013 година и предупреди за ниските услови број на објекти за притвор. Сепак, НПМ не го следеше целосно имплементирањето на препораките за понижувачки услови во објектите. - Кривично обвинение е покренато против еден полицаец за прекумерна употреба на сила. - Останува загриженоста во врска со малиот број на завршени истраги во случаи на прекумерна употреба на сила. Постои континуирана неказниност во врска со активностите на безбедносни сили. - Бројот на претставките на затворениците поднесени до Канцеларијата на Народниот 	<p>права 11 пати во случаи за заштита на правата на живот, заштитата од тортура, правично и времено судење, почитување на семејниот живот и заштита на сопственоста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупно 379 нови поднесоци беа доставени до одговорните тела, со што бројот на заостанати пријави е сега 324. - Во моментот, 117 пресуди на ЕСЧП треба да бидат спроведени, од кои две се под зајкнат надзор. - Бирото за застапувањет пред ЕСЧП останува во сериозен недостаток на кадри и земјата ретко предлага судии во ЕСЧП (види Итни реформски приоритети). <p><u>Промовирање и заштита на човековите права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2014 година Народниот правобранител доби 4 249 поплаки, што е 11% зголемување од 2013 година. - Некои јавни институции, вклучувајќи го МВР и некои затвори продолжуваат да не соработуваат. - Измените на Законот за јавен правобранител чија цел е усогласување со Париските принципи беа подготвени, но се уште не се расправани во парламентот (ова исто така се содржи во Итните реформски приоритети). - Соодветни средства за канцеларијата на Народниот правобранител се уште не се обезбедени. <p><u>Заштита од тортура и несоодветен</u></p>	<p>понижувачко постапување, правото на фер судење, почитување на семејниот живот и заштита на сопственоста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вкупно 359 нови апликации беа доставени до одговорните тела, со што вкупниот број на жалби е 318. - Во јануари 2016 година ЕСЧП утврдил дека имало повреда на правото на фер судење, што се должи на севкупната неправедност на постапката за лустрација за поранешниот претседател на Уставниот суд - Бирото останува со помалку кадар, но ќе имаат корист од членови на персоналот испратени од Советот на Европа, со што ќе се здобијат со дополнителна експертиза. - Што се однесува до случајот со Ел Масри, Комитетот на министри истакна со длабоко жалење дека властите досега не дале информации за отворените прашања и цврсто побара од нив да се забрза формирањето на ад хок Комисијата за утврдување на одговорност на лицата кои се вклучени. <p><u>Промовирање и заштита на човековите права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Во 2015 година, Омбудсманот доби 4403 жалби, што претставува зголемување од 3,6% од 2014 година. - Вкупното ниво на следење на препораките на Народниот правобранител останува на високо ниво од околу 82% (87% во претходната година), но бројот на тела кои не ги почитуваат препораките се зголемиа - Подршката на Народниот правобранител државните органи сеуште не е доволна - Канцеларијата на Омбудсманот нема доволно кадар и доволно финасиски средства <p><u>Заштита од тортура и несоодветен</u></p>
--	--	--	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>работата на полицијата е зголемен иако претставките за прекумерна употреба на сила се намалени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Годишниот извештај на Народниот правобранител нотира постоење на случаи на прекумерна употреба на сила особено од специјалните полициски единици, како и потребата од зајакнување на независноста и ефикасноста на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди на МВР во решавањето на овие случаи. - Обвинувањата за насилство кон затворениците од затворските стражари се уште постојат (12 случаи од 88 претставки се однесуваат на тортура). - Остануваат недостатоците за имплементација на формалните заштитни мерки и стратегијата за нулта-толеранција кон тортурата во полициските станици и затворите. - Загрижувачки се слабостите во жалбениот систем и механизмите за прибирање на податоци на полицијата и затворите. Допрва треба да се воспостават механизми за детално испитување на сите случаи на наводна тортура на лицата лишени од слобода. - Потребни се дополнителни напори за подобрување на материјалите услови за притворените лица бидејќи деградирачките услови се уште широко распространети во 	<p>правобранител продолжи да се намалува, со 247 претставки поднесени во 2013 година (278 во 2012 година), сепак беа потврдени 93 повреди, во споредба со 84 во 2012 година</p> <ul style="list-style-type: none"> - Годишниот буџет на <i>Затворскиот систем</i> се зголеми за 11% во 2014 година и изградбата на нови затвори продолжи, сепак некои затвори добија намалено финансирање и покрај растот на затвореници и не беа во можност да ги покријат своите основните трошоци за одржување. - Затворскиот систем останува недоволно финансиран и кадровски опремен. - Постојат супстандардни услови во затворските објекти, особено се загрижувачки објектите за малолетниците. - Потребно е да се употребуваат повеќе алтернативни санкции и други мерки за обезбедување на присуство на осомничениот - Ограничениот капацитет на човечки и финансиски ресурси го попречуваат обезбедувањето на здравствена грижа и има итна потреба од пристап до психијатриски служби за затворениците кои боледуваат од тешки ментални болести. - Менаџерскиот и административниот капацитет на затворскиот систем останува многу слаб. - Овластувањата на Управата за извршување на санкции треба да се прошири за да се обезбеди ефикасно управување и надзор на затворскиот систем. - Соодветни мерки за борба против насилството меѓу затворениците - допрва треба да се преземат. - Овластувањата на Директоратот за 	<p><i>третман</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Превентивниот механизам страда од недостаток на средства и кадри, и е потребна итна акција да се продолжи неговата функција. - Нехумани физички услови се присутни во неколку затвори и скоро сите установи за престој - Сериозно супстандардни услови во установите за малолетници и затворот во Идризово остануваат загрижувачки. - Во 2014 година, НП прими 20 претставки за несоодветен третман и прекумерна сила од страна на полицијата. - СВКПС прими 71 претставка, од кои во 4 случаи беше утврдено дека прекумерна сила била употребена. - Во јануари ЕСЧП пресуди дека потенцијална смртна употреба на сила била употребена од страна на припадник на АЛФА единицата во 2009 година. <p><i>Затвори</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на поплаки од затвореници се искачи од 247 во 2013 на 274 во 2014 година - Потребно е развивање на постапки за спроведување на детално разгледување на сите случаи на тортуре, нехумано постапување и други непрофесионално однесување кон затвореници и лица лишени од слобода. - Опстојува загриженоста дека сериозни дисциплински мерки не се спроведени над полицијата и затворските службеници во случаи за несоодветен третман и дека бројот на кривични постапки останува низок. - Нова стратегија и акциски план за затворскиот систем за 2015-2019 година беа донесени во мај, но соодветни 	<p><i>третман</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема конкретен напредок за спречување на тортура и малтретирање. Повеќето од препораките од Извештајот од 2015 на Комитетот за спречување на тортура се неимплементирани. - Во националниот превентивен механизам има недостаток на кадар и истиот не е целосно во функција. Соработка меѓу канцеларијата на Народниот правобранител, Јавното обвинителство и Министерството за внатрешни работи е лоша. - Сеуште има нехумани услови во казнено-поправните затвори (особено во Идризово и Скопје), полициски станици, социјалната заштита и психијатриски установи. - Канцеларијата на Народниот правобранител доби 21 жалби за лошо постапување од страна на полицијата, а Одделението за Внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи доби 62 жалби во 2015 година. - Во три случаи, утврди дека била користена неоправдано физичка сила. Кривични пријава за малтретирање е поднесена против еден полицаец. - 13 жалби и претставки се поднесени до канцеларијата на Народниот правобранител, 38 претставки и жалби до Управата за извршување на санкции во врска со прекумерна употреба на сила од страна на затворскиот персонал. На двајца затворските службеници беа изречени дисциплински мерки за прекумерна употреба на сила <p><i>Затвори</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот за затвори се зголеми за 20%, но тоа сеуште е недоволно за да се задоволат потребите на затворскиот систем, кој
--	--	---	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>притворските единици.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Затворскиот систем останува недоволно финансиран и кадровски опремен што го попречува неговото стабилно функционирање во согласност со меѓународните стандарди за човекови права. - Затворите се се уште пренатрупани за околу 20-35%. - Посебните програми за ранливите групи се уште не се имплементирани во практика. - Не постои систематско спроведување на соодветна медицинска помош, а нечовечките материјални услови постојат во некои затворски институции (вклучувајќи ги притворските единици и затворите за малолетници). - Не е обезбедено правото на образование за малолетните деликвенти. - Се уште постои потреба од систематска обука на затворскиот кадар. Допрва треба да се решат случаите на наводна затворска корупција и насилство меѓу затворениците. - Потребно е да се води грижа новите затворски простории да не бидат само изградени туку и целосно опремени, добро менаџирани и долгорочно одржувани. - Националната стратегија за затворските служби треба допрва да се донесе. - Реформите и развојот на затворскиот систем и натаму страда од недоволни менаџерски 	<p>извршување на санкции треба да бидат проширени со цел да се обезбеди ефективен менаџмент и супервизија на затворскиот систем.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Национална стратегија за затворскиот систем допрва треба да се развива. - Соодветни мерки за борба против корупцијата меѓу затворскиот персонал и насилството меѓу затворениците допрва треба да се преземат - Службата за условна казна допрва треба да се развива. - Големата употреба на тужбите за клевета продолжува да ја загрозува слободата на изразување - Во втората половина на 2012 околу 580 граѓански тужби се поднесени пред судовите, против новинари и политичари против политичари, со што се праќа негативна порака до јавноста и медиумите. Многу судски случаи за клевета се иницирани и повлечени што укажува дека тужбата за клевета се користи за притисок. - И Законот за граѓанска отштета за навреда и клевета и новиот Закон за медиуми содржат мал број на одредби за вон судски лекови како што се правото на одговор или исправка. Алтернативни механизми за решавање на овие видови на спорови треба да се развијат и промовираат, со цел да се подобри медиумска култура. - Работните права се уште недоволно се спроведуваат во медиумските куќи, и тоа придонесува за зголемување на проблемот со авто-цензурата. - Што се однесува до јавното рекламирање, одредбите на транспарентност во Законот за аудио и аудио-визуелни медиумски услуги, треба да се почитуваат во целост. 	<p>финансиски средства треба да бидат распоредени за да се осигура соодветна имплементација.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште нема систематска иницијална и внатрешната програма за обука за затворските службеници останува ад хок, а обуките беа организирани од донатори. - Затворскиот систем продолжува да страда од мали средства, недостаток на кадри и недостаток на добро управување, што води до систематски прекршувања на меѓународните стандарди за човекови права. - Во некои установи пренатрупаноста надминува и 200%, што доведува до сериозни прашања околу нивната одржливост. - Условното ослободување, алтернативните санкции и бранењето од слобода се уште не се доволно употребувани. - Служба за условни казни се уште не е формирана. - Основно образование и други услуги за ресоцијализација се уште не се достапни за малолетни лица лишени од слобода. - Многубројни правила за затворско управување, мерки за ресоцијализација и лекување за ранливи групи треба да бидат целосно имплементирани во пракса. - Транспарентното и засновано на заслуги поставување на директори во затворите треба да биде осигурано како итен приоритет. <p><u>Заштита на лични податоци</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Дирекцијата, која е независно регулаторно тело, уште нема реагирано на масовното објавување на лични комуникации. Ова ја става под прашање 	<p>сеуште има недоволен кадар и погрешно е управуван</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нехумани физички услови во голем број на казнено-поправните установи и во речиси сите објекти за притвор предизвикаа протести и штрајкови со глад. - Нема напредок за обезбедување образование на малолетните лица и други услуги за ресоцијализација на затворениците. - Сеуште има лоша здравствена услуга, вклучително и ограничен пристап до психијатриска нега. - Нема напредок во имплементирањето на голем број на правила за управување со затвор. - И понатаму загрижува насилството меѓу затворениците. <p><u>Заштита на лични податоци</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се работи во насока на јакнење на капацитетите преку обука, регрутирање на нови постојани вработени и зголемување на буџетот во надлежната Дирекција - Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди целосно усогласување на законодавството со Законот за заштита на личните податоци. - Да се направи поголема употреба на расположливи административни казни. <p><u>Слобода на мисла, совест и вероисповест</u></p> <p><u>Слобода на изразување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Слободата на изразување и понатаму е сериозно загрозувана во рамките на актуелната политичка клима. - Се бараат драстични промени во политиката надвор од законски текстови. - Имаше 10 нови пријавени случаи на заплашување на новинари и 8 судски постапки кои вклучуваат новинари. - Никакви правни дејствија не беа превземани во однос на физичките напади врз новинарите, вклучувајќи и физички
--	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>и административни капацитети.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во врска со слободата на изразување новите нацрт закони за медиуми и аудио-визуелни медиумски услуги беа критикувани во фазата на консултација од некои засегнати страни како потенцијално погодни за злоупотреба. - Продолжува загриженоста за недоволната транспарентност на Владата во доделувањето на владините реклами и самоцензурата базирана на економски притисок врз новинарите и медиумските сопственици. - Поларизацијата на медиумите и слабите професионални стандарди го попречуваат правото на јавноста на пристап до различни мислења и точни информации. - Во врска со слободата на мисла, совест и верување Уставниот суд ја одби тужбата во врска со верската слобода поднесена од бекташката заедница од Тетово во врска со одлуката на судот за одбивање на нивната регистрација. - Во врска со правата на жените и родовата еднаквост, учеството на жените на пазарот на трудот останува многу ниско. - Генералната експертиза и активностите на локалните комисии за еднакви можности остануваат ограничени. - Секторот за еднакви можности при МТСП се уште нема соодветни ресурси. 	<p>Поголема грижа треба да се преземе за да се осигури дека јавните средства се користат за да се обезбедат информации од вистински јавен интерес, наместо да се промовираат активностите на Владата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се воспостави Совет за етика на медиумите, но се уште не е оперативен - Истражувачкото новинарство се уште е слабо и треба да биде негува преку континуирана едукација и обука на новинари, вклучувајќи и примената на најдобрите практики во други земји. Медиумите во моментот играат занемарлива улога во истражувањето и откривањето на корупцијата и организираниот криминал - Во врска со <i>правата на жените и родовата еднаквост</i>, останува да се работи на долгорочни резултати во однос на еднаквоста. Дискриминирачките традиции и стереотипи се присутни, а социјалните назадувачки трендови се поткрепени понекогаш и од медиумите како и од страна на државните јавни политики и иницијативи - И покрај подобрувањата на правната рамка за <i>правата на децата</i>, лошите материјални услови, недостаток на основно образование и систематска рехабилитација за малолетници лишени од слобода продолжува да биде предмет на сериозна загриженост. - Центрите за социјална работа кои работат со малолетни престапници се со сериозен недостаток на средства и кадри - Се уште постои недостаток од систематско прибирање и анализа на податоците кои се однесуваат на правата на децата. 	<p>нејзината способност да делува со целосна независност.</p> <p><u>Слобода на мисла, совест и вероисповест</u> <u>Слобода на изразување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемен број на пријави за малтретирање и заплашување на новинари беше нотирани, како и неколку случаи на оштетување на имот од страна на непознати извршители - Погребен венец беше доставен до семејството на новинар кој е критичен кон владините политики. - Имаше неколку физички пресметки со новинари, како и физички напад над политичар, кое не беше осудено од Владата. - Голем број на новинари биле нелегално прислушувани, според објавените информации од прислушувањата. - Некои од објавените разговори индицираат на тоа дека некои од медиумите биле директно и индиректно под владини притисоци да ги усогласуваат своите известувања. - Обидите да се ограничи известувањето за нешта од јавен интерес се загрижувачки. - Се уште постои недостаток од транспарентност за јавните потрошувачки на рекламирање во медиумите и Владата нема објавено детали за сумите, критериумите и примателите и покрај одредбите од Законот за аудио и аудиовизуелни услуги (содржано и во Итните реформски приоритети) - Откако почна со работа во ноември, 2014 година, новото само-регулаторско тело, Етичкиот совет на медиуми, прими 40 поплаки против повеќе медиумски куќи и издаде одлуки по 39 од нив. 	<p>напад од страна на висок политичар.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка за говорот на омраза е главно во согласност со меѓународните стандарди, но има потреба од зацелена имплементација на истата. - Јавните власти имаат зачестена тенденција да го користат аргументот “класификација на документ“ - Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета треба дополнително да се усогласени со прецедентното право на член 10 од Европската конвенција за човекови права и истиот правилно да се имплементира од страна на судството - Етичкиот совет на медиуми подготви "Повелба за етичко известување за време на изборите. Иако беше потпишан од страна на повеќето медиуми, во голема мера беше игнориран во пракса. - Советот доби 86 жалби, што резултираше со 77 одлуки. Во принцип, медиуми беа не беа подготвени да ги објавуваат одлуките, што укажува на ниска заложба за саморегулација на етичките стандарди. - Потребни се сериозни напори да се развие култура на професионална етика, и во офлајн и онлајн медиуми. - Финансирање на јавниот радиодифузен сервис (МРТ) не е независен од владата и покрај обидите да се подобри наплатата на радиодифузната такса, овој извор на приходи не е доволен. - МРТ се уште нема целосна уредувачка независност - Недостигот на транспарентност во областа на владините реклами се уште не е решено (што е дел и од "Итните реформски приоритети"). - Недостаток на транспарентно финансирање на медиумите и односите меѓу функционери и сопствениците на медиумите продолжува да биде сериозен
---	---	--	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<ul style="list-style-type: none"> - Дискриминаторските обичаи, традиции и стереотипови се широко распространети, ги подриваат основните права на жената и создаваат назадувачки општествени трендови. - Имплементацијата на Националната стратегија за борба против семејното насилство 2012-2015 е бавна. - Во областа на правата на децата се уште постои недостаток од систематско прибирање и анализа на податоците кои се однесуваат на децата со посебни потреби. Тие остануваат најранлива група, а нивната социјална инклузија е попречена од стигматизација, дискриминација, недоволна инфраструктура и социјални услуги. - Се уште има проценка за учество од само 15% на децата со посебни потреби во образовниот систем и тоа во специјализираните институции. - Центрите за социјална работа се во сериозен недостаток на средства и кадри. - Буџетот на програмата за надомест на штета на малолетните жртви кој изнесува само 8.150 евра е недоволен и треба да биде значително зголемен. - Нема соодветни финансиски и административни ресурси за координација меѓу органите вклучени во малолетничката правда. - Усвојувањето на новиот Закон за 	<ul style="list-style-type: none"> - Сè уште се потребни понатамошни напори за подобрување на здравјето на децата и исхраната, каде што особено е загрижувачка состојбата со ромските деца. - Повеќе треба да се направи за да се подобри инклузијата на маргинализираните деца, особено на децата со посебни потреби, во образовни и социјални системи. Деца со посебни потреби и децата од ромската заедница најмногу страдаат од стигма, дискриминација и сегрегација. - Потребни се дополнителни напори за да се обезбедат национални институции со квалификуван персонал и соодветна инфраструктура, неопходна за поддршка на процесот на инклузијата. - Во врска со <i>социјално ранливите лица со посебни потреби</i>, состојбата воопшто не е подобрена. - Скоро една третина од населението живее во сиромаштија - Националното координативно тело воспоставено за да ја надгледува имплементацијата на Конвенцијата на ОН за правата на лица со посебни потреби не се има сретнато во 2014. - Останува бавно спроведувањето на Националната стратегија за еднакви права на лицата со посебни потреби 2010-2018 - Во врска со политиките за анти-дискриминација останува загриженоста за независноста на Комисијата за анти-дискриминација со оглед на постојаниот недостаток на финансии и човекови ресурси - Прегледот спроведен од страна на Министерството за труд и социјална политика ја потврдија потребата за измена на законот за анти- 	<ul style="list-style-type: none"> - Сепак, во многу случаи засегнатите медиуми не ја објавија одлуката на Советот, со што го ограничија ефектот на само-регулација. - Се уште има голем број на случаи во областа на клеветата и навреди, што упатува на потребата да се промени законодавството и судската пракса уште повеќе. - Истражувачкото новинарство останува слабо. - Професионалните стандарди и етика на некои новинари, посебно во главните медиуми, останува сериозен проблем. - Тенденциите на влијателни водители на телевизиски програми намерно да употребуваат навредлив или провокативен јазик продолжува да биде голем проблем во медиската култура која е доминирана од поларизации, заплашувања, недостаток на солидарност и недостаток на балансирана, објективна дебата. - Широката злоупотреба на терминот говор на омраза, наместо непрофесионален и провокативен речник во медиумите исто така продолжува. - Со ова, се засенуваат вистинските случаи на говор на омраза, кои мораат да бидат истражени и казнети кога се појавуваат. - Земјата продолжува да уназадува во оваа област, иако објавувањето на прислушуваниите разговори ја има проширено јавната дискусија за политичките теми. - Сепак, постојат сериозни грижи околу уредувачката независност на МРТ. МРТ ги покри прислушуваниите разговори многу ограничено, а некои од нив индицираа на фактот дека владини 	<p>проблем.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата треба да го обнови инклузивниот дијалог со новинарските здруженија, без фаворизирање на било која. <p><u>Слобода на здружување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Според кривичниот законик, делото "учество во толпа што ќе изврши кривично дело" се уште се применува без заштитни мерки, односно оваа широка одредба останува отворена за интерпретација која може да задира во слободата на здружување во пракса. - Повикот на Народниот правобранител да се зачуваат човековите прав во однос на гумени куршуми не беше проследен од страна на државните органи. <p><u>Имотни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Канцеларијата на Народниот правобранител потврди 160 прекршувања на правата на сопственост во 2015 година; повеќето се уште засегнати од бавниот процес на денационализација. - Процесот на приватизација на градежното земјиште се уште е многу бавен и тежок, а бројот на решени предмети е многу низок. - Канцеларија на катастарот, треба да се надоврзе на барањата и препораките на Народниот правобранител и да ги почитува релевантните судски одлуки со цел да се обезбеди правна сигурност во однос на правата на сопственост. <p><u>Анти-дискриминација</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - За недискриминација, усогласувањето со <i>acquis</i> е некомплетно, особено има недостатоци во однос на забрана за дискриминација врз основа на сексуална ориентација. - Новите членови на Комисијата за заштита од дискриминација беа назначени во нетранспарентен процес. - Некои членови истапија со јавни изјави кои ја доведуваат во прашање соодветноста на
--	--	--	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>малолетничка правда е одложено.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сериозна загриженост предизвикуваат условите во воспитно-поправните установи во Велес и малолетничкиот затвор во Охрид, а повеќето полициски станици не ги задоволуваат стандардите за притвор и сослушување на малолетници. - Не постои системско обезбедување на бесплатна правна помош на малолетници и не постои систематско образование за малолетници лишени од слобода. - Во врска со социјално ранливите лица со посебни потреби нивната интеграција останува многу ниска, а нивото на сиромаштија многу високо. - Останува бавно спроведувањето на Националната стратегија за еднакви права на лицата со посебни потреби 2010-2018. - Во врска со политиките за анти-дискриминација останува загриженоста за независноста на Комисијата за анти-дискриминација со оглед на постојаниот недостаток на финансии и човекови ресурси. - Постои значителна потреба од активности и кампањи за подигање на свеста за спречување на дискриминацијата и промоција на знаење за Законот за анти-дискриминација и работата на Комисијата за анти-дискриминација. - Законот за анти-дискриминација не е целосно усогласен со 	<p>дискриминација. Како најитни идентификувани прашања се утврдени професионализација на Комисијата за заштита од дискриминација, вклучувајќи го и воспоставувањето на својот технички секретаријат и менувањето на товарот на докажување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Работата на Комисијата која постапува по претставки треба да биде дополнета со активностите за подигање на свеста во насока на спречување и заштита од дискриминацијата и промовирање на подобро разбирање на антидискриминаторската политика - Во врска со правата на ЛГБТ лицата, насилниците од минатогодишните напади се уште не се кривично гонети. - Потребни се долгорочни напори за да се зголеми свеста за почитување на различностите, и да се отстрани интолеранцијата промовирана во медиумите. - Во врска со <i>работничките права и синдикатите</i>, синдикатите пријавија потешкотии за формирање во одредени компании. И синдикатите и вработувачите се борат за привлекување на нови членови со цел да се зголеми нивното влијание. - Во врска со <i>имотните права</i>, беа утврдени прекршувања во 109 случаи во 2013 година - 7% од надоместоците што се наплатуваат од страна на Канцеларијата на Катастарот не се во согласност со законски применливи стапки - Потребна е поголема транспарентност во однос на наплата на административни такси. - Во однос на правата заштитата на <i>малцинствата</i> напредок е попречуван 	<p>претставници се заканувале со работната сигурност на новинари од јавниот сервис доколку не известуваат според владините линии.</p> <p><u>Слобода на здружување</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Слободата на здружување е задоволителна, но ситуацијата во однос на слободата на здружување се влошени. - Набљудувачите на граѓанското општество известија дека полицијата употребила прекумерна сила во намерата да воведат јавен ред, по протерувањето на демонстрантите продолжи со апсење во околните населби. - Постоеја сомнежи дека уапсените немаат никаква поврзаност со протестите - Изгледа дека постои зголемено потпирање на кривичното дело 'учество во толпа што прави прекршок'. Ова широко поимање кое е отворено за интерпретации и ја повредува слободата на здружување, бидејќи државата има обврска да го заштити мнозинството мирни демонстранти, наместо да ги инкриминира. - Амандманите за Законот за полицијата ги зголеми сопствените моќи во врска со јавниот ред и мир, вклучувајќи употреба на електрични пендреци и гумени куршуми. - Таквата широка моќ треба да биде балансирана со гаранција за човекови права - Потребни се јасни оперативни стандарди, како и ригорозен тренинг за човекови права за сите полициски офицери кои што се вклучени во такви активности. <p><u>Имотни права</u></p>	<p>нивното именување и нивната способност да дејствуваат на објективно и професионално.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои сериозна загриженост Комисијата да истрае во непристрасноста и независноста. - Комисијата има ограничени финансиски и човечки ресурси. - Не постои систематско собирање на податоци за известување, истрага и гонење на говорот на омраза и омразата. - Податоците собрани од страна на граѓанското општество покажуваат дека такви кривични дела не се соодветно изведени од страна на надлежниот орган. <p><u>Еднаквост меѓу мажи и жени</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако е донесена стратегија за еднаквост и недискриминација 2016-2020 малку е направено за да се промовира ефективно родова еднаквост. - Законот за прекинување на бременоста се уште има рестриктивни процедурални правила кои може да доведе жените да пристапуваат кон нелегални абортуси. - Семејното насилство останува проблем. - Законот за спречување, заштита и борба против семејното насилство страда од сериозни празнини. - Не постои дефиниција на други форми на родово засновано насилство или точни податоци за пријавени случаи. - Постои потреба за повеќе засолништа за жртви. - Во некои региони не постојат засолништа - Ограничениот капацитет на постојните прифатилишта за семејно насилство треба да биде решен. - Напорите на Министерството за труд и социјална политика за посеопфатен пристап се позитивни, но не се доволни. - Одделот за родова еднаквост во
---	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>правото на ЕУ бидејќи не ја забранува сексуалната ориентација како основа за дискриминација.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не постои систематско собирање на податоци за пријавување, истрага и гонење на случаи на говор на омраза и кривично дело предизвикано од омраза, а обуката на полицијата, обвинителите и судиите на оваа тема треба да се забрза. - Во врска со правата на ЛГБТ лицата ситуацијата е влошена. Постојат знаци на зголемена интолеранција кон ЛГБТИ популацијата, како што се постојани физички напади на ЛГБТИ Центарот за поддршка во Скопје и хомофобни медиумски содржини. - Иако полицијата соодветно реагираше на насилните инциденти, потребни се целосни истраги, но уште повеќе потребно е да направат официјалните лица и медиумските професионалци (новинари), сопственици и организации за јавно да ги осудат интолеранцијата и незнаењето и да влијаат врз подигање на јавната свест против овие појави. - Во врска со работничките права и синдикатите правото на штрајк беше попречено во случајот на штрајкот на лекарите. Не се подобри бипартитниот социјален дијалог, а капацитетите на синдикатите се уште се слаби. - Во врска со имотните права, во 110 случаи од 272 имотни 	<p>поради недоволните финансиски и човечки ресурси, како и неадекватна соработка помеѓу надлежните органи.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за заштита на заедниците помали од 20% од населението е попречена во работата заради ограничени државни финансиски ресурси. - Постои недостаток на средства за вработените во Управата за развој и унапредување на образованието на јазиците на припадниците на заедниците како и за Управата за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во Република Македонија. - Спроведувањето на Стратегијата за интегрирано образование е оневозможено поради ограничените средства. - Продолжи трендот на етничка поделеност во училиштата и меѓуетничките инциденти. - Се појавува етнички поделби на интернет и социјалните мрежи. - Навреди по етничка линија се извикуваат и на спортските настани и демонстрации кои понекогаш се влошуваат поради неизбалансираните медиумски известувања. - Во врска со стратегијата за Ромите координацијата помеѓу релевантните власти останува несоодветна. - Реализацијата на акциите поврзани со Ромите се попречени од страна поради ограничените финансиски ресурси. - Активните мерки на пазарот на трудот за Ромите се неефективни поради постоењето на административни побарувања кои Ромите не можат да ги исполнат. - Предрасудите и дискриминацијата 	<ul style="list-style-type: none"> - Катастарот треба да биде далеку поактивен во исправање на пропусти кои се направени на административно ниво, за да овозможи правна сигурност на правото на сопственост. <p><u>Анти-дискриминација</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се поголеми напори за да се подигне јавната свест за улогата и работата на Комисијата за анти - дискриминација. - Таа останува со недостаток на персонал и средства, а опстојува и сомнежот за нејзината независност. - Правната рамка сеуште треба да биде усогласена со <i>acquis</i> – то во однос на дискриминацијата на основа на сексуалната ориентација. - Собирањето податоци за известување, истражување и процесирање на говор на омраза и злосторства од омраза сеуште не се систематски и во неколку предмети на говор на омраза на социјалните медиуми и блогови бараат адекватен одговор од надлежните. (Види Поглавје 19 – Социјална политика и вработување) <p><u>Еднаквост меѓу мажи и жени</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Механизмите кои промовираат родова еднаквост не се доволно видливи и имаат ограничена можност да ги известуваат граѓанските организации и другите чинители за процесот на носење одлуки.. - Родовите стереотипи опстојуваат и потребни се понтамошни мерки за борба со двојна и тројна дискриминација, особено во случајот на Ромките. - Усвоен е нов Закон за борба со семејно насилство, но тој не успева да ги препознае сите форми на насилство и единствено овозможува граѓански 	<p>Министерството за труд и социјална политика останува без доволно ресурси.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подигнување на јавната свест за еднаквост на половите недостасува а родовите стереотипи опстојува <p><u>Правата на децата</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Стигмата и дискриминацијата кон ромските деца и децата со посебни потреби се уште се широко распространета. - Механизам за систематско собирање на податоци за состојбата на децата со посебни потреби, деца на улица и деца Роми треба да се направи. - Воспитно-поправните домови за малолетници остануваат без соодветни простории. - Полициските станици не се опремени со простории за притвор на деца. - Допрва треба да се воведат и редовни обуки за малолетничка правда. <p><u>Лица со посебни потреби</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Немаше никаково подобрување на правата на лицата со посебни потреби. - Правните и политички зрамки се спроведуваат недоволно и лицата со посебни потреби продолжуваат да се на таргет на директна и индиректна дискриминација. - Некои случаи известуваат за малтретирање на штитеници во специјалните установи. - И покрај претходните уверувања, властите се уште не го реформираа системот. - Целосен и еднаков пристап за децата и младите со посебни потреби во образованието и обуката се уште не е постигната. <p><u>ЛГБТИ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Што се однесува до лезбејките, геј, бисексуалци, трансродни лица и интерсексуалци (ЛГБТИ) лица, предрасудите и стереотипи е присутна во општеството, медиумите и на интернет.
--	---	--	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>претставки (најчесто денационализација) до Народниот правобранител е утврдена повреда на имотните права.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Некои случаи се заглавени во прв степен преку 10 години. - За да се обезбеди правната сигурност потребна е доследност во решавањето на имотните спорови во втор степен и од Управниот суд. - Во однос на правата на малцинствата, Агенцијата за заштита на заедниците помали од 20% од населението е попречена во работата заради ограничени финансиски средства и финансирањето на некои активности од странските донатори. Нема назначено нов кадар, а надлежните институции за образование и култура на заедниците се соочуваат со сериозни потешкотии за исполнување на нивниот мандат заради ограничени ресурси и недостаток на стабилен однапред утврден буџет. - Бројот на учебници и наставниот кадар за јазиците на заедниците се ограничени. - Никакви јавни средства не беа наменети за имплементација на Стратегијата за интегрирано образование. - Продолжи трендот на етничка поделеност во училиштата и меѓуетничките инциденти. - Во врска со стратегијата за Ромите нејзината генерална имплементација е забавена. 	<p>против Ромите продолжуваат, особено во областа на вработувањето.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште постои сегрегацијата на Ромите во училиштата. - Бројот на ромските деца во специјални училишта е несразмерно висока. - Голем број на стереотипи насочени кон Ромите се среќаваат по социјални мрежи. - Иако неколку проекти се во тек на реализација сепак тие се финансирани од странски донатори, додека финансиите од буџетот не се променети. - Потребни се законски измени со цел решавање на прашањата поврзани со матичната евиденција и добивање на лични документи за идентификација за лица кои биле одбиени во минатото. - Во однос на <i>заштитата на лични податоци</i> бројот на контролори и службеници вработени во Дирекцијата за заштита на лични податоци се зголеми, но сепак други четворица вработени си заминаа. - Секторското законодавство се уште не е хармонизирано со законодавството за заштита на личните податоци, а Дирекцијата за заштита на лични податоци не е систематски консултирана за политиките и нацрт-законите. - Потребно е усвојување на амандмани на Законот за заштита на личните податоци за да се усогласи со правото на ЕУ. 	<p>процедуре против</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се понатамошни мерки за подигање на свеста, особено во руралните области. Види Поглавје 19 – Социјална политика и вработување). <p><u>Правата на децата</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Сепак, сервисот за заштита на децата изложени на ризик останува со ограничен досег. - Најмаргинализираните деца кои не се ниту во едукативниот нити во здравствениот систем, како и деца со хендикеп и понатаму се соочуваат со проблеми во остварување на нивните права. - Националната комисија за правата на децата сеуште нема доволно персонал и финансиски средства. - Недостатокот на систематизирано собирање податоци во областа останува и понатаму е огромен. - Не постојат казнени објекти за деца кои се предвидени со закон - Полициските служби и центрите за социјална работа коишто се справуваат со малолетници се сеуште со недостаток на персонал и финансиски средства - Статусот и средствата на Државниот совет за превенција на малолетна деликвенција треба да бидат засилени за да се осигура нивното нормално функционирање. - Повеќето заедници сеуште не воспоставиле локални совети за превенција на малолетна деликвенција и повеќето од постоечките се неактивни. - Покрај законските подобрувања, сеуште нема систематски пристап до правна помош за малолетници. 	<ul style="list-style-type: none"> - Потребни се значителни напори да се спротивстави на нетолеранција кон ЛГБТИ луѓето. - Нападот во 2012 година врз ЛГБТИ центарот за поддршка сè уште не е истражен. - Во декември 2015 година, пресудата 7 месеци затвор казна на сторителот на насилен напад врз двајца ЛГБТИ активистите во 2012 година беше поништена по жалба. - Нема на располагање соодветен третман за промена на полот. - Трансродовите луѓе имаат пристап само до ограничени здравствени услуги. - Националните власти треба значително да ги зголемат напорите да се подигне свеста и почитувањето на различностите во општеството. - Обуката за спроведување на законите, со обвинители, судии, здравствени работници и наставниот кадар останува важна. <p><u>Работнички и синдикални права</u> Покриени во Поглавје 19</p> <p><u>Процесни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Системот за правна помош страда од несоодветно финансирање и рестриктивни услови. <p><u>Малцинства</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Иако целокупната рамка за заштита на малцинствата добра, имплементацијата, следењето и координирањето на политиките поврзани со малцинствата останува слаб. - Малцинствата кои што претставуваат помалку од 20% од населението се оставени надвор од главните текови во политиката и процесот на донесување одлуки. - Мерките против поделбата по етнички линии во училиштата се недоволни и сегрегирани образование има негативно
---	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

- Загрозена е одржливоста на тековните проекти во областа на здравството, образованието, вработувањето, домувањето и социјалната политика бидејќи се финансирани од странски донатори.
- Механизмите за мониторинг и евалуација се слаби и неефикасни.
- Единицата задолжена за имплементација на Стратегијата за Роми во МТСП има недоволен кадар.
- Се уште постои сегрегацијата на Ромите во училиштата.
- Никакви сериозни мерки не беа преземени да се намали преголемото учество на децата Роми во посебните училишта ниту пак нивна интеграција во редовното образование.
- Отворената дискриминација, особено при вработувањето, кон Ромите продолжува.
- Се уште треба да се преземат законски мерки за да се реши проблемот со матичната евиденција и издавањето на лични документи.
- Ромите се уште живеат во кругот на сиромаштијата и невработеноста во супстандардни животни услови.
- Во однос на заштитата на лични податоци секторското законодавство се уште не е хармонизирано со законодавството за заштита на личните податоци, а Дирекцијата за заштита на лични податоци не е систематски консултирана за

Лица со посебни потреби

- Мало подобрување може да се извести за интеграцијата на лицата со посебни потреби.
- Имплементацијата на националната стратегија за еднакви права на лицата со хендикеп 2010-18 е несоодветна.
- Имплементација на Националното координативно тело за следење на Конвенцијата на ОН за правата на лицата со инвалидитет не е активна.

ЛГБТИ

- Лезбејки, геј, бисексуалци, трансродни лица и интерсексуалци (ЛГБТИ), продолжуваат да бидат дискриминирани преку хомофобични медиумски содржини и онлајн и офлајн.
- Шестиот насилен напад се случи за време на одбележувањето на втората годишнина на ЛГБТ Центарот за поддршка, при што две лица беа повредени.
- И покрај повиците на организациите на граѓанското општество и меѓународната заедница кривично гонење на сторителите, ниту еден од нападите се уште не е целосно испитан.
- Во август парламентот го отфрли Нацртот за измената на Законот за антидискриминација, кој забранува секаква форма на директна или индиректна дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет.
- Потребни се значителни напори за да се подигне свеста за почитта на различностите во општеството и спротставување со нетолеранција -.

Работнички и синдикални права

- Имплементација на Законот за мирно решавање на работни спорови, и почетокот на медијатори и „арбитри“, е

влијание врз социјалната кохезија и интеграција на заедниците.

- **Изборот на државно финансирани проекти од културата и меѓуетничките односи останува нетранспарентен.**

Роми

- Треба уште многу да се работи на подобрување на социјалната вклученост на Ромите.
- Во Скопје најмалку десет Роми семејства беа протерани од станови, каде што тие живееле, без претходно известување или одржливи решенија, со прекршување на основните меѓународни принципи и национални обврски.
- Имплементација на официјалните политики страда од недостаток на политичка поддршка, финансирање и административни капацитети.
- **Спроведување на заклучоците од Стратегијата 2014-2020 за вклучување на Ромите преку обуки заостанува.**
- Генерално, сегрегација, стереотипи и други форми на дискриминација остануваат распространети.
- Повеќето Роми се невработени, немаат соодветна здравствена заштита, живеат во несоодветни услови за живот во сегрегирани места за домување и се социјално исклучени.
- Пристапот до здравствените услуги сеуште е широко распространет проблем.
- Стапките на регистрација на раѓањето на Ромите се многу ниски (200 од 800 беа завршени).
- Најзагрозените Ромите имаат проблеми во пристапот до социјална помош поради недостаток на документи.
- рестриктивни административни процедури се закануваат дека ќе ја намалат помошта како ако дополнителни семејни приходи од други извори се регистрирани.

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

<p>политиките и нацрт-законите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е усвојување на амандмани на Законот за заштита на личните податоци за да се усогласи со правото на ЕУ. - Различни медиуми, особени интернет медиуми, не го почитуваат индивидуалното право на приватност. 		<p>бавен.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Довербата во социјалниот дијалог меѓу работодавачите и вработените треба да се зајакне, како и капацитетите на социјалните партнери во оформувањето на политики. (Види Поглавје 19 -. Социјална политика и вработување) <p><u>Процесни права</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Правната помош е достапна согласно Законот за бесплатна правна помош од 2009 година, но неговата имплементација се уште не е широко распространета. - Презумпцијата на невиност е утврдена во Уставот и Законот за кривична постапка, но постои одредена загриженост за неговото целосно почитување, вклучително и во однос на содржината на прислушваните комуникации. - ЕСЧП утврди неколку повреди на правото на слобода во случаите каде е изречена мерка притвор без конкретни и оправдани причини, а судиите прават напори за подобрување на образложението дадено во предистражните наредби за притворање и продолжување, но има простор за понатамошно подобрување. <p><u>Малцинства</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за заштита на малцинствата кои претставуваат помалку од 20% од населението се уште се справува со својот несоодветен мандат, недоволните буџетски средства и недостигот на поддршка од надлежните институции. - Дирекцијата за образование на јазиците на заедниците и на Дирекцијата за унапредување на културата на припадниците на заедниците, исто така, продолжуваат да бидат со несоодветно финансирање и број на вработени 	<ul style="list-style-type: none"> - Појави како деца питачи и и детските бракови опстојуваат.
--	--	---	---

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

		<ul style="list-style-type: none"> - Меѓуинституционална соработка останува слаба. - Системските мерки кои осигуруваат сите заедници да можат да ги остварат своите етнички, културни и јазични права остануваат во голема мера финансирани од донатори. - Направена е ограничена примена на новите мерки за промоција на политиката за меѓуетничките односи согласно стратегијата за интегрирано образование. - Мерките против поделба по етничка основа во училиштата се недоволни. - Различните форми на дискриминација против мнозинските заедници и акција за борба против стереотипите, вклучувајќи ги и медиумите остануваат неефикасни. <p><u>Роми</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Семинарите за Роми беа одржувани редовно но нивните заклучоци не беа целосно следени и координацијата помеѓу институциите останува слаба. - Ромите кои што се во најнепривилигирана позиција се уште имаат проблеми со пристапот до социјални бенефити заради недостатокот од административна документација. - Скоро никаков напредок не може да се забележи во однос на политичкото претставување, медиумското покривање на ромски јазик и статусот на ромскиот јазик во општините со ромско мнозинство - Ромите имаат ограничени економски можности - Сиромаштијата останува најважниот фактор зад нискиот број на ромски деца во образовниот процес. - Се уште има непропорционален број на	
--	--	--	--

ПОГЛАВЈЕ 23. СУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА

		<p>ромски деца во училишта за деца со специјални потреби</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сегрегација, стереотипизирање и други форми на дискриминација се уште преовладуваат. - Има поплаки од Роми кои биле спречени да ја напуштат земјата, како и од оние со кои било лошо третирано откако се вратиле од странство како резултат на неуспешни апликации за азил. - Роми бегалци и внатрешно раселени лица се уште живеат во субстандардни услови и нивниот пристап до образование, живеалишта, здравство и вработување е се уште загрижувачки. - Бројот на активни ромски невладини организации се намалува заради намалените достапни средства.	
<i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i>	<i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i>	<i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i>	<i>4. Права на граѓаните на ЕУ</i>

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно спроведување на АП за интегрирано гранично управување (ИГУ) бази на поврзани податоци за ГУ, надградба на опремата за анализа на документи и надзор на границата, спроведување на барањата за доставување на патни документи со висок квалитет и натамошна обука, Соодветно финансирање/обука за спроведување на реформите во полицијата, јакнење на координацијата меѓу полициските тела и другите органи, зајакнување на соработката меѓу крим-полицијата и ЈО, Развој и спроведување на стратегија за човечките ресурси и за обука, и надградба на нивната опрема, Натамошно јакнење на борбата против организираниот криминал преку употреба на посебните истражни мерки и со правилно издавање и следење на меѓународни налози за апсење (компјутерски криминал, детска порнографија), и да се формира интегриран систем за разузнавање меѓу надлежните органи во борбата против организираниот криминал, трговијата со луѓе, оружје и дрога, Зајакнување на напорите за спроведување на националниот акциски план за борба против трговија со луѓе и капацитетот за истрага на компјутерски криминал, Спроведување на Спогодбата за реадмисија меѓу ЕК/РМ и водење преговори со земји на потекло на мигранти што транзитираат, Зајакнување на воведувањето правни инструменти за гарантирање на правата на лица со потреба од (меѓународна) заштита, Усогласување на актите за азил и странци со соодветното *acquis*.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Усогласување на актите за азил и странци со соодветното *acquis*

ПРИБЕ ИЗВЕШТАЈ

Следењето на комуникациите во интерес на кривичните истраги и следењето заради безбедносни намени треба да бидат разгледувани како одделни функции и да бидат одделно регулирани со цел да ги одразат надлежностите на засегнатите агенции. Генерално, надлежностите поврзани со спречувањето на криминалот и откривањето треба строго да се почитуваат. Мандатот на УБК треба да биде соодветно намален, за да се фокусира на овие задачи. На УБК треба да и се одземе посредничката улога, со цел да нема нејзино мешање во независноста на другите надлежни органи кога се работи за следење на комуникациите (полиција, Царинска управа и финансиска полиција). УБК не треба да има директен пристап до техничката опрема која дозволува отсликување на комуникацискиот сигнал. The proprietary switches треба да бидат преместени во просториите на телекомуникациските оператори. Операторите треба да ги активираат и пренасочуваат сигналите до надлежните органи (Полицијата, Царинската управа и Финансиската полиција) или до безбедносните органи (Управата за безбедност и контраразузнавање, Агенцијата за разузнавање и одделот за воена безбедност и разузнавање во Министерството за одбрана) само по добивањето на релевантна судска наредба и само за целите на законското прислушување. Под било кои околности УБК не треба да има практична можност за директно пресретнување на комуникациите. Разузнавачките служби кои имаат надлежност во следењето на комуникациите треба да дејствуваат само во согласност со јасниот мандат даден со закон, каде се дефинирани и ограничени нивните задачи за целта на националната безбедност и највисоките јавни интереси. Под било кои околности не треба да се овозможи собирање на информации за политички или други цели. Вработувањето и селекцијата на службата треба да се заснова на строги критериуми на заслуги и интегритет, имајќи ја предвид чувствителноста на разузнавачката работа и заштитата од конфликт на интереси. Службата треба редовно да се обучува, вклучително и за почитување на правилата за заштита на податоци, основните човекови права и професионалната етика и интегритет. Имајќи предвид дека опсегот на активностите на разузнавачките служби треба да биде ограничен од целта на нивните задачи и дека било какво мешање (како што е следењето на комуникациите) треба да биде ограничено на она што е неопходно и пропорционално со тоа да се обезбедат соодветни човечки ресурси и опрема. Со оглед на големиот број на вработени кои се на располагање на УБК, а релативно малиот број на судски наредби за следење на комуникациите кои се издаваат годишно потребно е значително намалување на ресурсите и опремата. Истовремено треба да се обезбеди добро обучен и солидно оперативен кадар кој ќе ја контролира и набљудува работата на разузнавачките служби. Треба да се постават алатки за управување со ризик преку кои ќе се насочуваат и водат разузнавачките операции. Безбедноста на податоците треба да се засили со цел да се избегне било каков ризик на неконтролирано или незаконско користење на следењето на комуникациите, особено во рамките на Министерството за внатрешни работи, кое согласно членот 34 од Законот за следење на комуникациите треба да ги чува податоците „според посебен режим“. Извештаите за следење кои се направени за безбедносни цели треба да бидат избришани во разумен рок (сегашниот рок од 5 години е премногу долг) и согласно со принципите на неопходност и пропорционалност.

Во врска со содржината на прислушувањето: истрагите за кривични дела откриени со прислушувањето треба да бидат сериозно разгледани без двоумење и страв, на неселективен начин, при што приоритет треба да бидат оние со најсериозни злоупотреби и Ефективната истрага може да подразбира одземање на датотеките и сите достапни архиви од УБК и телекомуникациските оператори и нивна споредба со издадените судски наредби. Онаму каде што е потребно, истражителите може да ја разгледаат можноста за меѓународна помош и експертиза, на пример во повратувањето на избришаните датотеки.

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

ИТНИ РЕФОРМСКИ ПРИОРИТЕТИ

Да се обезбеди јасна поделба на мандатите и регулативите кои се однесуваат на следење на комуникациите, од една страна за кривичните истраги, а од друга страна за безбедносните цели. Одземање ба посредничката функција на УБК како чувар на влез за активностите поврзани со следење на комуникациите на другите надлежни органи. Разјаснување на Законот и практиката дека телеком провајдерите ги активираат и ги пренасочуваат сигналите до надлежните агенции (Полиција, Царинска управа и Финансиска полиција) или до безбедносните агенции (УБК, Агенција за разузнавање, Служба за воена безбедност и разузнавање на Министерството за одбрана), само по претходно добивање на релевантен судски налог и само за целите на законско следење. Да се воведат алатки за управување со ризикот за водење и насочување на сите разузнавачки операции како и зајакната безбедност на датотеките и складирањето на податоците. Да се обезбеди соодветна обука на службата за почитување на правилата за заштита на податоците, професионалната етика и интегритет и основните човекови права. Да се обезбеди итно и редовно состанување на надлежните парламентарни комисии за следење на комуникациите и за безбедност и контраразузнавање на нивните редовни активности. Да се обезбеди постапување на овие комисии согласно новите правни обврски за известување, како и дека нема да имаат пречки во прибирањето на неопходните податоци и сведочења и техничка помош кои им се неопходни за да ги изработат овие извештаи

КОМЕНТАР

Според извештајот земјата е умерено подготвена за спроведување на *acquis*. Поради големиот наплив на мигранти од Сирија и потребата за изградби на нови прифатни центри како и проблемите кои се нотираат околу азилот (правна помош, превод, пристап до социјални права), потребна беше измена на постоечките закони (Закон за странци, на Кривичниот законик и на Законот за гранична контрола) и донесување на стратешки документи во повеќе области (полиција, тероризам) кои беа направени само со одреден успех. Нотирани се големи замерки во однос на справувањето со мигрантската криза, како во недостаток на прифатни центри и капацитети, така и во процесирањет на жалбите за азил, па дури и на доброволно враќање на мигрантите во нивната земја на потекло.

Потребно е нови политики на вработување во МВР затоа што само минатата година се вработени 450 луѓе (400 полициски кадети и 50 со високо образование) кои повторно беа обвинувани како партиски вработувања. Радикализмот останува сериозен предизвик за земјата. Потребно е зголемување на напорите за идентификација, за да се спречи и наруши протоколот на странски борци кои патуваат во земјите како што се Ирак и Сирија.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се обезбди ефективно гранично управување, и како најголем приоритет да се покрене акција против луѓето кои криумчараат и се занимаат со трговијата со луѓе
- Да се обезбеди соодветно сместување и посебно внимание на ранливите категории (Непридружувани малолетници, жени со деца).
- Да се продолжи со градење на капацитетите за управување со мешаните миграциски текови и подобрување на системот за азил;

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Миграција <ul style="list-style-type: none"> - Базата на податоци за странци, а која вклучува и азил, миграција и визи сè уште е во фаза на тестирање. - Во 2012, дури 682 незаконски мигранти беа забележани, а најголемиот број од нив се забележани на границата со Србија. - Стратегискиот капацитет за управување со напливи на мигранти е недоволен за да се справи со зголемениот број на мигранти кои поминуваат низ	1. Миграција <ul style="list-style-type: none"> - Стратегискиот капацитет за управување со напливи на мигранти е недоволен за да се справи со зголемениот број на мигранти кои поминуваат низ државата. - Потребни се значителни напори за да се обезбеди подобра имплементација и стратешко планирање. - Државата има недоволен капацитет да задржи и идентификува мигранти без документи	1. Миграција <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на илегалните мигранти кои биле детектирани значително се зголемил од 1 750 во 2014 во 24 637 во првите 7 месеци од 2015 година. - Во текот на изминатата година, 24 лица се убиени од страна на возови додека тајно транзитираат низ земјата пеш покрај другите. - Се стави крај на трансферот на емигрантите во центарот за странци во Гази Баба, кој беше многу критикуван од страна на домашните и меѓународните набљудувачи поради немање на капацитет и пренатрупаност.	1. Миграција <ul style="list-style-type: none"> - 398 552 нелегални мигранти биле уапсени на границите, биле откриени 84 случаи на обиди за криумчарење, а вкупниот број на мигранти е 1 480 мигранти. - наспроти ова постои само еден прифатен центар за илегални мигранти, кој чека да биде ставен во функција, а е со вкупен капацитет од 120 до 130 лица. - По неодамнешното реновирање, основни услови постојат, но центарот уште не е погоден за сместување на ранливи категории лица. - Пристап до соодветни засолниште и

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>државата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Граничните контроли не се доволни за да се открие и спречи нелегалната миграција од Грција и натаму кон Србија. - Во оваа област законската и институционалната рамка се на место, но потребни се значителни напори за да се обезбеди подобра имплементација и стратемско планирање. 		<ul style="list-style-type: none"> - Со оглед на значителниот пораст на државјани на трети земји кои транзитираат во земјата, потребни се дополнителни напори за поголема соработка и размена на информации, особено на границата со Грција и Србија. 	<p>натаму е лош, исто како и пристапот до здравствена заштита, вода и санитарни услови.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ниту еден Центар во државата не е опремен за згрижување на подолг период поради одбивањето на властите да се подготват за повеќе од привремена транзит ситуација. - Потребни се дополнителни мерки за заштита на најранливите категории, доволни и соодветни капацитети и редовно следење на состојбите во сите прифатилишта. - Бројот на лица кои се вратени во нивната земја на потекло останува на ниско ниво. Помогнати враќања на доброволна база се направени само за 23 мигранти - Земјата се уште треба да склучи договори за реадмисија со голем број на земји од каде водат потекло илегалните мигранти, истовремено почитувајќи ја политиката на неввраќање на барателите на азил. - Преговори за склучување на договор за реадмисија со Турција се во тек уште од 2010 година.
<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Центарот за интеграција кој обезбедува услуги на бегалците со признаен статус, како и на лицата со дополнителна заштита продолжи да ги изградува своите капацитети со зголемување на физичкиот простор. - Во 2012 имаше 527 нови барања за азил, што претставува намалување од претходната година. Притоа, дури 95% од постапките беа запрени поради тоа што барателите ги напуштиле приемните центри предвремено. - Треба да се засилат напорите за да се спречи центрите за азил да 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Центарот за азил продолжува да биде мета на организирани криминални групи вклучени во шверцот на мигранти, затоа потребни се поцврсти мерки за да се возврати на овој феномен. - Соработка помеѓу единицата за азил при Министерството за внатрешни работи и Центарот за азил треба да се зајакне со цел да се подобри пристапот до постапката за азил - Сè уште има проблеми во обезбедувањето на пристапот до толкувачите за барателите на азил. - Воспоставување на база на податоци за верификување на лични податоци, 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бројот на нови апликации за азил продолжи да се зголемува, од 1 364 во 2014 до 1730 досега во 2015 година. - Статус на бегалец им беше доделен на 11 лица во 2014 година и на 3 лица во 2015 година, поголемиот дел од нив беа од Сирија. - Стапката на признавање азил останува мала, додека Управниот суд продолжи да ги процесуира апелите за азил повеќе на процедурално ниво отколку на суштински основи, што доведе до долги одложувања и на повторување жалби. - Во 2014 година, за еден барател на азил, беше одобрена правна помош согласно Законот за бесплатна правна 	<p>2. Азил</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството треба да се осигура дека индивидуална процена од случај до случај, сеуште е загарантирана при оценување на основноста на барањето, во согласност со <i>acquis</i> и во согласност со принципот на неввраќање. - Со измените исто така е предвидено дека принципот на семејно обединување може да се оствари само три години по добивањето на статус на бегалец, што не е во согласност со Директивата за Семејно обединување. - Одделението за азил не е целосно екипирано. Од вкупно 23 работни места, пополнети се само 14. - Одделението уште се бори навремено да се

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>бидат таргетиран и користени од организираните криминални групи како канал за трговија со луѓе и нелегална миграција.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште има проблеми во обезбедувањето на пристапот за толкувачите до барателите на азил. 	<p>фотографии и отпечатоци од прсти на баратели на азил напредува многу бавно</p> <ul style="list-style-type: none"> - Управниот суд продолжува да ги процесира жалбите за азил во голема мера на техничка отколку суштински основа. 	<p>помош, но за останатите 40 апликации на постапката треба да бидат сопрена бидејќи барателите на азил ја напуштиле земјата.</p>	<p>справи со барањата за азил.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е обука на службата. - Што се однесува до постапката за азил, квалитетот на донесување одлуки останува несоодветен. - Капацитетот да се оценат апликациите врз основа на зададените критериуми, се уште е слаб и е потребна дополнителна обука. - Судските одлуки во случаите за азил често не се преземени врз основа на темелно испитувањена зададените критериуми. - Недостасуваат капацитети за толкување на зададените критериуми. - Потребен е поголем буџет за да се олесни ефективна интеграција на бегалци. - Нема напредок за формирање на база на податоци за верификација на лични податоци, фотографии и отпечатоци од прсти на барателите на азил. - Имало пријавени случаи на протерување на границите на неидентификуван број на мигранти. - Има ограничени можности за идентификација на оние кои може да имаат потреба од заштита. - Во целина стапката на признавање азил остана на ниско ниво, а тоа главно се должи на ограничените можности за локална интеграција. - Управниот суд продолжи да ги процесуира апелите за азил повеќе на процедурално ниво отколку на суштински основи, што доведе до долги одложувања и на повторување жалби. - Во 2015 година, 1 578 барања за азил беа поднесени, но беа донесени само 34 конечни одлуки, од кои 13 негативни и 4 позитивни - Постои еден Прифатен центар во Визбегово, со капацитет за 300 луѓе, каде недостатокот на безбедност голем проблем и кој е таргетиран од страна на
--	---	---	---

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

			<p>организирани криминални групи, кои, наводно, им е обезбедено можност да влезе во објектот после редовното работно време, кога безбедноста е на ниско ниво.</p>
<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националните власти успешно соработуваат во спречувањето на неоснованите барања за азил во државите од ЕУ и Шенген, но тоа сепак не го намали бројот на овие барања. - Долгорочните политики за економска и социјална инклузија на ранливите групи кои имаат најповеќе потенцијал да емигрираат и натаму се недоволно финансирани и слабо развиени и наметнуваат потреба од итно подобрување. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неоснованите барања за азил во 2013 е пораснат за 15% - Долгорочните политики за економска и социјална инклузија на ранливите групи кои имаат најповеќе потенцијал да емигрираат и натаму се недоволно финансирани и слабо развиени и наметнуваат потреба од итно подобрување. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Долгорочните политики за економска и социјална инклузија на ранливите групи кои имаат најповеќе потенцијал да емигрираат и натаму се недоволно финансирани и слабо развиени и наметнуваат потреба од итно подобрување. 	<p>3. Визна политика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направени се одредени напори за подобрување на социо-економските услови на ранливите групи, особено на Ромите, преку посебни програми за поддршка во областа на вработувањето, образованието и здравството, но сепак основните причини за појава на миграцијата се уште бараат поголема структурни напори и инвестиции на соодветни ресурси.
<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Институционалниот и функционалниот капацитет на Националниот координативен центар за гранично управување, владиното тело задолжено за мониторинг на имплементацијата на стратегијата за ИГУ и натаму се мошне слаби, а воедно покажува и ограничени човечки ресурси. - Потребно е сериозно подобрување на управувањето со Националниот координативен центар за гранично управување, како и на внатрешната координација и соработка меѓу релевантните министерства. 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е сериозно подобрување на управувањето со Националниот координативен центар за гранично управување, како и на внатрешната координација и соработка меѓу релевантните министерства. - Уште 6 полициски станици за граничен надзор треба да се поврзат со дата базата на Министерството за внатрешни работи 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетите на Националниот координативен центар за гранично управување, беше малку зајакнат, но внатрешна координација и соработка со сродните министерства останува слаба. 	<p>4. Надворешните граници и Шенген</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата се уште треба да се создаде единствен координативен центар за размена на полициски информации, како дел од подготовките за основање на SIRENE(Supplementary Information Request at National Entry) Бирото во подоцнежна фаза. - Иако Националниот координативен центар за гранично управување подготвува редовни месечни и квартални извештаи за анализа на ризик, неговите институционални и функционални капацитети остануваат слаби. - Потребни се понатамошни инвестиции во однос на граничното управување, со давање приоритет на оние граници кои се најмногу изложени на илегалната миграција. - Граничната полиција, царината и други тела и агенции немаат заеднички пристап до базите на податоци и нема формализирана и обезбедена рамка за

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

			<p>размена на информации со соодветните служби за безбедност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Откривање на лажни или фалсификувани документи остана на ниско ниво. - Треба да се воспостави досие на откривање, истрага и гонење на прекуграничниот криминал во координација со сите надлежни за спроведување на законот - Иако е потпишана спогодба за соработка со Eurojust меѓутоа, во пракса, има многу ограничена соработка
<i>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</i>	<i>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</i>	<i>5. Судска соработка во граѓански и кривични предмети</i>	
<p>6. Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сè уште не е именуван офицер за врска со ЕВРОПОЛ. - Беше изменет Законот за полиција за да се усогласи со Законот за кривичната постапка, но сепак одредени правила за лишување од слобода и за собирање и складирање податоци не се доволно јасни. - Треба дополнителни напори за да се имплементира Законот за кривична постапка кој ќе стапи во сила во дек. 2013. - Обуката за полицијата и за јавните обвинители е во тек, но Истражните центри и Судската полиција кои се воведуваат со новиот закон сè уште не се основани. - Некои одредби од Законот за приватно обезбедување оставаат простор за злоупотреби на слободата на движење на лицата 	<p>6. Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште недостига независен и целосен систем за надворешна контрола на полицијата. - Протокол за соработка во кривични постапки беше потпишан помеѓу Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство и Царинската управа, но практична соработка се уште треба да се подобри. - Голем број на важни правни акти кои се однесуваат на Законот за кривична постапка се уште не се усвоени - Од 2011 година па досега, донесена е единствено една одлука за воспоставување на истражниот центар, но се уште не се спроведува - Борбата против организираниот криминал и корупцијата е од фундаментално значење за спречување на криминална инфилтрација во политичките, правните и економските системи. - Во 2013 година, Единицата за 	<p>6. Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Единицата за финансиско разузнавање поднесени 154 извештаи за сомнителни трансакции во 2014 година (зголемување од 25 во 2013 година). - Посебни истражни мерки, кои се уште се најчесто се користат од страна на полицијата, беа применети во 307 случаи во 2014 година (271 во 2013 година). - Во 2014 година, 400 полициски кадети завршена основна обука и 399 од нив се вработени. Обука на уште 400 е во тек. - 50 слободни места за кандидати со високо образование беа пополнети во МВР. - Иако Законот за внатрешни работи и стратегија за човечки ресурси воведо политиката на вработување, сепак продлжуваат обвнувањата за политизирани вработување од страна на Министерството и тоа треба да се реши. - Специјализираните служби во МВР и ЈО во борбата против сериозниот и 	<p>6. Полициска соработка и борба против организираниот криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Само еден истражен центар беше официјално основан, но и тој сеуште не е во функција поради недостиг на персонал и опрема - Оваа година, 400 полициски кадети беа регрутирани. Иако законот предвидува на политиката на вработување, систем на кариера заснован на заслуги, обвинувања за политизирани вработување и отпуштање од страна на Министерството се уште постојат и треба да се решат. - Остануваат проблемите со мешање на политиката во некои случаи. - И покрај повторените препораки, независен механизам за надворешен надзор на полицијата се уште не е формиран

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>и зајакнување на положбата на припадници на приватното обезбедување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измените на Законот за следење на комуникациите стапија на сила, но подзаконските акти за прецизно регулирање на материјата и за спречување можни злоупотреби се уште не се донесени. - Законот за електронски комуникации треба да биде изменет за да се земе предвид поништувањето на неколку одредби кои се однесуваа на обезбедувањето слободен пристап до мрежите за комуникација од страна на Уставниот суд. - Спроведувањето на стратегијата за обука бавно напредува. - Професионализацијата и воведувањето на систем на кариера на заслуги во полицијата треба да биде приоритет. - Се уште недостига независен и целосен систем за надворешна контрола на полицијата. 	<p>финансиско разузнавање (ФИУ) Пријавени 25 случаи на сомнителни трансакции поврзани со перење пари на истражните власти и јавното обвинителство (во споредба со 29 во 2012 година)</p>	<p>организираниот криминал се добро воспоставени. Сепак, општиот кадар сеуште ја попречува нивната способност да се справи со случаите со максимална ефикасност и со тоа останува загриженоста за политичко мешање во некои случаи.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал е основан со закон, но се уште не е во функција. - Со измени и дополнувања на Законот за полиција се овозможи користење на гумени куршуми и електрични пиштоли во ситуации со кои се загрозува јавниот ред. - Воведувањето на вакви широки овластувања треба да бидат придружени со соодветна заштита на човековите права, кои треба да се јасно утврдени во законодавството. - Народниот правобранител повика да се утврдат подзаконски акти со јасни правила за употребата на таквите мерки 	
<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во споредба со лани, беа забележани само 8 жртви на трговијата со луѓе. - Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди одржливоста и способноста на Центарот за заштита на жртвите од трговијата со луѓе да обезбедува сеопфатна заштита. - Сеопфатен и мултидисциплинарен и пристап ориентиран кон жртвите од 	<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата и натаму останува да биде извор, одредиште и канал за трговија со луѓе за сексуално и работно искористување. - Националните власти во соработка со граѓанското општество треба да обезбедат неограничен пристап до помош, поддршка и заштита, како и реинтеграција на жртвите во општеството - Извештајот на GRETA вели дека остануваат бројни предизвици, 	<p>7. Трговија со луѓе</p>	<p>7. Трговија со луѓе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има зголемена нелегална миграција, шверц и трговија со луѓе - Во вкупно три жртви на трговија со луѓе (една жена и две деца) и 11 потенцијални жртви беа идентификувани во 2015 година. Нивото на идентификација останува на ниско ниво, исто како и меѓународната соработка во борбата против овој феномен - Националната комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција страда од недостаток на политичка поддршка во оваа област.

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>трговијата со луѓе треба да биде развиен, а идентификувањето на жртвите треба да биде подобро.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата и натаму останува да биде извор, одредиште и канал за трговија со луѓе за сексуално и работно искористување. - Националните власти во соработка со граѓанското општество треба да обезбедат неограничен пристап до помош, поддршка и заштита, како и реинтеграција на жртвите во општеството. - Треба да се засилат напорите за превенција и ефективно намалување на побарувањето на трговија со луѓе. 	<p>вклучувајќи го и развојот на мулти-дисциплинарен пристап кон идентификација и помош на жртвата и натамошно зголемување на мрежата на социјални работници.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за да се обезбеди одржливоста и способноста на Центарот за заштита на жртвите од трговијата со луѓе да обезбедува сеопфатна заштита, особено заштита на машки жртви, реинтеграција на жртвите во општеството и медицинска грижа 		
<p>8. Борба против организиран криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната база на податоци за кривично разузнавање се уште не е оперативна, а Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал допрва треба да биде востановен. - Потребно е да се интензивираат координираните напори на релевантните извршители во борбата против организираниот криминал. - Употребата на специјални истражни мерки и систематското користење на финансиските истраги треба да се засили. - Капацитетите за примена на специјални истражни мерки кај Царината и Финансиската полиција треба да се надгради. - Организираниот криминал 	<p>8. Борба против организиран криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користењето на посебните истражни мерки од страна на Царинската управа и финансиската полиција останува ограничена, делумно поради неадекватниот човечки и технички капацитет. - База на податоци за Националниот криминалистичко разузнавање се уште не е во функција - Во 2013 година, Единицата за финансиско разузнавање (ФИУ) пријави 25 случаи на сомнителни трансакции поврзани со перење пари на истражните власти и јавното обвинителство (во споредба со 29 во 2012 година) 	<p>8. Борба против организиран криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставувањето на Националната разузнавачка база на податоци е одложено до 2018 година. - Сите три законодавни институции со овластувања во оваа област, вклучувајќи ги Финансиската полиција и Царинската управа треба да имаат технички капацитет да врши следење на комуникациите, независно од разузнавачките служби. 	<p>8. Борба против организиран криминал</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националниот координативен центар за борба против организираниот криминал се уште не е во функција поради финансиски ограничувања, имено недостатокот на персонал и опрема. - Законот за замрзнување, одземање и управување на криминални средства треба да се подобри. - Правниот статус и функциите на Агенцијата за управување со одземен имот треба да се зајакне. - Покрај експертска помош на ЕУ на Законот за следење на комуникациите се уште не е изменет за да биде во согласност со европските стандарди - Акционен план за проактивен модел на полициското работење, вклучувајќи и распределба на ресурси сè уште недостига. - Законодавството за спречување на перење пари е подобро, но дополнителни измени се потребни за да се обезбеди целосна

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

<p>останува сериозна грижа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото за известување кај истрагите и кривичните гонења за перење пари и финансиски криминал треба да стане проактивно и ефикасно. 			<p>усогласеност со <i>acquis</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Меѓуинституционална соработка и понатаму треба да се подобри. - Единиците за финансиско разузнавање треба да ја зголемат нивната стручност и нивните постапки за известување и аналитички системи, како и да се подобри соработката со другите органи за спроведување на законот. - Администрацијата, финансиската полиција и граничната полиција се клучни играчи во борбата против организираниот криминал, но е потребна јасност поделбата на нивните овластувања. - Стратегијата за сајбер безбедност се уште не е финализирана и треба да се усогласи со Европската стратегија за сајбер безбедност. - Финансиската полиција и Царинската управа, имаат потреба да им се овозможи технички капацитет да ги пресретнат комуникациите независно од разузнавачките служби. - Доверба во системот е нарушена со постоењето и содржината на нелегално прислушување. - Постои потреба да се разграничи што е кривична истрага од следење за безбедносни цели, како во однос на нивните функции така и во однос на институционални овластувања. - Финансиските истраги, заедно со заплена и конфискација на средства, и понатаму се ретки.
<p>9. Борба против тероризам</p>	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата ќе треба да ги засили своите капацитети за превенција на радикализација, вклучувајќи развој на соодветни мерки за справување со феноменот на борци во странство. 	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кривичниот законик беше изменет во септември 2014 година и се воведо ново кривично дело за учество во странска војска, полиција, паравоени или пара-полициски формации. Во август 2015 година согласно новите одредби се поднесоа пријави против 36 лица. 	<p>9. Борба против тероризам</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата е до некоја мера под влијание на феноменот на странски терористички борци и радикализација. - Стратегија за борба против тероризмот бара понатамошни законодавни промени. - Активностите за да се спречи протоколот на

ПОГЛАВЈЕ 24. ПРАВДА, СЛОБОДА И БЕЗБЕДНОСТ

		<ul style="list-style-type: none"> - Радикализмот останува сериозен предизвик за земјата. Потребно е зголемување на напорите за идентификација, за да се спречи и наруши протокот на странски борци кои патуваат во земјите како што се Ирак и Сирија. 	<p>учесници во странска војска, полиција, паравоените или пара-полициски формации треба да вклучуваат и учество на локалните верски лидери и граѓанското општество.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата треба да се фокусира и на откривање и запирање на финансиските текови на хранење тероризмот.
<p>11. Дрога</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата се наоѓа на главните маршрути за трговија со дрога на Балканот, оттаму континуирани и одржливи напори се потребни од Царинската управа за да се откриваат и запленаат наркотици на граничните премини. - Капацитетот и човечките ресурси на Одделението за недозволена трговија со дроги во МВР треба да биде зајакнат. - Засилено ниво на размена на податоци со ЕВРОПОЛ ќе го олесни справувањето со организираниот криминал и трговијата со дрога во регионот. 	<p>11. Дрога</p>	<p>11. Дрога</p>	<p>11. Дрога</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имаше тенденција на намалување на заплени на наркотици
<p>11. Фалсификување на еврото Види поглавје 32</p>	<p>11. Фалсификување на еврото Види поглавје 32.</p>	<p>11. Фалсификување на еврото Види поглавје 32</p>	<p>11. Фалсификување на еврото Види поглавје 32</p>
<p>12. Царинска соработка Види поглавје 29.</p>	<p>12. Царинска соработка Види поглавје 29.</p>	<p>12. Царинска соработка Види поглавје 29.</p>	<p>12. Царинска соработка Види поглавје 29.</p>

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на капацитетите за истражување и технолошки развој заради обезбедување успешно учество во рамковни програми на Заедницата, - Да се започне со подготовка на интегрирана политика за истражување и да се преземат активности за интегрирање во Европската истражувачка област.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Да се примени интегрирана истражувачка политика

КОМЕНТАР

Не е новост доколку се рече дека политиката за истражување и иновации не е приоритет на државата. Домашни инструменти за финансиска и институционална поддршка на сериозни истражувања едноставно не постојат. Иако ЕК во извештајот дипломатски укажува дека се потребни зголемени напори за подготовката за соработка во рамки на Хоризонт 2020, несериозноста на државата во оваа политика е видлива во фактот што националните контакт лица за Програмите на Унијата, кои се најупатени за промоција на овие инструменти на домашните корисници, често се менуваат од своите позиции, иако постојано ни се забележуваат проблемите со административниот капацитет. За административен капацитет, потребна е административна постојаност, меморија и искуство.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСЈА

- Да се продолжи со зголемување на нивото на инвестиции во истражување, особено во приватниот сектор
- Да се промовирање на учеството во програмата за истражување на ЕУ Хоризонт 2020 година;
- Да се донесе 2016-2020 програма за високо образование и научно истражување и да се преземат активности за зајакнување на капацитетите за истражување во согласност со приоритетите на Европската истражувачка област.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Политика за истражување - Нивото на буџетски инвестиции наменети за истражувања стагнира (0,2% од БДП).	1. Политика за истражување	1. Политика за истражување	1. Политика за истражување и иновации - Во областа на истражување и политика на иновации, не се преземени никакви мерки за зајакнување на капацитетите за истражување. Стратегијата за истражување, која истече во 2010 година, не е ажурирана. - Поради недостаток на финансиски средства нема повици за поддршка на науката и истражувањето и националната програма за високо образование и научни активности, не се надградува. - Нивото на инвестиции во истражување малку се подобри, до 0,52% од БДП, што е значително под просекот на ЕУ.
2. Рамковни програми - Потребни се дополнителни напори за подготовка за Хоризонт 2020 за да се зајакне административниот капацитет и да се земе учество во истражувања поврзани со	2. Рамковни програми - Бројот на успешни апликации за грантовите Мари Кири остана низок - Потребни се зголемени напори за подготовката за соработка во рамки на Хоризонт 2020. Потребно е зајакнување на капацитетот.	2. Рамковни програми	2. Рамковни програми - Првите резултати на учеството на земјата во Хоризонт 2020 беа различни: имаше успешно учество на општествените предизвици, но учеството на МСП и грантови за индивидуални истражувачи (Марија Склодовска Кири) беше слаб.

ПОГЛАВЈЕ 25. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ			
општествените предизвици.			<ul style="list-style-type: none"> - Вкупната стапка на земјата за успех во Хоризонт 2020 е за 10,31% (од март 2016 година), со вредност од 2 милиони евра, што е помалку од националниот придонес. - Министерството за образование, наука и истражување изготви акционен план за стимулирање на учество во H2020.
<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетот за технолошки развој е намален иако општото ниво на инвестициите во истражувањата е зголемено. - Потребни се сериозни напори за спроведување на Стратегијата за иновации (октомври 2012) и релевантна статистика за мониторирање на напредокот. 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на инвестиции наменети за истражувања е ниско (0,3% од БДП). - Буџетот за технолошки развој е намален иако општото ниво на инвестициите во истражувањата е зголемено. 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на инвестиции наменети за истражувања е ниско (0,3% од БДП). 	<p>3. Европски истражувачки простор</p> <ul style="list-style-type: none"> - Со поддршка на Европската истражувачка област, земјата обезбеди јавното финансирање за 115 истражувачи да учествуваат во меѓународни научни собири - Земјата ја ратификуваше Меѓународната спогодба за основање на Центар за истражување и иновации за Западен Балкан за спроведување на регионална стратегија за истражување за иновации. - Министерството за образование, наука и истражување има ограничен капацитет за подготовка на нов роудмап за европскиот истражувачки простор.
			<p>4. Унија на иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во однос на Унијата на иновации, беше донесен Акционен план за спроведување на Стратегијата за иновации 2016-2018. Сепак, грантовите кои на располагање во рамките на Фондот за иновации не се целосно дисеминирани поради недостаток на капацитет на компаниите.

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Комплетирање на законодавната и административната рамка за управување со програмите Доживотно учење и Младите во акција и јакнење на телата за спроведување.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Нагатамошни напори за подобрување на квалитетот во образованието, вклучувајќи го основното образование, и создавање на модерен систем за стручно образование и обука, како и поврзување на секторот за високото образование со пазарот на трудот и економските потреби, и унапредување на регионалната соработка во областа на високото образование.

КОМЕНТАР

Во оваа област ЕК нотира дека сеуште останува голем јазот помеѓу еднакви можности во образованието помеѓу немнозинските заедници, а на маргините се оставени и децата со специјални потреби. Направен е мал прогрес во пред училишното образование како и во ранопристапувањето во училишниот процес. Во областа на културата пак творците на Извештајот повикуваат националните власти треба да обезбедат систематски пристап и соодветни буџетски алокации за заштита на културното наследство во земјата.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да ја зголеми поддршката за обука на наставниците, професионалниот развој на наставниците и ефективен процес на проценка;
- Да го подобри пристапот до квалитетно образование за сите, особено на децата со посебни потреби и децата од ромските заедници;
- Врз основа на оценките на претходните реформи во сферата на образованието, да развие и спроведе нова стратешки рамка за образование, осигурувајќи дека сите реформски процеси се целосно консултирани широк спектар на чинители.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рамката за национални квалификации сè уште не е изработена. - Учеството во претшколското образование дополнително опадна од 2010 година, додека резултатите на тестовите по природни науки се незадоволителни. - Националните цели треба да ги дефинираат приоритетите во образованието и обуката. - Регионалните нееднаквости во образовната инфраструктура остануваат високи. - Административниот капацитет на МОН останува незадоволителен. - Не постои транспарентен метод за прибирање на образовни податоци. - За државата да може да	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Учеството во претшколското образование останува скромно, далеку под нивото на ЕУ. - Големи разлики во раниот детски развој и предучилишното образование се уште постојат помеѓу различните етнички групи и помеѓу урбаните и руралните средини - Административниот капацитет на надлежните институции треба да се зајакне за да се обезбеди ефикасно спроведување на донесените стратегии и законодавство, вклучувајќи и следење на политиките. - Подобрено планирање на трошоците што ги зема во предвид стратешките приоритети и потреби на учество во ЕУ координативни механизми е потребно. - Постојана посветеност е потребна за да се обезбеди имплементација на усвоените политики.	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - По масовните протести на студенти и ученици, поради недостатокот на консултации и забелешки во содржината, реформите кои ги презентираше владата беа ставени на чекање за една година. - Бројката на деца од три до шест години вклучена во предшколско образование е порасната (34%) но останува далеку под бројката предвидена од ЕУ(95% до 2020) - Децата од руралните средини, од малцинските заедници, како и децата со попреченост во развојот остануваат се соочуваат со ограничени можности - Повеќето од програмите и обуките за стручно образование не одговараат на барањата на пазарот на труд.	<p>1. Образование, обука и млади</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законодавството за образование изврши усогласување со Законот за општа управна постапка. - Консултативниот процес за реформа на законот за високо образование, вклучување на студентите и професорите, замре. - Предучилишното образование продолжува и понатаму без доволно ресурси. - Системот за професионален развој на наставниците и напредување во кариерата во областа на образованието бара поголеми инвестиции и подобро спроведување. - Во 2015 година, Националната рамка на квалификации (НРК) влезе во сила и земјата успешно го претстави својот извештај на советодавна група за Европската рамка на квалификации во февруари 2016 година - Министерството за образование и наука напредуваше со подготовка на детален план за имплементација на НРК, но повеќе практична и работно- базирана обука е

ПОГЛАВЈЕ 26. ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА

<p>учествува во целост во идната Erasmus+ програма, МОН треба да достави до ЕК претходна (ex-ante) оценка за усогласеност на Националната агенција за европски образовни програми и мобилност.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за постигнување на реперите за Образование и обука 2020. 			<p>потребна, со вклучување на работодавачите.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во образованието за возрасни, Министерството за образование и наука го усвои концептот за неформалното образование и неформално учење (NFIL), вклучувајќи и одредби за негова валидација. - Иако беа воведени мерки за поддршка, децата со посебни потреби и тие од ромските заедници продолжуваат да се соочуваат со бариери за редовно и квалитетно образование. - Образованието останува висок сектор на ризик за корупција и политичко влијание, особено во високото образование. - Земјата продолжи целосно да учествуваат во програмата Еразмус +.
<p>2. Култура</p>	<p>2. Култура</p>	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Релевантните институции треба да ги зајакнат капацитетите за да обезбедат имплементација на политиките и нивно ефективно мониторирање - Стратешко планирање на трошоците треба да се подобри. 	<p>2. Култура</p> <ul style="list-style-type: none"> - Што се однесува до културата, националните власти треба да обезбедат систематски пристап и соодветните буџетски алокации за заштита на културното наследство во земјата. - Активното учество во програмата за Креативна Европа продолжува.

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Натамошно усогласување на законите со *acquis*, особено кај квалитетот на воздухот, управување со отпад и квалитетот на водата, и значително подобрување на примената на законите и следењето на животната средина, Зајакнување на Инспекторатот за животна средина и другите тела за да се обезбедат веродостојни резултати и ефикасна примена на казни/санкции што имаат разубедувачки ефект, Зајакнување на административниот капацитет на национално и локално ниво и подобрена координација меѓу органите задолжени за прашања од животната средина, Подготовка на стратегиски планови, финансиски стратегии, и национална стратегија за управување со отпад и план за управување со отпад, Подготовка на стратегија за инвестирање во животната средина врз основа на проценетите трошоци за усогласување, Интегрирање на барањата за заштита на животната средина во другите секторски политики преку развивање на проценки за влијание врз животната средина, Зголемување на инвестиции во инфраструктурата на животната средина, со акцент на собирање /третман на отпадни води, снабдување со вода за пиење, справување со загадувањето на воздухот и управувањето со отпад

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно интегрирање на барањата за заштита на животната средина во другите секторски политики преку оценки за влијание врз животната средина, Зголемување на инвестициите во инфраструктурата, со акцент на собирање/третманот на отпадни води, водоснабдување, загадување на воздухот и управувањето со отпадот.

КОМЕНТАР

Македонија веќе си го плаќа данокот од заостанувањето со имплементацијата на законодавството во ова поглавје. Загадувањето на воздухот оваа година и покрај тоа што грејната сезона се уште не е во полн ек е далеку повисоко одошто било кога до сега. За разлика од минатата година кога Комисијат навистина не бираше зборови за да ги опише состојбите во секторот, сега употребува можеби малку поблага реторика. Меѓу останатото се потенцира дека се потребни се дополнителни напори за квалитетот на водата, индустриско загадување и управување со ризици, хемикалии и климатски промени. Покрај тоа, имплементацијата е многу ограничен, особено на квалитетот на воздухот и заштита на природата..

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Подобрување на имплементацијата на Националниот план за заштита на квалитетот на воздухот;
- Подобрување на процесот на оценка на влијанието врз животната средина, за да се обезбеди ефикасна заштита на националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000;
- Ратификува и да почне спроведување на Спогодбата од Париз; исто така, преку развој на сеопфатна стратегија за активностите поврзани со климата во согласност со 2.030 рамка на ЕУ за политиката на климата и енергијата.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за животна средина се уште не е усвоена. - Административните капацитети за имплементирање на Оценка на влијанието врз животната средина (ОВЖС) и Стратегиска оценка на влијанието врз животната средина (СОВЖС) се подобрени, но сепак има недостатоци, особено на локално ниво. - Треба да се подобри пристапот до	<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недоволни се консултациите со јавноста и вклучувањето на граѓанското општество. - Треба да биде подобрен пристапот до информации за животната средина.	<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрена е комуникацијата и пристапот до информации во врска со животната средина, но консултациите со јавноста се далеку од таквиот статус.	<p>1. Хоризонтално законодавство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за животната средина и климатските промени се уште треба да се донесе. - Структурните и административните капацитети на централно и на локално ниво остануваат слаби и недоволни. - Процесот на проценка за тоа какво е влијанието врз животната средина, особено за проекти во секторот на хидроенергија и други инфраструктурни проекти во националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година,

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>информации и учеството во одлучувањето, особено во однос на примената на ОВЖС и СОВЖС директивите.</p>			<p>треба да се подобри за да се обезбеди ефикасно учество на јавноста.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законот за инспекција на животната средина треба да се усвои без натамошно одлагање. - Успешното спроведување на законот може да биде значително отежната од страна на постојниот Закон за инспекциски надзор, што не е во согласност со законодавството на ЕУ и релевантните најдобра пракса. - Потребно е транспонирање и спроведување на останатите хоризонтални директиви на животната средина.
<p>2. Квалитет на воздух</p>	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е ограничен напредок во имплементацијата на националниот план за заштита на квалитетот на воздухот. - Нивото на загадување на воздухот (PM10) беше значително над дозволеното во ЕУ во продолжен период во текот на минатата зима. - Недостатокот на финансиски средства продолжува да го попречува нормалното функционирање и одржувањето на националната мрежа за мониторинг на квалитетот на воздухот. 	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е одреден напредок во поглед на усогласувањето на законодавството во овој дел, но сепак нивото на загадување на воздухот продолжува да биде високо. - Потребно е итно да се намали нивото на загадување на воздухот. - Имплементацијата на мерките од националниот план за квалитет на воздух и натаму е ограничена, иако некои општи мерки се веќе преземени. - Потребни се соодветни финансиски средства за да се овозможи функционирањето на националната мрежа за квалитет на воздухот. 	<p>2. Квалитет на воздух</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спроведувањето на мерките утврдени во Националниот план за заштита на квалитетот на воздухот остана ограничени. - Загадувањето на воздухот се уште достигнува високо ниво во текот на зимата, но плановите на квалитетот на воздухот се развиени само за Битола, Скопје и Тетово, а не за сите зони каде што нивоата ги надминуваат границите. - Националната мрежа за мониторинг на квалитетот на воздухот продолжи да страдаат од недостаток на редовни финансиски ресурси. - Веб-порталот за мониторинг на квалитетот на воздухот во реално време е јавно достапен, иако често се случуваат технички ИТ проблеми.
<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нивото на инвестиции во ова подрачје е далеку од задоволително и мора да биде подигнато, особено во однос на сепарацијата на отпадот и рециклирањето. 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет за имплементација на законодавството беше подобрен, но се уште не е доволен како на централно, така и на локално ниво. 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Продолжува имплементацијата на законодавството за посебни видови на отпад, сепак генерално таа и понатаму заостанува. 	<p>3. Управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребно е понатамошно усогласување на законите кои се однесуваат на управување со отпад. - Регионалните структури за управување со отпадот се уште не се целосно оперативни и страдаат од недостаток на административни и финансиски ресурси. - Акциите кои се наведени во новите плановите за управување со регионалниот

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

			<p>отпад се само делумно спроведени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се зголеми селективно собирање на различни видови на отпад - Економски стимулации за подобрување на рециклирањето и превенција на создавање на отпад остануваат ограничени.
<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството на ЕУ во секторот заостанува, а административниот капацитет е недоволен и на локално и на централно ниво. - Структурата за управување со речни сливови е воспоставена, но не и оперативна. - Недоволната координација меѓу надлежните институции ја отежнува имплементацијата. - Нема напредок во отстранувањето на грешките во системот за мониторинг на води. - Програмата за управување со водни ресурси за 2013 обезбедува само ограничени финансиски средства за инфраструктурно инвестирање. - Подготовките на инфраструктурни инвестиции заостануваат, а финансирањето е на ниско ниво споредено со потребите. - Нема напредок во примената на принципот загадувачот плаќа во системот за одредување на цената на водата што го отежнува работењето на станиците за третман на води. 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Телата за управување со речните сливови беа востановени, но се уште не се оперативни. - Слабата координација помеѓу надлежните институции продолжува да го отежнува имплементирањето на законодавството. - Државата мора да се справи со недостатоците на системот за мониторинг на водите. - Подготовките за инфраструктурни инвестиции заостанува, а нивото на финансирање е ниско во споредба со потребите. - Потребни се дополнителни напори за спроведување на принципот загадувачот плаќа, а треба да се направи и систем за одредување на цената на водата. - Недостатокот на напредок во оваа област ја отежнува работата на постројките за третман на води и ги загрозува направените инвестиции во секторот. 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Владата започна со подготовки за востановување на интегриран систем за управување со води, но телата за управување со речните сливови се уште не се оперативни. - Потребен е систем за интегриран мониторинг на квалитетот и квантитетот на водата. 	<p>4. Квалитет на вода</p> <ul style="list-style-type: none"> - Урбаните отпадни води и понатаму остануваат главен извор на загадување. - Националното финансирање во однос на нови инфраструктури не е доволно. - Административни капацитети се недоволни за да се спроведат сите мерки кои се потребни според директивите поврзани со водата. - Се уште треба да се развива мапите со обележани опасност од поплави и ризик за сите речни сливови.
<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сите измени на подзаконските акти доведоа само до лимитирано 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството во областа на природните живеалишта и 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Усогласувањето со законодавството во областа на природните живеалишта и 	<p>5. Заштита на природа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за биолошка разновидност и акционен план се уште не е

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

<p>усогласување со законодавството на ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Барањата за вклучување на сите чинители се уште не се соодветно применети. - Имплементацијата на плановите за управување сè уште е неадекватна поради недостигот на систем за одржливост и финансирање, како и недоволен мониторинг. 	<p>дивата фауна и флора заостанува.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема напредок во идентификувањето на идните подрачја од НАТУРА 2000. - Плановите за управување во заштитените подрачја не се имплементираат. - Направени се напори за подобрување на финансирањето на имплементацијата на плановите за управување, но преземените мерки се незадоволителни. - Националната стратегија и акцискиот план за заштита на природата се уште не се изготвени. 	<p>дивата фауна и флора заостанува.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на законодавството и назначувањето на подрачја од НАТУРА 2000 мрежата нема започнато. - Националната стратегија за заштита на природата треба да се заврши. - Останува грижата дека изградбата на две големи хидро-електро центри, Луково Поле и Бошков Мост, може да има потенцијално негативен ефект врз животната средина. - Инвестициите во хидро енергијата треба да бидат во согласност со релевантното законодавство на ЕУ, како на пример она за води и за заштита на природата и да ги почитуваат ЕИА студиите, особено кога станува збор за изградба во заштитено подрачје или пак подрачје со исклучителни природни вредности и подрачје што потенцијално може да биде прогласено за НАТУРА 2000. - Консултациите со јавноста не секогаш соодветно се спроведуваат, а нивните резултати не се рефлектирани во одлуките. 	<p>донесен.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се развие национална стратегија за заштита на природата. - Останува загриженоста за недоволната заштита на заштитените подрачја, подрачја со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година, а исто така и за кумулативниот ефект на планираните инвестициски проекти хидроцентралите. - Препораки од претходниот извештај на Европската комисија во врска со хидроенергетски проекти не се земени во предвид. - Потребен е стратешки пристап во развојот на хидроенергијата, во кои проекти треба да се врши во согласност со законодавството на ЕУ барања (СОЖС / ОВЖС / птици и Директивите за живеалишта).
<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Процедурите за издавање дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и натаму доцни. - Барањата за спроведување на консултација со јавноста во однос на издавањето на дозволи за ИСКЗ не се применува правилно. 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постапките за интегрирано спречување и контрола на загадувањето и мониторинг се во тек, но заостануваат. 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Процедурите за издавање дозволи за Интегрирано спречување и контрола на загадувањето и натаму доцни. - Треба да се забрза издавањето на дозволи. 	<p>6. Контрола на индустриско загадување и управување со ризици</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребна е дополнителна работа за спроведување на Директива SEVESO III и ЕУ Регулативата и Еко ознака. - Интегрирани еколошки дозволи и инспекции се вршат, но процесот се уште треба да се забрза..
<p>7. Хемикалии</p>	<p>7. Хемикалии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет и натаму е недоволен. 	<p>7. Хемикалии</p>	<p>7. Хемикалии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сеуште не е донесен Националниот имплементационен план за намалување и елиминирање на неразградливи органски

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

			<p>загадувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеќе работа е потребна за спроведување на REACH и CLP Регулацијата. - Законодавството за спроведување на хемикалии се уште треба да се усвои и соодветни капацитети се уште треба да се стави во место.
<p>9. Климатски промени</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата нема стратегија за справување со климатските промени. - Потребни се сериозни напори за вклучување во сите секторски политики и стратегии. - Државата редовно се усогласува со позициите на ЕУ во областа, како и претходно со Копенхашкиот договор, но се уште нема истакнато зalog за надминување на климатските промени до 2020. - Државата треба да направи зalog за да си го олесни учеството во утврдувањето на истите по 2020 и новиот климатски договор кој треба да се потпише до 2015. - Државата е поканета да го земе предвид стратегискиот документ на ЕК за климатска и енергетска политика до 2030. - Потребни се значителни напори за да се зајакне мониторингот, известувањето и капацитетот за верификација. - Напорите за подигање на свеста мора да се интензивираат. 	<p>9. Климатски промени</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата треба да развие сеопфатна политика и стратегија за справување со климатските промени во согласност со очекуваната рамка на ЕУ за 2030 за климатски промени и енергија. - Државата редовно се усогласува со позициите на ЕУ во областа, но се уште нема истакнато зalog за надминување на климатските промени за 2020 во согласност со Копенхашкиот договор. - До првиот квартал на 2015 државата треба да го истакне својот придонес во справувањето со климатските промени за договорот за климатски промени од 2015 и истиот да биде во согласност со оној на ЕУ и на државите членки. - Усогласувањето на националниот механизам со Регулацијата за мониторинг механизмот треба да биде приоритет. - Подигањето на свеста и промоцијата на соработката помеѓу чинителите беа воведени, но треба да бидат зајакнати. - Интеринституционалната работна група за климатски промени треба да биде сериозно зајакната со цел да може да се справи со потребата за ефективна акција на одржлив начин. 	<p>9. Климатски промени</p> <ul style="list-style-type: none"> - Државата треба да развие сеопфатна политика и стратегија за справување со климатските промени во согласност со очекуваната рамка на ЕУ за 2030 за климатски промени и енергија. - Потребни се сериозни напори за вклучување во сите секторски политики и стратегии. - Државата треба да продолжи да посветува повеќе внимание на прилагодувањето кон политиката на климатски промени. 	<p>9. Климатски промени</p> <ul style="list-style-type: none"> - Земјата се уште треба да развие сеопфатна политика и стратегија за климатските акција во согласност со рамката на ЕУ 2030 година. - Земјата го потпиша Парискиот договор за Климатските промени во април 2016 година, но се уште треба да се ратификува и спроведе. - Земјата има технички капацитет да подготвуваат извештаи стакленички гасови инвентар добар квалитет, но одржлив пристап за обврски за известување недостасува. - Оваа област треба да се регулира во согласност со следење, известување и верификација на ЕУ. - Треба да се направат понатамошни напори во областа на стандардите и контрола на загадувањето и емисиите од сообраќајот, со фокус на целосно транспонирање на законодавството на ЕУ за квалитет на гориво.
<p>10. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подготовките се во рана фаза. 	<p>10. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заостанува подготовката на стратешките карти на бучава. 	<p>10. Бучава</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не е остварен никаков напредок во овој дел. - Заостанува подготовката на 	

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

		стратешките карти на бучава.	
<i>10. Шумарство</i>	<i>10. Шумарство</i>	<i>10. Шумарство</i>	
<i>11. Цивилна заштита</i>	<i>11. Цивилна заштита</i>	<i>11. Цивилна заштита</i> <ul style="list-style-type: none"> - Се уште не е поврзан системот за цивилна заштита со заедничкиот систем за комуникација во случај на несреќи. - Намалувањето на опасност од природни катастрофи и управување со истите треба да се третира како приоритет, особено во светло на поплавите од оваа година. 	<i>11. Цивилна заштита</i> <ul style="list-style-type: none"> - Неодамна, беше побарано од земјата да активира механизмот на ЕУ за цивилна заштита по поплавите во август 2016 година, - Административниот капацитет на национално и локално ниво за управување со ризикот од катастрофи треба да се зајакне. - Земјата се уште не е поврзан со заедничка Прва комуникација механизам за цивилна заштита на ЕУ и информативен систем (CECIS).
<i>12. Административен капацитет</i> <ul style="list-style-type: none"> - Исклучително мали напори се вложени за зајакнување на административниот капацитет за примена на законодавството. Во голема мерка тој е недоволен како на национално, така и на локално ниво. - Координацијата меѓу различните административни тела надлежни во секторот сè уште не е ефективна. - Вклученоста на другите чинители во донесувањето на одлуки е недоволна. - Системот за мониторинг и информирање за животната средина мора натаму да се развива. - Инвестициите во секторот се на многу ниско ниво споредено со потребите. За целосното искористување на достапните надворешни фондови потребно е зајакнување на капацитетите и утврдување на приоритети. 	<i>12. Административен капацитет</i> <ul style="list-style-type: none"> - Незабележителни напори беа направени за зајакнување на административните капацитети за спроведување на законодавството поради што тие и натаму продолжуваат да бидат недоволни на национално и на локално ниво. - Координацијата меѓу различните административни тела во секторот не е ефективна. - Вклученоста на другите чинители во одлучувањето е недоволна. - Спроведувањето на законодавството се уште не е ефикасно. - Мониторингот на животната средина и информативниот систем се несоодветни. - Барањата за заштита на животната средина и климатските промени сè уште не се добро интегрирани во креирањето политики и имплементацијата во другите сектори. 	<i>12. Административен капацитет</i> <ul style="list-style-type: none"> - Направен е напор за зајакнување на административниот капацитет за имплементација на законодавството во ова поглавје, но тој сепак и натаму е незадоволителен на сите нивоа. - Мониторингот на животната средина и информативниот систем се несоодветни. - Заштитата на животната средина и климатските промени се уште не се добро интегрирани во сите политики во другите сектори. 	<i>12. Административен капацитет</i> <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет во голема мера остана недоволен

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

- Барањата за заштита на животната средина и климатските промени сè уште не се добро интегрирани во креирањето политики и имплементацијата во другите сектори.

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Усогласување со *acquis* од областа на заштита на потрошувачите и зајакнување на административните капацитети потребни за ефективен надзор на пазарот, Усогласување со *acquis* во областа на јавното здравство, попрецизно во областа на тутунот, крвта, човечките ткива и клетки и заразните заболувања. Зајакнување на институционалните, административните и финансиските капацитети во јавното здравство, Во областа на менталното здравје, да се развијат општински услуги како алтернатива за институционализација и да се обезбеди доволно финансиски средства за заштита на менталното здравје.

КОМЕНТАР

Генералниот впечаток на изготвувачите на Извештајот е дека во оваа боласт нема речиси никаков напредок и дека ниту една од мерките предложени во минатогодишниот Извештај не е имплементирана. ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. Во однос на јавното здравство, загрижувачки е што нема никаков напредок во однос на политиките за заштита на менталното здравје, особено во делот на институциите задолжени за тоа кои остануваат со недоволен човечки и финансиски капацитет.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакне оперативната структура во сервисот за заштита на потрошувачи
- Да се зголеми одржливоста, ефикасноста, економичноста и квалитетот на услугите во областа здравствена заштита

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. - Се зголемија жалбите на потрошувачите на јавните услуги и на телеком. - Пазарните инспектори треба натаму да се обучуваат за да обезбедат ефективна заштита на потрошувачите.	<p>1. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. - Пазарните инспектори и другите регулаторни тела треба натаму да се обучуваат за да обезбедат ефективна заштита на потрошувачите. - Ефикасноста на ОПМ е скромна - Средствата од буџетот доделени за заштита на потрошувачи се уште не е доволен	<p>1. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Агенцијата за заштита на потрошувачи останува со скроман придонес - Ефективната имплементација на политиките за заштита на потрошувачите е ограничена поради недостигот на административни и финансиски ресурси. - потребни се дополнителни напори од страна на пазарните инспектори и други регулаторни тела за да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите.	<p>1. Заштита на потрошувачи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Законската рамка не е целосно усогласена <i>acquis</i> во областа на правата на потрошувачите и во делот за алтернативно решавање на спорови. - Организациите на потрошувачите се слаби а државните дотации речиси и да не ги покриваат советодавните услуги од меѓународни организации. - постојниот систем за посредување е премногу скап за потрошувачите. - Недостатокот на административни ресурси во Министерството за економија продолжува да го отежнува ефикасното спроведување на политики и координација. - Во однос на прашањата поврзани со безбедноста на производите потребни се од страна на регулаторните тела дополнителни напори за да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите. - Потребни се дополнителни напори за да се заврши усогласувањето со Директивата за општа безбедност на производите.

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

2. Јавно здравство

- Капацитетот за планирање и имплементација на програмите за јавно здравство на локално и регионално ниво останува слаб поради што се ограничува ефективната децентрализација на здравствениот сектор, го отежнува еднаквиот пристап до здравствена заштита и ги намалува здравствените индикатори за мајките и децата.
- Нема адекватни финансиски ресурси за имплементација на годишната програма за ментално здравје.
- Институциите за ментално здравје остануваат без соодветен број на кадар и финансиски ресурси.
- Нема напредок во спроведувањето на акцискиот план за ментално здравје кој се стреми кон креирање на систем за заштита на менталното здравје на ниво на заедниците како алтернатива на институциите.
- Одржливоста на постоечкиот систем со центри за ментално здравје е загрижувачка.
- Националната програма за третирање на ретките болести беше усвоена, но буџетот и е низок.
- Активностите за подигнување на свеста за ракот немаат доволно финансиска поддршка.

2. Јавно здравство

- Капацитетот за планирање и имплементација на програмите за јавно здравство на локално и регионално ниво останува слаб поради што се ограничува ефективната децентрализација на здравствениот сектор, го отежнува еднаквиот пристап до здравствена заштита и ги намалува здравствените индикатори за мајките и децата.
- Институциите за ментално здравје остануваат без соодветен број на кадар и финансиски ресурси
- Одржливоста на постоечкиот систем со центри за ментално здравје е загрижувачка
- Капацитетот на лабораториите за тестирање на микробиолошка отпорност треба дополнително да се подобри.
- Антибиотици се продаваат слободно, без лекарски рецепт, со непочитување на стратешката цел на зајакнување на микробиолошка отпорност
- Натомошни напори се потребни за да се усогласи законодавството во областа на права на пациенти во прекугранична здравствена грижа, признавањето на издадените рецепти и здравствена грижа за сериозни болести
- Алокација на средства во фармацевтската индустрија и нивното управување е подобро, но потребен е стратешки приод кон регистрацијата.
- Регистарот на рак е делумно оперативен.
- Се уште не е договорена соработка со Државниот Завод за статистика во однос на податоците за морталитет.
- Одржливо финансирање за редовни контроли на грлото на матката, на

2. Јавно здравство

- Електронската здравствена картичка е само делумно функционална.
- Недостатокот на човечки и финансиски ресурси, вклучувајќи ги и
- натрупани долгови, продолжуваат да ја поткопуваат одржливоста на јавните здравствени програми како и еднаквиот пристап до здравствена заштита.
- Здравствениот сектор се уште не се децентрализирани ефективно.
- Спроведувањето на Законот за контрола на тутунот е нерамномерно спроведен. Неговата имплементацијата пред се е фокусирана на големите урбани средини.
- Потребно е зголемување на капацитетите на Меѓу - агенциската комисијата за спроведување на Меѓународниот здравствен правилник,
- Зголемен бројот на ХИВ инфекција помеѓу машката популација
- Потребни се натамошни напори за да се подобри состојбата во кадаверичната трансплантација и листата на потенцијални приматели како и системот за информации за крв, ткива, клетки и органи
- Институциите за ментално здравје остануваат без соодветен број на кадар и финансиски ресурси
- Сеуште не е усвоен акциски план и стратегија за ментално здравје 2012-2020
- Регистарот за болни од рак сеуште не е потполно оперативен
- Се уште не е договорена соработка со Државниот Завод за статистика во однос на податоците за морталитет.
- Одржливо финансирање за редовни контроли на грлото на матката, на

2. Јавно здравство

- Иако имаше некои инвестиции и обука во јавното здравство тоа не е системско: на пример, нова опрема е инсталирана во субстандардни објекти, додека други објекти немаат соодветно обучен персонал
- **Електронска здравствена картичка остана само делумно функционална.**
- **Потребно е зајакнување во спроведувањето на контрола на тутунот**
- Во однос на заразните болести, треба да се обезбеди соодветно финансирање за рана детекција.
- Препишување на антибиотици треба да биде построго контролирани за да се зајакне борбата против анти-микробиолошки отпор.
- **Трансплантација операции престана за неколку месеци поради недостиг на органи и финансии.**
- Потребни се дополнителни напори за да се постигне усогласување со *acquis*.
- **Санитарните услови и човечки ресурси во објектите за ментално здравје е слаба.**
- **Потребни се повеќе инвестиции и бројот на вработени за третман на лица со тешка физичка и интелектуална попреченост, како и за третман на Ромите.**
- **Финансирање, пристап до лекови и стручно знаење за лекување на ретки болести остануваат ограничени.**
- Не постои регистар за поединечни ретки болести се водат за исчезнати. Ова сериозно го попречува соодветниот третман.
- Сите иницијативи се оставени на организациите во граѓанското општество, формирана од страна на членовите на семејствата на луѓето погодени со ретки болести.

ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВЈЕ

	<p>дојката и дебелото црево треба да бидат обезбедени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во областа на здрава животна средини, се уште не е завршена проценка на здравствените ризици од загадувањето на воздух, ниту пак има програма за тестирање за радон во почвата и градежна опрема, или програмата за човечки био-мониторинг - Постои ограничен фонд за третирање на ретки болести - Капацитетот за превенција од здравствени ризици поврзани со животна средина треба да биде зголемен	<p>дојката и дебелото црево треба да бидат обезбедени.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Измените и дополнувањата на Законот за акцизи, предвидуваат дека 1 денар по кутија цигари е наменет за лекови за ретки болести, но финансирањето и стручно знаење за нивниот третман - останува ограничен.	
--	--	---	--

ПОГЛАВЈЕ 29. ЦАРИНСКА УНИЈА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Зајакнување на административниот капацитет за спроведување на царинското законодавството заради борба против прекуграничниот криминал. Натомашно усогласување на законодавството и постапките со *acquis*, особено во областа на транзит и распределба на тарифните квоти. Усогласување на Законот за технолошки индустриски развојни зони со *acquis*

КОМЕНТАР

Во однос на ова поглаве ЕК смета дека земјата има постигнато добро ниво на подготовка. Постигнат е одреден напредок во однос на усогласување на законодавството и на административниот и оперативниот капацитет. Сепак одредени царински одредби од законот за зони за технолошки и индустриски развој се уште не се во согласност со *acquis*.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се отстрани надоместокот за царински декларации;
- Да се финализираат и консолидираат тековните ИТ проекти кои ќе обезбедат континуитет на на ИТ системи.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
1. Царинско законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Царинските давачки на околу 120 тарифи беа укинати или намалени како резултат на анти-кризните мерки.	1. Царинско законодавство	1. Царинско законодавство <ul style="list-style-type: none"> - На 1ви Јануари 2015 стапи на сила надоместокот за процесирање на царинските декларации што не е во согласност со Договорот за стабилизација и асоцијација. - Воведен е Закон за репрезентација на царински процедури кој го дефинира статусот на лиценцираните претставници. - Воведен е Закон за царински процедури за интелектуална сопственост кој ги регулира постапките кои и стојат на располагање на Царината за добра за кои постои сомнеж дека повредуваат нечие право на интелектуална сопственост.	1. Царинско законодавство <ul style="list-style-type: none"> - Царинската управа продолжува да наплаќа хонорар за обработка на царински декларации, што не е во согласност со <i>acquis</i>.
2. Царинска управа <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на новиот компјутерски транзит систем финансиран од ИПА се соочува со тешкотии поради што ќе се доцни со пристапувањето во Конвенцијата за заедничката транзит процедура. Националниот план за транзит не се ажурира редовно.	2. Царинска управа <ul style="list-style-type: none"> - Новиот компјутеризиран транзитен систем се вовеле, но одржувањето на системот допрва треба да се обезбеди како и додатно обучување на персоналот. - Воведувањето на новиот систем за обработка на царински декларации и Интегрирана тарифна околина на системот се уште е во тек.	2. Царинска управа <ul style="list-style-type: none"> - Административниот капацитет на Царинската управа е подобрен, но одржливост на финансиски средства се уште не е на потребното ниво	2. Царинска управа <ul style="list-style-type: none"> - Новиот електронски систем за обработка на царински декларации и акцизни документи не е завршен. - Електронскиот интегриран тарифен систем не е целосно искористен.

ПОГЛАВЈЕ 29. ЦАРИНСКА УНИЈА

- Неопходен е капацитет за управување со проекти за контрола на квалитетот за да се минимизираат ризиците поврзани со паралелната имплементација на поголем број ИТ развојни проекти како и за подобрување на успешноста на проектите.
- Допрва треба да се обезбедат одржливи финансии за работата и одржувањето на опремата на царинската контрола.

- Административниот капацитет на Царинската управа е подобрен, но одржливост на финансиски средства се уште не е на потребното ниво.

ПОГЛАВЈЕ 30. НАДВОРЕШНИ ОДНОСИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

КОМЕНТАР

Во изминатава година во областа на надворешните односи постои делумен напредок но останува да се провлекува проблемот дека не постои доволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ. Воглавно, хуманитарните и развојни политики на ЕУ не се присутни воопшто нити во јавниот дискурс на владините функционери, нити во некоја од останатите општествени сфери. Постои можност со евентуално подобро усогласување на легислативата да дојде и до воспоставување и стекнување на институционален капацитет да се биде дел од тие политики на ЕУ.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се зајакне административниот капацитет во однос на контрола при извозот на стоки со двојна употреба

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<i>1. Заедничка трговска политика</i>	<i>1. Заедничка трговска политика</i>	<i>1. Заедничка трговска политика</i>	<i>1. Заедничка трговска политика</i>
<i>2. Билатерални договори со трети држави</i>	<i>2. Билатерални договори со трети држави</i>	<i>2. Билатерални договори со трети држави</i>	<i>2. Билатерални договори со трети држави</i>
<i>3. Развојна политика и хуманитарна помош</i> - Постои слаб напредок но сè уште државата има недоволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ, особено во областа на комерцијалната, развојната и хуманитарната помош.	<i>3. Развојна политика и хуманитарна помош</i> - Постои слаб напредок но сè уште државата има недоволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ, особено во областа на комерцијалната, развојната и хуманитарната помош.	<i>3. Развојна политика и хуманитарна помош</i> - Постои слаб напредок но сè уште државата има недоволен институционален капацитет за целосно учество во политиките на ЕУ, особено во областа на комерцијалната, развојната и хуманитарната помош.	<i>3. Развојна политика и хуманитарна помош</i> - Нема никаков напредок во однос на развојната политика и хуманитарната помош.
<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>	<i>4. Заштита и спасување</i>

ПОГЛАВЈЕ 31. НАДВОРЕШНА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Спроведување на законодавството за извршување на заедничките позиции во областа на меѓународните рестриктивни мерки.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Усогласување на потпишаната Спогодба со САД за условите за предавање на лица на Меѓународниот кривичен суд во согласност со насоките на ЕУ, усвоени од Европскиот совет во септември 2002

КОМЕНТАР

Надворешната безбедносна и одбранбена политика во главно е условена или е под влијание на учеството во воени мисии. Токму овие активности кои претставуваат отворена соработка со останатите земји членки со учесници во воени мисии и на билатерално ниво во поглед на овој тип на безбедносни политики.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да продолжи подобрувањето на усогласеност со декларациите на ЕУ и одлуките на Советот за надворешни работи и безбедносна политика.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>	<i>1. Политички дијалог (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i>
<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Нема никаков напредок во делот на спречување конфликти. - Не се водени кампањи за собирање на нелегалното оружје и негово уништување.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не се усогласи со одлуката на Советот за воведување рестриктивни мерки кон Русија заради незаконските дејствувања во Крим и Источна Украина.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не се усогласи со одлуката на Советот за воведување рестриктивни мерки кон Русија заради незаконските дејствувања во Крим и Источна Украина.	<i>2. Заедничка надворешна и безбедносна политика (дел 2.3, Регионални прашања и меѓународни обврски)</i> - Република Македонија не ја усогласи својата надворешна политика со одредени одлуки на Советот, вклучувајќи ги рестриктивни мерки на ЕУ за Русија и Украина.
<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>	<i>3. Европска безбедносна и одбранбена политика</i>

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

Ревизија на нацрт-политиката за јавна внатрешна финансиска контрола (ЈВФК) и изготвување на закони за ЈВФК и за внатрешна контрола, за политиките и сегашното законодавство за ЈВФК да бидат сеопфатни и конзистентни и ажурирање на акцискиот план за спроведување на среднорочните приоритети поврзани со ЈВФК, Заокружување на воспоставувањето на одделенија за внатрешна ревизија во централните државни институции, како и формирање слични одделенија на општинско ниво каде одговара, и да се обезбеди соодветен кадар, обука и опрема, Развивање ефикасни системи за управување, следење, контрола и ревизија за децентрализирано спроведување на програмите од претпристапните инструменти на ЕУ.

СРЕДНОРОЧНИ ПРИОРИТЕТИ

Натамошно спроведување на моделот за јавна внатрешна финансиска контрола (децентрализирана одговорност и функционално независна внатрешна ревизија) преку кохерентно законодавство и соодветни институционални капацитети, под водство на Министерство за финансии, Натамошно јакнење на оперативните капацитети, функционалноста како и финансиска независност на Државниот завод за ревизија, Спроведување на постапките и административен капацитет со цел да се обезбеди ефикасна заштита на финансиските интереси на ЕЗ

КОМЕНТАР

Во оваа поглавје повторно како главена забелешка се јавува потребата за уставна заштита за функционална независност на ДЗР како и тоа дека импактот на извештаите на ДЗР се намалува со непостоењето на заокружен систем. Со тоа, улогата на ДЗР, кој е една од најсолидните институции во РМ, поради недостаток на политичка волја за транспарентност на трошењата, се намалува значително. Освен тоа, интересно е што многу од забелешките во однос на ЈВФК од лани се уште не се адресирани и се појавуваат и оваа година.

ПРЕПОРАКИ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се осигура дека владините препораки според годинешниот ЈВФК извештај се следат на посистематски начин
- Да се осигура ефикасно спроведување на проценката на ризик и други алатки и техники во процесот на управување со институциите од јавниот сектор
- Да се усвои и спроведе национална стратегија за спречување на измами
- Зајакнување на координативната улога на координативниот сервис за спречување на измами и подобрување на управувањето преку Системот за управување со нерегуларности

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постои недоволна координација во имплементацијата на стратегиските документи. - Незадоволително е делегирањето на обврски кое попречува да се направи чекор кон вистинска менаџерска одговорност. - Сè уште е потребна уставна заштита за функционалната независност на ДЗР. - Не е воспоставен формален механизам за соработка меѓу ДЗР и Собранието за поединечните извештаи за ревизија иако	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Потребни се дополнителни напори за да се заврши сертификацијата на внатрешните ревизори и за зајакнување на спроведувањето на внатрешната ревизија. - Незадоволително е делегирањето на обврски кое попречува да се направи чекор кон вистинска менаџерска одговорност. - Упатствата за подготовка на стратегии за управување со ризик и за нивно спроведување се издадоа, но најголемиот дел од институциите се уште не ги спроведува.	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Централна единица за хармонизација (ЦЕХ) изготви годишен план за имплементација на концептот на ЈВФК но истиот се усвоји дури во јуни следната година. - Владата дава препораки врз основа на извештајот, но тие треба да бидат следени посистематски. - ЦЕХ треба уште повеќе да ја засили контролата и надзорот над спроведувањето на финансискиот менаџмент и контролата во организациите од јавниот сектор и државните претпријатија.	<p>1. Јавна внатрешна контрола и надворешна ревизија (ЈВФК)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Комитетот за финансиско управување и контрола и Ревизорскиот комитет сè се состануваа редовно - ЦЕХ треба уште повеќе да ја засили контролата и надзорот над спроведувањето на финансискиот менаџмент и контролата во организациите од јавниот сектор и државните претпријатија. - Правната рамка за финансиско управување и контрола не е кохерентно имплементирана од страна на сите институции. - Правилниците и прирачниците ќе треба

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

<p>Собранието го одобрува Годишниот извештај на ДЗР.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Буџетската автономија на ДЗР не е гарантирана во пракса и неговиот буџет во 2013 г. беше намален од страна на Министерството за финансии. 	<ul style="list-style-type: none"> - Парламентот сè уште нема утврдено формална процедура за преглед на извештаите од ревизијата. - Комитет за финансиско управување и контрола и Ревизорски комитет е потребно да се среќаваат секој квартален период, но се немаат сретнато од септември 2012 година. - Законот за финансиска инспекција се уште не е имплементиран. - Реформата во јавната внатрешна финансиска контрола потребно е да биде подобро интегрирана во тековниот процес на реформирање на јавната администрација. - Ресурсите на ДЗР, за надворешна ревизија не се зголемуваат доволно во сооднос со обврските кои ги има заводот. - Сè уште е потребна уставна заштита за функционалната независност на ДЗР. - Буџетската автономија на ДЗР не е гарантирана во пракса. 	<ul style="list-style-type: none"> - Правната рамка за финансиско управување и контрола не е кохерентно имплементирана од страна на сите институции. - Правилниците и прирачниците ќе треба дополнително да се ажурираат и прилагодат на потребите на помалите буџетски корисници. - Управувањето со ризици треба целосно да бидат вградени во процесите на управување на организациите. - Службата за финансиска инспекција во Министерството за финансии сеуште има недостаток на оперативен капацитет. - Повеќето единици немаат доволен број на ревизори. - Повеќето единици за внатрешна ревизија своите ревизии ги извршуваат врз основа на стратешки и годишни планови, иако тие не се направени врз основа на оперативните и систематски ризици. - Додека независноста на ДЗР не се вметне во Уставот, уставната и законската рамка не може да се смета за завршена. Измените сеуште не е усвоени од страна на парламентот. - Посебно внимание треба да се посвети на подобрување на капацитетите за извршување на ревизијата на успешност. - Годишните ревизорски извештаи на ДЗР се дискутираат во парламентот, но неговите препораки се уште не се вршат систематски за да се осигура дека јавните средства се користат транспарентно и со поголема одговорност. 	<p>дополнително да се ажурираат и прилагодат на потребите на помалите буџетски корисници.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Управувањето со ризици треба целосно да бидат вградени во процесите на управување на организациите. - Административниот капацитет на Одделението за финансиска инспекција во Министерството за финансии беше ослабено поради промени во кадарот - Повеќето единици немаат доволен број на ревизори. - Треба да се подобри контролата на квалитет - Сè уште не се усвоени амандманите за уставна заштита на независност на ДЗР. - Посебно внимание треба да се посвети на подобрување на капацитетите за извршување на ревизијата на успешност. - Треба да се работи на импактот на ревизорските извештаите – препораките на ДЗР не се ефикасно имплементирани од институциите кои биле предмет на ревизија
<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p>	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Националната стратегија за заштита на 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Министерството за финансии треба да 	<p>2. Заштитата на финансиските интереси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - АФКОС има ограничен капацитет за

ПОГЛАВЈЕ 32. ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

	<p>финансиските интереси на ЕУ за 2014-2016 година се уште не е усвоена.</p>	<p>се фокусира кон развој и проширување на методолошки алатки, воспоставувајќи АФКОС мрежа како и организација на обуки за службениците кај кои има неправилности.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се усвои анти-корупциска стратегија и да се имплементира ефикасно. 	<p>координација на системот</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри правната рамка која ги одредува улогата и одговорноста на АФКОС - АФКОС треба да се посвети на развој и дисеминација на методолошки алатки во согласност со најдобрите ЕУ практики и испорачување на обуки - Да се усвои стратегија за спречување на измами - Останува да се создаде солидно досие на истраги и известување
<p>3. Фалсификување на еврото</p>	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Новата електронска база на податоци за фалсификување на еврото се воспостави и се користи од страна на Министерството за внатрешни работи, но допрва треба да биде достапна за сите други релевантни институции. 	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри соработката со МВР преку навремена размена на информации преку системот за податоци на фалсификувани банкноти. - Нема формални договори за соработки со ЕК за монети или со ЕЦБ за фалсификување на банкноти. - Потребно е подобрување на соработката помеѓу националните институции инволвирани во борбата против фалсификување, кое би се остварило преку системска обука, проширување на практично искуство и вештини и подобрување на соработка со ЕК и ЕЦБ. 	<p>3. Фалсификување на еврото</p> <ul style="list-style-type: none"> - Треба да се подобри соработката меѓу НБРМ и МВР – системот за фалсификувани банкноти не е достапен на МВР - Нема формални договори за соработки со ЕК за монети или со ЕЦБ за фалсификување на банкноти. - Потребно е подобрување на координацијата помеѓу НБРМ, МВР и ОЈО - Соработката со странски банки и институции не е регулирана

ПОГЛАВЈЕ 33. ФИНАНСИСКИ И БУЏЕТСКИ ОДРЕДБИ

ПРИСТАПНО ПАРТНЕРСТВО

КОМЕНТАР

Во извештајот е наведено дека државата е во рана фаза на подготвеност на ова поглавје и дека има одреден напредок во последните 12 месеци. При анализирање на забелешките јасно може да се забележи исите забелешки се повторуваат уште од 2010 година што само по себе кажува дека не постои волја за почнување на некакви подготовки во ова подрачје иако некои од нив како борбата со сивата економија и борбата со даночното избегнување се релевантни не само за полнење на буџетот на ЕУ, туку многу повеќе за македонскиот буџет и економија.

Извештај за напредокот 2013	Извештај за напредокот 2014	Извештај за напредокот 2015	Извештај за напредокот 2016
<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребно е зајакнување на административната инфраструктура со цел да се обезбедат идната прецизна пресметка, собирање, плаќање и набљудување на сопствените ресурси и известување на ЕУ за спроведување за правилата за сопствени ресурси. - Треба да се воспостават соодветни структури за координација за водење/насочување и управување на претпристапните подготовки за сопствените ресурси и треба да се воспостават работни процедури. - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната евазија и измамата како и за намалување на сивата економија. 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Потребно е дополнително да се зајакне административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Да се воспостави целосно оперативна координативна структура со цел да се обезбедат идната прецизна пресметка, собирање, плаќање и набљудување на сопствените ресурси и известување на ЕУ за спроведување за правилата за сопствени ресурси. 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребно е дополнително да се зајакне административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Законодавство треба да биде усогласено со <i>acquis</i>. 	<p>1. Сопствени ресурси на ЕУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нема особен развој во поглед на традиционалните сопствени ресурси, ресурсите на ДДВ и ресурсите на БНП. - За проблемите и напредокот види ги поглавјата 16,18,29 и 32. - Потребно е понатамошно усогласување со правната рамка и дополнително зајакнување на административниот капацитет на институциите кои се директно вклучени во системот на сопствени ресурси (царината, оданочувањето, статистиката и финансиската контрола). - Потребен е натамошен развој на ефективни алатки за борба против даночната затајување и измама, како и за намалување на сивата економија. - Државата ќе треба да воспостави комплетно оперативна структура, административен капацитет и имплементирање на правила за да осигура дека ќе биде во можност, после пристапувањето, правилно да пресмета, предвиди, наплати, контролира и дава извештаи на ЕУ за своите ресурси во согласност со <i>acquis</i>.
<p>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</p>	<p>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</p>	<p>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</p>	<p>2. Измама кај царински давачки и ДДВ.</p>

